

פרשת ויצא יעקב

(א) * ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. ר' חייא פתח ואמר, ^ז וזרח השמש ובא ^ה השמש ואל מקומו שואף וזרח הוא שם, האי קרא אוקמוה. אבל וזרח השמש, דא יעקב, כד הוה בבאר שבע. ובא השמש, כד אזל לחרן, דכתיב ^י וילך שם כי בא השמש. ואל מקומו שואף * ^ז וזרח, דכתיב ^י וישכב במקום ההוא.

(ב) ותח, שמשא אע"ג דנהיר לכל עלמא, ^ה מטלנוי בתרין סטרין אינון, כד"א ^ה הולך אל דרום וסובב אל צפון, בגין דדא ימינא, ודא שמאלא. ^ז ונגיד ^י ונפיק כל יומא מסטרא דמזרח, ואזיל לסטרא ^ז דדרום, ולבתר לסטרא דצפון ומסטרא דצפון, לסטרא דמערב, וכדין שמשא ^י אתכניש, ואזיל לגבי מערב. ^י נפיק ממזרח: דכתיב ^י ויצא יעקב מבאר שבע. ואזיל למערב: דכתיב וילך חרנה.

מסורת הזהר

דרך אמת

(ה) פי' מסעיו לנ' לדיס ולסון וכו' חס"ד * (א' (בראשית כ"ח) ח"א ק"ז: קמח: קנב: קנב. ז"ח ויצא דף כ"ז טב שכת. (ב' (קהלת א') תולדות ונכורה כנודע.

דף ז. ציון ג (ג' (בראשית כ"ח) ח"א כג: מס: קמז: ח"ג רכד. רכה: ת"ז חק' ה' כ. חק' ס"ט קא. ז"ח ויצא כ"ז טב שכת. שמג. חק"ח ק"א טא שי. קי"ד טא שטו. שיש. (ד' (בראשית כ"ח) ח"א קמז: קמח: ח"ג רכד: רלטי. רמב. ת"ז חק' ע' קל"ב: ז"ח ויצא כ"ז טב שכת. כ"ח טא שכת. (ה' (קהלת א') תולדות דף ז. ציון ד. ו' לעיל ציון א.

חלופי גרסאות * א' השמש וגו'. ^ז וזרח הוא שם. ^ז ובגין דנגיד; ובגין דנפיק וליג ונגיד. ^ה דמערב. ^ו אחכנש (אה"ל). ^ז נפק ממזרח ואזיל למערב נפק ממזרח דכתיב ויצא יעקב מבאר שבע דא יובלא ונטיל מעומקא ע"א נהיר דנהיר למערב דכתיב וילך חרנה ואזיל למערב דכתיב וילך חרנה דא אתרא דדינא ורזוגא חמן. ואח"כ דברי ר' יוסי שבאות ד' עד הסוף ואח"כ רש"א (אה"ל).

ויצא יעקב מבאר שבע

הסדר

מאמר

אף על פי שמאיר לכל העולם, נסיעותיו הן רק בב' צדדים, כמו שאתה אומר, הולך אל דרום וסובב אל צפון. משום שדרום הוא קו ימין וצפון הוא קו שמאל, ונמשך ויוצא השמש בכל יום מצד מזרח, שהיא בחינתו עצמו תפארת, והולך לצד דרום, לקו ימין, חסד, ואחר כך סובב לצד צפון לקו שמאל גבורה, כלומר שנכלל בהארץ ב' הקוין, ומצד צפון הולך לצד מערב, שהוא הנוקבא. ואז השמש שוקע והולך למערב. וכזה מבאר, יוצא ממזרח, הוא שכתוב ויצא יעקב מבאר שבע, שאז נכלל בכל' הקוין דרום צפון כנ"ל. והולך למערב, שהוא הנוקבא, שכתוב וילך חרנה. ומלמדנו בזה, שההארה המרומזת בהכתוב, ויצא יעקב וגו', הוא הארה שלמה, דהיינו שכלולה מב' הקוין ימין ושמאל שה"ס חכמה וחסדים יחדיו.

ר'

(א) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה: ר' חייא פתח, ואמר, וזרח השמש ובא השמש ואל מקומו שואף וזרח הוא שם. מקרא זה בארוהו. אבל וזרח השמש, זה יעקב שהוא ז"א, כשהיה בבאר שבע, שהיא בינה, ובא השמש, כאשר הלך לחרן, שהיא הנוקבא דז"א. שכתוב וילך שם כי בא השמש. ואל מקומו שואף וזרח, הוא שכתוב וישכב במקום ההוא. כלומר, הנוקבא נקראת מקום, ושם הוא שואף ומאיר. ומעשר, ויצא יעקב, שהוא לשון זריחה, כמו השמש יצא וגו'. ובאר שבע היא בינה, שמשם מקבל ז"א אורו. וחרן, היא הנוקבא המקבלת אור השמש שהוא ז"א.

(ב) ותח שמשא וכו': ובוא וראה. השמש, (דפו"י דף קמ"ז ע"ב *) דף קמ"ז ע"א

* הערה: מסעמי חסכון, מכאן ואילך לא יודעו הראשים של חסדוקים, במסורת הזהר - והמלות ג"א, ונ"א ח"א שבחלופי גרסאות.

(ג) רבי שמעון אמר, ^א נפיק מכללא דארעא דישראל, דכתיב ויצא יעקב מבאר שבע. ואזל לרשו אחרא, דכתיב וילך חרנה. ^ב נפיק ממזרח, דכתיב ויצא יעקב * מבאר שבע, דא שמטה, דנטיל מעומקא עלאה, נהירו דנהיר, ואזיל למערב, דכתיב וילך חרנה, אתר דדינא ורוגזא תמן.

(ד) ר' יוסי, ^ג מוקי האי קרא, בגלותא, בקדמיתא הוה נחית נהירו מעומקא עלאה ויעקב הוה נטיל ליה, ואזיל ^ד לגבי ^ה באר שבע, ^ו ^ז באר דחפרוה שרים, ^ח דהוה נהיר ^ט מתמן, ואשלים להווא ^י באר בכל שלימו. וביומי דגלותא, נטיל מהאי באר שבע, ואזיל לגבי ^י חרנה, ^{יא} דכתיב וילך חרנה, כלומר חרון אף, ומאי היא חרון אפו דקב"ה, דרגא בישא, ^{יב} ארעא דרשו אחרא. (ה) אמר ר' חייא, כד אזיל שמשא למערב, האי מערב, אקרי מקומו דשמשא, ^{יג} כרסייא דליה, אתר ^{יד} דשריא עליה, הה"ד ^{טו} ואל מקומו שואף זורח הוא שם, דאזיל לגביה, לאנהרא עליה, ^{טז} ונטיל כל נהורין, וכניש לון לגביה.

מסורת הזהר

(א) באר שבע דא שמטה: ח"א קמו: (ב) (במדבר כ"א) ח"א קסג. ח"ב קינ: ח"ג סב: קו. ז"ח בראשית ד' טג שבג. חקת נ' טב שג. נ"ג טא שלו. שה"ש ס"ב טא שב. ג) (קהלת א) חולדות דף ז. ציון ג.

חלופי גרסאות א נפק. ב ל"ג מן נפיק ער ארעא דרשו אחרא שבסוף אות ד'. ובדפוס: הוא בסוגריים. ג אמר נוקים (אה"ל). ד לגביה (אה"ל). ה דבאר (אה"ל). ו ל"ג באר (אה"ל). ז והוא (אה"ל). ח תמן (אה"ל). ט באר דחפרוה שרים (אה"ל). י יחרנה ול"ג לגבי. יא ל"ג מן דכתיב ער חרון אפו (אה"ל). יב ל"ג ארעא דרשו אחרא (אה"ל). יג כורסיא. יד דשריא. טו ל"ג ונטיל כל נהורין וכניש לון לגביה (אה"ל) והרמ"ק גורס לאנהרא עליה ח"ח באר שבע יובלא אפילו שטת דהא דא כגוונא דרא ושמש לא נהיר אלא מיובלא מבאר שבע בג"כ ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה דא מערב דאיהו שמיטה ור' שמעון אמר וכו' שבאות ח'. ומה שבנתיים לא גרים ליה הרמ"ק (אה"ל).

הסולם

מאמר

ויצא יעקב מבאר שבע

הולך אל דרום וסובב אל צפון, אלא שהיה בהארת השמאל בלי הימין, דהיינו מצפון בלבד. (ג) אשר באר שבע אינו בינה. אלא הנוקבא בשלמותה בזמן שהיא דבוקה במזרח. (ד) אשר חרן אינו הנוקבא דז"א, אלא רשות דסטרא אחרא.

(ד) ר' יוסי מוקי וכו': ר"י מפרש את מקרא הזה, על הגלות. כי בתחילה היה יורד אור מעומק העליון, שהוא בינה, ויעקב, שהוא ז"א לקח אותו והלך והשפיע לבאר שבע. שה"ס באר שחפרוה שרים, דהיינו הנוקבא הנכנית מאו"א הנקראים שרים. שיעקב היה מאיר משם, מאו"א. והשלים אותה הבאר בכל שלימותה. ובימי הגלות הוא נוסע מבאר שבע זו, והולך לחרן, שכתוב וילך חרנה. כלומר חרון אף, ומהו חרון אף של הקב"ה, היא מדרגה הרעה, הארץ של רשות אחר, דהיינו המלכות דקליפות. ונמצא שהוא חולק גם כן על ר' חייא, באותן ד' דברים הנ"ל כמו ר"ש.

(ה) אמר רבי חייא וכו': כשהשמש שהוא ז"א, הולך למערב, שהוא הנוקבא, נקרא מערב הוה מקום של השמש, הכסא שלו, שהוא המקום שהשמש שורה עליו. וזהו שכתוב ואל מקומו

(ג) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, הוא יצא מכלל ארץ ישראל, שכתוב ויצא יעקב מבאר שבע, שהיא הנוקבא בשלמותה הנקראת באר שבע, ונקראת ארץ ישראל, והלך לרשות אחר, שכתוב וילך חרנה. שהוא חוץ לארץ ישראל, ששם רשות הס"א. ומפרש דבריה יצא ממזרח, שה"ס קו אמצעי הכולל ב' הקוין ימין ושמאל, שכתוב ויצא יעקב מבאר שבע, שהוא שמטה, דהיינו הנוקבא, שלקח מעומק העליון שהיא בינה, את האור המאיר והולך למערב, כלומר, שלקח אותו אור שהולך ושוקע במערב, שהוא קו שמאל בלי הימין, שכתוב וילך חרנה, דהיינו מקום, אשר דין וחרון אף שמה. שהוא רשות הסטרא אחרא. כנ"ל, כי הארת שמאל בלי ימין היא בחינת הס"א, והולך ושוקע עד שנסתם כולו. שהוא מטעם חסרון אור החסדים של קו הימין, שאין החכמה יכולה להאיר בלי חסדים, (כנ"ל לך דף ט"ז ד"ה עוד)

ונמצא ר"ש חולק על רבי חייא בד' דברים. א) אשר ויצא יעקב אין פירושו זריחה, אלא יציאה מרשות לרשות. (ב) שלא היה כלול בעת היציאה מדרום וצפון, שבסויה (רפ"י דף קמ"ז ע"א)

(ו) והיינו כמה דתנינן, *קב"ה י' אנה : י' תפלי, בגין דנטי' כל כתרין עלאין, ומאן נינהו, רזא י' דאבא עלאה, ורזא דאמא י' עלאה. ואינון תפלין שבראש כמה דתנינן כהן י' גדול נוטל בראש. ולבתר י' דנטי' אבא ואמא, י' נטי' ימינא ושמאלא, י' ואשתכח י' דנטי' י' כלא.

(ז) ר"א אמר, תפארת ישראל נטי' כלא, וכד אתמשכא י' כנסת ישראל לעילא. נטלא אוף הכא כלא, עלמא דדכורא י' דקב"ה, וכן עלמא * דנוקבא י' דקב"ה, כמה דנפקי כל נהורין מהאי עלמא, הכי נמי נטי' י' כלא טו האי עלמא,

מסורת הוזהר

(א) כב"ה אנה תפלין, ח"א רסו : (ב) תפלין הקסה"ז דף ק"פ ציון ה' : (ג) (בחלופי גרסאות) (ישעיה ס"ב) ח"א ריג. ח"ג כד. רכח. רמו. ת"ז בהקדמה ט : חק' י"ג כח. (ד) (בחלופי גרסאות) (ישעיה ס"ב) ח"א ריג. רנג. ח"ג כד. רכח. רסט. ח"ז בהקדמה ט : חק' י"ג כח. חק' י"ח לה. (ה) (בחלופי גרסאות) (דברים ל"ג) ח"א קצח. ריט : רנג. רכח. רנג. ח"ב כז. לכו. פא. פכ. פד. צ : קלה. קסו. רו : ח"ג קעו. קסב. רל. רמה : ת"ז בהקדמה יא : חק' י"ח לה. לז : חק' כ"א נז. חק' מ"ז פד : חק' ע' קכו : תק"ח ק"ח טא שט. (ו) ובזרוע עזו ארין תפלין, (בחלופי גרסאות) ח"א רנג. ח"ג כח. רסט. ת"ז בהקדמה ט : חק' י"ח לה. ז) כ"ז הקסה"ז דף א ציון ד' חלופי גרסאות ח' ותנינן קב"ה אנה תפלין דכתיב (ג) נשבע ה' בימינו (ד) ובזרוע עזו ותנינן ימינו דא תורה דכתיב (ה) מימינו אש דת למו (ו) ובזרוע עזו אליו תפלין וכלהו נטי' יעקב ומכניש לגבי מערב וסיהרא כניש לבתר כל אינון ובזנינן דנטי' יעקב דאיהו יחיב לה ואנהר [ואנהר] לה והיינו דתנינן קב"ה אנה תפלין בגין דנטי'. ב מנח נ תפלין. ד דאבא ואמא עלאי. ה ל"ג עלאה. ו ל"ג גדול. ז נטי'. ח ל"ג נטי' ט ואשתכח : אשתכח (אה"ל) : ואשתכח דקב"ה. י נטי'. יא כלא ואשתכח [ואשתכח] דקב"ה נטי' כלא. יב קב"ה : י"ג דקב"ה (אה"ל). יג קב"ה. יד כל. כו ל"ג האי.

ויצא יעקב מבאר שבע

הסולם

מאמר

וכאן כתוב, ויפגע במקום, א"כ המשמעות הוא שיעקב האיר לה כל האורות, ולא רק הארת שמאל בלבד, וסתר בזה כל דברי ר"ש, כי לפי"ז נמצא אשר ויצא יעקב, אין פירושו, שיצא מרשות הקדושה לרשות הס"א כדברי ר"ש, אלא שהיא זריחה שלמה, שהרי האיר מכל האורות יחד, שהיא קדושה, וכן באר שבע הוא בינה, שהוא המקור של צד מזרח, הכולל לכל האורות יחד. וחרן הוא הנוקבא דקדושה המקבלת אותה השלמות, ולא בחינת ס"א כר"ש. ונמצא שדחה בזה כל דברי ר"ש, אמנם להלן (באות ח') משיב לו ר"ש, אשר חרן היא באמת הערלה, אלא אח"כ חזר יעקב לנוקבא דקדושה, שעליה כתוב, ויפגע במקום, ומיושב הכל.

(ז) רבי אלעזר אמר וכו' : רבי אלעזר בא לחזק את דברי רבי חייא, ואמר, תפארת ישראל, שהוא ז"א, לוקח הכל, כל הד' מוחין חו"ב חו"מ כנ"ל. וכשנמשכה כנסת ישראל למעלה אל הבינה, לוקחת גם היא את כולם, כמו ז"א, והיא כוללת את עולם הזכר של הקב"ה, דהיינו בינה, וכן עולם הנקבה של הקב"ה, שהוא בחינתה עצמה, וכמו שכל האורות יוצאים מעולם הזה של הבינה, כן לוקח אותם כולם עולם הזה של הנוקבא, כי זו שוה לזו, דהיינו הבינה שוה עתה אל הנוקבא מטעם שעלמה אליה והלבישה אותה, והתחתון העולה לעליון

מקומו שואף זורח הוא שם, שהולך אל המקום להאיר עליו, ותוא לוקח כל האורות דהיינו מקו ימין ומקו שמאל, ומאספם אליו, כלומר שמשפיע אותם אל הנוקבא.

(ו) והיינו כמה דתנינן וכו' : והיינו כמו שלמדנו שהקב"ה דהיינו ז"א, מניח תפלין, שפירושו, כי לוקח כל כתרים העליונים, ומי הם. הם סוד אבא עלאה ואמא עלאה, כלומר, המוחין וחכמה ובינה, שה"ס ב' פרשיות קדש והיה כי יביאך. אשר קדש ה"ס המוחין דאבא עלאה, חכמה, והיה כי יביאך ה"ס המוחין דאמא עלאה, בינה, והם תפלין שבראש כלומר ג"ר דתפלין, סוד י"ה, המכונים ראש. כמו שלמדנו כהן גדול נוטל בראש, שפירושו ג"ר, אף כאן ראש הוא ג"ר. ואחר שלקח המוחין דאבא ואמא שהם י"ה, הוא לוקח ימין ושמאל של מוח הדעת שה"ס ב' פרשיות שמע והיה אם שמע, שה"ס ו"ה, ונמצא שז"א לקח בזה כל המוחין, שהם חו"ב חו"ג, שהם סוד ד', הפרשיות המכונים תפלין דקב"ה, כמבואר. (ועי' לעיל בהקדמת הוזהר דף ק"פ מאות רל"ז עד אות רמ"ד. שמוכא שם סוד התפלין באורך.)

והוכיח ר"ח בזה לריש, שאין לומר שייצא יעקב מבאר שבע, פירושו שלקח רק הארת השמאל בלי ימין כדברי ר"ש. כי אין השכינה נקראת מקום, אלא בעת שמשפיע לה מכל האורות, כמבואר בסוד התפלין של הקב"ה. (דמיי דף קמ"ז ע"א י' דף קמ"ז ע"ב)

דהא דא כגוונא דא, ובגין כך באר שבע דא יובלא, באר א שבע נ א דא נ איהי
ד שמטה. יושמשא לא נהיר, אלא י מיובלא, ובגין כך י ויצא יעקב מבאר שבע
ח וילך חרנה, דא מערב, י דאיהי י שמטה.

ח יא ר"ש אמר, ויצא יעקב מבאר שבע, דא מערב, י שנת השמטה. וילך
חרנה, דא שנת ערלה, בגין דנפק מרשו קדישא לרשו אחרא, דהוה עריק
מאחוי, כמה דאתמר. וכד מטא לבית אל, דאיהו ברשו קדישא, מה כתיב
י ויפגע י במקום.

ט מאן מקום. רבי חייא אמר, דא הוא מקומו דקאמרן, דכתיב
י ואל מקומו יו שואף. י וילן שם כי בא י השמש. י כד"א שואף זורח הוא
שם, דהא בגין י לאנהרא ליה י קאתיא.

י ויקח מאבני המקום. י אבני המקום לא כתיב, אלא מאבני י המקום,
אלין אינון כל אבני כ יקר, כ מרגלאן טבאן, דאינון י תריסר אבנין עלאין,
כי כמה דכתיב שתיים עשרה אבנים, ותחות אלין, תריסר אלף, ורבוון, אבני
מסורת הזהר

א דא—שמטה, לעיל דף ב' ציון א. ב לעיל דף א' ציון א. ג ב"א דף קס"ו ציון ב' ד (קהלת א') חולדות
דף ז. ציון ג. ה לעיל דף א' ציון ג. ו (בראשית כ"ח) ב"א דף קל"ז ציון א', ז"ח ויצא כ"ז
טג שכו, שמה, כ"ח טא שכו, שכו. ז אבני המקום ר"כ אלא לאבני ז"ח ויצא כ"ז טג שכו.
ח תריסר אבנין עלאין ח"א רלא: ח"ב רכט:

חלופי גרסאות א ל"ג שבע, ז ל"ג דא. נ דאיהו וליג דא. ד שמטה כלא לקביה; שמטה דהא דא כגוונא
דא; שמיטה יובלא קב"ה דהא דא כגוונא דא (אה"ל). ס ושמטה; ושמש; ושמשא דא.
ו מיובלא ואיהו נסיל כל נהורין ויהיב לגו שמטה. י ז בגין. ח ל"ג וילך חרנה. ט ל"ג דאיהי שמטה; דאיהו
(הרמ"ק). י שמיטה, יא ור"ש (הרמ"ק). יכ דאיהי שנת. יג במקום דאינון (דאתקין אה"ל) צלותא רעבית. יד על
מקומו יבא בשלום. וליג מן ואל ער וילן. טו שואף זורח הוא שם. טז השמש בגין לתקנא ההוא אתרה (אתרא אה"ל)
הכא חיקין (תקין אה"ל) תפלת ערבית. יז ל"ג מן כד"א עד ויקח (אה"ל). יח לאתנהרא. יט קאתיא. כ ל"ג המקום.
כא אבנין. כב יקרא; יקירין זכאן. כג מרגלאן. כד כמא.

מאמר

הסולם

ויצא יעקב מבאר שבע

במקום ואין הנוקבא נקראת מקום אלא בעת
שז"א משפיע לה כל המאורות וכו' כנ"ל באות
ו' ע"ש, וע"ז משיב לו כאן שמתחילה
יצא מרשות הקדושה משום שלקח הארת
שמאל בלי ימין, ולבסוף חזר לקדושה ונכלל
מכל האורות ואז נאמר ויפגע במקום. ומתוך
שבאמצע מביא הזהר מאמר ר' אלעזר, על
כן מביא הזהר פעם ב' תוכן דברי ר"ש, כדי
לסיים, שאח"כ חזר לקדושה כשהגיע לבית
אל וכו'.

ט מאן מקום וכו': שואל אי זה מקום הוא
שואמר הכתוב. רבי חייא אמר, זה הוא
מקומו של ז"א, דהיינו הנוקבא, כמו שאמרנו לעיל
(באות ו'). שכתוב, ואל מקומו שואף, וילן שם
כי בא השמש, הוא כמו שאתה אומר, שואף
זורח הוא שם, כי כדי להאיר לו הוא בא.

י ויקח מאבני המקום: לא כתוב אבני המקום,
אלא מאבני המקום, שמשמע שחבר
אבנים ידועות משם. ואומר, אלו הן אבנים יקרות,
מרגליות

לעליון נעשה כמוהו, ומשום זה באר שבע הוא
יובל, שהיא בינה, באר שבע הוא שמטה, שהיא
הנוקבא. כלומר משום שאורותיהם של הבינה
והנוקבא שוים לכן נקראים שניהן באר שבע. והשמש
הזה אינו מאיר אלא מיובל, ועל כן אומר
הכתוב, ויצא יעקב מבאר שבע, שהיא בינה
הנקראת ג"כ באר שבע, וילך חרנה שהיא מערב
שהיא שמטה, דהיינו הנוקבא, ונמצא שר"א
חזק בזה את דברי ר' חייא, שאמר, אשר באר
שבע היא בינה, וחרן היא הנוקבא.

ח ר"ש אמר וכו': רש"א, ויצא יעקב
מבאר שבע, זהו מערב, שנת השמטה,
דהיינו הנוקבא, וילך חרנה, זהו שנת ערלה.
משום שיצא מרשות הקדושה לרשות אחר,
כי ברח מפני אחיו, כמו שלמדנו, וכאשר הגיע
לבית אל שהוא רשות קדוש, מה כתוב ויפגע
במקום, פירוש, ר"ש משיב על הוכחת רבי
חייא, לעיל, לסתור דבריו, במה שפירש שיעקב
לקח הארת שמאל לבד מכה מה שנאמר ויפגע
(דפו"י דף קמ"ז ע"ב)

ה) פסילן, וכלהו אקרון אבנין, בגין כך מאבני המקום, ולא אבני המקום דא הוא מקום דקאמר.

יא) * וישם מראשותיו, מראשותיו דמאן. אלא מראשותיו דהוא דמקום. מאי מראשותיו. אי תימא כמאן דשוי תחת רישיה, לא. אלא מראשותיו, ה' לארבע וסטרין דעלמא, תלת אבנין לסטר * צפון, ותלת לסטר מערב, ותלת לסטר דרום, ותלת לסטר מזרח, והוא מקום עלייהו, לאתקנא בהו.

דרך אמת

ה) גיטא,

מסורת הזהר

א) (בראשית כ"ה) ח"א מט: קמח: ז"ח ויצא כ"ז טג שבו. שמה. כ"ח טא שבו.

חלוסי גרסאות א' פ"ג אקרון; אבנין אקרון (אח"ל). ב' פ"ג המקום. ג' דקאמר. ד' מקום דקאמר. ה' כלומר לארבע. ו' רישי (רישא) סטרין. ז' לאתקנא; לאתקנא.

מאמר

הסולם

ויצא יעקב מבאר שבע

שנחצבות ונפרדות מאור אצילות מפאת המסך המסיים את עולם האצילות. וז"ש ותחת ארין תחת י"ב אבנים שבנוקבא דאצילות תריסר אלף ורביון אבני פסילן הארות החכמה ה"ס י"ב אלף. והארות החסדים הן רבבות כנ"ל. והן מחוצבות, מחמת שעברו דרך המסך דאצילות החוצב ומפרידן מאצילות. וכלהו אקרון אבנין, הן י"ב מדרגות שבה עצמה, והן הארותיה הנמשכות ממנה בסוד י"ב אלפים ורבבות, כולן נקראות אבנים, בגין כך מאבני המקום, ולא אבני, כי אם אמר אבני המקום היו גם הארות התחתונות בכללם כי גם הן נקראות אבנים, וע"כ מדייק הכתוב, מאבני המקום. להורות שלקח רק אותן י"ב אבנים שבה עצמה בלבד.

מרגליות טובות, שהן עשרה אבנים עליונות, ותחתיהן שתי עשרה אלף ורבבות אבנים מחוטבות, וכולן נקראות אבנים. משום זה אומר הכתוב, מאבני המקום, ולא אבני המקום, הוא המקום שאמרנו, דהיינו הנוקבא, כנ"ל.

פירוש. הנוקבא נקראת אבן בסו"ה אבן ישראל. והמדרגות שבה מכוונות אבנים טובות. ומשום שמקבלת מנה"י דז"א הנקראים רגלין, היא מכונית גם כן מרגליות, מלשון, ותגל מרגלותיו. ומספר י"ב רומז על חכמה ועשרה על חסדים, כמבואר לעיל (בהקדמת הזהר דף י"ד במראות הסולם ד"ה ועם זה ע"ש) ומלבד הטעם שנתבאר שם, יש עוד טעם על מה שמספר י"ב מורה על הארת חכמה. והוא כי יורה שממותקת כולה בבינה וראויה לקבלת החכמה. וע"כ יש בד' ספירות חו"ב תו"מ שלה, אחר התכלותם זה בזה, רק י"ב ספירות, דהיינו חכמה בינה ות"ת בכל אחת מהן, ובחינת עצמה חסרה, מחמת שנמתקה בבינה. וע"כ הם ד' פעמים ג', שהם י"ב, ולא ד' פעמים ד' שהם ט"ז. וזה סוד הים של שלמה העומד על שני עשר בקר. כי הנוקבא בעת שמקבלת הארת חכמה נקראת י"ב, ואז עומדת רק על י"ב ספירות הנקראות בקר, דהיינו ג' לכל רוח, ולא ד' כמבואר.

והארותיה העוברות לעולמות מאצילות ולמטה נבחנו ג"כ למספר י"ב ולהיותן מבחינת חכמה והן בסוד אלפים, בסו"ה ואאלף חכמה. וע"כ הן י"ב אלפים אבנים, ומבחינת הארת החסדים המלבשת החכמה, נבחנו לרבבות. כי עשרה אלף ה"ס ריבוא, שהוא מספר המורה על הארת חסדים כנ"ל, שבתוכן חכמה, ובהיותן עוברות דרך המסך שמתחת האצילות, הן נחצבות שם, כלומר

(רמ"י דף קמ"ז ע"ב *) דף קמ"ח ע"א

יא) וישם מראשותיו: שואל מראשותיו של מי, ואומר, אלא מראשותיו של אותו המקום. שהיא הנוקבא. ושואל מהו פירושו של מראשותיו, אם תאמר, שפירושו הוא, כמי ששם דבר תחת ראשו. אינו כן. אלא, מראשותיו פירושו, לארבע ראשים של העולם, היינו לר' רוחות, דרום צפון מזרח מערב, שה"ס חו"ב תו"מ, (כנ"ל ב"א דף רי"ב ד"ה ודא) והוא מלשון הכתוב, ומשם יפרד והיה לארבע ראשים שלשה אבנים נתן לרוח צפון, ושלשה לרוח מערב, ושלשה לרוח דרום, ושלשה לרוח מזרח, ואותו המקום עומד עליהן להתחלק בהן. דהיינו בסו"ה ויעש את הים וגו' עומד על שני עשר בקר, שלשה פנים צפונית ושלשה פנים ימית ושלשה פנים נגבה ושלשה פנים מזרחית והים עליהם מלמעלה, וכמו שנתבאר זה בדבור הסמוך, ע"ש.

וכדין

(יב) וכדין * וישכב במקום ההוא. ^א וישכב, י"ב מרגלאן לתתא, וכל אינון דרגין דאינון על האי מקום הא אינון כ"ב, כיון דאתתקן ערסא, שכיב ביה, מאן שכיב ביה, שמשא. וע"ד כתיב ^ב ביעקב, ^ג וישב על המטה, דהא ליה אתחזי, ולא לאחרא, וע"ד וישכב במקום ההוא. ^ד ובג"כ כתיב, ^ה וזרח השמש ובא ^ו השמש.

סתרי תורה

(יג) * (י) וזרח השמש ובא השמש. מאי קא חמא שלמה מלכא, דשירותא דספרא דחכמתא דיליה מהכא איהו. אלא אמר ר' אלעזר, שלמה מלכא, ^ה האי ספרא, אוקים ליה על שבע הבלים, ^ס ועלמא קאים עלייהו. ואינון עמודין וסמכין, קיומא דעלמא. ^ט דבג"כ אקרון ^י הבלים, מה גופא, לא אתקיים ^{יא} בלא ^{יב} הבל, אוף הכי ^{יג} עלמא, לא אתקיים אלא על הבלים. דאמר שלמה מלכא. ואינון שבע, דכתיב: ^י הבל הבלים ^י אמר קהלת הבל הבלים הכל הבלי הא שבע.

מסורת הזהר

(א) לעיל דף א' ציון ד. (ב) (בראשית מח) ח"א רינו רכו: (ג) לעיל דף א' ציון ב. (ד) (קהלת א') תולדות דף ז' ציון ג. (ה) האי ספרא אוקים ליה על ז' הבלים: ח"ב י. נט. ח"ג מז: ו) ועלמא קאים. ערייהו: ח"ב י. נט. ח"ג מז: ז) ואינון עמודין וסמכין: ח"ב י. ח. הבל-תינוקות של בית רבין: (בחלופי גרסאות) ח"ב לט. רנה: ח"ג יז: ט) הבל: ח"א נז: קכה: קמו. רנג: ח"ב י. יא. לח: לט. נט. רנד: רנה: ח"ג מז: קכג. רסז: רצא: ת"ז תס' ס"ט קכג: קד. קח. קיא. ז"ח תרומה מ"ב סג שכב. י) (קהלת א') ח"ב י. לח: לט. נט. ח"ג מז: קכג: ת"ז תס' ס"ט קכג: קד. ז"ח תרומה מ"ב סג שכב.

חלופי גרסאות א' ל"ג מן וישכב ע"ד כיון: ויש כ"ב דאתקין ערסיה. ג' ל"ג מן ביעקב עד וזרח. ד' ובגיד. ה' השמש. ר"א וזרח השמש וגו' מאי קא חמא שלמה מלכא וגו' עיין בתהלת הפרשה בס"ת וכאן מקומו כפי נוכחת הרמ"ק ול"ה (אה"ל). ו מתחיל ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה וזרח; זה שייך בדף קמ"ח. (דפו"י) כפי גרסת הרמ"ק ול"ה (אה"ל). ד' דשרותא. ה' דעלמא, ט' ובג"כ. י' הבלים בהאי (כהאי אה"ל) הבל דנפיק מפומיה דביג ואחיקים ביה ואחצרו [ואתערון אה"ל] חברייא אין העולם מתקיים אלא ח) בהבל פיהם של תינוקות של בית רבין ד"א על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. התורה דא יעקב העבודה דא יצחק גמילות חסדים דא אברהם שלשה דברים אין אינון סמכין עלאין תלתא מן שבעה הבלים. יא בלא. יב האי עלמא (אה"ל). יג מאי דכתיב אמר.

הסולם

מאמר

ז' הבלים

החכמה שלו הוא מכאן. מסוד זריחת וביאת השמש. אלא אמר רבי אלעזר, שלמה המלך העמיד את ספרו על ז' הבלים, שהעולם עומד עליהם, והם עמודים ואדנים המהוים קיומו של העולם. ומשום זה המה נקראים הבלים, כי כמו הגוף, שאינו מתקיים בלי הבל, אף העולם כן. שאינו מתקיים זולת על ההבלים שאמר שלמה המלך, והם שבע, שכתוב הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל הרי שבע הבלים כאן בהכתוב: הבל. אחד הבלים. הוא לשון רבים, ומיעוט רבים שנים הרי שני הבלים, וביחד הם ג' הבלים. ועוד פעם אומר הבל הבלים, הרי ששה, והכל הבל שלבסוף. הרי ז' הבלים.

פירוש. הדבור, שה"ס הנוקבא כולל בתוכו קול והבל, אשר ההבל הוא שורש אל הקול, והקול הוא שורש אל הדבור, וע"כ הם נבחנו

(יב) וכדין וישכב במקום ההוא: וישכב הוא נוטריקון ויש—כ"ב, שהם י"ב מרגליות שלמטה, שהנוקבא עומד עליהם כנ"ל, המורה על חכמה שבה, וכל אלו המדרגות שהן על מקום הזה שהם עשר ספירות, שמכפר הזה מורה על הארת חסדים שבה, הרי הם כ"ב, הרומז על שלימותה הן מחכמה והן מחסדים, כיון שנתתקן המטה בסוד כ"ב, שכב בה. ושואל מי שכב בה, ואומר, השמש שהוא ז"א שכב בה. ועל כן כתוב ביעקב שהוא ז"א, וישב על המטה, כי לו היא ראויה ולא לזולתו. משום שהיא הנוקבא דז"א. ועל כן וישכב במקום ההוא. ועל זה כתוב וזרח השמש ובא השמש. (כנ"ל באות א')

סתרי תורה

מאמר ז' הבלים

(יג) וזרח השמש ובא השמש: שואל, מה ראה שלמה המלך, אשר ההתחלה מספר (דפו"י דף קמ"ח ע"א *) קמ"ו ע"ב)

יד) ואי תימא, אי הכי דאינון מרגלאן טבאן י דעלמא קיימא עלייהו, הא י באתר אחרא כתיב * הבלים בישין, ואינון סתירו דעלמא, כגון י זה הבל וחלי רע הוא. דג זה הבל ורעות רוח. ס אלא ודאי יאע"ג דהני שבע הבלים, י דאינון קדישין קיומא דעלמא, אית ס לקבל הני ז' הבלים ס דכל דינין דעלמא י נפקין, יא ומנייהו י מתפשטין. *) י ואקרון הבלים אחרנין, לאלקאה בני נשא, ולא תקנא לון, דיהכון י בארח טו מישר, ואקרון טו הבל דשריא בהו חלי רע, הבל דאיהו רעות רוח. ואינון קיומא, דבגיניהון בני נשא אזלין בארח מישר, י ודחילו מקב"ה, ועל דא סגיאין אינון הבלים דמתפשטי מהני שבע.

טו) ושירותא יא דאיהו אמר, רזא דשמשא, דאיהו הבל, י דקיים עלמא, ואיהו רזא לאעלא בר נש לגו מהימנותא עלאה דקב"ה. ובגי"כ, כל מה דתחות

מסורת הזהר

א) הבלים בישין: ח"ב י. ח"ג כג. ת"ז תק' כט קד. קח. קיא. ב) (קהלת ו'). ג) (קהלת ד').
חלופי גרסאות א תימא הני אינון מרגלאן (אה"ל). כ בעלמא. ג כ"ג באתר אחרא; כתיב באתר אחרא. ד גם זה. ס אלא ודאי [אלין] אלין שבע הבלים אינון קיומא דעלמא ומנייהו מתפשטין [מתפשטין] הבלים אחרנין וכלא קיומא דגלותא [דעלמא ויא] בגין דאית בהני [כהני] שבע הבל דכל דינין דעלמא נפקי ומתפשטי מניה ואקרון הבלים. ו אלין אע"ג. ז קדישין דאינון. ח לקביל. ט כל. י ומנייהו נפקין. יא ומתפשטין פנייהו; מינייהו. יב מתפשטין הבלים אחרנין וכלא קיומא דגלותא [דעלמא] בגין דאית בהני שבע הבל דכל דינין דעלמא נפקי ומתפשטי מניה ואקרון הבלים. יג ואינון. יד באורח. טו מישר וידחלון מקב"ה (אה"ל). טז הבלים (אה"ל). יז ודחילי. יח לאג דאיהו. יט דקאים (אה"ל).

מאמר הסולם ז' הבלים

בשבילם הולכים בני אדם בדרך הישר, וביראה מפני הקב"ה. ועל כן, הרבה הם הבלים הרעים, המתפשטים מאלו שבע הבלים דקדושה, להיותם גם הם קיום העולם.

טו) ושירותא דאיהו אמר וכו': ומה שהוא אמר בהתחלת סוד השמש, והיינו מה שהחיל הספר בהכתוב, וזרח השמש ובא השמש (כנ"ל באות י"ג) הוא, מפני, שהוא הבל המקיים העולם, והוא סוד להביא את האדם בתוך האמונה העליונה של הקב"ה, כלומר, שיזכה למוחין העליונים דבינה, שנקראת אמונה העליונה דקב"ה, וע"כ כל מה שהיא מתחת המדרגה הזו, דהיינו מתחת השמש, אינו סוד האמונה, כלומר שאינו מן הקדושה, וע"כ כחוב, ואין יתרון תחת השמש, וכתוב בכל אשר נעשה תחת השמש, כי מתחת זו, אין צריכים להתדבק.

בכדי להבין הדברים, צריכים לבאר סוד ז' הבלים הקדושים וז' הבלים הרעים, משורשם. ותדע, ששורשם הוא קו שמאל שביסודות, בעוד שהוא במחלוקת עם קו ימין שבו, שאז נסתמים האורות שבו ונעשים הבל. כלומר, שנעשו הבל ורעות רוח. ופתוך שישטות הוא בחינת ז"ס תחתונות דבינה, שהם חג"ת נהי"מ, לפיכך יש כאן ז' אורות שנחרבו ונעשו ז' הבלים

נכחנים. לגשמה רוח ונפש, שהבל ה"ס הנשמה שהיא שורש הרוח, וקיל הוא רוח שהוא שורש אל הנפש. המכונה דבור. וז' הבלים ה"ס ז' ספירות תחתונות של הבינה הנקראת נשמה. שהן מלוכשות בז"ס של ז"א הנקרא רוח, ובתוך ז"ס של הנוקבא הנקראת נפש, וכן נקראת עולם. וז"ש עלמא שה"ס הנוקבא, לא אתקיים אלא על הבלים דאמר שלמה מלכא, ואינון שבע, כי שבעה הבלים הם שבע נשמות בתוך ז' ספירות חג"ת נהי"מ של העולם, שהוא הנוקבא. ג' ספירות חג"ת מכוונות עמודים. ונהי"מ מכוונות אדנים.

יד) ואי תימא אי הכי וכו': ואם תאמר, אם כן הוא, שהם מרגליות טובות שהעולם עומד עליהן, הרי במקום אחר כתוב הבלים רעים, שהם חורבן העולם. דהיינו שכתוב, זה הבל וחלי רע הוא. זה הבל ורעות רוח. ומשיב אלא ודאי, אף על פי שאלו שבע הבלים שהם קדושים, הם קיום העולם, יש כנגד אלו, ז' הבלים שכל הדינים שבעולם יוצאים מהם ומתפשטים מהם. ונקראים הבלים אחרים, להעניש בני אדם ולתקן אותם, שילכו בדרך הישר, ונקראים: הבל, שחלי רע שורה בו, הבל, שהוא רעות רוח, והם קיום העולם, כי (רפ"י דף קמ"ז ע"ב י) דף קמ"ז ע"א)

האי דרגא, לאו איהו רזא דמהימנותא, וע"ד כתיב, * ואין יתרון תחת השמש
ב בכל אשר נעשה תחת השמש, דהא תחות האי, לא אצטריך לאתדבקה.

מסורת הזהר

(א) (קהלת ב') (ב) קהלת ט')

ד' הבלית

הסולם

מאמר

מה שנעשה, והוא תחת השמש. כלומר, שכל מי שממשיך את הארת החכמה אל מתחת השמש, דהיינו ממעלה למטה, דלאו אינון פולחנא דקב"ה, שאין זה עבודת הקב"ה. הבל יתעביר מנייהו איהו תבירא דרוחא וכו', על ידי המשכה הזו, נעשה האור להבל שהוא שבירת הרוח. דהיינו שכתוב, הבל ורעות רוח. אבל ההיא מרה דאיהו פולחנא דמריה אבל הדבר שהוא עבודת רבונו, דא סליק דעירא מן שמשא. הוא מעלה את האור למעלה מן השמש, כלומר, שממשיך האור ממטה למעלה, מן השמש ולמעלה ולא מן השמש ולמטה. ואז ואתעביר מניה הבל קדישא, ונעשה ממנו הבל קדוש, כלומר שהבל מההפך לאור, ונעשה נשמה לנוקבא, ומתקיים העולם, וזהו אמרו כאן, ושירותא דאיהו אמר רזא דשמשא, דאיהו הבל דקיים עלמא דהיינו שמתרחץ מה שהקשה בתחילת המאמר, (באות י"ג) ואומר, שמה שאמר בהתחלה של ספרו, סוד השמש, הוא משום, שהוא הבל המקיים את העולם, כלומר, משום שבכתוב הזה, וזרח השמש וגו', מבואר ההבל שמקיים את העולם, דהיינו הנעשה נשמה אל הנוקבא הנקראת עולם. שהוא התקון של כל ז' הבלים, שעליו ייסד את ספרו, וע"כ מביא את הכתוב הזה בתחילת ספרו, וסוד הכתוב הוא, כי אחר שהשמש, שהוא ז"א הכריע בין הקוין ימין ושמאל שבישסו"ת, בסוד תלת מחד נפקי, קבלם גם הוא בסוד חד בתלת קיימא, (כנ"ל ב"א דף רפ"ז ד"ה תלת) ואז ממשיך השמש ג' קוין שבבינה בזה אחר זה, ותחלה וזרח השמש מן הבינה דהיינו ישסו"ת, בסוד קו ימין, שהוא אור החסדים, ואח"כ ממשיך משם קו שמאל, שה"ס וכא השמש שנעשה חשך, בסו"ה כי הכל הבל כנ"ל, ואח"כ מגלה בחינתו עצמו שהוא קו אמצעי לייחד הימין ושמאל זה בזה ולהבדיל ביניהם שהימין יאיר ממעלה למטה והשמאל רק ממטה למעלה כנ"ל, שה"ס ואל מקומו שואף, דהיינו ששואף ומאיר אל מקום יציאתו ממטה למעלה, אשר אז חוזר ההבל ונעשה אור ונשמה אל הנוקבא הנקראת עולם

הבלים. ותקונם של ז' הבלים אלו נעשו ע"י עלית הקול, שהוא ז"א, אל ישסו"ת, שהכריע בין ב' הקוין אשר שם, והבדיל ביניהם, שהשמאל יאיר ממטה למעלה, והימין ממעלה למטה, ובוה קיים את שניהם, וז' הבלים חזרו ונעשו לז' אורות. כמ"ש לעיל (בראשית א' דף ס' ד"ה מחלוקת ע"ש).

וזה"ש בפרשת בא דף ל"ט. ורזא דמלה הבל הבל, את הכר ראיתי בימי הבל, כי ביציאת קו שמאל להאיר בלי ימין, נעשה הבל הבל, ואח"כ בעלית הקול, שהוא קו אמצעי וקיים את שניהם כנ"ל, חזרו ז' הבלים ונעשו לז' אורות, אשר ז' אורות הללו, ה"ס כל המוחין דחכמה המכונים ראייה, המתגלים לתחתונים, וע"כ אמר שלמה עליהם, את הכל ראיתי בימי הבל, שבסוד ההבלים, נגלו לו כל המוחין דראיה, כי אלו ז' הבלים מתלבשים בז"ס דקול, ושניהם בז"ס דדבור, שה"ס הנוקבא הנקראת עולם, שבה מקום הגילוי של אלו הבלים שנעשו לז' אורות דראיה, ובהם מתקיים העולם, כנ"ל.

וזה אמרו (לעיל באות י"ג) שלמה מלכא, האי ספרא אוקים ליה על שבע הבלים, כי ג' ספרים עשה שלמה כנגד ג' קוין, שיר השירים, הוא ביאור לקו ימין, חסד, קהלת, הוא ביאור לקו שמאל, גבורה, משלי, הוא ביאור לקו האמצעי, ת"ת, כמ"ש בזהר (פרשת בא דף ל"ט ע"א) וכל האורות קו השמאל הן בז' הבלים, בסו"ה את הכל ראיתי בימי הבל, כנ"ל, ונמצא שכל ספר קהלת, אינו אלא מבאר את ז' הבלים הללו, הטובים עם הרעים, להיתר ביאור לקו השמאל.

ונתבאר שכל תקונים של ז' הבלים הוא על ידי קו האמצעי, שהוא ז"א הנקרא קול, או שמש, שעל ידי שמבדיל בין הארת קו ימין וקו שמאל, שהארת החכמה שבשמאל לא תאיר ממעלה למטה אלא ממטה למעלה, מתקיים הארת שני הקוים, (כנ"ל ב"א דף ס' ד"ה מחלוקת ע"ש) ואז חוזרים ז' הבלים ונעשים אורות ונשמות להנוקבא, והעולם מתקיים, שנקבלת המוחין הגדולים הנקראים קיום.

וזה"ש הזהר (בפרשת בשלח דף נ"ט ע"א) כל מרין דמתעבדין, ואינון תחות שמשא, כל (דפו"י דף קמ"ז ע"א)

טז) שמשא בסיהרא, חדא אינון בלא פרודא, וסיהרא ח' אע"ג י דאיהו י תחות ד שמשא, כלא איהו שמשא, בלא פרודא. ותחות האי, כלא איהו רעות רוח, ואסיר ס לאתדבא ביה.

יז) * ויצא יעקב, י בקטרא דסתימו, מגו סתרא י סתימא ס נפקא, ס זהר י אספקלריאה דנהרא, כלילא מתרין גוונים, דמתחברן כחדא, *) כיון דאלין אתכלילו דא בדא, אתחזון ביה כל גוונים. ארגמן איהו, כל חיזו דנהורין, ביה

מסורת הזהר

(א) לעיל דף א' ציון א'. (ב) אספקלריאה דנהרא: ב"א דף קע"ב ציון ד'.

חלוסי גרסאות ח' דאע"ג; ודאע"ג, כ דאיהו, י תחות תחות, ד שמשא, ס לא תרבא, ו בקטרא; בקטרא, י סתימא, ח נפקא, ט זהר.

זהר אספקלריאה דנהרא

הסולם

מאמר

נכללו זה בזה, נראים בו כל הצבעים. והוא נקרא ארגמן, שכל מראות המאורות כלולים בו. כלומר, כמו צבע ארגמן הזה שהוא התכללות מכל מיני צבעים, כן זהר אספקלריאה המאירה נכללים בו כל האורות.

פירוש. כבר ידעת שכל המוחין יוצאים על סדר ג' נקודות חלם שורק חירק. שמתחילה עולה מלכות המסיימת לבינה, ונופלים ג' כלים התחתונים שהן ג' אותיות אל"ה דאלקים, ומסתלקים ממנה ג' אורות עליונים שהם נשמה חיה יחידה, ונשארה בקומת רוח, בב' כלים שהם מ"י דאלקים. (כנ"ל ב"א דף י"ג ד"ה כיון עשה). וקומת רוח זו שנשארה, ה"ס י שנכנס באור ונעשה אור ש"ס רוח. (כנ"ל ב"א דף ט' ד"ה ועבד) ואור זה הנשאר מכונה הארת חולם, וי' זו שנכנסה באור הבינה ועשה לאור, נבחן לסבך, שזה יורה שאור הבינה נעשה מסובך בקשרים שצריכים לפתחם, דהיינו שצריכים לחזור ולהוריד ה', מאור, ולהחזירה לאור כמקודם לכן, דהיינו שמורידים המלכות מן הבינה למקומה, וג' אותיות אל"ה שנפלו ממנה, חוזרות ועולות ומתחברות למדרגת הבינה, וחוזרות ונשלמות עשרת הכלים וג"ר דאורות, וחזרה זו של ג' אותיות אל"ה אל הבינה, וירידת ה' מאור מכונה הארת השורק (כנ"ל דף ט"ז ד"ה ותדע) שעם יציאת הארה זו של השורק נעשה סתימת המאורות, משום שאין החכמה יכולה להאיר בלי חסדים, כמ"ש שם, עד שבא קו אמצעי, שה"ס ז"א, ומכריע ומייחד ב' הקוין, שהם מ"י אל"ה, זה בזה, ונכלל אור החכמה מחסדים ואור החסדים מחכמה ונשלמת הארתם.

ומטרים ביאת קו אמצעי ליחדם זה בזה, נבחנים ב' הקוין, שהם שניהם סתומים, כי הקו ימין שה"ס מ"י, הרי יש בו עוד ה' שנכנסה לאור והוא עוד אור, והוא נבחן משום זה לסבך

עולם. וז"ש, דאיהו הכר דקיים עלמא. והוא שמסיים הכתוב וזרח הוא שם, שבדרך זה חוזר וזורה. כי ההכל חזר להיות אור.

וזהו ובנין כך כל מה דתחות האי דרגא לאו איהו רוא דמהימנותא, ומשום זה, כל מה שנמשך למתחת מדרגה הזו, דהיינו משמש ולמטה, אין זה סוד האמונה, שאינו בקדושה. וע"ד כתוב, ואין יתרון תחת השמש בכל אשר נעשה תחת השמש דהא תחות האי לא אצטריך לאתדבא, כי מתחת מדרגה זו לא צריכים להמשיך ולהדבק, כי אז יחזור האור ויעשה הכל ורעות רוח כנ"ל. ושיעור הכתוב הוא, שלא נשאר יתרון של כלום אל הממשיך למתחת השמש, וכן, זה רע בכל אשר נעשה, דהיינו מה שממשיך למתחת השמש, כי הכל יחרב ויעשה הכל.

טז) שמשא בסיהרא וכו': השמש בלבנה, דהיינו ז"א ביוג עם הנוקבא, הם אחד בלי פירוד, והלבנה, אע"פ שהיא תחת השמש, כי הנוקבא היא למטה ממדרגת ז"א, עם כל זה, בעת היוג, הכל הוא שמש בלי פירוד, כלומר, שגם הלבנה נחשבת אז כחלק מן השמש, כי דבקות הרוחני פירושו השואת הצורה. וע"כ היא יכולה לקבל החכמה כהשמש שהוא ז"א, ואינה נחשבת למטה משמש. ותחות האי, כלא איהו רעות רוח, אבל אם ממשיך החכמה למטה משמש, שהם ז"א וניקביה, נעשה הכל הכל ורעות רוח, דהיינו שנעשה קליפה ומזיק כנ"ל בדבור הסמוך, ואסיר לאתדבא ביה, ואסור להתדבק בו.

מאמר זהר אספקלריאה דנהרא

יז) ויצא יעקב: בחוך סבך הסתום, ומתוך סתר הסתום, יוצא זהר המראה המאירה, כלול משני צבעים המתחברים יחד, כיון שאלו (דמו"י דף קמ"ז ע"א *) דף קמ"ז ע"ב)

כלי'ן. רצוא ושוב, אינון נהורין, לא מתעכבן למחמי, חבורא חדא אתחברן
בההוא א זרה.

יח) כהאי א זה"ר שארי מאן דשארי, שמא איהו, לההוא דסתים דלא ידיע

חלוסי גרסאות א זורה, ב זורה.

מאמר

הסולם

זהר אספקלריאה ונהרא

והסתימו שבקו השמאל, נפקא זהר אספקלריאה
דנדרא, יוצא בסבתם קו אמצעי, כדי ליחדם
ולהשלימם, שהוא נקרא, זהר אספקלריאה
דנהרא. שהוא הארת הימין כולה, דהיינו חסדים
מכוסים. כלילא מהרין גוונין דמתחברן כחדא.
דהיינו שכלול מימין ומשמאל. על דרך הנ"ל,
שמתוך שמעדיף את הימין על השמאל, נעשה
נכלל מהארתו, ונעשה לבחינת ג"ר, אע"פ
שעוד לא נפתח הסבך שלו. כיון דאלין
אתכלילו דא ברא אתחווין ביה כל גוונין. כיון
שהימין נכלל משמאל, נעשה שלם. על
ידו בכל עשר הספירות כמוהו, שהם ד' גוונים
ח"ב תו"מ. ארגמן איהו, הוא נקרא בשם
ארגמן, משום כל חיוז דנהורין ביה כלילין,
שכל הגוונים של האורות כלולים בקו ימין.
כמו שכלולים כל הצבעים בצבע ארגמן. כלומר
שהצבעים אינם נפרדים בו לר' צבעים ממש,
להיותו בהארת החסדים בלבד. אלא שכולם
כלולים בצבע האחד של חסדים. וע"כ מדמהו
לארגמן.

רצוא ושוב אינון נהורין: אלו האורות הם
רצוא ושוב, שהארת הימין רצים למקום
הארת השמאל להכלל בו, אבל תכף ומיד הם
שבים למקומם להארת הימין. לא מתעכבן
למחמי, שאינם נעצרים שם לראות, דהיינו
להמשיך חכמה, אלא תכף ומיד הם שבים
למקומם. חבורא חדא אתחברן כההוא זורה,
הארת הימין והשמאל מתחברים בחיבור אחד
באותו הזרה. כלומר שהתכללותם מביא את
שניהם להיות בימין בהארת החסדים. והארת
השמאל אינה נראה כלל אלא שמחבטלת
ונכללת בימין.

יח) כהאי זה"ר שארי מאן דשארי: בזהר

ההוא שורה מי ששורה, דהיינו השם
היה שורה בו, שהוא ג"ר כמ"ס לפנינו, שמא איהו
לההוא דסתים דלא ידיע כלל, ועם זה הוא
שם. רק לאותו הסתום ולא ידוע כלל. כלומר,
השם שורה רק על הארת הימין. שעוד לא
נפתח הסבך שלו ואינו ידוע כלל, ואינו שורה
על השמאל, אע"פ שכבר נפתח הסבך שלו.
דהיינו שכבר יצאה ה' מאויר שלו, והוא ידוע.

קול

לסבך סתום, שהסבך שלו עוד לא נפתח. והקו
שמאל שה"ס אל"ה שבהם כבר ירדה ה' מאויר
והסבך נפתח, אמנם הוא נמצא בהסתרת האור
כי הוא חשך ואינו מאיר מחמת חסרון חסדים.
והוא נכחן בשם סתר סתום. ונמצא שעם
ביאת קו אמצעי המיחדם זה בזה ומשלימם,
הוא מסיר סבך הסתים מקו ימין, כי עתה הוא
נכלל בהארת השמאל וה' יורדת מאויר, גם
ממנו ונעשה אור, כמו השמאל. וגם הוא מסיר
סתר הסתים מקו שמאל, כי עתה הוא נכלל
בחסדים שבהארת הימין, וכשהחכמה מלובשת
בחסדים היא מאירה בכל השלמות. אמנם זה
אינו נעשה בבת אחת, אלא מתחילה הוא
משלים קו ימין מבחינתו עצמו בלי התכללות
השמאל המוריד ה' מן האור שלו. דהיינו שדוחה
הארת השמאל ומשליט את החסדים שבהארת
הימין. ומתוך שמעדיף החסדים שבימין על
הארת החכמה שבשמאל, הרי החסדים נכללים
בזה מכל השבח שנמצא בהארת השמאל, על
דרך שיש בכלל מאתים מנה. ונמצא שמצד
אחד לא הוריד כלל ה' מאויר שבקו ימין,
ועדיין הוא אויר, שפירושו חסדים בלי חכמה.
ומצד הב' נבחנים החסדים עתה לבחינת ראש
וג"ר, מתוך שהם עדיפים וחשובים לו יותר
מהארת הג"ר שבשמאל. אמנם ראש זה אינו
ראש ממש, משום שה' עוד לא ירדה מאויר
שלו, וע"כ הוא מכונה רישא דמהימנותא, כי
אור החסדים נקרא מהימנותא, וכיון שהוא
ראש מבחינת החסדים בלבד, נקרא רישא
דמהימנותא. אלא אחר כך שנעשה התכללות
הב' של ימין ושמאל, שהימין נכלל משמאל
ממש וה' יורדת מאויר של קו ימין. והשמאל
נכלל מימין וגם הוא מאיר עתה כמו הימין.
אלא ממטה למעלה (כנ"ל במאמר ז' הבלים),
אז נבחן התכללות הזה לראש ממש. כיון שכבר
נפתח, הסבך שלו. ואלו ב' המדרגות, הראשונה
ה"ס יעקב, והשניה ה"ס ישראל, שהוא נוטריקון
ל"י רא"ש, ויש ג' מיני התכללות של ימין
ושמאל (כמ"ס בבראשית ב' דף פ' ד"ה ביאור
עש"ה). ותדע שהתכללות א' ה"ס יעקב, והב'
והג' ה"ס ישראל.

וזה אמרו, בקמרא דסתים, מנו סתרא
סתיםא, דהיינו מתוך הסתימו שבקו ימין
(דפרי דף קמ"ז ע"ב)

כלל, קול יעקב אקרי, בהאי אתחזי מהימנותא דכלל. ההוא דסתים ולא ידיע כלל, א' בהאי שריא ידו"ד. שלימו דכל סטרינ איהו, ב' עלאה ותתאה, הכא אשתכח, יעקב שלימו דאבהן דאחיד ב' מכל סטרינ. ד' זה"ר דא, על ברירו דשמא דא' אקרי, ה' דכתיב * יעקב אשר בחרתיך. ו' תרינ שמחן אקרי, יעקב וישראל, ז' בקדמיתא יעקב, ולבחר ישראל.

יט) סתרא ח' דסתרא דא, כד הוה בקדמיתא בהאי סופא דמחשבה, ט' דאיהו י' פרושא דאורייתא דבכתב, ואיהי ב' תורה שבעל פה, ועל דא אקרי באר, יא' שנאמר ג' הואיל משה באר יב' את התורה, בא"ר איהו יג' להווא דאקרי שבע, דכתיב י' ויבנהו שבע שנים. והיינו קול גדול.

מסורת הזהר

א (ישעיה עא) ח"ב מח: ב) תורה שבע"פ: ב"א דף ס"ב ציון א', ג) (דברים א'). ד) (מלכים א' ו') ח"א רמז. ח"ב ט: לא.

חלופי גרסאות א' בהווא (אה"ל). ב' עלילא ותתא. ג' בכל. ד' זוהר. ה' ל"ג דכתיב. ו' תרינ שמחן יעקב ישראל. ז' ל"ג מן בקדמיתא עד בקדמיתא. ח' ל"ג דסתרא. ט' דאיהו. י' פירושא. יא' כד"א. יב' ל"ג את התורה. יג' הווא; דהווא.

זהר אספקלריאה דנהרא

הסולם

כאמר

אשתכח, כמבואר. ונתבאר שמדרגה זו הם בחינת המוחין דיעקב, ולפיכך נבחן יעקב שלימו דאבהן, כי אברהם ויצחק, אינם מגיעים להמלכות לתקן אותה, כי ה"ס ב' קיין ימין ושמאל הכלולים זה בזה, ושניהם שולטים, והם בחינת ידוע, שהי' יצא מאויר הבינה ונשאר אור, וחקון זה אינו מגיע לעצמות המלכות, כנ"ל. משא"כ מדרגת יעקב, שהג"ר שלו הם ג"ר דחסדים והם בכהינת לא ידיע כלל, שתקון זה מגיע למלכות בשוה כמו לבינה, כנ"ל. וע"כ נבחן יעקב לבחיר שבאבות, וזו"ש זהר דא על ברירו דשמא דא אקרי, דכתיב יעקב אשר בחרתיך, זהר זה של מדרגת יעקב, על ברור שם הזה, שחיקונו מגיע גם למלכות, הוא נקרא נחיר שבאבות, שכתוב יעקב אשר בחרתיך, תרינ שמחן אקרי, יעקב וישראל, בקדמיתא יעקב ולבחר ישראל. הוא נקרא בשני שמות, יעקב וישראל, מתחלה נקרא בשם יעקב, דהיינו בשעה שמשליט רק את הימין כנ"ל ואח"כ כשמקיים הארת שניהם, שגם החכמה מאירה אחר שנכללת בחסדים, אז נקרא בשם ישראל. יט) סתרא דספרא דא וכו': וזו סוד הסודות כי כשהיה בתחילה, מטרם שיצא לחקן, היה בסוף המחשבה הזו, שהוא הפירוש לתורה שבכתב, והיא נקראת תורה שבעל פה, שהיא הנוקבא. מחשבה, פירוש בינה. סוף המחשבה, היינו הנוקבא בעת שהיא נמחקת בבינה, וע"כ היא נקראת באר, שנאמר הואיל משה באר את התורה, משום שהיא באר, דהיינו ביאור, לאותו

קול יעקב אקרי זהר הזה נקרא קול יעקב, ואינו נקרא קול גדול, בהאי, אתהו מהימנותא דכלל, בזהר הזה נראה אור דג"ר דבינה, הנקראת מהימנותא דכלל, כי החסדים הללו הם ג"כ בחינת ג"ר, כמו החסדים דג"ר דבינה. ההוא דסתים ולא ידיע כלל, בהאי שריא דהי"ה אותו הסתום שאינו ידוע כלל, דהיינו הסגך הסתום שבהארת הימין, הנ"ל בו שורה השם הוי"ה, שלימו דכל סטרינ איהו, הוא שלם מכל הצדדים, כי עלאה ותתאה הכא אשתכח העליון והתחתון, שהם בינה והנוקבא, נמצאים כאן, ונכללים בזהר הזה, ולכן יעקב שלימו דאבהן, דאחיד מכל סטרינ. וע"כ נבחן יעקב, שהוא בחיר שבאבות, כי הוא כלול מכל הצדדים.

פירוש. כי הארתה שמאל אע"פ שהוא ידוע, כי הורדה הי' מאויר הבינה, דהיינו שהורדה המלכות מן הבינה, והבינה חזרה להיות אור ג"ר. הנה מתקן בזה רק העלאה שהיא בינה, אבל תתאה, שהיא עצמות המלכות, אינה מקבלת מזה שום תקון. משא"כ זהר הארת הימין, שהחסדים שלו נעשו בבחינת ג"ר, ושם הויה שורה בו, אע"פ שהוא לא ידוע כלל, דהיינו אע"פ שהמלכות נמצאת עוד בהבינה, כנ"ל, נמצא שנחננה בזה גם תתאה, שהיא המלכות הנמצאת בבינה, בשוה כמו עלאה עצמה ועל שניהם שורה שם הויה בשוה. וזו"ש, שלימו דכל סטרינ איהו, עלאה ותתאה הכא (דפו"י דף קמ"ו ע"ב)

(כ) ודא סופא דמחשבה, בא"ר שבע איהו. ויעקב עאל בהאי רישא למהימנותא, כיון דאתדבק ב' במהימנותא דא, אצטריך ליה לאתבחנא, בההוא אתר דאתבחינו אבהן דיליה, (ב) דעאלו בשלם ונפקו בשלם.

(כא) אדם עאל ולא אסתמר, ואתפתא אבתרה, וחטא ב' בהיא (ב) אשת זנונים, ג' נחש קדמאה. י' נח עאל - ולא אסתמר, ז' ואתפתא אבתרה, ח' וחטא, דכתיב ו' וישת מן היין וישכר ו' ויתגל' בתוך אהלה. י' אברהם עאל ונפק, דכתיב ו' וירד אברם מצרימה, וכתיב י' ויעל אברם ממצרים. י' יצחק עאל ונפק, דכתיב ו' וילך יצחק אל אבימלך מלך פלשתים ב' גררה, וכתיב י' ויעל משם באר שבע.

(כב) יעקב כיון דעאל' במהימנותא, אצטריך י' למיעל * מנחתא י' לההיא סטרא, בגין י' דמאן דאשתזיב מתמן. איהו רחימא וברירא דקב"ה. מאי כתיב,

דרך אמת

(א) אדם עאל: ח"א קמ: (ב) אשת זנונים: (הושע א) הקסה"ז דף ס"ד ציון א' (ג) נחש קדמאה: הקסה"ז דף קס"ב ציון ד' (ד) נח עאל: ח"א קמ: (ה) (בראשית ט') נח דף ל"ד ציון א'. (ו) אברהם עאל: ח"א קמ: (ז) (בראשית י"ב) לך דף מ"ג ציון א. (ח) (בראשית י"ג) לך דף נ"ו ציון ד. (ט) יצחק עאל: ח"א קמ: (י) (בראשית כ"ו). (יא) (בראשית כ"ו)

חלופי גרסאות א' במהמנותא. ב' בהאי. ג' לא אסתמר. ד' דאתפתא. ה' ב' לא וחטא ו' לא ויתגל בתוך אהלה. ז' לא בתוך אהלה. ח' ממצרים וגוי. ט' לא גררה. י' וילך משם [יצחק]. יא' במהמנותא, יב' למיעל, יג' לההוא. יד' לא דמאן.

מאמר

לאותו הנקרא שבע, שהיא בינה, שהיא מבארת ומגלית החכמה שבה, שנאמר ויבנהו שבע שנים, ובהמ"ק ראשון היס בינה, והיינו קול גדול, כשהנוקבא מקבלת חכמה מן הבינה, היא בבחינת קול גדול, ולא קול יעקב, שזיא חסדים כנ"ל.

(כ) ודא סופא דמחשבה וכו': וסוף המחשבה הזו הנ"ל הוא באר שבע. ויעקב שהיה בבאר שבע הזה השיג בזה, את הראש של האמונה, דהיינו ג"ר מבחינת חסדים, כנ"ל. שג"ר הללו נקראים רישא דמהימנותא, כיון שיעקב נתדבק באמונה הזו, דהיינו בג"ר דחסדים, היה נצרך להתנסות באותו המקום שנתנסה שם אבותיה, שנכנסו שם בשלום ויצאו בשלום.

סירוש. כי נתבאר לעיל (פרשת לך דף מ"ח ד"ה ואין מוחין ע"ש) שמדרגה הראשונה של מוחין דחיה, אינה מקובלת וולת בדרך גסיון, כאברהם שלא צוהו ה' לרדת מצרימה אלא הרעב דחפז, עש"ה. כל ההמשך. וז"ש כיון דאתדבק במהימנותא דא. דהיינו בג"ר דחסדים שה"ס מדרגת הנשמה, ושתה הוצרך

(רמזי דף קמ"ז ע"ב) * דף קמ"ח ע"א

מסורת זוהר

(א) אדם עאל: ח"א קמ: (ב) אשת זנונים: (הושע א) הקסה"ז דף ס"ד ציון א' (ג) נחש קדמאה: הקסה"ז דף קס"ב ציון ד' (ד) נח עאל: ח"א קמ: (ה) (בראשית ט') נח דף ל"ד ציון א'. (ו) אברהם עאל: ח"א קמ: (ז) (בראשית י"ב) לך דף מ"ג ציון א. (ח) (בראשית י"ג) לך דף נ"ו ציון ד. (ט) יצחק עאל: ח"א קמ: (י) (בראשית כ"ו). (יא) (בראשית כ"ו)

חלופי גרסאות א' במהמנותא. ב' בהאי. ג' לא אסתמר. ד' דאתפתא. ה' ב' לא וחטא ו' לא ויתגל בתוך אהלה. ז' לא בתוך אהלה. ח' ממצרים וגוי. ט' לא גררה. י' וילך משם [יצחק]. יא' במהמנותא, יב' למיעל, יג' לההוא. יד' לא דמאן.

הסודות

זוהר אספקלריאה דגהרא

עוד להשיג מדרגת חיה, אצטריך ליה לאתבחנא, בההוא אתר דאתבחינו אבהן דיליה, כי אין מדרגת חיה מקובלת אלא על ידי גסיון, כמ"ש שם.

(כא) אדם עאל ורא אסתמר וכו': אדם הראשון נכנס בגסיון, שהנחש התגרה בו, ולא נשמר, ונתפתה וחטא באשת זנונים, שהוא נחש הקדמוני. נח נכנס בגסיון, ולא נשמר ונתפתה אחר אשת זנונים, וחטא. שכתוב וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה.

אברהם עאל ונפק וכו'. אברהם נכנס שם ויצא, שכתוב וירד אברם מצרימה, וכתוב, ויעל אברם ממצרים. יצחק נכנס שם ויצא, שכתוב, וילך יצחק אל אבימלך וגוי, וכתוב ויעל משם באר שבע.

(כב) יעקב כיון דעאל וכו': יעקב, כיון שנכנס במדרגת האמונה, שהיא אור הנשמה, דהיינו הכרעת הארת הימין, כנ"ל, הוצרך להביא מתנה לצד ההוא גם כן, דהיינו גם להשליש את הארת השמאל, שה"ס מדרגת חיה, שזהו רק ע"י גסיון

*** ויצא יעקב מבאר שבע, סתרא דרזא דמהימנותא. י וילך חרנה, סטרא דאשת זנונים, י אשה מנאפת.**

(כג) (ב) סתרא דסתרינ, ימגו (ג) דתוקפא דדטיהרא דיצחק, ימגו (ד) דורדיא דחמרא, ינפק חד נעיצו קטירא, כלי' חד דכר ונוקבא, (ה) סומקא כוורדא, מתפרשן לכמה סטרינ ושבילין. דכורא אקרי סמא"ל, ס נוקביה כלי'א י בגויה תדיר. כמה דאיהו בסטר יא קדושה, הכי נמי י בסטרא אחרא, דכר ונוקבא כלי'ן דא בדא. נוקבא דסמא"ל, נחש, אקרי: אשת זנונים, י קץ כל בשר, י קץ הימים.

(כד) תרינ רוחין בישין מתדבקן כחדא, רוחא דדכורא י דקיק. רוחא דנוקבא, בכמה אורחין ושבילין מתפרשא, י ומתדבקא בההוא רוחא דדכורא.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) לעיל דף א' ציון א. (ב) לעיל דף א' ציון א. (ג) אשת זנונים: לעיל דף יב ציון ב. (ד) אשה מנאפת: ח"ב קצו: ח"ג מז. עב. קו. ה) (בראשית י) ב"א דף ש"ל ציון ד', (ו) קץ הימים: ב"ב דף קצ"ב ציון ב', (ז) מתוקף הדין של משה יתקן כשתלם למטה מנגול הקדושה כענין הכמנים שהם למטה נחצית היין כך הם הקליפות למטה מנגול הקדושה. (ג) אלוס כחושנה מלך מוקף מריכות הדין.

חלופי גרסאות א סטרא. ב באשת ג נ"א מוסיף סתרא. ד תוקפא. ה דטיהרא; דסיטרא. ו נפק מגו; ג"קא מגו. ז דורדייא. ח ל"ג נפק; נפיק (אה"ל). ט ל"ג חד (אה"ל). י ונוקביה. יא לגויה. יב קדישא, יג בההוא סטרא. נקיט דקיק יד מתרבקא.

ס"מ ואשת זנונים

הסולם

מאמר

(בהקדמת הזהר דף צ"ט אות קכ"ג) כי מתגלה המלכות דצמצום א' וכל האורות מסתלקים (כנ"ל בראשית א' דף ז' ד"ה וכבר ע"ש). ומלכות זו, מכונה שמרי היין. וזו"ה וישת כן היין וישכר, כי שחה יתר מכשיעור, ואז יתחלל בתוך אהלה. כי נגלו שמרי היין. וז"ש, שמאורו של יצחק. שה"ס יין המשמחה, ומשמרי היין. שה"ס גילוי המלכות דצמצום א', שכל האורות מסתלקים בסבתה, מהרכבתם יחד, כמו יין המלא שמרים, יצאו דכר ונוקבא דטומאה. דכורא אקרי סמאל וכו'. הזכר נקרא סמאל, והנקבה שלו כלולה בו תמיד. כמו שהיא בצד הקדושה בקטנות, שו"ן כלולים זב"ה כן הוא בסטרא אחרא, זכר ונקבה כלולים זה בזה. הנקבה של סמאל, נקראת נחש, אשת זנונים, קץ כל בשר, וקץ הימים.

(כד) תרינ רוחין וכו': שתי רוחות רעות מתדבקות ביחד. הארת הרוח של הזכר היא דקה כלומר, שהוא ו"ק בלי ראש, והרוח של הנקבה מתבארת בהרבה דרכים ושבילים, כי הוא פרצוף שלם ראש וגוף, כי בקליפה הנקבה גדולה מן הזכר. והיא מתדבקת ברוח ההוא של הזכר. והיא מתעדיה בהרבה עדיים, כמו זונה מתועבת, העומדת בראש דרכים ושבילים לפתות בני אדם. וזה מלמדנו, שהיא מודקקת רק למתחילים לילך בדרך ה', שהם עלולים

נסיין. כנ"ל כי כל מי שנצל משם, שעמד בנסיין, הוא אהובו ובחירו של הקב"ה. מהו כתוב, ויצא יעקב מבאר שבע שהוא הצד של סוד האמונה, דהיינו קו הימין, וילך חרנה, שהוא הצד שמאל, ששם נאחו אשת זנונים אשה מנאפת ואם אמנם יש הרבה חילוקים בין אלו חמשה הנסיונות, שהם: עץ הדעת, יין המשכר, מצרים, פלשתים, וחרן, שנתנסה בהם אדה"ר, נח. אברהם יצחק ויעקב, מכל מקום שורשם אחד הוא דהיינו המשכת החכמה ממעלה למטה, הנקרא אשת זנונים.

מאמר ס"מ ואשת זנונים (כג) סתרא דסתרינ מגו וכו': סוד הסודות, מתוך תוקף אורו של יצחק, שהוא קדושה ומתוך שמרי היין, שהם קליפות, יצא משניהם צורה אחת מורכבת משוב ורע, הכלולה זכר ונקבה כאחד, נעיצו פירושו הרכבה, כמו אין תולין תחובין בתאנה (תוס' שבועות א' ט') ונעיצה ותחובה משמעות אחת להן. כמ"ל, פירושו צורה, כמו וצר כל קטורין (וי"ר כ"ג). היא אדומה כמו ורד, ומתפרשת לכמה צדדים ודרכים, כלומר שיש בה הרבה בחינות. ביאור הדברים. כי הארת יצחק ה"ס יין המשמח אלקים ואנשים, שה"ס הארת החכמה המאירה רק ממטה למעלה. ואם מרבה בשתיית היין, דהיינו שממשיך ממעלה למטה, אז לא וכו' הא רע, כנ"ל (דפו"י דף קמ"ח ע"א)

קשיטת גרמה בכמה תבשיטין, כוונה, מרחקא ^ה קיימת בריש אורחין ושבידין, לפתאה בני נשא.

כה) ^ז שטיא דקריב בהדה, ^ג אתקיפת ביה, ונשקת ליה, ^ה מסכת ליה חמרא ^ז דדורדיא, דמרורת פתנים. כיון דשתי, אסטי אבתרה, לבתר דחמאת ליה סטי ^ה אבתרה, מאורחא דקשוט, אפשיטת גרמה, מכל ^ו אינון תקונין דהות ^ז מתתקנא לגבי ^ח דההוא שטיא.

כו) תקונין דילה, ^ט לפתאה ^י לבני נשא: שעהא ^{יא} מתקנין סומקן ^{יב} כוורדא, אנפהא ^{יג} חורין וסומקין, ^{יד} באודנהא תליין ^{טו} שיתא ^{טז} תקונין אטונא דמצרים, תליין על קדלהא כל ^{יז} חילי דארעא דקדם, ^{יח} פיה ^{יט} מתתקנא בפתיחו דקיק יאה בתקונהא, ^כ לישנא חדידא כחרבא, שעיען מלהא כמשחא, שפוהא יאן סומקין כוורדא, ^{כא} מתיקן בכל מתיקן דעלמא, ארגוונא לבשת, ^{כב} אתתקנת ^{כג} בארבעין תקונין, חסר חד.

כז) שטיא ^{כח} סטי אבתרהא, ^{כט} ושתי מכסא דחמרא, ועביד בה ניאופין, ואסטי אבתרה. מה עבדת, שבקת ליה נאים בערסא, וסלקת לעילא, וארשינת עליה, ^ל ונטלא רשה ונחתא. אתער ההוא שטיא, ^{לא} וחשב לחייכא בהדה

דרך אמת

א) שהקליפות בה זנו כל סמא"ל היא מתדמית ענמה לפני השוטה שהוא החושא בכל מיני קישוש ויופי ומוחנה לו הכוס וזא ענין יורד ומספין וכו'. ב) שמרים. ג) בלזני הקליפה הריא כשמתקשפה לפני החושא היו ים בלזנה ו' תקונים אטון מזרים והוא פסוק במשלי ז'. ד) היא מחקת ענמה במ"ס תקונים בהם מ"ס פנים טמא כי זה לעומת זה עשה האלהים כנגד מ"ס שערי ספור שנקדשה כמ"ס מזה נעל הפרסם בער השערים שער שליש.

חלופי גרסאות א קיימא, ב שטיא, ג אתקפת, ד דורדיא, ה אבתרהא, ו תקונין אינון, ז מתקנא, ח ההוא, ט לפתאה (ד"ק), י בני יא מתקנין, יב כוורדא, יג חורין וסומקין, יד שיתא, טו תקונים, טז תקוני, חלי (אה"ל), יז סומא (אה"ל), יח מתקנא, יט לישנא, כ מתיקן, כא מתקנת, כב מארבעין, כג דא סטי, דסטי (אה"ל), כד ושחה, כה ונטלת, כו חשיב.

ס"מ ואשת זנונים

הסולת

מאמר

לנפול בפח שלה, וזה נבחן כעומדת בראש הדרכים של עבודת ה', אמנם אלו הרגילים בדרכי ה', כבר אותה הזונה נפרדת מהם, ואין לה שליטה עליהם.

כה) שטיא דקריב וכו': השוטה הקרב אליה, היא מחזקת בו ומנשקתו, ומוזגת לו יין מלא שמרים, דמרורת פתנים. כיון ששחה כבר הוא זונה אחריה, לאחר שרואה אותו זונה אחריה וסר מדרך האמת, היא מתפשטת מכל אלו התקונים, שהיתה מתתקנת כלפי אותו השוטה, כמו שנתבאר לפנינו.

כו) תקונין וכו': התקונים שלה לפתות את בני אדם. הן: שערותיה מתוקנת. אדומות כשושנה, סניה לבנות ואדומות. באזניה, תלויים ששה תקונים של אטון מצרים. על ערפה, תלויים כל הכחות שבארץ הקדם. פיה, מתתקן בפתיחה קטנה וצרה יפה

(רמב"ם דף קמ"ח ע"א)

ביאור הדברים. כבר נתבאר, שעץ הדעת ויין המשכר ואשת זנונים וכו' הם דבר אחד (כנ"ל באות כ"ב ד"ה יעקב ע"ש). דהיינו

המשכת

ה' כקדמיתא, והיא ה' אעדיאת תקונהא ^ז מינה, ואתהדרת גיבר תקיף קאים לקבליה, לביש לבושא ^ז דנורא מלהטא, בדחילו תקיף מרתתא * ^ז גרמא ונפשא.

דרך אמת

ה' מסירה מתחת הקונסא שהיה מתחלה כהן ועומדת כנודו כנבזר חזק ותקיף להלחן עליו למעלה כמנחם.

חלופי גרסאות א' בדקדמיתא. ב מנהא. ג דכורא (אה"ל). ד נפשא וגרמא (אה"ל).

ס"מ ואשת זנונים

הסולם

מאמר

ופה ולשון ושפתים כבר בארתי אותם בפרצופי הקדושה, בשיעור י"ג בתלמוד עשר ספירות ע"ש כי צריכים לאריכות גדול. וסוד צבע אדום שאומר על השערות שלה, הוא להורות על הארת חכמה שבה מן השמאל המכונה אדום. והסוד הוא, כי החכמה נקראת ראייה. והצבעים אינם מושגים על ידי שום חוש אלא על ידי הראייה, שה"ס חכמה, וצבע אדום, הוא החשוב שבצבעים, כי על כן הוא נראה למרחוק, יותר מכל מיני הצבעים. וז"ס תקון א' שעררה מתקנין סומקן כוורדא.

תקון ב' אנפיה חורין וסומקין. צבע לבן, יורה על הארת חסדים. וצבע אדום, על הארת החכמה. ונודע שכל השלמות שבחכמה הוא בהבורו עם הארת החסדים. ולפיכך נעשה בהפנים שלה, תקן של מציגת חכמה בחסדים, שזהו כל היופי שבנוקבא המושכת את הלב.

תקון ג' באורנהא תליין שיתא תקונין אטונא דמצרים. אזנים ה"ס בינה, וסוד אטון מצרים ה"ס חכמה, בסו"ה והאבדתי את חכמת מצרים. אמנם שורש חכמה זו הוא מסוד הבינה שחזרה לחכמה, ולא חכמה דאור ישר ממש. כי שורשה היא נהר פישון, וכו"ל פרשה חיי שרה דף מ"ד אות קמ"ו) והיא נמשך מן נהר היוצא מעדן, שה"ס בינה החוזרת לחכמה ולא חכמה ממש, ועל כן הן תלוים על אזניה, שהן בינה, ואומר אשר ששה תקונים נעשו לה מאטון מצרים הזה, דהיינו נגד שש הספירות חג"ת נה"י, וחסר תקון השביעי כנגד המלכות. והוא מטעם גניות המלכות דצמצום א' בהנוקבא דקדושה הנקראת מנעולא כנ"ל, בסוד זכי האטוב.

תקון ד' תליין על קדלהא כל חילי דארעא דקרב. כחות ארץ הקדם ה"ס חכמה קדומה, כי ע"כ נקראים קדם, וה"ס חכמה דאור ישר. שזסו"ה וחרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת מצרים. אשר חכמת מצרים נמשכה משורש בינה שנהפכה לחכמה, כנ"ל, וחכמת בני קדם נמשכה מחכמה קדומה. וסוד העורף היא מקום החשך, שבפרצוף, בניגוד לפנים שהוא מקום המאיר ביותר בפרצוף, והוא מטעם כי חכמה קדומה נמשכת

מחכמה

המשכת הארת השמאל ממעלה למטה. גם נתבאר לעיל (בהקדמת הזהר דף צ"ט ד"ה ב') אשר הנוקבא, ה"ס עץ הדעת טוב ורע, כי יש בה ב' נקודות המכונות מפתחא ומנעולא, ואם וכי הא טוב, שפירושו, שהולך בדרך קו אמצעי. שממשיך הארת החכמה שבשמאל רק ממטה למעלה. ואז נגנזה נקודה דמנעולא שבנוקבא דז"א, שהיא מדת הדין, ונקודה דמדת הרחמים גלויה, ואז משפעת כל טוב לתחתונים. וזה נבחן שהאדם דבוק בזו"ן דקדושה, והיין שהוא שותה, שהם המוחין דשמאל, הוא שותה במדה, המשמח אלקים ואנשים. אבל אם לא זכי הא רע, שפירושו אם מגביר את קו השמאל וממשיך הארתו ממעלה למטה, אז נגלה בהנוקבא דז"א נקודה דמנעולא, שהיא מדת הדין, וכל אורות החיים מסתלקים ממנו, שהס"ה מעפר אתה ואל עפר תשוב, וזה נבחן שהאדם נתדבק באשת זנונים ושתה יין המשכר, דהיינו ששתה יותר מן המדה, כי המשיך הארת השמאל ממעלה למטה. ואז נתגלו שמרים בתוך היין, שה"ס נקודה דמדת הדין, והיין נעשה בשבילו כוס התרעלה. כי השמרים ממימים אותו, כנ"ל. ורצה הקב"ה להביא את הצדיקים לירי נסיון, כדי שיזכו במוחין הגדולים (כנ"ל לך דף מ"ח ד"ה ויש) ע"כ בסו"ה, זה לעומת זה עשה אלקים, שפירושו, שנתן למרכבת הטומאה, כמעט כל מה שיש בקדושה, כדי שיהיה להם כח לפתות בני אדם אחריהם. הנה בסוד הזה, עשה אלו עשתי עשרה התקונים לאשת זנונים המובאים כאן בזהר, שיהיה לה כח לפתות בני אדם. ועל דרך שתמצא בעץ הדעת, שכתוב, ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאווה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל והקח מפריו ותאכל. שמשמע שאם לא היו אלו התקונים המושכים את הלב, בעץ הדעת, לא היתה אוכלת.

וסוד מספר התקונים הם י"א בסוד עשתי עשרה יריעות עוים, שהם: שערות, פנים, אזנים, עורף, פה, לשון, דיבורים, שפתים, מתיקות, לבוש, ומ' תקונים חסר א'. שכל אלו הגיעו אליה מהנוקבא דקדושה, בסו"ה אמלאה החרבה, שלא נבנה צור אלא מחורבנה של ירושלים וכו'. וסוד השערות והפנים והעורף

(דמוי דף קמח ע"א * דף קמח ע"ב)

ח (ה) מלייך דעיינין דחפן, חרבא שננא בידיה, טיפין מרירן י תליין מההוא חרבא, קטיל ליה לההוא שטיא, (ז) וארמי ליה לגו גיהנם.

דרך אמת

(ח) מלייך עיינס ור"ל מלא גלוי אש המהוללים ממנו, (ז) משליכו לניהנס.

חלופי גרסאות א ערומה מלייך: מליין, ז תליין.

ס"מ ואשת זנונים

הסולם

מאמר

הדבוק בהנוקבא דקדושה, הולך ועולה מדרגה אחר מדרגה עד סוף ואחריהך ישגה מאד (איוב ח') והנופל בפח אשת זנונים, נמצא ואחריה מרה כלענה, (משלי ה') וכן ואחריה דרכי מות (משלי י"ד) כמו שהזהר מבאר לפנינו. וזה אמרו שטיא סמי אבחרהא השוטה סר אחריה. פירוש, כי נתבאר בסוד אמלאה החברה, שאין צור נבנה אלא מחורבנה של ירושלים. וזה נוהג, הן בדרך כלל כפשוטו, והן בדרך פרט בכל אדם ואדם, שבעת שעזב את הקדושה ומתדבק בס"א, הגה כל השפע והמדרגות שהיה לו בשורשו בבנין הקדושה, עוברות לבנין מדרגות הס"א, והיא מתמלאת מחורבן הקדושה, גם תדע, שהאדם דבוק או בקדושה או בס"א, ואין אחת נוגעת בחברתה כחוט השערה. כשאדם פונה לרצות בדרכי הס"א, עוד בטרם שעושה מעשה, תכף מסתלקת הקדושה, והס"א נוסלת מקומה, ויורשת כל השפע והמדרגות שהיה לו בקדושה, כנ"ל. ועל זה רמזו חז"ל, איזה שוטה, המאבד מה שנתנו לו, ויש להקשות, הרי אין אדם עובר עברה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות (סוטה ג') ואיך אפשר שיכנס בו רוח שטות כל עוד שלא חטא, והוא דבוק בקדושה, הלא אין אחת נוגעת בחברתה כחוט השערה כנ"ל. והתשובה היא, כיון שפונה לבו לחטוא עוד בטרם שחטא כבר נסתלקה ממנו הקדושה ואבד כל המדרגות שהיה לו בקדושה, והרוח שטות של הס"א נתלבשה בו, ואחר זה הוא חוטא בפועל, אמנם מטרם שנתלבשה בו הרוח שטות אינו יכול לחטוא בפועל. וזהו שהזהר קורא את הדבק באשת זנונים בשם שוטה, ואומר שטיא, סמי אבחרה, ללמדנו, שבעת שהוא סמי אבחרהא אצ"פ שעוד לא חטא בה, תכף נסתלקה ממנו הקדושה, וכל המדרגות שזכה בקדושה עברו לאשת זנונים, שמהם נעשו כל י"א התקונים הנ"ל, והרוח שטות נתלבש בו, והוא נעשה שוטה, שאחר זה אפשר לו לחטוא בפועל, וע"כ הזהר קובע שמך שטיא, ודע, שכל אלו הפעולות שהזהר מבאר לפנינו, הם נמשכים זה מזה בחיוב של קודם ונמשך, סבה ומסובב. כי אחר שחשק בס"א, שהיא פסיעה הראשונה.

שלא

מחכמה סתימאה דא"א, אשר חכמה זו נסתמה ואינה מאירה כלל, וכל הארת החכמה ומאירה בעולמות היא רק מן הבינה שחורה להכמה, (כנ"ל בקס"ז דף מ"ב ד"ה בחכמה), ולפיכך מקום זה הוא בחשך, בסו"ה פנו אלי עורף ולא פנים, ולפיכך תקין כחות של ארץ הקדש הוא במקום עורף שלה.

תקון ה) פיה מתקנא בפתחו דקין יאה בתקונא, פה ה"ס מלכות דראש, ויש פתיחה רחבה, בסוד המלכות הבלתי נמתקת ואז אין הפתיחה בחכמה, ואם הפתיחה דקה, דהיינו ממלכות הממותקת בבינה, הפתיחה היא בחכמה, וע"כ נעשה בה התקון של פתיחה דקה שהיא פתיחה בחכמה, כדי שתהיה יאה בתקונא, דהיינו שיהיו בהארת החכמה.

תקון ו) לישנא חרידא, כחרבא, היינו להסית בני אדם, וכן תקון ז) שעיען מרהא כמשחא, שדבריה חלקים כשמן, וע"כ רב כחה לפתות אחריה בני אדם.

תקון ח) שפורהא יאן סומקין כוורדא צבע סומק מראה על תקפו של הארת השמאל כנ"ל. תקון ט) מתיקו בכל מתיקו דעלמא, אור הראיה, שה"ס הארת החכמה, הוא מתוק, בסו"ה מה מתוק האור לעין, תקון יוד) ארגונוא לבשת, צבע ארגמן הוא כלול מכל ד' הגוונים לבן אדום ירוק שחור כנ"ל באות י"ז. תקון י"א) אתתקנית בארבעין תקינין חסר חד, היינו בד' גווינין חו"ב תו"מ שבכל אחת ע"ס, אמנם בע"ס המלכות אין שם אלא ט"ס, ומלכות המלכות חסר, כי היא אינה ראויה לקבלת אור, למו שנתבאר במלכות דקדושה, (לעיל בהקדמת הזהר דף מ"ו ד"ה אגליפו ע"ש), ולפיכך ארבעים יחסר אחת.

והנך רואה, שכל אלו י"א התקונים של אשת זנונים, דומים לגמרי אל תיקוני הנוקבא דקדושה, כי לקוחים הם ממנה, בסו"ה אמלאה החרבה שביארו חז"ל שאין צור, שהיא מלכות דקליסה, דהיינו אשת זנונים, נבנית, אלא מחורבנה של ירושלים, שהיא מלכות דקדושה, וכן להיפך, ואין ביניהם אלא באחריהם, כי (דפו"י דף קמ"ח ע"ב)

כח) יעקב נחת לגבה, ואזל לאתרה, ^ז שנאמר וילך חרנה, וחמא כל תקון ביתא, ואשתזיב מינה. ^ה ד דכורא ^ה דילא ^ו סמא^ל, אנאיש קמיה, ונחת לאגחא ביה קרבא, ולא יכיל ליה, דכתיב * ויאבק איש עמו וגו'. כדין אשתזיב מכלא, ^ז ואשתלים בשלימו, ואסתלק בדרגא שלימ, ואתקרי ישראל.

דרך אמת

ה) זכר של לילית הרשעה הרע לפניו שניצל יעקב ממנה וירד להלחם עמו כמ"ט ויאבק איש עמו וגו' והוא סמא^ל כמבואר.

חלופי גרסאות א) יעקב קרישא בוכרא דקב"ה (אה"ל). ב) שנאמר וילך חרנה. ג) ביתהא. ד) דבורא. ה) דילא; דביה; דירה (אה"ל). ו) ל"ג סמא^ל. ז) ואשלים.

ס"מ ואשת זנונים

הסולם

מאמר

הרבה פעמים, עד שקבוצם יחד מצטרף לשיעור הממית את האדם. וה"ס הדין. שאמרו חז"ל, שדנים את החולה בעת המיתה, דהיינו קבוצ כל הגורמים הנ"ל המביאים את המלכות דמדת הדין על שיעורה עד כדי להמית, שבעקרים הם ב' גורמים, א) הוא פסיעה הראשונה. שטיא סמי אבתרהא שהוא החשק לדרכי הס"א, ונבחן זה לעין רעה, משום שהחמדה תלויה בעין, כי העין רואה והלב חומד. וגורם ב) הוא כל שאר הפעולות הנ"ל המגלים את פעולה ה', ונכללים תחת השם חרב שנוף, כי חרב הוא לשון חורבן, דהיינו שמחריב בנין הקדושה, ומגדיל בנין הקליפות. ועל גורם א) אומר כאן מליא דעיינן דחלף, דהיינו קיבוצ כל החמדות שהיה לו לס"א מכל ימי חייו, וכן אמרו חז"ל, מלאך המות מלא עינים, (ע"ז כ:). וכן תשעים ותשעה מתים מעין הרע. ועל גורם ב') אומר חרבא שננא בידיה שהוא מקבוצ שאר הפעולות הנ"ל. ועל הצטרפות לשיעור של מדת הדין כדי להמית, אומר, טיפין מרירן תליין מההוא חרבא, קטיל ליה לההוא שטיא, שאותו החרב גורם הצטרפות לשיעור דמדת הדין המכונים טפות מרירן, שאלו הטפות ממיתים לאותו השוטה, ומטילים אותו לגיהנם.

כח) יעקב נחת לגבה וכו': יעקב, ירד אליה, לאשת זנונים והלך למקומה, שנאמר, וילך חרנה, שהיא חרון אף וזיני, וראה שם כל תקון ביתה, וניצל ממנה, וחזר לארץ ישראל. הזכר שלה שהוא סמאל, הרע לו הרבר, מה שניצל ממנה, וירד להלחם עמו ולא יכול לו, שכתוב ויאבק איש עמו וגו'. אז הוא ניצל מכולם, ונשלם בשלימות ונתעלה במדרגה שלמה, שהוא מדרגה חיה, (כנ"ל דף י"ב ד"ה פירוש ע"ש) ונקרא ישראל שהוא נוטריקון ל' ראש, אז עלה במדרגה העליונה ונשלם בכל, ונעשה עמוד האמצעי, ועליו כתוב, והברית דתיכון וגו'. פירוש, כי מקודם לכן בעת שחיה במדרגת יעקב, היה

נושה

שלא היתה אלא חמדה ורצון בלבד, ולא פעולה ממש, דהיינו רק שסטי אבתרה. הוא בא לידי פעולה ב) דהיינו שכבר יכול לחטוא, מכח התלבשות של הרוח שטות, אמנם מתחילה ושתי מכסא דחמרא, שהוא עוד יין במדה, בדומה לקדושה, אבל מזה נמשך פעולה ג) ועביר בה ניאופין ואסמי אבתרה, דהיינו שמושך משמאל בלי ימין, שהוא יין המשכר הנמשך יתר מהמדה, שנבחן לניאוף עם אשת זנונים כנ"ל. ומכאן לפעולה ד) שבקת ליה נאים בערסא, כי מחמת הארת השמאל בלי ימין נסתמו לו כל האורות ונפל לבחינת שינה, ומכאן לפעולה ה) וסקקת לעירא ואלשינה עליה ונטלא רשו ונחתא, שעולה למעלה ומגלית עונה, שעי"ז מקבלת רשות להרגה, דהיינו שמגלית עליו המלכות דמדת הדין, שכל אורות החיים מסתלקים ממנו בסבתו (כנ"ל דף י"ד ד"ה ביאור) ומכאן לפעולה ו) אתער ההוא שטיא וחשיב לחייבא בהדה, כי גלוי מדת הדין מעירו משנתו, ומטרם שידוע מה יקרה, היא חושב לצחק עמה כמקודם לכן. ומכאן לפעולה ז) והיא אעדיאת תקונהא מינה, כי אחר שנחגלה המלכות דמדת הדין תכף נסתלקי ממנה כל האורות והתקונים, שהיו לה ממלכות דמדת הרחמים. ומכאן לפעולה ח) ואתהדרת גיכר תקיף קאים לקבליה וכו', כי כל עוד שהיו עליה תקוניה, היתה מבחינת קליפות הימין, כי ניאוף קליפת ימין הוא, ועתה שהתנצלה מכל התקונים, מחמת שנגלה בה המלכות דמדת הדין, הוא נתהפכה מקליפת הימין, ונעשה לקליפת השמאל, דהיינו למדת הרציחה, וז"ש ואתהדרת וכו' כי נהפכה עתה לקליפת השמאל.

וצריך שתדע, שהמלכות דמדת הדין, אין בה עוד השעור להמית האדם בתחלת גילוייה, אלא שצריכה להתגלות על האדם (רפויי דף קפ"ה ע"ב)

כט) כ מהו ב ויגע בכף ירכו, ג ליה לא יכיל, אבל נגע בכף ירכו, דאינהו
גדב ואביהוא, דנפקו מן ירכו ז דאהרן, ה ועל יעקב כתיב והברית התיכון בתוך
הקרשים מברית מן הקצה אל הקצה.

(ד) * בני עֲלֵמָא, רְחִימֵי עֲלֵהָהּ, וְהוֹרֵמָא, דְּבוֹרִירִי, קְרִיבוּ שְׁמֵעוּ, מֵאֵן חֲכִימָא בְכוּ, מֵאִרִי דְעֵינִין בְּסוֹכְלָתְנוּ, הָלֵיתִי וְלִינְדַע, בְּשַׁעְתָּא דְרִישָׁא חוּרָא נְטִיל תְּלָת אַתּוּן, וְגַלְיָף לֶזֶן, בְּגַלְפָּא ט בְּגַלְפִין, חַד א', חַד י', וְחַד ז', וְאַתְגַּלְיָף אִיין, א' רִישָׁא עֲלֵהָהּ דְכָלָא, טְמִירָא דְכָל י"ט טְמִירִין, י" סְלִיקוּ דְרַעוּתָא י" הוּי, אֲשַׁתְּכַלֵּל מְרִישָׁא י" דְעֵילָא, י" וְנַחַת לְתַתָּא, נֶפֶק וּפִיק תְּלָתִין

(א) (שמות כ"ו) הקסה"ז דף י"ג ציון א'. (ב) (בראשית ל"ב) לעיל ב"א דף קל"ג ציון ג'.

חלופי גרסאות א' בתוך הקרשים מברית מן הקצה אל הקצה (ע"כ) ול"ג גוי'; ב' ל"ג מן מהו עד סוף הסית; ואה"ל כתב ארליג. ג לא יכיל ליה. ד דאיהו אהרן; דאהרן כסיבת [בסבת] אש זרה והא אתערו לשמך מאשה זרה [וגוי] (מכריה אמריה הלקה) ותפסא; [ותפסה ותפסה אה"ל] לין [לן] ברשותה. [בישתהא ברישתהא (אה"ל)] ח"ח מה כתיב [בית אה"ל] ביעקב שלימא [שלימה]. ה בדפ"י ועל עקב כתיב בסוגריים. ו הורמני (אה"ל, ז דסוריני [אה"ל]. ח יתב; אה"ל). ט דגלוסי [אה"ל]. יא ל"ג א'. יב הוה (אה"ל). יג ע"למה לעילא [אה"ל]. יד ונחת (אה"ל).

וּיצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע

כל. נסתר מכל נסתר דהיינו הראש של א"י.
ו' הוא עליית הרצון שנשחכלל מן הראש
למעלה. מראש דא"י, וירד עם שכלולו למטה לזו"ן,
ומרש, יצא, מראש דא"י, והוציא ל"ב שבילין
בעת שחזר ונכנס לראש א"י, עד שנחקקו בין אבני
יקר הלהוטות. שה"ס המסך דחירק. כי מסכים מכונים
אבנים כנודע. ונתקשרו באות ו', שהוא סוד
התכללות של זכר ונקבה, ב' אוהבים, קשר חזק
ונשכלל בהם, והשם הקדוש י"ה וי"ה נתקשר
בהם, מהם נמשך מזונו לכול, ונשחכללו
העולמות, שהם זו"ן.

פירוש. נודע, כי כל המוחין נמשכים בסוד ג' זריעות, המכונות חולם שורק חירק, שתוכנם נתבאר לעיל (בראשית א' דף ט"ו ד"ה ההיא נקודה עש"ה) וז"ש דרישא חורא שהוא עתיא קדישא, נטיל תלת אתון וגליף לן בגלופא וכו', דהיינו ג' זריעות הנ"ל הנבחות לחקיקות, א' רישא עלאה דכלא, דהיינו א"א הנבחן לראש העליון על כל המדרגות של ד' העולמות אבי"ע, אבל עתיא קדישא לא נחשב לראש אלא לא"א לבדו, ולא להמדרגות שלמטה ממנו מטעם היותו מצמצום (כנ"ל בראשית א' דף ו' ד"ה אחר) ורק א"א, הוא הראשון

נוטה לימין בעיקר, ולא היה לו ראש ממש אלא בחינת רישא דמהימנותא, אבל עתה אחר שנתנסה בחרן ובסמאל, וניצל מהם, זכה למדרגת חיה, שפירושו שקו אמצעי מקיים הארת שני הקוים, ואינו נוטה לא לימין ולא לשמאל, ואז יש לו ראש ממש, ונקרא ישראל, ונבחן לעמוד האמצעי, המקיים הארת שני הקוין.

כט) (ל"ג מן מהו ויגע עד סוף הסתרי תורה).

(ל) בני עמא רחמי עלאה וכו': בני העולם
אהובי עלין. בחירי הממשלה. כלומר
התוספתא מזמינה לאלו שזכו להארת ג' קוין, שמצד
הארת קו אמצעי מכונים בני העולם, כי ז"א שהוא
קו אמצעי מכונה עולם ומצד הארת קו הימין מכונים
אהובי עלין. ומצד הארת קו השמאל מכונים בחירי
הממשלה. והיינו שנבחרו שלוש בעולם. כי כח השליטה
מקו שמאל הוא. קרבו שמעו, מי חכם ביניכם
בעלי עינים שבתבונה, כלומר, בעלי חכמה
שבתבונה כי עינים, כינוי החכמה היא והוא לאופק
חכמה ואור ישר. יבא וידע: בשעה שראש הלבן,
דהיינו עתיקא קדישא, לקח ג' אותיות, וחקק
אותן בחקיקות, אחת א', אחת י', ואחת ו'.
ונחקק איין: אשר א' הוא ראש העליון על
(דפווי דף קמיה ע"ב • קמיו ע"א)

ותרין שבילין, עד דאתגליפו בין אבני יקר ה' דמתלהטן, ואתקשרו באות זון, דאיהו דכר ונוקבא, תרין רחמיין. קשורא תקיפא, י בהו י אשתכללו, י ושמא קדישא בהו אתקשר, מנייהו אשתכח מזונא לכלא, י אשתכללו ערמין.

חלופי גרסאות א' כמתלהטן, ב' ל"ג בהו (אה"ל), ג' אשתכלל (אה"ל), ד' שמא, ה' בהו אשתכללו (אה"ל).

ויצא יעקב מבאר שבע

הסולם

מאמר ב'

אל"ה שחזרו והשלימו את השם אלקים, וה"ס נקודת השורק, וקו שמאל. ומפאת חסרון לבוש יקר אל החכמה, נעשה השם אלקים סתים בשמא שהחכמה אינה יכולה להאיר, עד דאתלבש ברכוש יקר דנהיר, דהיינו לבוש מחסדים, ואז מאירה. (כנ"ל בהקדמת ספר הזהר דף י"ז ד"ה קיימא ע"ש) וז"ש עד דאתגליפו בין אבני יקר דמתלהטן, אבני ה"ס המסך שנמצא בזוין שעלו בבינה, ואחר שהבינה מוציאה קומת חסדים על מסך זה שבזוין, מתחברים ב' הקוין ימין ושמאל שלה, והחכמה מתלבשת בחסדים אלו שיצאו ממסך דזוין, ונעשה לה ללבוש יקר דנהיר, וע"כ מכונה המסך בשם אבני יקר, ואומרו דמתלהטן, הוא, משום שבערך הבינה, יש במסך זה בחינת דינים, להיותו מסך דבחי"א, ועל כן, ואתקשרו באות י' דאיהו דכר ונוקבא, תרין רחמיין, שהם זו"ן כמו שהזהר מבאר בדיבור שלאחר זה, כי מתוך שב' הקוין דבינה היו סתומים מקודם שנזדווגה על מסך דזוין, וע"י המסך דזוין נפתחו להאיר, על כן נתקשרו בזוין, קשורא תקיפא בהו אשתכללו, קשר חזק נשתכלל בהם, בזוין הכלולים בן, כי אין החכמה שבבינה יכולה להאיר זולתם, דהיינו זולת לבוש יקר שמקבל מן הזווג שעל המסך שלהם, ושמא קדישא בהו אתקשר, והשם הקדוש י"ה ו"ה נתקשר על ידם, כי י"ה שה"ס בינה, ש"ה ה"ס ג"ר דבינה המלוכשים תוך או"א עלאין, וה' ה"ס ז"ת דבינה המלוכשים תוך ישסו"ת, הם נתקשרו בב' אותיות ו"ה שהם זו"ן, מפני שהי"ה אינם יכולים להאיר זולתם כנ"ל. מנייהו אשתכח מזונא לכלא, וע"י התקשרות י"ה בו"ה, נמצא שפע מזונות לכל, כלומר בין חכמה ובין חסדים, אשתכללו ערמין, שע"ז נשתכללו זו"ן הנקראים עלמין, כי תחתון הגורם תוספת אור לעליון, וזכה גם הוא כל אותו השיעור שגרם אל העליון, וע"כ נשתכללו זו"ן שה"ס י' פשוטה, במהותן של הבינה, ונתבאר היטב איך ה"י אשתכלל מרישא לעילא, דהיינו מראש דא"א ונחת לתתא, דהיינו לזוין, כנ"ל.

ועל

שקבל לחוכו את הצמצום ב' שה"ס עלית המלכות לבינה שלה, כמ"ש שם, ועכ"ז הוא טמירא דכל טמירין כי ממנו עצמו עוד לא יכלו העולמות לקבל, שה"ס חכמה קדומה שנסתמה, וכל מה שהתחתונים מקבלים הוא רק מן הבינה שלה, על ידי יציאתה מראש א"א וחזירתה אליה, ובינה זו ה"ס אות י', שכוללת בתוכה ארבע פרצופין, או"א וישסו"ת כנודע.

ויו"ש, י' סליקן דרעותא דזו, שסוד עלית הרצון, שהיא עלית המלכות לבינה, ב' זו היתה, אשתכלל מרישא לעילא, היא קבלה שכלולה מראש שלמעלה, דהיינו מראש א"א, ונחת לתתא, והיא ירדה עם שכלולה זה שקבלה, ומשפעת אותו אל זוין שלמטה, ומבאר איך נעשה הדבר, דהיינו איך שקבלה למעלה והשפיעה למטה, ואומר, נפק, ואפ"ך תלתין ותרין שבילין, יצאה לבר מראש דא"א, והוציאה ל"ב שבילין, שע"י עליית המלכות לראש א"א יצאה הבינה וגם תו"מ, מראש דא"א לבחינת גוף, דהיינו ו"ק בלי ראש, ונשאר בראש א"א רק כתר וחכמה, וכן בינה ותו"מ של ע"ס הבינה, ירדו לבחינת זו"ן, ונשארה הבינה בכתר וחכמה דכלים ור"ק דאורות, ואחר זה לעת גדלות החזיר א"א את הבינה לראשו, וכן הבינה החזירה למדרגתה, את בינה ותו"מ שלה שנפלו לזו"ן, וגם זו"ן באו אז עם הבינה ותו"מ ביחד למדרגת בינה להיותם דבוקים בהם, ונמצאת אז הבינה בסוד ל"ב שבילין, דהיינו עשר ספירות של עצמה, וכ"ב אותיות שהם הכלים דזו"ן שעלו אליה, ונמצא שעל ידי יציאתה לחוץ מראש א"א, הורידה את בינה ותו"מ מע"ס שלה, ונתדבקו בזוין, שמסבה זו אח"כ בעת גדלות, עלו זו"ן עם בינה ותו"מ הללו אל מדרגת הבינה, ונעשתה לל"ב שבילין, וז"ש נפק ואפ"ך ל"ב שבילין, שבסבת יציאתה לבר מראש דא"א, הוציאה בתוכה ל"ב בחינות, הנקרא שבילין, עשרה מעצמה, וכ"ב מזוין.

ונודע, שבחינת כתר וחכמה, שנשארו בבינה בעת יציאתה לחוץ, ה"ס ב' אותיות מ"י של אלקים וה"ס נקודת החולם, וקו ימין, ובינה ותו"מ של ע"ס שלה, שהחזירה בעת גדלות, עם זו"ן הדבוקים בהם, ה"ס, ג' אותיות

(דפו"י דף קמ"ז ע"א)

לא) ועל דא אתגליף ׳ן פשוטה, כללא דתרין: נ' כפופה נוקבא חדא, י' דאיהי רעותא*) דאפיק שבילין, בטש בין אתוון, ועבד רקיעא דיעקב, בין תרין רוחין, ואטיל בניי שייפי מלולי, עד דנחת להאי נ', דאיהי כפופה, וחברו לה כחדא, צפון ודרום, לבתר אתקשרו כחדא. האי נ' כפופה, באר שבע אקרי, ואתמלי מיעקב, לאשקאה כל עדרי ענא, וע"ד ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. תו, מבאר שבע לעילא, דהא מינה ה' נפיק, לבתר י' אזיל לאשקאה לחרנה, דאיהו בירא י' דלתתא, חרון אף ה', חרב ה', דינא, בי דינא, אלקים. וע"ד * אלקים באו גוים לבחלתך, (ע"כ תוספתא)

לב) (** רבי יצחק הוה יתיב יומא חד, קמי מערתא ה') דאפיקותא, אעבר חד בר נש, ותרין בנין עמיה, והוה אמר חד לחד, דא תוקפא דשמשא, מסטרא דדרום איהו, ועלמא לא אתקיים אלא על רוח, בגין דרוח, איהו קיומא ה' שלימו דכל י' סטריין, ואלמלא דאיהו קיימא בשלימו, לא יכיל עלמא לאתקיימא.

מסורת הוהר

(א) (תהלים ע"ט).

דרך אמת

(ה) טס מקיס והמערה סמוך לה.

חלוף גרסאות ה' נפקא. כ' נזיל: אול' (ד"א). כ' לתתא. ד' דאפיק ויתא (אה"ל). ה' שלימותא (אה"ל). ו' סטרי.

ויצא יעקב מבאר שבע

הסולם

מאמר ב'

אומר הכתוב, ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. פירוש. שיעקב היה דבוק בנ' כפופה ביחד בסוד ׳ן הפשוטה, שאז בחבור הזה, נקראת הנ' כפופה באר שבע. ואומר הכתוב, שיצא מחיבורו זה עם באר שבע, וילך חרנה שהיא שמאל וחרון אף.

תו, מבאר שבע וכו': עוד, יש לומר, מבאר שבע, פירושו למעלה, דהיינו בינה, כי ממנה יוצא, ומקבל שפעו, וע"כ נאמר עליה ויצא יעקב מבאר שבע, ואחר כך הולך להשקות את חרן, שהוא הבאר של מטה, דהיינו הנוקבא, שבה הדינים המכונים חרון אף ה', וכן חרב ה', שבה הדין של בית הדין הנק' אלקים, וע"כ אומר הכתוב על שם אלקים, אלקים באו גוים לבחלתך. כי משם הזה נמשכים הדינים. ושיעור הכתוב, ויצא יעקב, היינו שיצא עם שפע, מן הבינה, שנקראת באר שבע, וילך לחרן, והלך להשפיע את השפע אל הנוקבא הנקראת חרן בעת שהוא מחוסרת שפע. (ע"כ תוספתא).

לב) רבי יצחק הוה יתיב וכו': רבי יצחק, היה יושב יום אחד לפני מערת אפיקותא. עבר אדם אחד ושני בניו עמו, והיה אמר אחד לשני, תקפו זה של השמש שהוא ז"א, הוא מצד דרום, שה' ימין, חסדים, והעולם, שהוא הנוקבא, אינו מתקיים אלא על רוח, שהוא סו אמצעי משום שהרוח הוא הקיום והשלמות מכל הצדדים, כי סו אמצעי שהוא רוח, כולל ב' הצדדים דרום וצפון, ימין ושמאל, שה' חכמה

וחסדים

לא) ועל דא אתגליף ׳ן פשוטה וכו': הוהר חוזה, על הדברים הנ"ל, ומבארם יותר. ואומר, ועל זה נחקק ׳ן פשוטה, שהוא כלל של זכר ונקבה, שהם זו"ן, כי נ' כפופה, היא נוקבא בלבדה, בלי זכר, י' שהיא הרצון, דהיינו הבינה, שתוציא ל"ב שבילין, הכה בין האותיות, דהיינו בכ"ב אותיות, שהם זו"ן, כמ"ש לעיל בסוד אבני יקר דמתלהטן, ועשה את הרקיע שהוא יעקב, דהיינו קו אמצעי בין ב' הרוחות דרום וצפון, שהם קו ימין וקו שמאל, והטיל חבור בין הגזרים, דהיינו מ"י אליה שנחברו בתוך, ונעשו לימין ושמאל המכחישים זה את זה, ועתה על ידי זווג דהכאה על מסך דחירק שהוציא את קו האמצעי, חזרו ונתחברו יחד, ויצאו בזה ג' קוין בקו אמצעי עצמו, כנ"ל בדבור הסמוך, עד רנחת, עד שירד יעקב, להאי נ' דאיהי כפופה והכירו לה כחדא צפון ודרום, עד שירד יעקב אל הנ' כפופה שהיא הנוקבא, וב' הקוין שלו ימין ושמאל נתחברו בה כאחד, שבה נבנית הנוקבא, ונעשית ראוית לזווג, לבתר אתקשרו כחדא, אחר זה נתקשרו יעקב והנוקבא כאחד, ונעשו אות ׳ן פשוטה, שהוא כוללת יעקב ונוקבא.

האי נ' כפופה וכו': נ' כפופה זו שהיא הנוקבא, הכלולה בן' פשיטה, נקראת באר שבע והיא מתמלאת מיעקב, כנ"ל בסמוך, להשקות כל עדרי הצאן, דהיינו להשפיע לתחתונים, ועל כן,

(דמיון דף קמ"ז ע"א * דף קמ"ז ע"ב **) דף קמ"ח ע"א

ג) א"ל אחוה זעירא, אלמלא יעקב, לא אתקיים עלמא. ת"ח, בשעתא
 ה' דייחדו בנוי יחודא דלעילא, ואמרו "שמע ישראל" ב' י"י אלהינו י"י אחד, דא
 הוא שלימו עלאה, ב' לאתיחדא ב' ביחודא חד, כדין ד' אתחבר יעקב אבוהון,
 ונטיל ב' ביתיה, ו' ויתב ביה בחבורא חדא עם אבהו, לאתחברא דכר
 ונוקבא כחדא.

ד) אמר רבי יצחק, אשתתף בהדייהו, ואשמע מאי קאמרי, אזל בהדייהו.
 פתח ההוא בר נש ואמר, ב' קומה י"י למנוחתך, אתה וארון עוזך. ב' קומה
 י"י למנוחתך, כמאן דאמר, יקום מלכא, ב' לבי נייחא, י' דמשכניה.
 ה) תרין אינון הוו דאמרו קומה י"י, משה ודוד, משה אמר, ב' קומה
 י"י ויפוצו אויביך. ו' ודוד אמר, ב' קומה י"י למנוחתך. מאי איכא בינייהו.
 אלא, משה כמאן דפקיד לביתיה קאמר, משה פקיד ב' לה, לאגחא קרבא,
 לקביל ד' שנאוי. דוד זמין ליה לנייחא, טו כמה טו דמזמין י' למריה זמין למלכא
 ולמטרוניתא עמיה, הה"ד קומה י"י למנוחתך אתה וארון עוזך, בגין דלא
 לאפרשא לון.

מסורת הזהר

א) (דברים ו') הקסה"ז דף קנ"ח ציון א' וש"נ. ובדף קס"ה ציון א' וש"נ. ת"ז חק' כ"א נה: חק' מ"ג
 פ"ב. ז"ח ואתחנן נ"ו טד שכב. שלה. תק"ח קי"א טב שמה. קי"ט טד שכת. ב) ה' אלקיננו ה': (דברים ו')
 הקסה"ז דף קנ"ח ציון א' וש"נ. וב"א דף ע"ז ציון א' וש"נ. ת"ז חק' כ"א סא: ז"ח בראשית א' ט"ג
 שלר. רות ע"ז טד שטס תק"ח קי"א טב שטס. ג) (תהלים קל"ב) ח"ג רמב. ד) (כמדבר י') ח"א רלו:
 ח"ב רכב.

חלופי גרסאות א' דייחודו דלעילא; דיחידו בעילא ול"ג בנוי יחודא, ב' לאתיחדא. ד' אתא סבא יעקב (אה"ל).
 ה' לביתיה (אה"ל). ו' ויהביה בחבורא (אה"ל). ז' אתה וגו'. ח' ל"ג קומה ה' למנוחתך. ט' לנייחא
 לבי נייחא (אה"ל). י' דמשכניה. י"א דוד. י"ב ל"ג קומה. י"ג לית. י"ד סנאוי. י"ו סנאוי. י"ז דאומין. י"ח ליה למריה.

קומה ה'

הסולם

מאמר

למנוחתך אתה וארון עוזך. קומה ה' למנוחתך
 פירושה, כמי שאומר, יקים המלך לבית
 המנוחה, למשכנו.

לה) תרין אנון וכו': שנים הם שאמרו קומה
 ה' משה ודוד. משה אמר קומה ה'
 ויפוצו אויביך. ודוד אמר קומה ה' למנוחתך
 מה יש ביניהם. אלא משה שהוא בעלה דמטרוניתא
 אמר, כמי שמצוה לביתו: משה, צוה לה
 לעשות מלחמה עם שונאיו. דוד, הזמין אותו
 למנוחה, כאיש המזמין לביתו את רבונו. הזמין
 את המלך והגבירה עמו, וזהו שכתוב, קומה ה'
 למנוחתך, אזה, שהוא המלך, וארון עוזך, שהוא
 הנוקבא, בשביל שלא להפריד ביניהם.

ביאור הדברים. קומה, פירושו המשכת
 חכמה וג"ר. בדומה לאיש הקם על רגליו שהוא
 זוקף קומתו. ויש ב' מיני קומה, א) שממשיך
 הארת השורק שה"ס הארת חכמה בלי חסדים,
 כדי להכניע האויבים, דהיינו הס"א. שאין
 הסטרא אחרא, נכנעת, אלא על ידי הארת

החכמה

וחסדים, ואלמלא שהוא נמצא בשלמות, לא
 היה העולם, שהיא הנוקבא, יכול להתקיים.

לג) א"ל אחוה זעירא וכו': אלמלא יעקב לא
 נתקיים העולם, בוא וראה, בשעה
 שיחדו בנוי יחוד העליון ואמרו שמע ישראל
 ה' אלקיננו ה' אחד, (ביאורו תמצא בהקדמת ספר
 הזהר במקדא תליחא דף קנ"ו ודף קצ"ט עש"ה)
 שזה הוא שלימות העליון, מאו"א, להתיחד ביחוד
 אחד (כמ"ש שם) אז נתחבר יעקב אביהם, שהוא
 סו אמצעי, ת"ת, ולקח ביתו, שהוא הנוקבא, שה"ס
 יחוד התחתון, וישב בו בחבור אחד עם האבות,
 שהם ב"ה הקוין ימין ושמאל, כדי להתחבר דכר
 ונוקבא כאחד. כי אין זוג דכר ונוקבא מטרם
 שקו אמצעי, שהוא יעקב, מכריע ומתחבר
 בב' הקוין ימין ושמאל, שהם אברהם ויצחק,
 כנודע.

מאמר קומה ה'

לד) אמר רבי יצחק וכו': אר"י, אשתתף
 עמהם, ואשמע מה שאומרים. הלך
 עמהם, פתח אותו האיש ואמר, קומה ה'

(דפו"י קמ"ח ע"א)

(לו) * כהניך ילבשו צדק וחסידיך ירננו. מכאן אוליפנא, דמאן ^א דמומן למלכא, ^ב ישני * עובדוי בגין למיהב ^ג חדוה למלכא, אי ^ד ארחה דמלכא, דחדאן ליה ^ה בדיחי הדיוטי, יסדר קמיה ^ו בדיחי ^ז רופינוס ופרדשכי ואי לאו, ^ח לאו איהו ^ט בדיחותא דמלכא.

(זו) ת"ח, דוד זמין ליה ^א למלכא ולמטרוניתא לנייחא, מה עבד, ^ב שני

דרך אמת

(א) דכרי משלים ומידות של פרים ופקידים נכבדים. (ב) ישני עינה לוחם המשמחים הילך בדכרי משלים ופחוק.

חלופי גרסאות א' דאומן. ג' חדווא. ג' אורחיה. ד' בדיח. ה' רופינו. ו' ליג לאו. ז' בגין בדיחותא. ח' מלכא.

מאמר

הסולם

קומה ה'

החכמה. ובעת הזאת אין זווג לזו"ן, כי אז השליטה הוא לקו השמאל, ולא לימין שהוא ז"א.

(ב) שממשיך הארת החכמה, מסוד קו השמאל שהוא נקודת השורק, כדי להשלים עמה את החסדים בג"ר. ע"י התכללות ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, אשר אז באים החסדים בסוד המנוחה, שפירוש, שלמות הסופי, שאין אחריה עוד מה להוסיף, ונמצא המשכה זו, הוא הומנה לזווג זו"ן, שז"א שה"ס קו ימין לאחר שנשלם בעת הזווג מהארת החכמה שבנוקבא, הוא משפיע אז אור שלם של חסדים אל הנוקבא, שהוא בבחינת ג"ר. שה"ס המנוחה. כמבואר.

וזוהי ההפרש בין משה לדוד, כי משה להיותו מרכבה לז"א, שהוא בעלה דמטרוניתא, היה בכחו להמשיך אל הנוקבא, גם את הקימה דמין הא', שה"ס הארת השמאל בלי ימין, כנ"ל, ואף על פי שמפרידה אז מן בעלה, אין בכך כלום, כי אחר שמגלה הארתה והאויבים נכנעים, הוא מחזירה תכף אצלו, ומשפיע לה חסדים ונשלמת מחכמה וחסדים יחדיו. וזו"ה, שתחילה אמר, קומה ה' ויפוצו אויביו, דהיינו שהמשיך לה הארת החכמה משמאל בלי ימין כדי להפיץ האויבים. ותכף אחר זה אמר, שובה ה', דהיינו שהחזירה לזווג, רבבות אלפי ישראל. והשיגה עתה חסדים וחכמה, כי רבבות הם חסדים ואלפי, ה"ס חכמה. (כנ"ל דף ה' ד"ה והארותיה).

(לו) כהניך ילבשו צדק וחסידיך ירננו וכו': מכאן למדנו, שמי שמזמין את המלך, ישנה את מעשיו, כדי לגרום שמחה אל המלך, אם דרכו של המלך הוא, שמשמחים אותו בדחנים מפשוטי עם, יסדר לפניו בדחנים מכובדים ושרים גדולים, ואם לא יעשה כן, לא השלים שמחת המלך.

(זו) ת"ח דוד זמין וכרי בוא וראה. דוד הזמין את המלך והגבירה למנוחה. שאמר קומה ה' למנוחתך וגו', מה עשה, שינה את הדחנים

וזהו, משה כמאן דפקיד רביתיה קאמר, כי להיותו מרכבה לז"א שהוא בעלה יכול לצוות עליה כרצונו ואפילו להפרידה ממנה כרגע, משה פקיד לה לאנחא כרבא לקביל שנאוי, ועל כן היה מצוה אותה להכניע השונאים, שה"ס הקימה דמין הא' אעפ"י שנפרדה ממנו, כי תכף היה מחזירה לזווג, (רמב"ם דף קמ"ח ע"א *) דף קמ"ח ע"ב)

בדיחי דמלכא, בגין רופינוס. ומאן נינהו, דכתיב * כהניך ילבשו צדק וחסידיך ירננו, א' ב' וחסידיך ירננו, ג' לוויך ירננו ג' מבעי ליה, דהא ליואי, אינון בדיחי מלכא, והשתא דוד דומין ליה לנייחא, עבד כהני וחסידי, דליהו אינון בדיחי ד מלכא.

לח) א"ל קב"ה, י' דוד, י' לא בעינא לאטרחא ז' ע"ך. אמר ה' ליה י' דוד, י' מארי, כד אנת בהיכלך, י' את עביד רעותך, השתא י' דומינא לך, ברעותי קיימא מלה, לאקרבא אליך, דאינון חשיבי יתיר, אע"ג דלאו י' ארחיהו בהאי.

לט) מכאן אוליפנא, י' דמאן דאיהו בביתיה, יסדר אורחיה ט' ועובדיה כרעותיה, ט' אי מזמנין ליה, י' יעביד י' רעותיה דאושפזיה, כמה דמסדר ע"ז, דהא דוד אח"ך ליואי וסדר י' כהני, וקב"ה אוקים מלה כרעותיה. (מ) אמר דוד, בעבור דוד עבדך אל כ' תשב פני משיחך כ' סדורא כ' דקא

מסורת הזהר

(א) לעיל דף כ"ב ציון א. (ב) וחסידיך—ולוויך ירננו מבעי: ח"ג רמב. רמז.

חלופי גרסאות א' ל"ג וחסידיך ירננו, ב' ולוויך, ג' מיבעי, ד' דמלכא, ה' ל"ג דוד, ו' הקב"ה לאו הכי, ז"ל דוד לא בעינא לאטרחא ע"ך (אה"ל). ז' אליך, ח' ל"ג ליה, ט' ל"ג דוד מארי, י' מארי, יא' הכי אלא, יב' ל"ג את, יג' דומינא, יד' ארחיהו, יו' מארי, יז' ועובדי, יח' ואי, יט' עביד, יז' רעותא, יט' כהני וחסידי (אה"ל). כ' תשב וגו', כ' סדורא, כ' קא.

קומה ה'

הסולם

מאמר

שבשמאל, הנקרא יין המשמח אלקים ואנשים ונעשו הם הבדחנים של המלך ולא הלויים וז"ש עביד כהני וחסידי דליהו אינון בדיחי מלכא. ועל כן אמר וחסידיך ירננו, ולא ולוויך ירננו.

לח) א"ל קב"ה דוד וכו': אמר לו הקב"ה לדוד: דוד, איני רוצה להטריח את אלו, דהיינו את הכהנים והחסידיים שיכשיכו את הארת השמאל, כי הם בסו"ה כי חפץ חסד הוא. אמר לו דוד, רבונני, כאשר אהה בהיכלך, אתה עושה כרצונך, דהיינו כמשה שה"ס ז"א, שאמר קומה ה' ויפוצו אויביך, שה"ס הארת השמאל כשהוא בפני עצמו, שאז רק הלויים הם בדחני המלך, ולא הכהנים והחסידיים, עתה שהזמנתי אותך, הרי הדבר תלוי ברצונך, שהוא, להקריב אליך את אלו החשובים יותר, שיהיו לבדחנים לפניך, דהיינו הכהנים והחסידיים, אף על פי שאין דרכם בזה, כי הם בסו"ה כי חפץ חסד הוא כנ"ל.

לט) מכאן אוליפנא וכו': מכאן למדנו, שמי שהוא בביתו, יוכל לסדר דרכיו ומעשיו כרצונו, ואם מזמנים אותו, יעשה רצונו של מארחו, כמו שמסדר לפניו, שהרי דוד החליף הלויים ונתן הכהנים במקומם, והקב"ה קיים הדבר כרצונו.

(מ) אמר דוד וכו': אמר דוד, בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך, חסדר,

שסדרתי

הבדחנים של המלך, באופן שיהיו שרים מכובדים, ומי המה, היינו שכתוב כהניך ילבשו צדק וחסידיך ירננו, שכתוב וחסידיך ירננו, לוויך ירננו, היה צריך לומר, כי הלויים הם הבדחנים של המלך, ועתה, שדוד הזמין את המלך למנוחה, עשה, שהכהנים והחסידיים יהיו הבדחנים של המלך, ולא הלויים.

סירוש, כי שמחת המלך, שהוא ז"א, באה מהמשכת המוחין דהארת החכמה שבין שמאל, שה"ס יין המשמח אלקים ואנשים, ולפיכך הלויים להיותם מקו שמאל, הם הממשיכים הארה זו, ונחשבים למשמחים את המלך. וזהו שמקשה, שהיה צריך לומר, לוויך ירננו, כי הם הממשיכים מוחין ההם של רנה ושמחה, להיותם בחינת שמאל, ולמה אומר הכתוב, וחסידיך ירננו, שהם מבחינת ימין, הממשיכים חסדים בלבד, כי על כן הם נקראים חסידים. נז"ש דוד זמין ליה למלכא ולמטרוניתא לנייחא, דהיינו שאמר קומה ה' למנוחתך וגו', שפירושו, שהזמין את הקימה דמין הא', שהוא המשכת הארת החכמה שבשמאל, להגדלת ג"ר של החסדים, המביאם אל המנוחה, דהיינו לשלמותן הסופי כנ"ל, נמצא בזה, ששינה את בדחני המלך, ובעלי הימין, הממשיכים תמיד חסדים, שהם הכהנים והחסידיים, נעשו עתה מרכבה להארת החכמה (דפרי דף קמ"ח ע"ב)

סדרנא, לא יתוב א' לאחורא. א"ל קב"ה, דוד, חיך, אפילו במאנין נ דידי לא אשתמש, אלא במאנין דילך. ולא זו קב"ה מתמן, עד דיהיב ליה נבזבון ומתנן, דכתיב "נשבע יי' לדוד ד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטנך אשית לכסא לך. אחא רבי יצחק ונשקיה, אמר אי לא אתינא ס' להאי י' ארחא, אלא למשמע דא די.

מא) פתח חד בריה ואמר, י' ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, היינו דכתיב י' על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו. ד"א ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, רמז י' כד נפקו ישראל מבי' מקדשא, ואתגלו ביני עממיא, כד"א י' ויצא מן בת ציון כל הדרה, וכתיב י' גלתה יהודה מעוני וגו'. מב) פתח ס' אחרא י' זעירא ואמר, י' ויפגע במקום וילך י' שם כי בא השמש וגו', י' מאי ויפגע במקום, י' למלכא דאזיל לבי י' מטרוניתא, בעי ס' למפגע לה ס' ולבסמא לה י' במלין, בגין דלא י' תשתכח י' גביה כהפקירא. ולא עוד, אלא דאפילו אית ליה כ' ערסא דדהבא, (ב) כ' וכסותותי כ' מרקמאן (ג) כ' באפלייטא, כ' למיבת בהו, ואיהי מתקנא ערסיה כ' באבנין, בארעא, (ד) כ' ובקיסטרא כ' דתיבנא, כ' ישבוק דידיה, (ז) ויבית בהו, כ' למיהב לה גייחא, ל' ובגין דיהא רעותא דלהון כחדא, בדלא אניסו. כמה דאוליפנא הכא, דכיון דאזל לגבה ל' מה ל' כתיב, י' ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו

דרך אמת

(א) וכסותו שלו הס מרוקמים. (ב) צמית לזוים. (א) (תהלים קלב). (ב) לעיל דף א' ציון א' (ג) כהל וחזר של חזן. (ד) וילין כהס. (ג) בראשית ב'. (ד) (איכה א'). (ה) (איכה א'). (ו) לעיל ב"א דף קס"ו ציון א. (ז) למלכא דאזיר—בעי למפגע וכו': ח"ב מט: (ח) לעיל דף ד' ציון ו.

חלופי גרסאות א' לאחורא. ב' ליג אפילו במאנין דילי. ג' דילה היא לא אשתמש. ד' אמת וגו'. ה' האני, ו' או חא. ז' דבר. ח' עממיא. ט' חר. י' ליג זעירא. יא' שם וגו'. יב' ליג מאי. יג' מתל למלכא. יד' מטרונתא. טו' למיפגע טו' ליג ולבסמא לה במלין. יז' במלין. יח' ישתכח. יט' בית. כ' ערסיה. כא' וכסותותי; וכסותי כ' מרקמן. כג' באפלייטא; באפלייטא, כד לא יבית. כה' ליג באבנין; מאבנין (אה"ל) כו' ובקיסטרא. כז' דתבנא. כח' שבוק. כט' למיהב, ל' ליג ובגין; כמה. לא ליג מה כתיב, ל' כתיב וילין שם כי בא השמש לאחורא דאסיר ליה לבר נש לשמשא ערסיה ביומא.

מאמר ג'

הסולם

ויצא יעקב

ד"א, ויצא יעקב וגו': רומז, כשיצאו ישראל מבית המקדש ונגלו בין העמים. כמו שאתה אומר, ויצא מן בת ציון כל הדרה, וכתוב גלתה יהודה מעוני וגו'. מב) פתח אחרא זעירא וכו': פתח בן האחר הצעיר, ואמר, ויפגע במקום וילך שם וגו'. שאל, מהו ויפגע במקום, ואמר, שזה דומה למלך ההולך לבית הגבירה, שצריך לפייסה ולשמחה בדברים. כדי שלא תהיה נחשבת אצלו כדבר הפקר. ולא עוד, אלא אפילו אם יש לו למלך, מטת זהב, וכסותות מרוקמות מעשה רוקם, ללון בהן, והיא עורכת לו מטתו מאבנים, על הארץ, ובחדר של תבן, יעזוב את שלו וילון בהם, כדי לעשות לה נחת רוח, וכדי שיהיו

שסדרתי לא ישוב עוד לאחור, כלומר שלא יחבטל. אמר לו הקב"ה, חיך, אפילו בכלים שלי לא אשתמש, אלא בכלים שלך (כמ"ש להלן באות מ"ב). ולא זו משם הקב"ה, עד שנתן לו פזרונות ומתנות, שכחוב, נשבע ה' לדוד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטנך אשית לכסא לך. בא רבי יצחק ונשקה, אמר אם לא באתי לדרך הזה, אלא בשביל לשמוע זה, דייני.

מא) פתח חד בריה וכו': פתח בן אחד, של אותו האיש הנזכר, ואמר, ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, היינו שכחוב, על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו. כי יעקב יצא מבאר שבע ועזב את אביו ואמו, וילך חרנה לישא אשה.

(דפויו דף קפ"ח ע"ב)

* וישכב במקום ההוא, בגין למיהב לה נייחא, דאפילו אבני ביתא, רחמינ קמיה, ה למיבת ב בהו.

מג) בכה רבי יצחק, ג וחד, ד אמר מרגלאן אלין, תחות ידייכו, ולא ה אזיל בתרייכו. אמרו ליה את ו תזיל, דאורחק, ח ואנן ניעול למחא, (ה) להולא דהאי ברי, אמר רבי יצחק, השתא אית לי למהך ט דארחי. * אזיל ליה, וסדר מלין קמיה דרבי שמעון. אמר רבי שמעון ודאי שפיר קאמרו, יא וכלא בקב"ה אתמר. אמר, מלין י אלין, מבני בנוי דרבי צדוק חלשא נינהו. מאי טעמא אקרי חלשא, י בגין דארבעין שנין אתעני על ירושלם, דלא יתחרב י ביומיו, והוה פריש על כל מלה ומלה דאורייתא, רזין עלאין, ויהיב טי בהו טו ארחא לבני עלמא, לאתנהגא בהו.

מד) אמר י רבי יצחק, לא הוו י יומין זעירין, י עד דאערענא, בההוא בר נש, ובריה זעירא עמיה. אמינא ליה, אן הוא ברך אחרא. כ א"ל, עבידנא ליה כל הולא, כ ואשתאר כ בדביתהו. כיון דאשתמודע כ ב, כ א"ל חייך, דלא כ זמינא לך, להולא דברי, בגין תלת מלין: חד, דלא ידענא בר, ולא אשתמודענא לך, דהכי מזמנין כ ליה לבר נש, כ כפום כ יקריה, ל ודילמא אנת גברא רבא, ואפגים יקרך. וחד, דילמא אנת אזיל ל בארחך בבהילו, ולא אטרח עלך. וחד, דלא תכסיף ל קמי ל אנשי ל דחבורא, דאורחא דילך, דכל אינון דאכלי ל לפתורא דחתן וכלה, כלהו יהבי נבובון ומתנן לון.

מסורת הוזהר

(א) לעיל דף א' ציון ד.

דרך אמת

(ה) לשמחח מסורת בני.

חלופי גרסאות א למיבת. ב בהו דכתיב וישכב במקום ההוא. ג וחייך. ד ואמר. ה איזיל. ו זיל. ז אורחק. ח ואנא. ט אורחי. י אזיל. יא ליג וכלא בקב"ה אתמר. יכ אינון. יכ ליג בגין יד ביומיו. טו לבנוי. טז אורחא. יז ליג רבי. (ד"ק) יח אלא יומין. יט ליג עד. כ אמר ליה. כל הילולא. ככ והשתא. ככ בדוכתייהו. כד בית. כה אמר ליה. כז זמינא. כז ליג ליה. כה אלא כפום. כט יקריה. ל ודילמא. לא אורחא; באורחק. לב קמיה. לג אינשי. לד חבורה; דחבורה. לה על פתורא (אה"ל).

ויצא יעקב

הסולם

מאמר ג'

בניו של רבי צדוק החלש הם. מהו הטעם שנקרא חלש. הוא משום שארבעים שנה צם על ירושלים שלא תחרב בימיו. והיה מפרש על כל מלה ומלה שבתורה סודות עליונים ונתן בהם דרך לבני העולם, להתנהג על פיהם.

מד) אמר רבי יצחק וכו': אר"י, לא עברו ימים מועטים. עד שפגשתי באותו האיש, ובנו הקטן היה עמו. אמרתי לו, איפה הוא בנך האחר. אמר לי, עשיתי לו נשואים, ונשאר אצל אשתו. כיון שהכיר אותי, אמר לי, חייך, כי על כן לא הומנתי אותך לשמחת נשואים של בני, משום שלשה דברים. אחד, שלא ידעתי אותך, ולא הכרתי אותך. ומזמינים את האדם לפי כבודו, ואולי אתה אדם גדול ואחלל כבודך. ואחר, אולי אתה נחפז לדרכך ולא

שיהיו רצונם אחד, בלי כפיה. והוא שלמדנו כאן, שכיון שהלך אצלה יעקב, מה כתוב, ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא, שה"ס הנוקבא (כנ"ל באות ט') כדי לעשות לה נחת רוח, שאפילו אבני בית חביבים לו ללון בהם.

מג) בכה רבי יצחק וכו': בכה ר"י, ושמה. אמר מרגליות אלו תחת ידיכם ולא אלך אחריכם. אמרו לו, אתה תלך לדרכך, ואנחנו נכנס אל העיר, לשמחת נשואים של בני. אמר רבי יצחק, עתה יש לי ללכת לדרכך. כי ראה שאין רצונם שילך עוד עמהם, הלך לו וסידר הדברים לפני ר' שמעון. אמר רבי שמעון, ודאי יפה אמרו. והכל, מה שנאמר ביעקב נאמר בהקב"ה, כמו שאמרו.

אמר מלין וכו': אמר ר"ש, דברים אלו מבני (דפו"י דף קמ"ח ע"ב *) דף קמ"ט ע"א).

אמינא ליה, קב"ה ידין לך לטב. אמינא ליה, מה שמך, א"ל צדוק זוטא.
 ב' בההוא שעתא, ארליפנא מניה, ג' תלסר רוזין ג' ערצין באורייתא, ומן
 בריה תלת, חד בנבואה, ד' וחד ה' בחלמא.

מה) ו' ואמר מה בין * נבואה לחלמא. נבואה בעלמא דדכורא איהו,
 וחלמא בעלמא דנוקבא, ומהאי להאי, ב' כשיתא דרגין נחתא. נבואה בימינא
 ה' ובשמאלא, ט' וחלמא בשמאלא. ד' וחלמא מתפרשא לכמה דרגין לתתא,
 בגין כך חלמא איהו בכל עלמא, אבל כפום דרגיה, הכי חמי, כפום בר נש,
 הכי דרגיה, י' נבואה לא י' אתפשטא אלא באתריה.

מו) י' תא חזי מה כתיב ה' ויחלום והנה סלם מוצב י' ארצה י' וראשו
 מגיע השמימה י' והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו. פתח ואמר, י' היה
 היה דבר ה' אל יחזקאל בן טו בוזי הכהן בארץ כשדים על נהר כבר ויהי
 עריו שם יד ה'. ה' היה היה, נבואה לשעתא ט' היתה, דאצטריך על גלותא
 בגין דשכינתא י' נחתת בהו בישראל בגלותא, וחמא יחזקאל מה דחמא,

מסורת זוהר

א) נבואה — חלמא: ח"א קפג. קצא: קצו. רלח. ח"ב רמו: רמח. ח"ג יז. רכב: רלד. ב) כשיתא דרגין:
 ח"א קפג. קצא: רלח. ח"ב רמו: ח"ג רכב: ג) וחלמא בשמאלא: ח"א רלח: ד) וחלמא—דרגין
 להתא: ח"א קצא: רלח. ה) (בראשית כ"ח) ח"ג קכג: רמו: ת"ז חק' ה' ב. ז"ח ויצא דף כ"ז טג שכה,
 כ"ח טא שמה וטב שמה. ו) ח"ב קיט. ח"ג יז. קכג. רלח: רמג. ת"ז חק' ה' ב. חק' כ"ב סה: סו. חק'
 כ"ה ע. חק' ס"ט קיו: ז"ח ויצא דף כ"ז טג שכט כ"ח טג שכא שגא חק"ח צ"ו סר שלט. קי"ג טג שלו.
 ז) (יחזקאל א') לך דף ס"ט ציון א'. ח) היה היה נבואה לשעתא: ח"א פה.

חלופי גרסאות א' בההיא. ב' תריסר. ג' ליג עלאין. ד' ותרין. ה' כחלמא (ד"א). ו' וחד וליג ואמר; וחד
 וליג ואמר מה (ד"א) ז' בשיתא. ח' ושמאלא. ט' ליג וחלמא בשמאלא. י' דנבואה. יא' אחשט.
 יב' ליג תא. יג' ארצה וגו'. יד' ליג וראשו; פתח. טו' בוזי וגו'. טז' הוות. יז' נחתא.

נבואה מראה וחלום

הסולם

מאמר

מתפשט לכמה מדרגות למטה, דהיינו עד המלאך
 גבריאל, שעל ידו מקבלים הארת החלום. ועל
 כן החלום הוא בכל העולם, אפילו בחוץ לארץ.
 אבל על פי מדרגתו רואה האדם, ולפי האדם
 כך מדרגותיו. כלומר שלא כל אדם שוה בזה. אבל
 נבואה אינה מתפשטת למטה ממלכות דאצילות,
 אלא מאירה במקומה. דהיינו בנוקבא שהיא
 מקומו דז"א, שה"ס ארץ ישראל והנביאים
 מקבלים ממנה. באופן ששורש הנבואה הוא
 בנצח והוד דז"א, שמתפשט עד הנוקבא, שעל
 ידה מקבלים הנביאים; ושורש החלום היא
 בנוקבא, בהוד שלה, ומתפשט עד המלאך
 גבריאל, שעל ידו מקבלים בני האדם.

מו) ת"ח כו' ויחלום וגו' עולים ויורדים בו:
 פתח ואמר היה היה דבר ה' אל
 יחזקאל וגו', היה היה, יורה, שנבואה לשעתא
 היתה, כי היתה נצרכת לחיזוק בני הגלות,
 להודיעם שהשכינה ירדה עמם בגלות. (כמ"ס
 בזהר שמות דף ב:) ועל כן ראה יחזקאל מה
 שראה

ולא רציתי להכביר עליך. ואחד, שלא תבוש
 מפני אנשי החבורה, כי דרכנו שכל האוכלים
 על שלחן חתן וכלה, נותנים להם כולם פזרונות
 ומתנות. אמרתי לו, הקב"ה ידון אותך לטוב.
 אמרתי לו, מה שמך, אמר לי, צדוק זוטא.
 באותה שעה למדתי ממנו, י"ג סודות עליונים
 בתורה. ומן בנ' למדתי ג' סודות, אחד, בנבואה
 ואחד בחלום. כלומר, שלמד ממנו ג' סודות
 בההפרש שבין נבואה לחלום.

מאמר נבואה מראה וחלום

מה) ואמר, מה בין נבואה וכו': ואמר, מה
 ההפרש מנבואה לחלום. א) נבואה
 היא בעולם של הזכר שהוא ז"א, וחלום הוא
 בעולם של הנקבה, שהיא הנוקבא דז"א. ומזה
 לזה יורדות ששה מדרגות. כי הנבואה היא בנצח
 והוד דז"א והחלום בהוד דנוקבא, ויש ביניהם יסוד
 דז"א, וחנ"ת נצח הוד דנבואה, שהם שש מדרגות.
 ב) נבואה היא בימין ושמאל, דהיינו נצח והוד;
 והחלום הוא בשמאל, דהיינו בהוד. ג) החלום
 (רמזי דף קפ"ט ע"א)

לפום שעתא, ואע"ג דלא אתחזי ל' ההוא אתר להאי, בגיני כך היה היה. מאי היה היה. אלא היה לעילא, היה לתתא. דכתיב סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. נטיל נ' לעילא ונטיל י' לתתא. היה היה, חד לעילא, וחד י' לתתא.

(מז) תא חזי, האי ס' סלם בתרי עלמין אחתקף, בעילא י' ותתא. בארץ כשדים על נהר כבר. בארץ כשדים: באתר דגלותא י' שריא ביה, ס' ועכ"ד על נהר כבר. מאי נהר כבר. אלא * דהוה כבר, מקדמת דנא, דשכינתא (* ס' שריא י' עליו, דכתיב י' ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו'. ודא י' הוא נהרא חד, מאינון ארבע נהרין, י' ובגין י' דשריא עליו מקדמת דנא, והוה עליו כבר, י' שריא ביה השתא, ואתגלי ליה ליחזקאל.

(מח) תא חזי ויחלום, וכי יעקב קדישא, דאיהו שלימא דאבהו, בחלמא אתגלי עליו, ובאתר דא קדישא ס' לא ס' חמא אלא י' בחלמא. אלא יעקב בהוא זמנא, לא הוה נסיב, ויצחק הוה קיים. ואי תימא והא לבתר

מסורת הוהר

(א) יהוה כבר מקדמת דנא: ח"א פה. ז' ח' יתרו דף ליח טא שכ. (ב) ב"א דף ר"א ציון א'.

חלופי גרסאות א' להוא, ב' היה לעילא. ג' היה לתתא. ד' בדפויי לתתא. עיין בסוף הספר מה שחסר כאן סימן ג' ס' סלם. ו' ותתא מה דאתקף לעילא הכי נמי אתקף לתתא. ז' שרא. ח' ס' ועכ"ד על נהר כבר. ט' שרייא. י' עליו. יא' ס' הוא. יב' ובגין דא. יג' שרייא. יד' שרייא. טו' דלא טו' חמא ליה. יז' חלמא.

נבואה מראה וחלום

הסולם

מאמר

בחזק לארץ. ועם כל זה, ער נהר כבר. מהו נהר כבר, אלא פירוש, שהיתה כבר, שהשכינה שרתה עליו עוד מקודם לכן, שכתוב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, שהנהר ה"ס בינה, (כנ"ל ב"א דף ר"צ ד"ה כתיב) ונהר כבר, הוא אחד מאלו ארבעה נהרות הנמשכים מנהר היוצא מעדן, דהיינו נהר סרת שבבבל, ומשום ששרה עליו מקודם לכן, והיה עליו כבר, לכן שרה עליו גם עתה ונגלה לו ליחזקאל. כלומר, אע"פ שהנבואה היתה צריכה לחזק את ישראל בגלות בבל, שלא יבואו לידי יאוש, עם כל זה, אם לא היה נמשך הנהר הזה מנהר היוצא מעדן, שכבר שרתה עליו השכינה, לא היתה מחגלה עליו הנבואה בבבל.

(מח) תא חזי, ויחלום: שואל, וכי יעקב הקדוש, בחר שבאבות, נגלה עליו ה' בחלום ובמקום קדוש הזה, דהיינו ביתא, שהוא בארץ ישראל, שראוי להשראת השכינה, לא ראה את ה' אלא בחל. ב. ומשיב, אלא יעקב, לא היה נשוי באותו זמן, והיה פלג גופא, ויצחק היה חי, ושד לא הניע זמן שליטתו, ועל כן כתוב בו חלום, ולא מראה בחקיק.

ואי תימא והא לבתר וכו': ואם תאמר,

חרי

שראה, רק לפי שעתה, ואף על פי שאותו המקום לא היה ראוי לכן. כי אין חזק לארץ ראוי לנביאה, משום זה אובר הכתוב, ה"ה היה. כלומר, שהיה כאן חידוש, ששרתה הנבואה בחזק לארץ.

מאי היה היה וכו': שואל למה אומר הכתוב היה היה ב' פעמים. ואומר, אלא היה למעלה ב"א היה למטה בנוקבא, שכתוב סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, שפירשו לוקח אור החסדים למעלה בשמים, שהוא ז"א, ולוקח למטה בנוקבא הנקראת ארץ, את אור החכמה, כן היה היה, היה אחד, פירוש היות החסדים מלמעלה, והיה אחד, פירוש היות החכמה מלמטה. וכבר נתבאר זה לעיל (ב"ב דף קל"ה ד"ה מהכא) שהחסדים מקובלים מז"א, והחכמה רק מן הנוקבא, וע"כ נקראת הנוקבא חכמה תתא. ע"ש. ואין שלמות לחכמה בלי חסדים, וע"כ לא נמשך אור שלם רק על ידי זווג ז"א ונוקבא ביחד.

(מז) תא חזי האי סוכם וכו': בוא וראה, סולם זה נתחזק למעלה ב"א, ונתחזק למטה בנוקבא. בארץ כשדים ער נהר כבר. בארץ כשדים, היינו המקום שהגלות שורת בו, דהיינו (דפויי דף קמ"ט ע"א *) דף קמ"ט ע"ב)

דאתנסיב כתיב * א וּאֵרָא בַּחֲלוֹם. תמן אתר גרים, ויצחק הוה קיים, ועל דא כתיב ביה חלום.

מט) ולכתר י דאתא לארעא קדישא, עם שבטין, ד ואשתלים להון עקרת הבית, ואם הבנים שמחה, כתיב ב וּרְאָה אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב וגו'. וכתיב י ויאמר אלהים לישראל במראות הלילה, הכא לא כתיב ביה חלום דהא מדרגא אחרא עלאה י הוה.

ג) ת"ח, י חלמא איהו ע"י ה גבריאל, דאיהו לתתא, י בדרגא ב) י שתיתאה מנבואה. י מראה: על ידא ב דההוא דרגא, ב דההיא חיה, דשלטא בליליא. ואי תימא, הא כתיב ה גבריאל הכן להלז את המראה. הכי הוא ודאי, דמראה מלוי סתימין יתיר, ובחלמא פריש יתיר, ופריש י סתימין דמראה, וע"ד אתפקד יא גבריאל, י דיפרש מלוי דמראה, דאיהו סתים יתיר. נא) וע"ד כתיב במראה, וירא, וארא, מאי טעמא, בגין דמראה איהו כהאי מראה, ב דאתחזי, כל דיוקנין בגויה, בגיני כך וארא, אחמית י דיוקניה, באל שדי, דאיהו מראה, י דאתחמי דיוקנא אחרא בגויה, וכל דיוקנין עלאין ביה אתחזון.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) במחנה שכינה מספרין סגלסוף אוריאל רפאל (א) (בראשית ל"א). ב) (בראשית ל"ה). ג) (בראשית מ"ז) ח"א ריא. רכב. ד) חלמא ע"י גבריאל: ח"א קפג. קצו. ה) גבריאל: וירא דף ח"י ציון ב.

ו) שתיתאה מנבואה: לעיל דף כ"ו ציון ב. ז) מראה: הקסתי דף פ"ה ציון ט. ח) (דניאל ח'). ט) דאתחזי כל דיוקנין בגויה: ח"א צא. רג.

חלופי גרסאות א) ואשא עיני וארא (אח"ל) ב בחלום וארא בחלומי. ג דא ול"ג מן דאתא עד ויאמר. ד ואשתלית בהון (אח"ל) ה ל"ג דהא; דהוה מדרגא עלאה אחרא. ו ל"ג הוה. ז מדרגא (אח"ל) ח ל"ג דההוא דרגא. ט דההוא; ל"ג דההיא חיה. י סתימי. יא לגבריאל. יב דפריש; דפריש, יג דיוקני. יד דאחמי.

מאמר

הסולם

נבואה מראה וחלום

מדרגה ההיא של אותה החיה השולטת בלילה, כי המראה היא הנוקבא דז"א במקומה עצמה, שעליה נאמר, ותקם בעוד לילה, ועל כן היא מראה בהקיץ ולא בחלום.

ואי תימא הא כתיב וכו': ואם תאמר הרי כתוב, גבריאל הכן להלז את המראה. הרי שגם המראה מקובלת על ידי גבריאל. ומשיב, כן הוא ודאי, שמראה, דבריה סתומים ביותר, ובחלום, הדברים יותר מפורשים, והחלום מפרש דברים הסתומים אשר במראה, ועל כן גבריאל הממונה על החלום נתמנה לפרש דבריה של המראה הסתומים ביותר.

נא) וע"ד כתיב במראה וכו': ועל כן כתוב לשון וירא וארא, במראה, שהוא מטעם, כי מראה, היא, כמראה הזו של זכוכית מלוטשת, שכל הצורות שממולה נראות בתוכה, משום זה כתוב בה וארא אל אברהם וגו' באל שדי וגו', כי המראה, שהיא הנוקבא, אמרה תראיתי צורתו.

הרי לאחר שנשא אשה כתוב וארא בחלום. הנה שם המקום גרים. שהיה בחוץ לארץ בפדן ארם, ויצחק היה חי, ועל כן כתוב בו חלום.

מט) ולכתר דאתא וכו': ולאחר כך, שבא לארץ הקודש עם השבטים, ועקרת הבית נשלמה עמם, ואם הבנים שמחה, שהיה שלם עם בת זוגה והיה בארץ ישראל, כתוב, וירא אלקים אל יעקב וגו', וכתוב ויאמר אלקים לישראל במראות הלילה. כאן לא כתוב בו חלום, כי כבר היה במדרגה אחרת עליונה. והיה ראוי למראה בהקיץ.

נ) ת"ח, חלמא וכו': בוא וראה, החלום הוא, על ידי גבריאל, שהוא, דהיינו החלום, למטה במדרגה הששית מנבואה. כלומר, שנבואה מקבל החלום מהוד הנוקבא, שהיא מדרגה הששית מנבואה (כנ"ל דף כ"ו ד"ה ואמר) ועל ידי גבריאל מקבלים בני אדם. מראה, הוא מקובלת על ידי (רש"י דף קפ"ט ע"ב)

נב) בגיני כך, יעקב בההוא זמנא, כתיב, * ויחלום והנה סלם מוצב א' ארצה, מהו סלם, דרגא דשאר דרגין ביה ג' תליין, ד והוא יסוד ס' דעלמא. וראשו מגיע השמימה, הכי הוא, לאתקשרא בהדיה. וראשו מגיע השמימה, מאן ראשו. ראשו דההוא י סלם. ומאן איהו, דא דכתיב ביה ג' ראש המטה, בגין דאיהו ראש להאי י מטה ס' ומנה נהיר. מגיע השמימה, בגין דאיהו סיומא ס' דגופא, וקאים בין י עלאה ותתאה, יא כמה דברית י' איהו סיומא דגופא, וקאים בין י' יריכין וגופא, ועל דא מגיע השמימה.

נג) ד והנה מלאכי אלהים י' עולים ויורדים בו, אלין ממנן דכל עמין,

מסורת הזהר

א) לעיל דף כ"ו ציון ה'. ב) (בראשית מ"ז) וירא דף כ"א ציון ב'. ג) לעיל דף כ"ו ציון ו'.

חלופי גרסאות א' ארצה וראשו, ב סלם; חלה (ר"א) ג תליין ומה דאמר סלם כמ"ד סר צלם מעליהם דכל שאר חילין בהאי (רמ"ק) ד ל"ג והוא יסוד דעלמא. ס' דעלמא ומה דאמר סולם כמאן דאמר סר צלם פעליהם דכל שאר חילין כהאי (אה"ל) ו סולם, ז מיטה, ח ומיניה; ומטה; ו מניה (אה"ל) ט דגופיה, י עילא ותתא, יא כמא, יב ל"ג איהו, יג יריכין, יד ל"ג עולים ויורדים בו.

נבואה מראה וחלום

על האור להאיר ממנה ולמטה, ולולא המסך הזה לא היה בה שום אור, כנווע.

נב) בגיני כך יעקב וכו': משום זה, יעקב

בזמן ההוא, דהיינו מטרם שנשא אשה, כתוב בו, ויחלום והנה סלם מוצב ארצה, מהו סולם, הוא מדרגה, שכל שאר המדרגות תלויות בו. דהיינו הנוקבא, שהיא השער לכל המדרגות, ולא גרסינן ואירו יסוד דעלמא, כי גליון היה, והכניסוהו המעתיקים בפנים הזהר, ובספרים ישנים אינו נמצא, זולת בדפוס מונטבא, שהמדפיסים נמשכו אחריו, ובפ"ח שכ"ב שער מוחין דקטנות מביא שהסולם הוא יסוד, ולע"ד אינו מהאריז"ל.

וראשו מגיע השמימה: כן הוא מגיע השמימה כדי להתקשר עם השמים. וראשו מגיע השמימה, שואל, מי הוא ראשו, ואומר, הוא הראש של אותו הסולם, ומי הוא, הוא שכתוב בו ראש המטה, דהיינו יסוד, שהוא ראש הנוקבא הנקרא מטה, ונקרא היסוד ראש המטה, משום שהוא ראש למטה ההיא, שהיא הנוקבא, והיא מאירה ממנו, מן היסוד, וע"כ נבחן שהוא ראש שלה, מגיע השמימה: משום שהוא סיום הגוף, שהוא ח"ח הנקרא שמים, כי היסוד דבוק תחת התיבה, ועומד בין העליון שהוא ז"א, ובין התחתון שהוא הנוקבא, בדומה לברית שהוא סיום הגוף, ונמצא בין הירכים והגוף, ועל כן אומר הכתוב, מגיע השמימה. אשר הראש של הסולם, שהוא יסוד דו"א, מגיע השמימה, שהוא דבוק בז"א הנקרא שמים.

נג) והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו: אלו הם הממונים של כל העמים,

העולים

הסולם

מאמר

צורתו של ה' באל שדי, להיותה מראה שצורת האחר נראית בחוכה, וכל הצורות של מדרגות העליונות נראות בתוכה.

ביאור הדברים, כי צורת הנוקבא ה"ס חכמה, וצורת ז"א ה"ס חסדים. (כנ"ל דף כ"ו ד"ה מאי) וע"כ אין לך אור שלם אלא ע"י זווג שניהם ומקבלים החסדים חכמה מן הנוקבא והחכמה של הנוקבא מתלבשת בחסדים, ונשלמים שניהם. ועם כל זה אין הארת חכמה שבנוקבא מושפעת ממנה ולמטה, אלא ממנה ולמעלה, דהיינו אל החסדים שבז"א, שהם משתלמים בג"ר ומושפעים ממעלה למטה. שז"ס מה שאמרו בזהר על הכתוב, אשת חיל עטרת בעלה, אשר בעלה מתעטר בה, שהחסדים דו"א מתעטרים בג"ר על ידה ומושפעים למטה, אבל הנוקבא אינה מתעטרת בבעלה, כי צורתה, שהיא הארת החכמה אינה מושפעת ממנה ולמטה. וז"ש דא"ה מראה, דאתחמי דיוקנא אחרא בגי'ה, דהיינו צורת ז"א, שהוא חסדים, נראית לתחתונים על ידה, דהיינו שמושפעים ממנה ולמטה, אבל צורתה עצמה אינה נראית לתחתונים, כי אינה משפיעה החכמה ממנה ולמטה, ונמצא, שהיא דומה למראה מלוטשת, שאין ענינה להראות צורתה עצמה, אלא רק צורתם של אחרים המסתכלים בה, או העומדים למולה, ועוד היא דומה למראה, כי כמו שכל סגולתה של מראה הזכוכית, היא בסבת צבע העכור שבעברה השני, המחזיר קרני האור לאחוריהם, ואם היתה שקופה, שום צורה לא היתה נראה בה, כך הנוקבא, כל כחה הוא בהמסך שבה, המעכב (רמ"י דף קמ"ט ע"ב)

דאינון סלקין ונחתין בהאי סלם, כד ישראל חטאן, מאיך האי י סלם וסלקין אינהו י ממנן, וכד ישראל מתכשרן עובדייהו, אסתלק האי י סלם, וכלהו י ממני י נחתי לתתא, ואתעבר שולטנותא י דלהון, כלא בהאי י סלם קיימא. י הכא חמא יעקב בחלמיה, שלטנותא דעשו, ושלטנותא דשאר עמין. נד) ד"א והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו. במאן. י בההוא ראשו, דההוא סלם. דכד אסתלק ראשו יא מניה, סלם יא אתכפיא וסלקין כלהו י ממנן, וכד אתחבר ראשו י בההוא י סלם, יא אסתלק, וכלהו י ממנן נחתין. וכלא חד מלה.

נה) כתיב * נראה ה' אל שלמה בחלום יא הלילה ויאמר אלהים י שאל מה אתן לך. י ואי תימא הכא בחלום, וכי מה (*). רשו אית י ליה לחלום בהאי. אלא, הכא אתכליל כל דרגא בדרגא, דרגא עלאה בדרגא תתאה,

מסורת הזהר

(א) (מלכים, א' ג.) (ב) (שם) תקיח צ"ט טא שי שלר.

חלופי גרסאות א סולם. ב סולם ג ליג ממנן. ד סולם ה ליג ממני. ו נחתא. ז דילהון. ח ליג סלם. ט וכד כלהו נחתין לתתא, אתעביד סלם קיימא. [לקיימא] ונ"א וכד כלהו נחתין לתתא אתעבר שולטנותא דילהון הא כלא כהאי סולם קיימא הכא (אה"ל) י ההוא. יא מיניה. יב אתכפיא. יג ליג ממנן. יד בהדיה (אה"ל). טו סולם. טז אסתליק. יז ליג ממנן. יח הלילה וגו'. יט איתמא. כ ליג ליה כל ליג דרגא בדרגא.

נבואה מראה וחלום

הסולם

מאמר

חכמה וחסדים ביחד, ונחלש כח השמאל, ועל כן מתעלה הסולם ברוב שלמות, ומתבטל כח ממשלתם של הממונים על האומות. ופירוש הב' הוא ג"כ אותו הדבר, אלא שאינו תולה בחטאים של ישראל, אלא שמדבר ממצאות ראש הסולם, שהוא יסוד דו"א המשפיע חסדים בסו"ה וראשו מגיע השמימה. ואומר, כשנסתלק הראש מן הסולם, ונשאר הסולם בחכמה בלי חסדים, אז סלם אתכפיא וסלקין כלהו ממנן. משום שכל שליטתם תלוי בהארת השמאל בלי ימין, דהיינו חכמה בלי חסדים. כנ"ל, וכד אתחבר ראשו בההוא סולם, דהיינו כשהחסדים מתחברים בחכמה, אסתלק וכלהו ממנן נחתין. מתעלה הסולם וכל הממונים יורדים, הרי ששני הפירושים אחד הם.

נה) כתיב נראה ה' וגו' שאל מה אתן לך ומקשה, ואם תאמר שזה היה בחלום דהיינו ע"י גבריאל כנ"ל, איזה רשות יש למדרגת החלום בזה, דהיינו, לומר לו, שאל מה אתן לך, כיון שאינו אלא מלאך, ומשיב. אלא כאן נכלל מדרגה במדרגה, שמדרגה העליונה, שהיא הנוקבא דו"א, שהיא שורש החלום כנ"ל, נכללה ונתלבשה במדרגה התחתונה, דהיינו במדרגת גבריאל. והנוקבא אמהה לו, שאל מה אתן לך כי כן נאמר, ויאמר אלקים שאל וגו' שהוא שם הנוקבא.

בגין

העולים ויורדים בסולם הזה. וכאשר ישראל חוטאים, נשפל הסולם ואלו הממונים עולים. וכשישראל מטיבים מעשיהם מתעלה הסולם, וכל הממונים יורדים למטה, והממשלה שלהם מתבטלת. הכל תלוי בסולם הזה. כאן ראה יעקב בחלום, הממשלה של עשו, והממשלה של שאר כל העמים.

נד) דבר אחר, והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו: במה הם עולים ויורדים היינו, בראש ההוא של הסולם. כי כשנסתלק ראשו, דהיינו יסוד, ממנו, הסולם נכנע וכל הממונים עולים בשליטתם. וכאשר מתחבר הראש באותו הסולם הוא מתעלה וכל הממונים יורדים משליטתם. ותכל ענין אחד. כלומר ב' הפירושים אחד הם, ואין ביניהם אלא אופן הביאור בלבד.

כי פירוש הא' הוא, כד ישראל חטאן מאיך האי סלם, וסלקין אינון ממנן, וכי כי ממשלת האומות נמשך מקו שמאל בלי ימין, וכשישראל חוטאים, מוסיפים במעשיהם הרעים, כח לקו שמאל, ואז מושפל הסולם שהיא הנוקבא, מחמת חוסר חסדים, והממונים של האומות עולים ויורדים את ישראל. וכד ישראל מתכשרן עובדייהו, אסתלק האי סלם, וכלהו ממני נחתי וכי: כי במעשיהם הטובים הם מגבירים קו האמצעי, המשפיע (דמוי דף קמ"ט ע"ב י' ק"ג ע"א)

בגין דעד כען, שלמה לא הוה שלים, כיון דאשתלים, כתיב * וה' נתן חכמה לשלמה. וכתיב * וחרב חכמת שלמה. דקיימא סיהרא ^א באשלמותא, ובי מקדשא ^ב אתבני. וכדין, הוה חמי שלמה, עינא בעינא חכמתא, ולא אצטריך לחלמא.

(נו) לבתר דחטא, אצטריך ליה לחלמא כקדמיתא, ועל דא כתיב ^י הנראה אליו פעמים, וכי פעמים הוה, ולא יתיר. אלא סטרא דחלמא הוה ^י ליה פעמים, סטרא דחכמתא כל יומא ^י הוה.

(נז) ועם כל דא, סטרא ^י דחלמא, ^י הוה יתיר על כל שאר בני נשא, בגין דאתכליל דרגא בדרגא, מרא"ה במרא"ה. ^י והא השתא בסוף יומי ^ח חשיך יתיר, ודא, בגין דחטא, וסיהרא קיימא לאתפגמא. מאי טעמא, בגין דלא ^ט נטיר ברית קדישא, באשתדלותיה בנשים נכריות. ודא הוא תנאי, דעבד ^י קב"ה עם דוד, דכתיב ^י אם ישמרו בניך בריתי וגו'. גם בניהם עדי עד ישבו לכסא לך.

(נח) מאי עדי עד. היינו דכתיב, ^י כימי השמים על הארץ. ובגין דשלמה לא נטר האי ברית כדקא יאות, ^י שריא סיהרא לאתפגמא, ועל דא, בסופא אצטריך חלמא, וכן יעקב אצטריך ^י ליה ^י לחלמא ^י כדאמרן. ^{טו}

מסורת הזהר

(א) (מלכים א' ה') ח"א רסה. ח"ב קמט. קמט. ח"ג סא. רכנ. ו"ח בראשית ז' טא שיג י"א טג שלב.
(ב) (מלכים א' ה') חיי שרה דף פ"ג ציון א'. ג) (מלכים א' י"א). ד) (תהלים קל"ב).
(ה) (דברים י"א).

חלופי גרסאות א' הכא באשלמותא (אה"ל) ב' יתבני. ג' ליג ליה. ד' ליג הוה. ה' דחכמתא. ו' ליג הוה. ז' ליג והא השתא בסוף יומי. ח' חשך; ט' חשך. י' דקב"ה ברור. יא' שרייא. יב' ליג ליה לחלמא כדאמרן. יג' חלמא וליג ליה. יד' כדאמרן (אה"ל). טו' בדפ"י כתב כאן שייך מה שבסוף הספר סימן ק' ויחלום כו'.

נבואה מראה וחלום

שהיא מדרגת גבריאל. עתה בסוף ימיו, נחשכה, לו מדרגת החלום ביותר, ועל כן מזכיר לו הכתוב, ב' החלומות שהיו מאירים לו, שנאמר, לאל הנראה אליו פעמים.

ורא בנין דחטא וכו': וזה היה לו בשביל שחטא, ועמדה הלבנה, שהיא הנוקבא, להתחסר. מהו הטעם שעמדה להתחסר, הוא משום שלא שמר ברית קדש, וחזר על נשים נכריות. וזהו תנאי שעשה הקב"ה עם דוד, שכתוב, אם ישמרו בניך בריתי וגו', גם בניהם עדי עד ישבו לכסא לך.

(נח) מאי עדי עד: הוא כמו שכתוב, כימי השמים על הארץ. ומשום ששלמה לא שמר ברית הזה כראוי, התחילה הלבנה להתחסר, ועל כן, היה נצרך לחלום בסופו, וכן יעקב, מחמת שלא היה שלם, היה נצרך לחלום. כמו שאמרנו לעיל.

והנח

הסולם

בנין דער וכו': וע"כ נגלה לו רק בחלום, משום שעד עתה עוד לא היה שלמה שלם, כיון שנשלם, כתוב וה' נתן חכמה לשלמה, וכתיב וחרב חכמת שלמה, שהלבנה שהיא הנוקבא, עמדה במילואה, ובית המקדש נבנה, ואז ראה שלמה חכמה עין בעין, ולא היה נצרך עוד לחלום.

(נו) לבתר דחטא וכו': אחר שחטא, חזר ונצרך אל החלום כבתחילה, ועל כן כתוב, הנראה אליו פעמים, שקשה, וכי רק פעמים היה נראה אליו, ולא יותר. אלא הפירוש הוא, שמצד מדרגת החלום נראה לו רק פעמים.

(נז) ועם כל דא סטרא וכו': ועם כל זה, מדרגת החלום של שלמה, היתה גדולה יותר ממדרגת החלום של שאר בני אדם. משום שנכלל לו מדרגה במדרגה, מראה בהקץ שהיא הנוקבא, נכללה לו כטראה בחלום. (דפ"י דף ק"ג ע"א)

(נט) * והנה ה' נצב עליו וגו'. הכא חמא ה' יעקב. קשורא דמהימנותא כחד. נצב עליו, כ' כד"א ג' ג' נציב מלח. דכל דרגין קיימין כלהו כחד על ההוא ס' סלם, לאתקשרא כלא בחד קשרא. י' בגין, ד' דאיתהיב ההוא ס' סלם בין תרין ס' סטריין. הה"ד י' אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו', י' אלן אנון תרין סטריין, בימינא ושמאלא.

(ס) י' די' והנה ה' נצב י' עליו, עליה דיעקב, למהוי כלא רתיכא קדישא, ימינא ושמאלא, ויעקב י' בגוייהו, ס' כנסת ישראל לאתקשרא, בינייהו, הה"ד אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. מנלן דיעקב באמצעיתא, ס' משמע דכתיב, אלהי אברהם אביך ואלהי י' יצחק, ולא כתיב אלהי יצחק אביך. דכיון דאתקשר ביה באברהם, אשתכח י' דאיהו באמצעיתא. ולבתר הארץ אשר אתה שוכב עליה, הא כלא רתיכא חדא קדישא. והכא חמא דיהוי שלימו דאבהן.

מסורת הזהר .

(א) (בראשית כ"ח) וירא דף ל"א ציון ג'. (ב) (בחלופי גרסאות) (מלכים א' כ"ב). (ג) (בראשית י"ט) (ד) (בראשית כ"ח) ח"ב כו. ח"ג פד. ז"ח ויצא כ"ח טד שלו.

חלופי גרסאות א' ל"ג יעקב. ב' וכתוב. ג' ב' ומלך אין באדום נצב מלך. ד' הלא; חמא; נצב עליו חמא. ה' סולם ו' ובגין. ז' דאחיהיב. ח' סולם. ט' ל"ג סטריין. י' אברהם וגו'. יא' ל"ג אלן; איפין. יב' ל"ג דיא; מנלן. יג' עליו ויאמר. יד' בגוייהו; בגוייהו. טו' וכנסת. טז' ל"ג משמע (אה"ל). יז' יצחק הארץ. יח' איהו.

והנה ה' נצב עליו

הסולם

מאמר

(נט) והנה ה' נצב וגו': כאן בסולם, ראה יעקב קשר האמונה, שהיא הנוקבא, המקשרת כל הספירות כאחד. נצב עליו, הוא כמו שאתה אומר נציב מלח. דהיינו תל, כי כל המדרגות כולם כאחד נמצאות על אותו הסולם, שהוא הנוקבא. להתקשר הכל בקשר אחד, משום שאותו הסולם ניתן בין שני הצדדים, וזהו שכתוב אני הויה אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק הארץ וגו', אלו הם שני הצדדים ימין ושמאל. כי אברהם הוא ימין ויצחק הוא שמאל. פירוש, כי הוקשה לו, שהמלה נצב, היא פיתרת, שהיה די לומר והנה ה' עליו. ועל כן פירש, אשר נצב, פירשו תל, מלשון נציב מלח. ומשמיענו הכתוב, אשר כל המדרגות נגלו לו על הסולם הזה. בקשר אחד. בדומה לתל. לכן אומר, והנה הויה נצב עליו וגו', כי כל המדרגות נרמזות בכתוב הזה, כי הויה הוא תפארת הכולל שש המדרגות חג"ת נה"י. אברהם הוא חכמה, יצחק הוא בינה הארץ הוא מלכות, שד' ספירות הללו: חו"ב תו"מ, כוללות כל עשר הספירות. וז"ש בנין דאחיהיב והוא סורם בין תרין סטריין. כי הסולם, שהוא הנוקבא עיקרה היא משמאל. אבל השמאל אינו מתקיים בלי ימין, לפיכך ניתנה הנוקבא בקו האמצעי, הכולל לימין ושמאל. ומקבלת הסדים

(ס) דבר אחר והנה ה' נצב עליו: אין פירושו שנצב על הסולם, אלא נצב על יעקב, כדי שיעשו כולם מרכבה קדושה: ימין ושמאל, וביניהם יעקב, שהם חנ"ת. וכנסת ישראל, שהיא הנוקבא, התקשר ביניהם. וזהו שכתוב אני ה' אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק, מאין לנו שיעקב הוא באמצע אברהם ויצחק, זהו משמע, משכתוב אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק, ולא כתוב, אלקי יצחק אביך שזו היה נבחן אל השלישי שבאבות, דהיינו בן יצחק, הוא ללמדנו שכיון שנחקשר באברהם, שנתיחס להיות בנו, נמצא שהוא קודם ליצחק, והוא באמצע אברהם ויצחק. כי בן הוא בסוד המרכבה, שאברהם ויצחק הם ימין ושמאל, ויעקב הוא באמצע שלהם. ואחר כך כתוב, הארץ אשר אתה שוכב עליה, שהיא הנוקבא הרי שכולם יחד הם מרכבה קדושה אחת, דהיינו ג' הקוין עם הנוקבא. וכאן ראה יעקב שהיה בחיר שבאבות, והיינו כמ"ש בזהר (פנחס דף רט"ו ע"א) בביאור הכתוב, לא עתה יבוש יעקב וגו' ע"ש.

תא

(דפוס דף ק"ג ע"א)

(סא) תא חזי, אלהי אברהם אביך, דכיון דאמר אברהם אביך, ודאי איהו באמצעיטא, ואלהי יצחק, הכא אתרמיז, דקשיר לתרין סטרין, ואחיד לון. קשיר לסטרא חד, דכתיב אברהם אביך. וקשיר לסטרא אחרא, דכתיב ואלהי יצחק, * א תוספת ו' ואי' נ' לגבי ד' יצחק, ה' לאחזאה דיעקב אחיד לתרין סטרין. (סב) ו' ועד דיעקב לא אתנסיב, לא אתמר ' באתגליא יתיר, ואתמר ח באתגליא, למאן דידע אורחוי דאורייתא. לבתר דאתנסיב ואוליד, אתמר ליה באתגליא, הה' ד' ויצב שם מזבח ' ויקרא לו אל' אלהי ישראל. מהכא אולפינא, מאן דלא אשתלים לתתא, לא אשתלים לעילא, שאני יעקב, דאשתלים ס' לעילא ותתא, אבל לא ' באתגליא.

(סג) ואי תימא דאשתלים י' בההיא שעתא, לא. אלא חמא י' דישתלים לבתר זמנא. ואי תימא הא כתיב ' והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך. י' אלא, אשגחותא דקב"ה, ונטירו דיליה, לא אשתביק מניה דיעקב לעלמין, בכל מה דאצטריך ליה, בהאי עלמא, אבל בעלמא עלאה עד דאשתלים. (סד) ו' ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. וכי (ה) תוהא הוא דלא ידע. אלא י' מאי ואנכי לא ידעתי, כד"א

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) תוספת ואי': ח"ב כו. (ב) (בראשית ל"ג)
ח"ב סו: (ג) (שם) תולדות דף ט"ו ציון ה.
(ד) (בראשית כ"ח). (ה) (שם).

(ה) תמיסה.

חלוסי גרסאות א' בתוספת. ב' ו'. נ' לגביה. ד' דיצחק. ס' לאשתכחא. ו' ועל' (אה"ל). ז' באתגליא. ח' באתגליא. ט' ל' לעילא ותתא. י' באתגליא. י"א בההוא. י"ב דאשתלים. י"ג א"ל. יד' ל' מאי.

והנה ה' נצב עליו

הסולם

מאמר

שם מזבח ויקרא לו אל אלקי ישראל. דהיינו בגלוי כי נתיחד שמו עליו. מכאן למדנו, שכל מי שלא נשלם למטה, בדבר ונוקבא, דהיינו שלא נשא אשה, אינו נשלם למעלה. ויעקב אינו דומה, כי הוא נשלם למעלה ולמטה, עוד מטרם שנשא אשה. אבל לא בגלוי, כי לא ייחד שמו עליו.

(סג) ואי תימא דאשתלים וכו': ואם תאמר שנשלם לגמרי בשעה ההיא, אע"פ שלא נשא אשה. אינו כן. אלא רק ראה שישתלם לאחר זמן. ואם תאמר, הרי כתוב, והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך, שמשמע שנשלם לגמרי. אינו כן, אלא, הפירוש הוא, שהשגחתו של הקב"ה והשמירה שלו לא תעזוב את יעקב לעולם, בכל מה שהוא צריך בעולם הזה, אבל בעולם העליון לא יוכל להשיג עד שיהיה נשלם, דהיינו שישא אשה.

מאמר ויקץ - מה נורא המקום הזה

(סד) ויקץ ונ' ואנכי לא ידעתי: ושואל. וכי פליאה הוא שלא ידע השגה גדולה כזו. ומשיב, אלא מהו הפירוש של ואנכי לא ידעתי. הוא כמו שאתה אומר, ופני ה' לא חליתי

(סא) תא חזי, אלקי אברהם אביך: מכיון שאמר אברהם אביך, ודאי שהוא באמצע אברהם ויצחק כנ"ל. ואלקי יצחק: נרמז בזה, שיעקב קשור לב' הצדדים ימין ושמאל, וכולל אותם: הוא קשור לצד אחד לימין, שכתוב 'אברהם אביך, וקשור לצד האחר לשמאל, שכתוב ואלקי יצחק שיש תוספת ו' דהיינו ואלקי, אצל יצחק, להורות שיעקב אוחז ב' הצדדים. כי ו' רומז על ת"ת שהוא יעקב, המחובר עם אלקי יצחק שה"ס השמאל. באופן שהכתוב מחברו באברהם, בימין, שאומר בו, אביך, ומחברו באלקי יצחק עם חו'.

(סב) ועד דיעקב לא אתנסיב וכו': וכל עוד שלא היה יעקב נשוי אשה לא נאמר בו יותר בגלוי משנאמר כאן. שלא כתוב בו במפורש אלקי יעקב, כמו באברהם ויצחק. ונאמר בגלוי רק למי שיודע דרכי התורה, כלומר, שיהיה מרכבה ב' הדרכים בימין ושמאל, וכל עוד שלא נשא אשה, הוא יכול להיות מרכבה לז"א בלבד, שה"ס ימין, ולא להנוקבא שה"ס שמאל. לבתר דאתנסיב וכו': לאחר שנשא אשה, והוליד בנים, נאמר לו בגלוי, וז"ש ויצב (דפריי דף ק"ג ע"א)

* ופני ה' לא חליתי. אמר, וכי כל ה' האי אתגלי לי, ולא אסתכלנא למנדע אנכי, ולמיעל תחות גדפי דשכינתא, י למהוי שלים.

סה) ת"ח, כתיב ב' ותאמר אם כן למה זה אנכי, כל יומא ויומא, חמאת ד רבקה, נהורא דשכינתא, *) דהויא שכינתא י במשכנהא, וצליאת תמן. כיון דחמאת ב') עאקו דילה במעהא, מה כתיב ותלך לדרוש את ה', י נפקת מדרגא דא, לדרגא ס אחרא, י דאיהו הוי"ה. בגיני כך אמר יעקב, וכי כל כך חמינא, ואנכי לא ידעתי, בגין דהוה יב בלחודי, ולא עאל תחות י גדפי דשכינתא.

סו) מיד ג' ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה. מלה י' דא לתרין סטרין איהו. מה נורא המקום הזה, חד על ההוא מקום י' דקאמר בקדמיתא. וחד על ס' את קיימא קדישא, דלא י' בעיא לאתבטלא.

סז) ואע"ג דאינהו תרי סטרי, חד הוא. אמר י' אין זה כי אם בית אלהים, אין זה, י' למהוי בטיל. אין י' זה, לאשתכחא בלחודי, קיימא דיליה לאו איהו, אלא בית י' אלהים, לאשתמשא ביה, כ' ולמעבד ביה פירין, ולארקא ביה ברכאן, מכל שייפי גופא, דהאי הוא תרעא, כ' דכל גופא, הה"ד י' וזה שער השמים, דא תרעא דגופא ודאי, תרעא איהו, לארקא ברכאן לתתא, אחיד לעילא, ואחיד לתתא. אחיד לעילא, דכתיב וזה שער השמים. כ' לתתא,

דרך אמת

ב) נרום שלה.

מסורת הזהר

א) (שמואל א' י"ג). ב) (בראשית כ"ה) תולדות דף י"ג ציון ה'. ג) (בראשית כ"ח) ח"ב עט. ד) (שם) ח"ב סט : ה) (שם).

חלומי גרסאות א' כך. ב' גרסוי. ג' למיהוי. ד' דהויא. ו' ל'ג רבקה; שכינתא; ל'ג מן רבקה עד דהויא. ס' דהויא; דהוי; דהוי שכינתא אד'ל'ג (אה"ל). ו' בשכנא. ז' עקו. ח' נפקא. ט' אחרא. י' ל'ג דאיהו הוי"ה. יב' בלחודי דעריין (דעריין) לא אתנסיב (רמ"ק ואה"ל). יג' גרסוי. יד' ל'ג דא. יד' דקאמרין (אה"ל). טו' דא מת. טז' בעינא. יז' למיהוי. יח' ל'ג זה. יט' ל'ג אלקים. כ' ולמיעבד. כא' ל'ג מן רכל עד לארקא. כב' אחיד לתתא (אה"ל).

מאמר

הסולם

מה נורא המקום הזה

נורא המקום הזה נאמר, אחד, על אותו המקום שאמר בהחילה, שהוא השכינה. ואחד, על אות ברית קודש, שלא צריך להתבטל.

סז) ואע"ג דאינהו תרי וכו': ואף על פי שהם שתי בחינות, דהיינו יסוד ומלכות, אחת הן. אמר, אין זה כי אם בית אלקים, אין זה, שהוא יסוד המכונה זה, ראוי להיות בטל, אין זה, ראוי להמצא בלבדו, קיום שלו, אינו, כי אם בית אלקים, שהיא הנקבא, להשתמש בה ולעשות בה פירות, ולהשפיע לה ברכות מכל אברי הגוף, כי זה, שהוא יסוד, הוא השער לכל הגוף, שהוא תפארת, וזהו שכתוב, וזה שער השמים, דהיינו ח"ת הנקרא גוף ונקרא ג"כ שמים. זה הוא ודאי שער הגוף, הוא שער להריק ברכות למטה, אל הנקבא, נאחז למעלה, בשמים שהוא ח"ת, ונאחז למטה, בהנקבא הנקרא מקום, וכן בית אלקים. ומפרש, נאחז למעלה, כי כתוב, וזה

חליתי. כלומר, לא ידעתי, פירושו לשון חיבור וביקות, כמו, לא חליתי, אמר יעקב, וכי כל זה נתגלה לי ולא הסתכלתי לדעת את השם הקדוש אנכי, שהוא השכינה, ולהכנס תחת כנפי השכינה להיות אדם שלם.

סה) ת"ח כתיב ותאמר אם כן כמה זה אנכי: כל יום ויום ראתה רבקה אור השכינה, הנקראת אנכי, כי השכינה היתה באהלה והתפללה שמה. כיון שראתה הצרה שלה במעיה, מה כתוב, ותלך לדרוש את הוי"ה, כי יצאה ממדרגה זו דאנכי, אל מדרגה אחרת שהוא הוי"ה. הרי שאנכי הוא שם השכינה. משום זה אמר יעקב, וכי כל כך ראיתי ואנכי לא ידעתי, כי היה לבדו ולא נכנס תחת כנפי השכינה, כנ"ל.

סו) מיד, ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה: דבר זה הוא לשני צדדים, כי מה (דעריין דף ק"ג ע"א י') דף ק"ג ע"ב)

ה דכתיב אין זה כי אם בית אלהים. ועל דא נ ויירא ויאמר מה נורא המקום , הזה, ובני נשא לא משגחן ביקרא ד דביה, ה למהוי ביה שלים, לעילא ותתא. אתא אבוי ונשקיה.

סח) אמר רבי יצחק, כד י מלין אינון שמענא מפומיה בכינא, י ואמינא בריך רחמנא, דלא בטיל מעלמא, חכמתא עלאה. * אזלינא עמהון ס עד תלת פרסי, עד ס דעאנא עמהון י למתא. לא ספיקו יא למיעל, עד י דשדך ההוא בר נש לבריה, י ואמרי י ליה, סו מליך לא יהון לבטלה.

סט) אמינא, הא דאמר רבי שמעון, י מלין י אלין, כללו ברזא דחכמתא נינהו, ולאחזאה י מלין אחרנין. כד סדרנא י מלין קמיה דר' שמעון, כ א"ל, לא תימא כ דמלין כ אלין, כ דינוקא נינהו, כד אלא מלין דרוזין עלאין נינהו, כה וכלא כ ברזא כ דחכמתא רשימין.

סתרי תורה

(ע) * ו יח ל ו ם והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. חלמא, מדרגא שתיתאה, מאינון דרגין תרין דנבואה עד ההוא דרגא, שית דרגין

מסורת הזהר

א) אזלינא עמהון תלת פרסי: ח"א נא. צו: ח"ב יד. ב) לעיל דף כ"ו ציון ה. ג) חלמא מדרגא שתיתאה: לעיל דף כ"ו ציון ב.

חלופי גרסאות ה ל"ג דכתיב. נ ויירא יעקב. נ הזה וגו'. ד ביה; דיליה (אה"ל). ה למיהוי. ו מילין. ז אמינא. ה ל"ג ער. ט דעלנא. י למאתא; למאתיה (אה"ל). יא למיעאל. יב דשירך. יג אמר; ואמר; ואמרית (אה"ל). יד ל"ג ליה. טו מליך (אה"ל). טז דמילין. יז אילין. יח מילין. יט מילין. כ אמר ליה. כא דמילין. כב אילין. כג לאו ול"ג מן דינוקא עד ברזא. כד אלין. כה וכללו כו ל"ג ברזא. כז דחכמה; בחכמתא.

מה נורא המקום הזה

הסולם

מאמר

סט) אמינא הא דאמר וכו': אמרתי, היינו דאמר ר"ש שדברים הללו, שפרשה זו של הסלם, הם כולם בסוד החכמה, ומראים על דברים אחרים, מלבד פשטם. כשבאתי וסידרתי הדברים לפני רבי שמעון, אמר לי, אל תאמר, שדברים הללו של ילד הם, אלא הם דברי סודות עליונים, וכולם רשומים בסוד החכמה.

סתרי תורה

מאמר והנה סלם מוצב ארצה

ע) ויחלום והנה סלם וגו': החלום הוא מדרגה ששית מאלו ב' המדרגות של הנבואה, שהם נצח והוד דו"א, כי מכאן עד מדרגה ההיא של החלום, שהיא הוד דנוקבא. הן שש מדרגות, שהן: יסוד, דו"א, וחסד, גבורה, ת"ת, נצח, והוד דנוקבא. ועל כן החלום הוא אחד מששים מנבואה. כי כל ספירה מאלו השש, כלולה מעשר ספירות, ועשר פעם שש הן ששים. והחלום שהוא התחתון מהן, נמצא שהוא אחד מששים.

סלם

וזה שער השמים, שהיסוד הוא שער הת"ת הנקרא שמים, כנ"ל. נאחו למטה, שכתוב אין זה, כי אם בית אלקים, שפירושה אין זה, שהוא יסוד, נמצא, כי אם בבית אלקים שהיא הנוקבא, כנ"ל. ועל כן ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה, שהמקום הוא הנוקבא וזה הוא היסוד, ובני אדם אין משגיחים ביקרו, של היסוד, להיות שלם בו. בא אביו ונשק אותו. המאמר הזה הוא המשך דברי בנו של אותו איש שפגש בו ר' יצחק, כמ"ש לעיל (באות ל"ב) וכשסיים דבריו, בא אביו ונשקו.

סח) אמר רבי יצחק וכו': אר"י, כששמעתי דברים אלו מפיו בכיתי. ואמרתי, ברוך הרחמן שלא ביטל חכמה עליונה מן העולם. הלכתי עמם שלש פרסאות עד שנכנסתי עמם לעיר. לא הספיקו להכנס לעיר עד שאותו האיש שידך את בנו. ואמרתי לו, דברין לא יהיו לבטלה. היינו מה שאמר לעיל (באות ס"ב) שהשלמות באה אחר שנושאים אשה, וכיון שבא לישא אשה, א"ל, שיקיים דבריו.

(דפו"י דף ק"ג ע"ב *) דף קמ"ט ע"א)

אינון, ועל דא, * חלמא, חד משתין דרגין דנבואה. ח סלם, חמא בנוי דזמינין לקבלא אורייתא, בטורא דסיני. י סלם: דא י סיני. ז בגין דאיהו נעיץ בארעא, וחשיב בסליקו. לשמיא. וכל י רתיכין וומשריין עלאין, כלוה נחתי תמן י בהדי קב"ה, כד יהיב לון אורייתא.

עא) וכלא חמא. חמא י מטטרון, סבא דביתא, דשליט בכל דיליה. דאיהו ח קאי י בשלטנו על י עלמא. יא בשולטנו יכ י בשם שד"י. וסליק לעילא, בסליקו דשמא י דמריה הוי"ה, אתר דיעקב אשתלים ביה לבתר. וראשו, דשם שדי, איהו י, יודא מגיע השמימה. כיון דמטי וסליק את דא, לזהוא אתר, אשתלים ואתקרי בההוא שמא דמאריה הוי"ה.

מסורת הזהר

א) חלמא חד משיתין: ח"א קפנ. רז. רלח. ח"ג רכב. רלד: ת"ז תק' כ"א נו. ב) מטטרון סבא דביתא: ח"א קכו: ג) בשם שד"י: ח"ג רטו. רלא. ת"ז תק' מ"ה פב: (כשמה רביה). חלופי גרסאות ח סלם דא סיני (אה"ל). ז סלם בגי' (אה"ל). נ סיני בגימטריא. ד ל"ג בגין. ס רתיכין קדישין (אה"ל). ו ומשריין. ז קמי. ח קאים. ט ל"ג בשלטנו (אה"ל). י האי עלמא. יא ליג בשולטנו. יכ ליג בשם. יג דמאריה. יד ודאי (אה"ל).

הסולם

מאמר

למקומו לימין לבחינת חסדים, ולפיכך, נבחן בושב ב' בחינות, א) ההתכללות בשמאל ובחינת הגיר שמקבל שם. ב) ששב למקומו לימין וחוזר לחסדים. שאז הוא בכל השלמות. והנה בחינת רצוא שבחיות, ה"ס המלאך נוריאל, שהוא עוד בבחינת ו"ק בלי ראש, והוא רץ לשמאל לקבל ראש. ובחינת ושוב של החיות, ה"ס המלאך מטטרון, שיש בו ב' הבחינות של ושוב, וע"כ נקרא מלאך הפנים להיותו הנושא של בחינת הג"ר, הנקראים פנים. וע"כ הוא שר העולם, להיות בו השלמות להשלים התחתונים שבג' עולמות בריאה יצירה עשיה.

וזה אמרו חמא מטטרון, סבא דביתא, דשליט בכל דיליה, דהיינו ב' הבחינות שבו, מבחינה הא' הוא נקרא זקן ביתו שנכלל בשמאל וקנה משם חכמה. כי איזה זקן, מי שקנה חכמה, ומבחינה הב', שהוא ושוב למקומו לחסדים, שאז יש לו חכמה וחסדים, הוא נבחן אז למושל בכל אשר לו, כי כל יורה על השלמות מכל הצדדים, הן חכמה והן חסדים. ורב יורה על השלמות מחכמה לבד, כמ"ש לעיל, בסו"ה יש לי רב, ובהכתוב יש לי כל. וז"ש דאיהו קאי בשלטנו על עלמא בשולטנו בשם שדי, אשר כח השליטה שלו על העולם דהיינו להיות שר העולם, הוא בשליטה של השם שד"י, כי כח השליטה ה"ס בחינה הא' של ושוב, כי אין שליטה אלא באור החכמה, ואז הוא כלול

בשמאל

סלם חמא וכו': סלם, דומה, שראה בניו שעתידים לקבל התורה בהר סיני. כי סלם הוא סיני, משום, שהר סיני הוא כמו שאמר הכתוב, מוצב בארץ. וראשו, דהיינו מעלתו, מגיע השמימה, וכל המרכבות ומחנות מלאכים העליונים כולם ירדו שם ביחד עם הקב"ה, בעת שנתן להם התורה. דהיינו כמ"ש, ומלאכי אלקים עולים ויורדים בו.

עא) וכרא חמא וכו': והכל ראה יעקב בחלומו ראה את המלאך מטטרון, זקן ביתו, של הקב"ה, המושל בכל אשר לו, שהוא עומד בשליטה על העולם ככה השליטה שלו בשם שדי, ועולה למעלה בעליה של שם רבנו, שהוא הוי"ה, הוא המקום שיעקב נשלם בו. לאחר כך, והראש של השם שדי שהוא י', זה מגיע השמימה. כיון שאות הו"ו עולה ומגעת לאותו המקום, דהיינו לשמים, המלאך מטטרון נשלם ונקרא בשם רבנו הוי"ה.

פירוש הדברים. בתחילה צריכים לידע בחינת מטטרון מה הוא, וביאורו חמצא בתקונים (תק' ע' דף ק"ט ע"ב) שאומר בהכתוב, והחיות רצוא ושוב. רצוא דא נוריאל, ושוב דא מטטרון. פירוש, כי מקרא זה נאמר, בעת שהחיות מקבלים מהארת הזווג של זון דאצילות, אז הכולל שלהם הוא בסוד רצוא ושוב. אשר הימין שה"ס ו"ק בלי ראש, דהיינו חסדים בלי חכמה כמ"ש לעיל (דף ט' ד"ה ומטרם עש"ה) הוא בסוד רצוא אל השמאל לקבל ממנו בחינת ראש וחכמה, כמו שנתבאר שם. ואחר שקבל ממנו החכמה, הוא בסוד ושוב, דהיינו ששב

(דפו"י דף קמ"ט ע"א)

(עב) * והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, אינון מלאכין קדישין,
 י דקרבין למלכותא סלקין, ואינון אחרנין דלא י קרבין, הם נחתי.
 (עג) ד ותו, י בו י סלקי ונחתי, כד איהו סליק, סלקין בהדיה, כד נחתי,
 נחתינ בהדיה. * מלאכי אלהים, תריסר י מרגליטאן ס טבאן, ואינון: י ס מיכאל,
 י קדמיאל, י פדאל, י גבריאל, י צדקיא, י חסדיאל, י רפאל, י רזיאל,

מסורת הזהר

(א) לעיל דף כ"ו ציון ו'. (ב) מיכאל: וירא דף י"ח ציון א'. (ג) קדמיאל: ח"ב רנו. ת"ז
 תק' ע' קסט. ז"ח שה"ש ס"ח טג שכט. (ד) פדאל: ח"א מ: קח. ת"ז תק' ע' קסט: ז"ח שה"ש ס"ח
 טג שכו. תק"ח צ"ט טג שלה. (ה) גבריאל: וירא דף י"ח ציון ב'. (ו) צדקיא: ח"א קח. ח"ב רמו.
 ח"ג ב: קנד. ת"ז תק' נ"ח צא: ז"ח שה"ש ס"ד טא שמה. סח טג שכו. (ז) חסדיאל: ח"ג קנד:
 ת"ז תק' נ"ה פט. תק' נ"ז צא: תק' ע' קסט: ז"ח שה"ש ס"ח טג שכו. תק"ח צ"ט טג שלה. (ח) רפאל:
 וירא דף י"ח ציון ג'. (ט) רזיאל: ח"א נה: קח. ח"ג ב: ת"ז תק' נ"ה פט. תק' נ"ז צא: תק' ע' קכו:
 ז"ח שה"ש ס"ד טא שמה. ס"ח טג שכו. תק"ח צ"ט טג שלה.

חלופי גרסאות א אלקים וגוי. ב קרבין. ג קריבין (אה"ל). ד ותוב וסלקי ול"ג בו. ה ל"ג בו. ו וסלקי;
 וסלקין ונחתינ (אה"ל). ז מרגליטאן. ח טבאן. ט מוא"ל (אה"ל).

והנה סלס מוצב ארצה

הסולם

מאמר

הוא חוזר לראש, דהיינו ושוב למקומו, ודא
 מניע השמימה, כלומר הכח שבי' זה, שהיא
 מגביל הארת חכמה שלא תתפשט עוד, כנ"ל.
 נמצא מחזיר האורות השמימה, שה"ס ז"א
 וה"ס חסדים, כיון דמטי וסליק את דא
 לההוא אתר, אשתלים, ואתקרי בההוא שמא
 דמאריה דווי"ה, כיון שאות הו"ה, דהיינו ה',
 מחזיר האורות השמימה, דהיינו ששוב לבחינת
 חסדים לז"א, או נשלם המלאך מסטרון, כנ"ל
 בסוד המושל בכל אשר לו, ונקרא בשם רבונו
 ז"א הויה, כי נעשה מרכבה אליו כמו יעקב.
 כנ"ל.

(עב) והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו;
 אלו מלאכים הקדושים הקרובים
 למלכות, עולים על ידי מסטרון. והאחרים שאינם
 קרובים למלכות, דהיינו שהם מס"א, יורדים, ואין
 להם תקומה.

(עג) ותו, בו סלקי ונחתי וכו': ועוד, בו,
 במלאך מסטרון, הם עולים ויורדים.
 כשהוא עולה עולים עמו מלאכי אלקים, כשהוא
 יורד יורדים עמו מלאכי אלקים. שהם שנים
 עשרה מרגליות טובות, והם מיכאל קרמיאל
 וכו', והם אלפי שנא"ן, שהוא ראשי תבות שור,
 נשר, אריה, ון' דשאן, זה אדם, שכלול דכר
 ונוקבא. והם עולים כשמסטרון עולה, והם
 יורדים כשהוא יורד, וביאור הדברים נמצא
 לעיל

בשמאל, וה"ס השם ישרי, וסליק לעילא
 בסליקן דשמא דמריה הויה, ועולה למעלה,
 דהיינו בחינה הב' של ושוב, שהוא חזרתו לימין
 לחסדים, הוא בעליה אל השם הויה, שהוא
 ז"א שהוא חסדים. אתר דיעקב אשתלים ביה,
 שהוא המקום, אשר יעקב נעשה מרכבה אליו
 להשתלם בו, כי יעקב נעשה מרכבה לז"א
 כנודע.

ויו"ש, לבתה, וראשו דשם שדי איהו
 י ודא מניע השמימה, כי ה' דשדי הוא
 סיום הנוקבא הנקראת עולם, וה"ס גבול הים,
 וביאורו תמצא בתקונים (תקון מ"ה דף פ"ב)
 שמפרש שם הכתוב, והחיות רצוא ושוב, על
 האורות של בחינת הנוקבא עצמה, הנקראת
 ים, ואומה, בשעה שגלי הים, שה"ס הארת
 החכמה שבשמאל, רצים והם רוצים להחריב
 העולם להחזירו לתוהו ובוהו, דהיינו שרוצים
 להאיר ממעלה למטה, הם מסתכלים בשכינה,
 שהיא גבול הים, ואז הם שבים למקומם, דהיינו
 לחסדים. ע"ש. וגבול הים ה"ס ה' של השם
 שדי, כמ"ש חז"ל ששדי, פירושו שאמר לעולמו
 די שלא יתפשטו יותר, וגבול הזה ה"ס י', כי
 ה"ס ראש בלי גוף, שיורה על כח סיום שבו,
 שאינו מתפשט ממעלה למטה, הרי כשגלי
 הים שבשם שדי, מגיעים ל', נפסקים להאיר
 עוד, והם שבים לחסדים. ויו"ש וראשו דשם
 שדי איהו י', כי כשמגיע ל' שה"ס הגבול
 (דפו"י דף קמ"ט ע"א * דף קמ"ט ע"ב)

א סטורייה, ב א נוריא"ל, ג יפא"ל, ד ענא"ל, ה אלפי שנאן, ו שנא"ן: י שו"ר, נש"ר, ארי"ה, י נ' אדם כליל דכר ונוקבא, ג ואינון סלקי, כד איהו סליק, ואלין נחתי, כד איהו נחתי.

עד) ותו, כל אינון דשליטי בשלטנו דהאי עלמא, י על ידיה סלקין, וכל אינון י דנחתי על ידיה י נחתי, כלוהו בהאי סלם. הו"ה שלטא על כלא, דכתיב " והנה ה' נצב עליו. כד אתער, כתיב, " אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים. בית אלהים ודאי. ואיהו תרעא לאעלא לגו, דכתיב ' פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יה. " זה השער ה' זה. זה שער השמים כלא חד. (ע"כ ס"ח)

עה) * י וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו', ס אמר רבי יהודה כיון דכל האי אבטח ליה קודשא בריך הוא, אמאי לא האמין, דאמר יי אם יהיה אלהים עמדי וגו', אלא, אמר יעקב, חלמא חלמנא, " וחלמין ' מנייהו קשוט, יא ומנייהו לא קשוט, ואם יתקיים, הא ידענא דחלמא קשוט הוא, ועל

מסורת הזהר

(א) סטורי"ה: ז"ח שה"ש ס"ח טג שכה. (ב) נוריא"ל: ח"א כג: כו: קח. רנב: ח"ב מא: מב. קמו. רנד. ח"ג קער. ריו. רכו. רכט: רעב. ת"ז בהקדמה יג: חק' ס"ט קה: קנ. תק' ע' קיט: קכה. קכז: תק' ו' בהשמות קמר: ז"ח שה"ש ס"ח טג שלו. תק"ח ק"ח טב שמב. קי"א טג שנא קט"ז טב שיו. ועי' וירא דף יח ציון ד'. (ג) יפא"ל: ח"א קח. ח"ב רמו: רעד. ח"ג ב: קנד. קצו: ת"ז תק' ע' קכט: ז"ח שה"ש ס"א טג שמו, ס"ד טא שמה, ס"ח טג שלה. רות צ' טב שכו. תק"ח צ"ס טג שלו ס"ה טג שח. (ד) ענא"ל: ח"א קח. ח"ב רב. ז"ח יתרו לח סד שכר רות צ' טא שח. (ה) אלפי שנא"ן: (תהלים ס"ח) ב"א דף פ"ה ציון ג'. (ו) שור נשר אריה אדם: ב"א דף פ"ה ציון א'. ודף פ"ו ציון ב'. (ז) - דכר ונוקבא: ב"א דף פ"ו ציון א'. (ח) לעיל וירא דף ל"א ציון ג'. (ט) לעיל דף ל"ד ציון ג'. (י) (תהלים ק"ח) הקס"ז דף צ"ו ציון ה' וב"א דף של"ס ציון ג'. (יא) הקס"ז דף צ"ז ציון ו'. (יב) (בראשית כ"ח). (יג) (שם) ח"א רל. ח"ב קצח. (יד) וחלמין-קשוט-לא קשוט ח"א קפג. קצט: ח"ב רסד. ח"ג רלד:

חלוסי גרסאות א גיריא"ל. ב קי פשוטה וליג ארם (אה"ל). ג ואלין (אה"ל). ד ליג מן על ידיה עד על ידיה. ה דנחתי. ו נחתי; נחתי נחתי (אה"ל). ז ליג זה השער לה. ח לה צדיקים יבואו היינו דכתיב (אה"ל). ט ליג מן אמר עד אלא. י מינייהו. יא ומנייהו.

והנה סלם מוצב ארצה

הסולם

מאמר

לעיל בראשית א', דף פ"ו ד"ה שנאן. ודף קכ"ד שם, ד"ה דההוא אופן ע"ש. (עד) ותו, כל אינון וכו': ועוד, כל אלו השולטים בשליטה בעולם הזה, על ידו, ע"י מטטרון, עולים לשלוט. וכל אלו היורדים, על ידו יורדים משליטתם. כולם תלויים בסולם הזה, שהוא מטטרון. הו"ה שולט על כולם, שכתוב, והנה ה' נצב עליו.

כד אתער כתיב וכו': כשהקיץ, מה כתוב, אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים. מטטרון הוא בית אלקים ודאי, והוא שער להכנס לפנים, שכתוב פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יה. זה השער להויה, זה

(דטורי דף קמ"ט ע"ב) דף ק"ג ע"ב)

פהם

עח) רבי חייא פתח ואמר, דברי עונות גברו מני פשעינו אתה תכפרם. האי קרא ^{טו} קשיא, דלאו סופיה רישיה, ולא רישיה סופיה. אלא דוד בעא על גרמיה, ולבתר ^{טז} בעיא על כלא. ^{יז} דברי עונות גברו מני. אמר דוד, ^{יח} אנא ידענא בגרמי דחבנא, אבל כמה חייבין אינון בעלמא, דאתגברו חוביייהו עלייהו, יתיר מני. הואיל וכן, ^{יט} (ל * י) ולוהון, פשעינו אתה תכפרם.

עט) תא חזי, בשעתא ^י דחייבין סגיאין בעלמא, אינון ^כ סלקין, עד ההוא

(א) (בראשית כ"ח) ב"א דף קס"ו ציון ה'. (ב) (תהלים ס"ה).

ה'לופי גרסאות א' ל'ג דנחלא; דנחלא. ב' ל'ג דכלא. ג' מיניה. ד' ומשך. ה' מהא. ו' די לאקים. ז' לבתר. ח' כללא. ט' הא אמשך. י' דיליה. יא' ואתקשר. יב' ל'ג יתיב. יג' דיליה. יד' אסתלק טו קשייא. כז' בעי; בעא. כח' מנא. יח' וזח. יט' דחובין. כ' ספקון (כ"ם).

מאמר

וואהיה שלם במדרגת שלום, שהוא יסוד, לחקן
בית אבי, שהוא הנוקבא המכונן בית, ושבת
בשלום, הוא בדיוק, להיותו רומז על היסוד, אז
והיה ה' לי לאלקים.

עז) ד"א ושבתי בשכרם וגו': כי שם בנית אבי הוא ארץ הקדושה, שם אשתלים, והיה ה' לי לאלקים. במקום הזה אעלה ממדרגה זו למדרגה אחרת כראוי, ושם אעבוד עבודתו.

(עז) רבי חייא פתח וכו': ר"ח פתח ואמר, דברי עונות גברו מני פשעינו אתה הכפרם. מקרא זה קשה, כי אין סופו ראשו ואין ראשו סופו. שמחליל בלשון יחיד ומסיים בלשון רבים. אלא דוד בקש תחלה על עצמו, ואחר כך בקש על הכל. דברי עונות גברו מני, אמר דוד אני יורע בעצמי שחטאתי, אבל כמה רשעים הם בעולם שנחגברו עליהם חסאים עוד יותר ממני, הואיל וכן, אני מפחד ומבקש לי ולחם. פשעינו אתה תכפרם. והטעם שהיה מתירא מפני

ריבוי

מהם שהם אמיתים ומהם שאינם אמיתים. ואם יתקיים, אז אדע שחלום אמיתי הוא. וע"כ אמר, אם יהיה אלקים צמדי וגו', כמו שחלמתי, והיה ה' לי לאלקים, אני אהיה מושך ברכות ממבוע הנחל של הכל, שהוא בינה. למקום הזה שנקרא אלקים.

(עו) תא חוי ישראל וכי: בוא וראה. ישראל
 שהוא באמצע הכל, דהיינו קו האמצעי,
 וזא מקבל השפע תחילה ממקור הכל, שהוא בינה
 וזולאחר שהשפע יגיע אליו ממנה הוא מעביר
 וממשיך אותו אל מקום הזה, שהוא הנוקבא. זה
 משמע, משכתוב מתחילה, והיה לי רי, דהיינו
 שהוא יקבל תחילה, ואחר כך כתוב לאלקים,
 שהוא הנוקבא. דהיינו שישפיע אה"כ אל הנוקבא.
 כמו שאלקים ישמרני וישעה לי כל הטובות
 האלו, כן אני אמשיך לו ממקומי, דהיינו מז"א,
 כל אלו הברכות, ויתחבר לו קשר הכל, דהיינו
 היסוד. מתי יהיה זה. ושבתי בשלום בית אבי
 ספירשו, כשאהיה שלם במדרגה שלי, שהוא ח"ת,
 (דפו"י דף קנ"ז ע"ב *) דף קנ"א ע"א)

אתר, ^א דספרי ^ב דחייביא ^ג אתפתחו, ^ד כד"א ^ה דינא יתיב וספרין פתיחו, וההוא ספר ^ו דינא עלה קיימא, ^ז בגיני כך, דברי עונות גברו מני, ועל דא פשעינו אתה תכפרם.

(פ) ^א יעקב, כגוונא דא ^ב בגין כך לא הימין, אי תימא דלא הימין ^ג בקב"ה, ^ד לא, אלא, דלא ^ה הימין ביה בגרמיה, ^ו דילמא יחוב, וההוא חובא, ימנע ליה, דלא ^ז יתוב בשלם, ויסתלק נטירו ^ח מניה, ^ט ובגין כך, לא הימין ^י בגרמיה. והיה ^{יא} לי לאלהים, אפילו רחמי, כד ^{יב} איתוב בשלם, אשוי לקבלי לדינא, בגין ^{יג} דאנא ^{יד} פלח קמיה תדיר.

(פא) אמר רבי אחא, אמר יעקב, השתא לא ^א אצטריכנא לדינא, כד איתוב לבית אבא, אתכלילנא בדינא, ^ב ואתקשר ביה. אמר רבי יוסי, לאו הכי, אלא אמר, השתא אם יהיה אלהים עמדי, דינא אצטריכנא לנטרא לי, עד דאיתוב בשלם לבית אבא, ^ג אבל כיון דאיתוב בשלם, אתכלילנא רחמי בדינא, ואתקשר בקשורא מהימנא, ^ד לאכללא ^ה כלא כד כחד. ^ו והאבן הזאת אשר שמתי מצבה

דרך אמת

(ב) שלא האמין בו בעצמו.

מסורת הזהר

(א) (דניאל ז') ח"א קו: ח"ג קכט. קלב. (ב) (בראשית כח) ב"ב דף צ"ו ציון ה'.

חלופי גרסאות ^א דאקרי ספר, ^ב דחייביא, ^ג אתפתח, ^ד ליג כד"א, ^ה בדפו"י דינא עלה קיימא ^ו הוא בסוגריים; ^ז דעילא [מעילא] מרישיה [דרישא; דרישא] דדוד איהו, ^ח בגיני (ד"ף), ^ט כגוונא. דא ביעקב; ^י יעקב בגיני לא הימין בגרמיה (אה"ל), ^{יא} ליג בגין כך, ^{יב} ט ביה בקב"ה, ^{יג} ליג לא, ^{יד} יא דלא, ^{טו} יב ייתוב, ^{טז} יג מיניה, ^{יז} ובגיני, ^{יח} טו ביה בגרמיה, ^{יט} טז אחוב, ^כ יז אנא; דאהא, ^{כא} יח דאשלא ול"ג דאנא; אפלה (אה"ל), ^{כב} יט אצריכנא ^{כג} ואתקשרנא (אה"ל), ^{כד} כלא ליג אבל, ^{כה} כז לאתכללא, ^{כו} כח כד חר.

מאמר

הסודות

וידר יעקב נדר

לעיל בדף י"ז ד"ה יעקב שמתחילה, לא היה אלא במדרגת יעקב, שפירושו שהיה נוטה לימין יותר משמאל, ואחר כך כשחזר לארץ, השיג מדרגת ישראל, שהימין נכלל משמאל, והשיג ראש, ע"ש, וז"ש כאן אפילו רחמי, שהוא הויה, ונוטה לימין, כד איתוב בשלם אשוי דכבלי לדינא דהיינו שהימין שהוא הויה, יכלל אז בשמאל שהוא אלקים, ואשיג ראש, ואז אכניע כל הקליפות ואוכל לעבדו תמיד בלי הפסק, וע"כ אמר והיה הויה לי לאלקים. (פא) אמר רבי אחא, אמר יעקב וכו': ר"א בא לבאר הדברים, ואומר שיעקב אמר, עתה איני צריך לדין, אלא רק לחסו, כמו מדרגת יעקב כנ"ל, כשאשוב לבית אבי, אתכלל אז בדין, דהיינו שהימין יכלול בשמאל, כנ"ל, ואתקשר בשמאל כמו בימין, דהיינו מדרגת ישראל, עמודא דאמצעיתא, כמ"ש שם.

אמר ר' יוסי וכו': אריי אינו כן, אלא שאמר, עתה, אם יהיה אלקים עמדי, והשם אלקים הוא דין, כי עתה דין אני צריך, לשמור אותי עד

שאשוב

ריבוי החטאים של רשעי עולם, ^א בוא וראה, בשעה שיש הרבה רשעים בעולם, הם עולים עד אותו המקום שספרי רשעים נפתחים, שהוא הנוקבא דו"א הנקראת ספר, כמו שאתה אומר, דינא יתיב וספרין פתיחו, ואז, וההוא ספר שהוא הנוקבא הדין עומד עליו, כלומר, שנפגמת בסבת הדינים, וע"כ היה דוד מפחד שעונותינו לא יפגמו את הנוקבא, ובקש עליהם כפרה, ואמר לי ולהם אתה תכפרם, כנ"ל.

(פ) יעקב כגוונא דא וכו': יעקב כעין זה, היה ג"כ מפחד, אולי יחטא, ובכבת ריבוי הרשעים בעולם, יגיע הפגם עד הנוקבא, ומשום זה לא האמין בהבטחת ה' שניתנה לו (כנ"ל באות ע"ה) ואל תאמרו שלא האמין בה', לא, אלא שלא האמין בעצמו, ופחד, אולי יחטא, ובצירוף החטאים שבעולם, יגרום החטא שלא ישוב לביתו בשלום, והשמירה תסור ממנו, וע"כ לא האמין בעצמו, והיה ה' רי לאלקים: כאשר אשוב בשלום, אפילו רחמים אשית לפני לדין, כדי שאהיה עובד לפניו תמיד, פירוש, הויה הוא רחמים, דהיינו ז"א שהוא באור החסדים, ונוטה לימין, והשם אלקים הוא דין, דהיינו הנוקבא, שהוא באור החכמה, ונוטה לשמאל, ונתבאר (דפו"י דף קנ"א ע"א)

יהיה בית אלהים. דהא כדין יהא כלא קשורא חדא, והאי אבן אתברכא מימינא ^א ומשמאלא, ^ב אתברכא מעילא ^ג ומתתא, ^ד בגין ^ה דאתן ^ו מעשרא ^ז מכלא.

פג) אמר רבי אבא, הא כתיב * ויקח מאבני המקום. ^ח ואי תימא דאבנא ^ט דא, עלאה ^י על כמה אבנין לאתר ^{יא} מותביה, ^{יב} למשרי עליהו, ^{יג} והא ^{יד} כתיב והאבן הזאת אשר שמתי מצבה, ^{טו} עליונה מבעי ליה. ^{טז} בגין דאמר ^{יז} אין זה כי אם בית אלהים, הכא ארים ^{יח} לה, קמא עלאה, בגין ^{יט} דתלא כל שבחא דזה בה, דאין זה ^כ לקיימא כי אם בית אלהים. ושפיר. ועל דא אשר שמתי מצבה כתיב.

פג) יהיה בית אלהים ^א לעלמין, בית אלהים, בית ^ב יי מבעי ליה, כד"א ^ג לכונן את בית יי. וכן ^ד בית יי נלך. אלא, אחר דבי דינא כל איהו מתרין ^ה סטרין עלאין, מסטרא דיובלא, דאיהו אלהים חיים. ומסטרא דיצחק ^ו כל אלהים.

מסורת הזהר

(א) לעיל דף ד' ציון ו. (ב) לעיל דף ל"ד ציון ג. (ג) לכונן את בית ה' (עורא א'). (ד) (תהלים קכ"ב: ח"א קסג:

חלופי גרסאות א' משמאלא. ב' ואתברכא. ג' ותתא. ד' בגין דאתא מעשרה [מעשרא] דכלא. ה' דא; דאתא ו מעשרה. ז' כלא; דכלא. ח' ואתמר. ט' ליב דא (אה"ל). י' ל"ג על. יא' מותבה (אה"ל) יב' למשחי. יג' האי; ל"ג והא (אה"ל); והאי. יד' דכתיב. טו' ל"ג עליונה מבעי ליה. טז' כיון. יז' ליה. יח' דתלא; דתלה (אה"ל). יט' לקיימא לתתא; לקיימא (אה"ל). כ' ל"ג לעלמין בית אלקים. כל' הוא. כז' סטרין. כח' ל"ג אלקים.

וידר יעקב גדר

הסולם

מאמר

שאמר, אין ז"ה כי אם בית אלקים. כאן, הרים אותה מצבה עליונה, משום שתלה כל השבח של זה שהוא היסוד, בה באבן העליונה שאמר אין זה עשוי לקים, דהיינו להשפיע מוחין, כי אם, בית אלקים, דהיינו לאבן הזאת העליונה. שהוא בית אלקים, שהיא הנוקבא, ויפת הוא. ועל כן, אשר שמתי מצבה כתוב, ולא כתוב עליונה

פג) יהיה בית אלקים: היינו לעולם. כלומר, שלא יפסק השפע אליה מן היסוד, לעולם. ושואל, הכתוב אומר בית אלקים, בית הויה, היה צריך לומר, כמו שאתה אומר, לבנות את בית ה', (כצ"ל). וכן בית ה' נלך. ומשיב, אלא הנוקבא היא מקום לבית דין דהיינו לדינים, משני צדדים העליונים, מצד יובל, שהוא יסודות הנקרא אלקים חיים, כי ז"ה דבינה שהוא יסודות נקראים ג"כ אלקים, ועל שם חכמה שמשפעת נקראת חיים. ומצד יצחק, שחיים גבורה דו"א, נקראת ג"כ אלקים. וע"כ אומר הכתוב על הנוקבא, בית אלקים, שהוא דין ולא בית ה'. שהוא רחמים.

אמר

שאשוב בשלום לבית אבי, כי להכניע הקליפות צריכים להארת השמאל, שהיא דין, אלא אחר שאשוב בשלום, אתכלל מרחמים בדין, דהיינו שימין יהיה כלול משמאל והשמאל מימין, ואתקשר בקשר הנאמן, להכליל כל הספירות כאחד. והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלקים, כי אז אחר שהימין והשמאל יכללו זה בזה, יהיה הכל קשר אחד, ואבן הזו, דהיינו הנוקבא, תתברך מימין ומשמאל שהם חו"ב, וממעלה וממטה, שהם חו"מ, ומשום זה אתן מעשר מכל. כלומר, המעשר, שהיא הנוקבא, שהיא אחת מעשר, תהיה כלולה מכל עשר הספירות: מדרום וצפון וממעלה וממטה, שהם חו"ב חו"מ.

פג) אמר ר' אבא וכו': אר"א, והרי כתוב, ויקח מאבני המקום. שהם י"ב אבנים שמתחת הנוקבא, ולא הנוקבא עצמה. ואם תאמר, שאבן הזאת שלקח, היא העליונה על כל האבנים שלקח למקום מושבו לשרות עליהן, שהוא הנוקבא שמעל לי"ב האבנים, זה אינו, שהרי כתוב, והאבן הזאת אשר שמתי מצבה, עליונה היה צריך לומר, לדבריה, ומשיב, אלא משום (דשו"י דף קנ"א ע"א)

פד) אמר רבי אלעזר, יובלא, אע"ג דדינין א מתערין ב מינה, ג וכלהו ד רחמי, ה כל ו חידו, ז מינה ח נפקין, ט והוא י חדותא דכלא. אלא בית אלהים, סטרא דדינא קשיא, אי לטב, בסטרא יא דשמאלא, אתער יב ביה רחמותא, כמה דאת אמר, * שמאלו תחת לראשי. אי לביש, בסטרא דשמאלא, אתער ביה דינא קשיא, כמה דאת אמר, ב מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ, יג ודאי בית אלהים. רבי שמעון אמר, בית אלהים היינו דכתיב ד קרית מלך יד רב. אית מלך טו סתם, ואית מלך טז רב, ודאי עזמא עזאה, יז מלך רב איהו, ודא הוא י קרית מלך רב.

פה) רבי חייא ורבי חזקיה, הוו יתבי תחות יא אילני, יט דחקל כ אונג, ח) אדמוך רבי חייא, חמא ליה לאלהיה. אמר כ) כל מקסטיטורא דמר, חקלא נהיר. אמר, השתא אתינא לאודעא, דירושלם קריב איהו לאתחרבא, וכל אינון קרתין כב דחכימא, בגין דירושלם דינא איהו, ועל דינא קיימא, ועל דינא אתחרב, והא, כג אתיהיב רשו לסמאל עלה, ועל תקיפי עזמא, ואתינא לאודעא כד לחכימא

דרך אמת

ח) פהיז מנמס רבי חייא. ב) מוהכא ולור של האדון השדה מאיר זכורתי וכול מלי קסטיטל דנזינין כפי זכיר הנרות.

מסורת הזהר

א) (שה"ש ב') ב"א דף רל"ה ציון א'. ב) (ירמיה א') ח"ב רג. ח"ג קענ: ת"ז בהקדמה דף ט. תק' מ"א טא: תק' ס"ט ק: ב) (תהלים מ"ח) ח"א רז: ח"ב רכב. ז"ח בראשית ו' טג שב, ויצא כ"ח טד שכ, שה"ש ע' טא שלט תק"ח צ"ח טג שכו, ק"ט טד שמא.

חלופי גרסאות א נפקין. ב מיניה; ג מניה. ג כללו (אה"ל). ד רחמי ודינין. ה וכל (אה"ל). ו חירו. ז מיניה. ח נפקי. ט והוא. י חירותא. יא דיובלא. יב בה. יג ודאי. יד ליג רב; אית מלך ואית מלך; אית מלך ואית רב ודא קרית מלך רב אקרי (אה"ל). טו ליג סתם. טז ליג רב. יז מלך איהו קרית רב. יח אילני. יט חקל. כ אתכו. כא מקסטי טורא. כב דחכימא. כג אתייהיב; אתייהיב. כד לחכימא.

ר"ח חמא ליה לאלהי

פה) רבי חייא ור' חזקיה וכו': ר"ח ור"ח היו יושבים תחת האילנות של שדה אונג, נמס רבי חייא, וראה את אליהו, אמר רבי חייא לאלהי מהוכחת הדרך של אדוני, השדה מאיר, שהוא הנוקבא. קסטיטורא, פירוש הוכחת הדרך אשר ילכו בה, כי המלה מורכבת מן כס שפירוש הוכחה כי על הוכח מכס, מתרגמין יכסן מנכון (איוב ו'). ומן המלה טרטר או מטטר, שפירושן הוראת הדרך כמ"ש בחנומא (כי תשא, ראש סימן ל"ה) בהכתוב וה' הולך לפניו יומם, אני הולך לפניו, מטטר. וכן (במדרש שו"ט צ"ג) קולו של הקב"ה היה מטטרטר לפניו שנאמר קול ה' על המים. שפירושן הוראת הדרך, וכוונת ר' חייא היה למה שהוכיח את ישראל ואמר, (מלכים א' י"ח) והיה האלקים אשר יענה באש הוא אלקים, ואח"כ כתוב, ויאמרו ה' הוא האלקים ה' הוא האלקים. וקבלו הוראתו.

אמר השתא אתינא וכו': אמר אליהו, עתה באתי אליך להודיע, שירושלים קרוב היא להחרב

הכולם

מאמר

פד) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, יובל, דהיינו יסו"ח, שהיא בינה, אע"פ שדינים מתעוררים ממנה, כולה רחמים היא, כל חדוה ממנה יוצאת, והיא חדות כל. ולפיכך אין לומר כרבי אבא, אשר הנוקבא נקראת בית אלקים, משום שמקבלת דינים מיובל, אלא בית אלקים, שנקראת, יורה, שהיא צד הדין הקשה, דהיינו גבירה דר"א, שהוא שמאל שלו, אם לטוב הרי מצד השמאל נתעורר האהבה לזוג, כמו שאתה אומר, שמאלו תחת לראשי, אם לרע, הרי מצד שמאל תחת הדין הקשה. כמש"א, מצפון תפתח הרעה וגו' ע"כ נקראת ודאי בית אלקים. ר' שמעון אמר וכו': רשיא, בית אלקים, היינו שכתוב קרית מלך רב, שהנוקבא הוא קריה לכינה, הנקראת מלך רב, אף כאן, הנוקבא היא בית לאלקים, שהוא בינה. כי יש מלך סתם, שהוא הנוקבא, ויש מלך רב, ודאי, עולם העליון, שהוא בינה נקרא מלך רב, וזה המלך סתם, הוא קרית מלך רב, שהוא בינה.

(דפו"י דף קנ"א ע"א)

(ה) דילמא א יורכון שני דירושלם, דהא כל זמנא דאורייתא אשתכח בה, היא נ קיימא, בגין דאורייתא נ אילנא דחיי דקיימי עליה, ז כל זמנא דאורייתא יאתער לתתא אילנא דחיי לא אעדי לעילא, פסק אורייתא לתתא אילנא דחיי אסתלק י מעלמא.

(ו) ועל דא, כל זמנא ח דחכימיא ט יחדון בה באורייתא, לא יכיל סמא"ל בהו, דהא כתיב * הקול קול יעקב * והידים ידי עשו, דא הוא אורייתא עלאה, דאקרי קול יעקב, בעוד יא דההוא קול לא פסק, דבור שלטא ויכלא, ועל דא לא אצטריך י אורייתא למפסק. ואתער * רבי חייא, י ואזלו י ואמרו מלה טו דא, טו לחכימיא.

דרך אמת

(א) במא יתארכו סגנים לחורבן ירושלים שלא יהיה נחשב (א) בראשית כ"ז ח"א קעא. ח"ב נח: ח"ג ק. כל כך מהרה.

הלופי גרסאות א ירכון. ב קיפא. ג אלנא; איהי אילנא. ד תרי נוסחי אינון (דפו"י); נוסחי אינון (ד"א). ה ליג אתער; לתתא אתער; לתתא אתער. ו מינה. ז זמנא. ח דחכימיא. ט יחדון. י ליג והידים ידי עשו; ליג מן והידים ער בעוד. יא דהא; יב אורייתא לתתא. יג ואזלי. יד ואמרו. טו ליג דא. טו לחכימיא.

מאמר

הסולם

ר"ח חמא ליה לאליהו

בשרירי בטנו, וכן, ובאנו שרה את אלקים. (הושע י"ב) וזה אמרו, רבי חייא ורבי חזקיה, דהיינו שרבי הייא שהוא יסוד, נתדבק ברבי חזקיה, שה"ס קו שמאל, הו יתבי תחת אינון דחמל אונו, שהיו יושבים תחת האלנות, שהם המדרגות, של שדה אונו, דהיינו הנוקבא הנקראת כן, בעת שדבוקה בקו שמאל, כלומר שהמשיכו אז את קו השמאל בלי ימין, אל הנוקבא, שה"ס און וגבורה, וע"כ נקראת אז שדה אונו, ונודע, ששמאל בלי ימין, ה"ס דינים המביאים להסתלקות המוהין ושינה, וז"ש אדמוך רבי חייא, שנסתלקו מוחותיו, חמא ליה לאליהו, הוא בגימ' ב"ן שהוא שם הנוקבא, בעת שמאירה בג' קוין שה"ס יה"ה, וז"ס אל שדוא שם הנוקבא יה"ו שג' הקוין יה"ו מאירים בה, והוא הנושא למסך דחירק שעליו יוצא קומת קו אמצעי, וכיון שנגלה לו בחלומה, הכירו בה שבהוראתו וכחו יזכה שוב אל המוחין שלו, וע"כ אמר לו, מקסטיטורא דמר חקלא נהיר, שמהוראתו יזכה להאיר שוב את חקלא אונו הנ"ל, ויטה אותה לרחמים, ותכף אמר לו, השתא אתינא לאודעא דירושלים קריב איהו לאתחרבא וכו', דהיינו אם לא יתדבק בקו אמצעי, כל זמנא דאורייתא שהוא קו אמצעי, הנקרא תורה, אתער לתתא, דהיינו שמעלים מ"ן על מסך דחירק, אילנא דחיי שה"ס קומת קו אמצעי

היוצא

להחרב, וכל ערי החכמים עמה, משום שירושלים דהיינו הנוקבא, היא דין, ועומדת על דין, ונחרבת על הדין שבה, וכבר ניתן רשות לסמאל עליה ועל גבורי העולם, ובאתי להודיע לחכמים, אולי יאריכו השנים של ירושלים, שלא תחרב, שהרי כל זמן שהתורה נמצאת בה, היא עומדת, משום שהתורה היא עץ החיים העומד עליה, כל זמן שהתורה מתעוררת מלמטה, שבני אדם עוסקים בה, עץ החיים אינו מסתלק מירושלים שלמעלה, פסקה התורה למטה, שבני אדם הפסיקו מלעסוק בה, עץ החיים, שהוא ז"א, מסתלק מן העולם, שהוא הנוקבא, שהיא נקראת עולם וכן נקראת ירושלים, כנודע, ואין לומר, שהכונה היא לירושלים של מטה, כי אלו החכמים כבר היו שנים רבות אחר חורבן ירושלים.

(פו) ועל דא כל זמנא וכו': ועל כן כל זמן שהחכמים שמחים בעסק התורה, לא יוכל להם סמאל, כי כתיב הקול קול יעקב והידים ידי עשו, וזה התורה העליונה, דהיינו ז"א, הנקרא קול יעקב, בעוד שהקול ההוא אינו נפסק הדבור שולט ומנצח, וע"כ אין צריכים להפסיק מתורה, והקיץ רבי חייא, והלכו ואמרו דבר זה ששמו מאליהו אל החכמים.

פנימיות הדברים, רבי חייא הוא בחינת יסוד, מלשון חי העולמים, ור' חזקיה הוא בחינת הגבורה מלשון חזק י"ה, דהיינו קו שמאל, אלנות הם מדרגות, שדה הוא הנוקבא, אונו ה"ס גבורה, מלשון הכנף (איוב מ') ואנו

(דפו"י דף קנ"א ע"א י) קנ"א ע"ב

פז) אמר רבי ייסא, כלא ידעין דא, והכי הוא, דכתיב * אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר, אלן אנון דמשתדלן באורייתא, קרתא קדישא ה' קיימא עליה, ולא י על גברין תקיפין י דעלמא. היינו י דכתיב אם ה' לא ישמר עיר וגו'.

פח) י וירא והנה באר בשדה וגו'. ר' יהודה פתח ואמר, י מזמור לדוד בברחו מפני אנשלום בנו. האי קרא אתערנו ביה ה' חבריא. אבל מזמור לדוד, אמאי קאמר שירה, אי בגין דבריה איהו דקם עליה, קינה יתיר מבעי ליה, דהא אבאיש עלוי דבר נש זעיר מקריבוי, מדאחרא סגי. אלא, מזמור לדוד, אמר שירה, והכי בעי דוד, דחשיב דקב"ה סליק ליה חובוי, ליהוהא עלמא, כיון דחמא, דהכא בהאי עלמא, בעי י למגביה מניה, חדי.

פט) תו, ה' דחמא דעלאי מניה הו' בעלמא, דקא ברחו, וכלהו בלחודייהו. יעקב ערק, דכתיב י ויברח יעקב שדה ארם, י וערק בלחודוי. משה ערק, דכתיב י ויברח משה מפני פרעה, וערק בלחודוי. ודוד י ברח, כל אינון יא שולטני ארעא, וכל אינון י גיברי ארעא, י ורישיהון דישראל, כלהו ערקין עמיה, וסחרין ליה, י מימיניה ומשמאליה, לנטרא ליה מכל סטרינ, כיון דחמא שבחא דא, אמר שירתא.

מסורת הזהר

א) (תהלים קכ"ז) ח"א קענ: ח"ב לט. קסד. רכו: ב) (בראשית כט' ח"ב יב: ח"ג סב. ג) (תהלים ג'). ד) (הושע יב). ה) (שמות ב').

חלופי גרסאות א' תימית' (ד"ק). ב' בגין על ול"ג גברין. ג' דכע עלמא. ד' ליג דכתיב, ה' חבריא. ו' חד (אח"ל) ז' למגבי. ח' חמא. ט' ליג וערק. י' הוה ברחי. יא' שלטני. יב' גברי; גוברי. יג' ורישיהון. יד' מימינא ומשמאלא.

מאמר

היוצא על מסך הזה, לא אעדי דעירא, ויש לה כל השלמות, פסק אורייתא ליהוה, שאין מעלים מ"ן לקו אמצעי, אירנא דחיי אסתלה, והמיתה והחורבן שולט בעולם. וכו'. וכיון שקיבל דבריה, אז ואתער רבי חייא. דהיינו שהשיג תכף את המוחין, השלמים, שה"ס הקיצה.

פז) אמר רבי ייסא וכו': אר"י, הכל יודעים זה, כלומר דברי אליהו הם גלויים לכל החכמים, שהנזטה לשמאל מחריב את הנוקבא. וכן הוא כי כתוב, אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר אלו שעוסקין בתורה דהיינו הדבקים בקו אמצעי, הנקרא תורה, עומד עליהם העיר הקדושה, שהיא הנוקבא. ואז הוי"ה שה"ס עמוד האמצעי, שומר העיר, ולא על אנשים חזקים של העולם, דהיינו הדבקים בשמאל, והיינו שכתוב, אם הוי"ה, שהוא קו אמצעי לא ישמר עיר, שוא שקד שומר, כי סופה להחרב, כמבואר.

מאמר וירא והנה באר בשדה

פח) וירא והנה באר בשדה: ר' יהודה פתח (דפרי"ד קנ"א ע"ב)

וירא והנה באר בשדה

ואמר, מזמור לדוד בברחו וגו', מקרא זה, העירו בו החכמים, כלומר ככר דברו ג' ובארוהו. אבל קשה, מזמור לדוד, שפירושו, שאמר שירה, למה אמר שירה, אם משום שבנו הוא שקם עליו, ולא זר, כי בנו ירחם עליו וזר אינו מרחם זה אינו, כי עוד היה צריך להיות לו קינה יותר גדולה, כי אדם מתמרמר יותר על רעה מועטת מידי קרוביו, משמתמרמר על רעה מרובה מידי אחרים. ומשיב, אלא מזמור לדוד, פירושו שאמר שירה, כי כן רצה דוד, שמקורם לכן חשב שהקב"ה יענישו על חסאיו בעולם הבא. כיון שראה שכאן בעולם הזה רוצה להפרע ממנו, היה שמח ואמר שירה.

פט) תו, דחמא דעירא וכו': עוד טעם, כי דוד ראה שחשובים ממנו שהיו בעולם, היו בורחים, וכולם לבדם, יעקב ברח, שכתוב ויברח יעקב שדה ארם, וברח בלבדו, משה ברח שכתוב, ויברח משה מפני פרעה, וברח בלבדו. ודוד כשברח, כל אלו שליטי הארץ, וכל אלו גבורי הארץ וראשי ישראל, כולם היו בורחים עמו ומסבבים אותו מימינו ומשמאלו לשמרו

מכל

(צ) ואמר רבי יהודה, כלוּ אַעֲרֵעוּ בַּהֲאִי בָּאֵר. וְדוּד אַמְאִי לֹא אַעֲרֵעַ בִּיה. אֲלֵא, דוּד יִמְאָרִי יִדְבְּכָה, הוּא לְקַבְלָהּ, יִדְבְּכָה זִמְנָא, וּבִגִּין כֵּךְ, לֹא אַעֲרֵעַ בִּיה. יִדְעֵי עֵקֶב וּמִשָּׁה, יִבְחֹדוּהָ קַבִּיל לֶוֶן הָאִי * בָּאֵר, וּבַעֲזָא לֹא תִקְרָבָא בְּהַדִּיָּהּ, וְעַל דָּא, כִּיּוֹן דַּחְמָא לֶוֶן הָאִי בָּאֵר יִסְלִיקוּ יִמְאָר לְגַבִּיָּהּ, כַּאֲתַתָּא דַּחְדִּיָּא עִם בַּעֲלָהּ. (צא) וְאִי תִימָא הָא אֲלִיהוּ בִּרְחָ, וְלֹא אַעֲרֵעַ בִּיה, אַמְאִי. אֲלֵא, אֲלִיהוּ לְתַתָּא מִן בָּאֵר יִמְאָר, וְלֹא לְעִילָא, יִכְמָה דְּהוּוּ מִשָּׁה וִיעֵקֵב, וּבִגִּין כֵּךְ, מִלָּאךְ אִיהוּ, וְעֵבִיד יִשְׁלִיחוּתָא, וּבִגִּין דִּיעֵקֵב וּמִשָּׁה, לְעִילָא אִינוּן מִן הַבָּאֵר, יִבְאֵר חֲדִי לְגַבִּיָּהּ, וְסִלִּיק לְקַבְלָא לֶוֶן, כַּאֲתַתָּא יִבְחֹדָתָא לְגַבִּי בַּעֲלָהּ, יִבְמַקְבִּלָא לִיה. (צב) וִירָא וְהִנֵּה בָּאֵר בִּשְׂדֵה, יִרְזָא אִיהוּ, דַּחְמָא הָאִי בָּאֵר לְעִילָא, דָּא כְּגוּוֹנָא יִדָּא, כְּתִיב יִשְׁלֹשָׁה עֲדָרִי צֹאן רֹבְצִים עֲלֶיהָ, אִי אִינוּן * שְׁלֹשָׁה, אַמְאִי כְּתִיב, יִבְנַסְפוּ שְׁמָה כֹּל הָעֲדָרִים. אֲלֵא, יִסְוִי אִינוּן שְׁלֹשָׁה: דְּרוֹם, יִטְוִי מִזְרַח, יִצְפוֹן. דְּרוֹם מֵהָאִי סְטָרָא, וְצָפוֹן מֵהָאִי סְטָרָא, וּמִזְרַח בִּינִיָּהּ, וְאַלְפִין יִבְקִימִין עַל הָאִי בָּאֵר, וְאַחֲדִין לִיה, וּמִלִּין לִיה, מֵאִי טַעְמָא, בִּגִּין, יִכִּי מִן הַבָּאֵר הֵיאֵא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים. יִבְהִינּוּ דַּחְתִּיב, יִיִשְׁקוּ כֹּל חִיתוֹ שְׂדִי.

מסירת הזהר

(א) בָּאֵר לְעִיל דָּף מִדָּא צִיּוֹן ב. (ב) סִלִּיקוּ מִיָּא לְגַבִּיָּהּ: חֲאִי קַבֵּל. חֲבִי יִגִּי: ג. (בְּרִאשִׁית כ"ט) חֲאִי רַלְה. רַסֵּב. חֲגִיב סֵב. (ד) (בְּרִאשִׁית כ"ט) חֲבִי יִגִּי. רַל. חֲגִיב סֵב. (ה) (בְּרִאשִׁית כ"ט) חֲאִי קַבֵּל. חֲגִיב סֵב. (ו) (תְּהִלִּים ק"ד) בִּיָּא דָּף רַמָּח צִיּוֹן ג'.

חֲלוּפִי גִרְסָאוֹת א. אִיעֲרֵעַ. ב. מִאֲרִיָּה; מִרְיָה. ג. דְּבִיתָא. ד. הֵהוּא. ה. יִעֵקֵב. ו. בַּחֲרוּ. ז. בַּחֲרוּ. ח. מִיָּא. ט. הוּא. י. טַעְמָא. יא. שְׁלִיחוּתָא. יב. לִשָּׁב בָּאֵר. יג. דַּחְתִּיב; בַּעֲלָהּ וְלִיג דַּחְדָּא לְגַבִּי. יד. וּמַקְבִּלָא. יו. דָּרָא. יז. אֲלִין. יח. מִזְרַח. יט. וְצָפוֹן. כ. קִימִין. כא. וְהִינּוּ.

וִירָא וְהִנֵּה בָּאֵר בִּשְׂדֵה

הַסּוּלָם

מֵאֲמַר

מִכָּל הָעֲדָרִים. כִּיּוֹן שְׂרָאָה עֲצָמוּ בִּשְׂבַח הַזֶּה, אֲמַר שִׁירָה.

(צב) וִירָא וְהִנֵּה בָּאֵר בִּשְׂדֵה: הוּא סוּד. כִּי רָאָה אֶת הַבָּאֵר שֶׁל מַעֲלָה שְׂהִיא הִנּוּקְבָא, זֶה כַּעֲיֵן זֶה. כְּלוּמַר שֶׁהַבָּאֵר שֶׁל מַטָּה הִיָּתָה מְכוּוֹנָתָא כְּנֶגֶד הַבָּאֵר שֶׁל מַעֲלָה.

כְּתוּבָהּ שֶׁלֹּשָׁה עֲדָרִי צֹאן רֹבְצִים עֲלֶיהָ: מִשְׁמַע שְׁגִי עֲדָרִי צֹאן הֵם בְּקִיעוֹתָא עַל פִּי בָּאֵר. וְשׂוֹאֵל, אִם הֵם שְׁלֹשָׁה לְמַה כְּתוּב אַחֲכִי וְנִאֲסָפוּ שְׁמָה כֹּל הָעֲדָרִים. מִשְׁמַע שִׁישׁ עוֹד עֲדָרִים. וּמִשְׁבִּיב, אֲלֵא הֵם שְׁלֹשָׁה וְלֹא יוֹתֵר. שֶׁהֵם דְּרוֹם מִזְרַח צָפוֹן, דִּהִינּוּ חֲסֵד תִּלָּת גְּבוּרָה, דְּרוֹם, מִצַּד זֶה בִּימִין, וְצָפוֹן מִצַּד זֶה בְּשִׁמְאֵל, וּמִזְרַח, שְׂהוּא קוֹ אֲמַצְעִי, מִכְרִיעַ בִּינִיָּהּ. וְאֵלּוּ עוֹמְדִים עַל בָּאֵר הַזֶּה, וּמִתְאַחֲדִים בָּהּ, וּמִמְלֵאִים אוֹתָהּ. מַה הֵטַעַם שֶׁמִּשְׁקִים אוֹתָהּ, מִשּׁוּם כִּי מִן הַבָּאֵר הֵיאֵא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים, דִּהִינּוּ נִשְׁמוֹת הַתַּחְתּוֹנִים שְׁבִיבִיעַ, הִינּוּ שְׁכֻתוֹב, יִשְׁקוּ כֹּל חִיתוֹ שְׂדִי, שֶׁהֵם הַנִּשְׁמוֹת שְׁבִיבִיעַ. וְכֵן מִיּוֹשֵׁב מִשְׁה"כ, וְנִאֲסָפוּ שְׁמָה כֹּל הָעֲדָרִים, שְׁכֻתוֹתָא, עַל כֹּל הַנִּשְׁמוֹת שְׁבִיבִיעַ. אֲבָל הַמִּשְׁקִים אֶת הַבָּאֵר, הֵם רִק שְׁלֹשָׁה בְּלִבְד. שֶׁהֵם ג' הַקּוּיִן חֲגִיב.

וְנִאֲסָפוּ

(צ) וְאֵמַר רַבִּי יְהוּדָה וְכו': וְאֲרִי, כּוֹלֵם פִּגְשׁוֹ בְּבָאֵר הַזֶּה, בִּשְׁעַת הַבְּרִיחָה, שְׂהִיא הִנּוּקְבָא, וְשׂוֹאֵל, וְדוּד לְמַה לֹּא פִּגְשׁ בָּהּ בַּעֲת שְׁבִרְחָ. וּמִשְׁבִּיב, אֲלֵא דוּד הִיא נִחְשָׁב אֶז כְּשׁוֹנָא לְנִגְדָה, כִּי הִיא הִיָּתָה נִפְרַעַת מִמֶּנּוּ אֶז בַּעַד הַחֲטָא שֶׁל בַּת שֶׁבַע, וְעַל כֵּן לֹא פִּגְשׁ בָּהּ. אֲבָל לִיעֵקֵב וּלְמִשָּׁה, הַבָּאֵר קִבְּלָהּ אוֹתָם בְּשִׁמְחָה, וּרְצָתָה לְהִתְקַרֵּב אֲלֵיהֶם, וְעַל כֵּן, כִּיּוֹן שְׂרָאָה אוֹתָם הַבָּאֵר, עָלוּ הַמִּים לְנִגְדָם, כַּאֲשֶׁה הַשְׁמַחָה עִם בַּעֲלָהּ.

(צא) וְאִי תִימָא הָא אֲלִיהוּ וְכו': וְאִם תֵּאֲמַר, הִרִי אֲלִיהוּ בִּרְחָ וְלֹא פִּגְשׁ בְּבָאֵר. לְמַה, וּמִשְׁבִּיב, אֲלֵא אֲלִיהוּ הוּא לְמַטָּה מִן הַבָּאֵר, שְׂהוּא מִרְכְּבָה לְהִנּוּקְבָא הַנִּקְרָא בָּאֵר. וְלֹא לְמַעֲלָה מִן הַבָּאֵר, כְּמוֹ שְׂהִיו מִשָּׁה וִיעֵקֵב, כִּי בִּשְׁבִיל זֶה הִיָּתָה אֲלִיהוּ מִלָּאךְ, וְעוֹשָׂה שְׁלִיחוּתָא הִנּוּקְבָא. וּמִשּׁוּם שִׁיעֵקֵב וּמִשָּׁה, הִיוּ לְמַעֲלָה מִן הַבָּאֵר, שֶׁהֵם הִיוּ מִרְכְּבָה לְזִ"א. הַבָּאֵר הִיָּתָה שְׁמַחָה אֲלֵיהֶם, וְהַמִּים עָלוּ לְקִרְאָתָם לְקַבֵּל אוֹתָם שְׁה"ס עֲלִית

(דְּסוּמִי דָּף קִנְיָא ע"ב *) דָּף קִנְיָא ע"א

צג) ונאספו שמה כל העדרים, היינו דכתיב, * כל הנחלים הולכים אל הים. נ וגללו את האבן, מעבירין ^ה מינה תקיפו דדינא י קשיא, ההוא ^ה דגליד וקריש, נ דכדין אקרי אבן, ולא נפקי ד מינה ^ה מייא לבר. וכד אינון י נחלין אתיין, נ אתתקף דרום. ^ה דאיהו ימינא, ולא יכלא צפון למקריש מיי, כהאי נהרא, כד מימיו סגיאין, לא גלידין וקרישי ^ה מיא, כנהרא דמימיו זעירין.

צד) ועל דא, כד אינון נחלין אתיין, אתתקף דרום, דאיהו ימינא, ומיין אשתריין, ונגדין ואשקיין עדרייא, י כמה דאמרן דכתיב ישקו כל חיתו שדי.

דרך אמת

ה) שגלד וקריש ונקפא. (א) (קהלת א') ב"א דף צ"ד ציון ב'. (ב) (בראשית כ"ט) ח"ב יג. רל. ח"ג סב. רלס:

חלופי גרסאות ^ה מנה; מניה. נ קשיא. נ מיין דכדין וצ"ג דכדין; מיין דכדין (הה"ל). ד מנה. ^ה מיא, ו נחלים. ז אתקף. ח צ"ג דאיהו ימינא. ק מיא. י כמא.

מאמר

הסודים

וירא ויהנה באר בשדה

רבה אמונתך ע"ש) והן הולכות אל הים ונפתח מקפאונן.

ו"ש, ונאספו שמה כל העדרים, היינו דכתיב כל הנחלים ונו, כי העדרים פירושם נשמות הצדיקים כמו הנחלים התולכים אל הים. וגללו את האבן, מעבירין מינה וכו' והוא דגליד וקריש דכדין אקרי אבן, כי הכתוב מדבר בעת שליטת הצפון על הנוקבא, שאז המים שלה נקפאים ואינם מושפעים לחוץ לתחתונים, וע"כ נבחן, כמו שמונה אבן גדולה על פי הבאר, וע"כ אין לדלות מים ממנה. וכד אינון נחלין אתיין, שהם נשמות הצדיקים העולות למ"ן ויוצא קומת חסדים על המסך שלהן, ומכריעים את הימין על השמאל כנ"ל, אתתקף דרום, דאיהו ימינא, הנה על ידי ריבוי החסדים שגרמו הנשמות, מתחזק הדרום על הצפון, ולא יכלא צפון למקריש מיין. כהאי נהרא וכו', כי על ידי ריבוי החסדים אינו נקפא עוד, בדומה לנהר שמימיו מרובים שאינו נקפא משום זה.

צד) ועל דא כד אינון וכו' וע"כ כאשר אלו הנחלים באים, מתחזק הדרום, שהוא קו ימין, והמים נפתחים מקפאונן ונוזלים ומשקים את העדרים, שהם הנשמות, כמו שאמרנו, לעיל, שכתוב ישקו כל חיתו שדי, שהם הנשמות, והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה, משום שהעולם צריך אל הדינים של הנוקבא, וע"כ צריכה להמצא בדין להוכיח עמו את הרשעים, ולפיכך מחזירים

צג) ונאספו שמה כל העדרים: היינו שכתוב כל הנחלים הולכים אל הים, הנשמות הם הנשמות כן כל העדרים פירושם וגללו את האבן: פירושם, שמעבירים ממנה, מן הבאר, את תוקף דין הקשה, דהיינו אותו הנגלד וקריש, שאז נקרא אבן, שהמים אינם יוצאים ממנה ולחוץ, וכאשר אלו הנחלים באים אל הים, שהיא הנוקבא, מתחזק הדרום, שהוא ימין, דהיינו חסד, והצפון שהוא גבורה, אינו יכול עוד להקפא המים. כאותו הנהר, שמימיו מרובים אינם נגלדים ונקפאים כנהר שמימיו מועטים.

פירוש. כי אמר לעיל (ב"א דף רמ"ח אות ש"ב) מסטרא דצפון גלידי מיא ומסטרא דדרום משתרן ונגדן. ע"ש בסולם. שהצפון, ה"ס קו שמאל בלי ימין, שאז החכמה מחוסרת חסדים, וע"כ נקפאים האורות של הנוקבא הנקראת ים, ואין הארתה יוצא לתחתונים. אלא ביציאת קומת חסדים על מסך דחירק, שה"ס קו אמצעי, אז מחמת ריבוי החסדים הוא מכריע כח הימין על השמאל, ונכללים זה בזה, והחכמה מתלבשת בחסדים של הדרום, ואז נמס הקפאון והשטע נוזל לתחתונים. ע"ש.

וכמו כדי להכריע בין ב' קוין שבבינה עולה ז"א למ"ן, ונעשה שם קו אמצעי מכריע, כן להכריע בין ז"א לנוקבא שה"ס ימין ושמאל, עולים נשמות הצדיקים, ונעשים קו מכריע ביניהם, שמכריעים כח הדרום שהוא חסדים על הצפון והקפאון של הים נפתח ונמס. וה"ס הכתוב, כל הנחלים הולכים אל הים, כי הנשמות נקראות נחלים, (כנ"ל בראשית א' דף צ"ד ד"ה (דפרי דף קנ"ב ע"א)

א * והשיבו את האבן על פי הבאר, למקומה, בגין דעלמא י אצטריך דינא
ג דילה, ד דתהוי בדינא, לאוכחא ביה חיביא.
צה) ת"ח, י יעקב כד הוה יתיב על בירא, י וחמא י מיא דסלקין לגביה,
ידע דתמן תזדמן ליה י אתתיה. וכן במשה, כד יתיב על בירא, כיון י דחמא
י סלקין לגביה, ידע דאתתיה אזדמנת ליה תמן. והכי הוה ליה ליעקב,
ד תמן י אזדמנת ליה אתתיה, כמה דכתיב י עודנו מדבר עמם י ורחל
י באה עם הצאן, י ויהי כאשר ראה יעקב את י רחל וגו'. י משה, דכתיב
י ויבאו הרועים ויגרשום יו וגו', ותמן אזדמנת ליה צפורה, * בגין דההוא באר
גרמא לון.

צו) ת"ח האי באר, שבע זמנין, כתיב בפרשתא דא, בגין דאיהו רמז
לשבע. (ה) והכי אקרי באר שבע, יו באר דא, אדכר שבע זמנין, בפרשתא דא,
דכתיב: י וירא והנה באר בשדה. י כי מן הבאר ההיא. י והאבן גדולה על
פי הבאר. י ונאספו שמה כל העדרים וגו' מעל פי הבאר. י והשקו את
הצאן י והשיבו את האבן על פי הבאר. י וגללו את האבן מעל פי הבאר.
י יי וגל את האבן מעל פי הבאר. הא שבעה. י ובודאי דהכי הוא.

מסורת הזהר

דרך אמת

- (א) יעקב לא שמע בה אלא כההוא עלמא וכהלי עלמא
שגז גזי נערוותיה ועיין בפ' נחלשית.
(א) (בראשית כט) ח"ב יג. ח"ג סב. (ב) וחמא מיא
דסלקין: לעיל דף מ"ה ציון ב. (ג) (בראשית כט).
(ד) (שם) ח"ג קסז. (ה) (בראשית כז) ח"ב יג:
(ו) (שמות ב') ח"ב יג: (ז) לעיל דף מ"ב ציון ב. (ח) לעיל דף מ"ה ציון ה. (ט) ח"ג סב.
(י) לעיל דף מ"ה ציון ד. (יא) ח"ג סב. (יב) לעיל ציון א. (יג) לעיל דף מ"ו ציון ב.
(יד) ח"ב יג:

חלופי גרסאות אה"ל גורס כאן את הסתרי תורה מאות קיא עד לא אצטריך להאי אבן והשיבו את האבן וגו'
בגין דעלמא וגו' כך גריס הרמ"ק וזה"ל (אה"ל). י אצטריך (אה"ל). ג ליג דילה (אה"ל).
ד ותיהוי; דתיהוי. (אה"ל). י ס"ג יעקב. י מיא י וחמא וליג כיון. י ס"ג יעקב. י דמייא. י דסלקין.
י א אזדמנת. י באה וגו'. י אה"ל כתב רחל ויגל וגו'. י א ויסר ויסירו את ויגל וגו' ויגללו הוה ליה למימר וגרס כאן
מיש בס"ת קניב מן אלא היינו עד אצטריך עוברא. ומסיים משה דכתיב, הכי איתא בנוסחת הרמ"ק וזה"ל (אה"ל).
י' במשה כתיב. יו ויבא משה ויושיען וליג וגו'. יו בגין באר דא אדכר; דאתדכר; בגין דאתדכר. יו וגללו את האבן
מעל פי הבאר וליג מן ונאספו עד והשיבו. יח עד אשר יאספו כל העדרים וגללו (אה"ל) יט ויגש יעקב ויגל
(אה"ל) כ ודאי הכי.

מאמר

הסולם

מחזירים את האבן למקומו, באופן שאין
הנוקבא מאירה אלא בעת הזווג שהנשמות
עולות אליה למ"ן. ואחר הזווג חוזרת ונסתמת.
צה) ת"ח יעקב וכו': בוא וראה, יעקב,
י כשישב על הבאר, כיון שראה
שהמים עולים אליה, ידע שאשתו תזדמן לו
שם. וכן במשה כשישב על הבאר, כיון שראה
המים עולים אליה, ידע שאשתו תזדמן לו שם.
וכן היה, שאשתו נזדמנה שם ליעקב כמו
שכתוב, עודנו מדבר עמם ורחל באה עם הצאן;
ויהי כאשר ראה וגו'. וכן היה במשה, שכתוב
ויבואו הרועים ויגרשום וגו', ושם נזדמנה לו
(דמוי דף קניב ע"א *) דף קניב ע"ב)
צפורה אשתו. כי הבאר גרמה להם את זה.
כי הבאר ה"ס הנוקבא העליונה, וכמו שנפגשו
בנוקבא עליונה, כן נפגשו עם הנוקבא שבעולם
הזה.
צו) ת"ח האי באר וכו': בוא וראה באר זו
כתובה בפרשה זו שבע פעמים. משום
שהיא רמז לשבע, דהיינו לנוקבא דז"א, שה"ס
שכיני, וכוללת שבע ספירות. וכן היא נקראת באר
שבע, ומפרש באר זו נזכרה שבע פעמים בפרשה
זו, שכתוב, וירא והנה באר בשדה, כי מן הבאר
וכו', הרי שבע, ובודאי כן הוא. כי כוללת
שבע מדרגות.
במשה

צו) במשה לא כתיב אלא זמנא חדא, דכתיב * וישב בארץ מדין וישב על הבאר. בגין * דמשה, אתפרש מכל וכל, מכיתא דלתתא, ויעקב לא אתפרש כלל. במשה חד, כמה דכתיב, * אחת היא יונתי תמתי. אחת היא לאמה. ובגין כך * משה ה' מאריה דביתא הוה, ואסתלק * לעילא, במשה כתיב * וישב על הבאר, * ביעקב וירא והנה באר בשדה, ולא כתיב וישב על הבאר.

סתרי תורה

צח) * וירא והנה באר בשדה והנה שם * שלשה עדרי צאן רובצים עליה. * באר: דרגא דאדון כל הארץ. בשדה: ד' חקל, תפוחין קדישין. שלשה עדרי צאן: תלת דרגין עלאין קדישין, * מתתקנן על ההוא בירא, ואינן: נצ"ח * והו"ד ויסודא * דעלמא. * ואלין משכין * מיא מלעילא, ומליין להאי בירא.

צט) בגין דההוא מקורא, יסודא דעלמא, * כד יא שארי בגו ההוא בירא, * עביד * פירי, * ונביע תדיר, * וואתמליא ההוא בירא מניה. כיון דאתמליא, ודאי * כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים, אלין אינן כל * אוכלוסין.

דרך אמת

(ה) חילול ומחטא,

(א) (שמות ב') ח"ב יב: (ב) משה אתפרש:

ח"א כב. (ג) (שה"ש ו') חיי שרה דף מ"ג ציון ב.

(ד) משה מאריה דביתא: ביא דף קל"ו, ציון א'.

(ה) (שמות ב') ח"ב יב: (ו) (בראשית כ"ט) לעיל

דף מ"ד ציון ב. (ז) (שם) לעיל דף מ"ה ציון ג. (ח) באר דרגא דאדון כל הארץ: ח"ג סב.

(ט) חקל תפוחין: תולדות דף נ"ט ציון א. (י) לעיל דף מ"ה ציון ה.

חלוסי גרסאות א' מריה. כ' לעילא הוה. ג' ביעקב כתיב. ד' חקלא דתפוחין. ה' מתתקנין (אה"ל). ו' הוד (אה"ל).

ז' דעלמא. ח"א והנ"ח שים והיין הש"ס הפכו משה ואלין משכין מיא מלעילא משה ואהרן

ויוסף אינן תלת עדרין קדישין ומליין להאי בירא דאיכרי [דאקרי] אדני [בגיד הנני מקורי] (רפ"ק ואה"ל). ח' ואלין.

ט' מיא. י' ליג כד. יא' שרי. יב' ליג עביר פירי. יג' פירין. יד' ונביע עביר פירין. טו' ואתמליא.

מאמר

הסולם

וירא והנה באר בשדה

סתרי תורה

צח) וירא והנה באר בשדה וגו': באר, היא

המדרגה שנקראת אדון כל הארץ,

דהיינו הנוקבא, בעת שמקבלת חכמה, אשר אז בדכורא

אסת"ימת, ונקראת בשם זכר, אדון. ומפרש, בשדה

פירושו חקל תפוחין קדישין דהיינו הנוקבא

שמחזה ולמטה, שרשה עדרי צאן פירושו ג'

מדרגות עליונות, קדושות, המתתקנים על אותה

הבאר, והם נצח, הוד, ויסוד העולם, ונה"י אלה,

מושכים מים, דהיינו שפע, למעלה מו"א,

וממלאים את הבאר.

צט) בגין דההוא מקורא: משום שמקיר הזה,

שהוא יסוד העולם הנ"ל, כשהוא שורה

בתוך באר ההוא, הוא עושה שם פירות וגובע

תמיד, והבאר מתמלאת ממנו. כלומר, שהיסוד

משפיע אל הבאר שהיא הנוקבא, ב' מיני שפע א)

לתולדת

צו) במשה לא כתיב וכו': במשה לא כתוב

באר אלא פעם אחת. שכתוב, וישב

בארץ מדין וישב על הבאר. והוא משום שמשה

נפרש מכל וכל מן הבית שלמטה, דהיינו הנוקבא

שמחזה ולמטה דו"א שהוא רחל, הנקראת שבע, והיה

דבוק בעלמא דאתחסיא. שה"ס הנוקבא שמחזה

ולמעלה. ויעקב, לא נפרש כלל מהנוקבא שמחזה

ולמטה שה"ס רחל. שהיא בחינת עלמא דאתחליא

הנקראת שבע. וע"כ במשה כתוב באר, פעם אחת,

שכתוב, אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה,

כי עלמא דאתחסיא נמשכת מאמא, והיא אחת לאמא,

ומשום זה היה משה, בעל הבית, כלומר שהיה

שורשו למעלה מן הנוקבא על מטה הנקראת בית.

ונתעלה למעלה מסנה. וע"כ כתוב במשה

וישב על הבאר, דהיינו למעלה מבאר, וביעקב

כתוב, וירא והנה באר בשדה, ולא כתוב וישב

על הבאר.

(דפו"י דף קנ"ב ע"ב * דף קנ"א ע"ב)

ומשריין קדישין, דכלהו שקיין ושחאן מההוא בירא, וכל חד חד וחד ח כמה דאתחזי ליה.

(ק) * והאבן גדולה על פי הבאר. דא אבן, דמינה ככשלי בני עמא, אבן נגף וצור מכשול, דקיימא תדיר על פי ד האי באר, כ על מימריה, למתבע דינא דכל עמא, דלא י יחות מזונא וטב לעמא.

(קא) * ב ונאספו שמה כל העדרים, ונאספו שמה העדרים, לא כתיב, אלא כל העדרים, משריין קדישין לעילא, ומשריין קדישין לתתא, י אלן בשירין ותושבחן לעילא, י ואלין בצלותין ובעותין לתתא, אלן ואלין י מיד וגללו את האבן מעל פי הבאר, (ה) מגנדרין י לה, ומעברין לה מן י קודשא י ואסתליק מן דינא. מיד והשקו את הצאן, י נטלו מלאכי עלאי לעילא, ונטלי ישראל לתתא.

(קב) לבתר והשיבו את האבן, על י מימרא, דהאי באר, י לאתעטרא קמיה, ולמתבע דינא י דעמא, כ לאתנהגא עמא בדינא, והכי אצטריך דהא לא יכיל עמא למיקם אלא על דינא, למהוי כלא כ בקשוט י וזכו. (קג) כיון דאשתלים יעקב, לא אצטריך להאי אבן סיועא אחרא, מה כתיב י ויגש יעקב ויגל את האבן. ויגל וגללו, ולא כתיב ויסר י והסירו. אלא וגללו, היינו ערבובא דשטן, י דמערבבין ליה, דלא יכיל לקטרגא.

מסורת הזהר

דרך אמת

- (א) לעיל דף מ"ז ציון ט'. (ב) לעיל דף מ"ה ציון ד'.
(ג) לעיל דף מ"ו ציון ב'. (ד) (בראשית כ"ט) ח"ב יג:

(ה) מגלגלין.

חלומי גרסאות חז"ל כדקא חז"ל כ כשלו, נ ל"ג וצור מכשול, ד הבאר, ס ועל, ו ממריה, ז ייחות, ה יא שהוא זהר, ט ישראל, י ישראל קדישן (אה"ל), י אלן, י אלן (רמ"ק), יב ל"ג מיד (רמ"ק), יג ל"ג לז (רמ"ק) יד קדשא, טו ואסתלק (רמ"ק), טז נטלי, יז ממרא, (רמ"ק), יח לאתעדא, יט בעלמא (רמ"ק), כ ונאספו שמה כל העדרים, (רמ"ק), כב ונטלו (אה"ל), כג ויסירו את ויגלו ויגללו הוה ליה למימר אלא היינו ערבובא (רמ"ק), כד ל"ג דמערבבין ליה (רמ"ק).

מאמר

הסולם

וירא והנה באר בשדה ומחנות הקדושות למטה, שהם הצדיקים. אלו בשירות ותשבחות למעלה, ואלו בתפלות ובקשות למטה. אלו ואלו ביחד, מיד, וגללו את האבן מעל פי הבאר, מגללים אותה ומעברים אותה מן הקדש. והבאר מסתלקת מן הדין. המכונה אבן.

(ק) לבתר, והשיבו את האבן על מימרא וכו': היינו על פי צויה של הבאר, משיבים האבן למקומה, שתהיה מזומנת לפניה לתבוע דין על העולם, כדי שיתנהג העולם בדין, וכן צריך להיות, כי אין העולם יכול להתקיים אלא על דין, שיהיה הכל באמת וצדקה.

(קג) כיון דאשתלים יעקב: כיון שנשלים יעקב, כי מצא את בת זוגו, רחל, לא היה צריך עזרה אחרת לאבן ההוא. מה כתוב, ויגש יעקב ויגל

(דפו"י דף קניא ע"ב *) דף קניב ע"א

קד) ויעקב בלחודיה, לא אצטרך לסיועא אחרא, אלא איהו ⁶ בלחודיה, ⁷ דהא שלימו דאבהתא הוה יעקב, דכיון דיכיל ביה בעשו בהאי עלמא יכיל לעילא. ובכלא אצטרך עובדא.

קה) תרין עלמין אחסין יעקב, חד עלמא דאתגליא, וחד עלמא דאתכסיא כגוונא : דלהון ממש, מחד נפקו ⁷ שית שבטין, ומחד נפקו תרין שבטין. עלמא דאתכסיא אפיק שית סטרין, עלמא דאתגליא אפיק תרין, ואינון תרין ⁶ כרובין דתחותה, ויעקב בין תרין עלמין אשתכת, בדיוקנא דלהון ממש, ובגין כך, כל ⁶ מלוי דלאה, הוו ⁷ באתכסיא, ודרחל באתגליא. ⁷

תוספתא

קו) * * וירא והנה באר בשדה. רבי אלעזר אמר, כתיב ⁷ שמעו אלי רודפי צדק, ⁸ אינון דתבעי רזא דמהימנותא, אינון דאתדבקו בקשורא דמהימנותא, אינון דידעין ⁹ ארחוי דמלכא ¹ עלאה.

מסורת הזהר

ה) קמ"ב א' קנ"ו א' וכלק קס"ז ב' וסרומה (א) לעיל דף מ"ז ציון ב', ב' (ישע' ג"א). ג) אינון דתבעי וכו': עד סוף המאמר כולו בח"ב יב: יג.

חלופי גרסאות א בלחודי (רמיק). ב דאיהו. ג דלחון (אה"ל). ד תרין. ה מלאה (אה"ל). ו באתכסיא (אה"ל). ז ע"כ ס"ח. ח ל"ג אינון. ט ארחוי. י עלאה לקביל שפע מלמעלה (אה"ל).

מאמר

הסולם

ויגל את האבן, ושאל, כתוב ויגל, וגללה, ולא כתוב ויסר, והסירו. ומשיב, אלא וגללה, היינו ערוב השטן, מלשן מגלגלין עליו את הכל, (ב"ב ד). שמערבבים אותו ואינו יכול לקטרג. כמו שנתבאר ענין זה לעיל (פרשת וירא דף ק"ג אות שפ"ג ע"ש).

קד) ויעקב בלחודיה וכו': ויעקב בלבדו גלל את האבן ולא נצרך לעזרה מאחר, אלא הוא בלבדו. כי יעקב היה בחיר האבות, דהיינו קו האמצעי, וע"כ ע"י המשכת החסדים על מסך דחירק, גלל האבן מעל פי הבאר, שהשמאל נכלל בימין, כנ"ל. וכיון שהיה יכול אל עשו בעולם הזה, היה יכול לו למעלה, ובכל דבר צריכים מקודם פעולה למטה. כלומר כיון שיעקב עשה מקודם פעולה למטה בעולם הזה לנצח את עשו, זכה ג"כ לנצח אותו למעלה, שה"ס גלילת האבן שעל פי הבאר, שהוא הבטול של כחו של עשו למעלה, המקטרג על ישראל. כנ"ל.

קה) תרין ערמין וכו': שני עולמות ירש יעקב אחד עולם הנגלה, ואחד עולם הנסתר, שהם ב' נוקבין דז"א, אחת למעלה מחזה, לאה, ואחת למטה מחזה, רחל. שלאה ורחל נשי יעקב היו, בדומה אליהן ממש. כי להיותו קו אמצעי כנ"ל, היה לו להכריע בסוד יחודא, עלאה ויחודא תתאה כמו ז"א, (כנ"ל דף כ"א ד"ה א"ל) מאחת יצאו ששה (רמזי דף קנ"ב ע"א * דף קנ"א ע"ב)

תוספתא

קו) וירא והנה באר בשדה: רבי אלעזר אמר כתיב, שמעו אלי רודפי צדק. שפירושו הרודפים לחקן את הנוקבא הנקראת צדק. הם החובעים סוד האמונה, היינו החובעים דין לתיקון הנוקבא המכונה אמונה, שה"ס קו שמאל, הם שנתדבקו בקשר האמונה, שה"ס הקשר בקו ימין, הם היודעים

(קז) כד ה' סליקו י תרין, ונפקו לקדמות חד, מקבלין ליה, בין : תרין י דרועין. תרי נחתי לתתא, תרין אינון, חד בינייהו. תרין אלין מותבא דנביאי, אתר דינקי ביה, חד בינייהו, דאיהו אתחבר בכלא, הוא נטיד כלא. (קח) ההוא בירא קדישא * קאים תחותייהו, חקלא דתפוחין קדישין איהו. מהאי בירא מתשקין עדריא, כל אינון רתיכין, כל אינון מארי ס גדפין. ו ג' קיימין ז רביעין ח על האי בירא, האי בירא מנייהו אתמלי, הה"ד * כי

מסורת הזהר

(א) לעיל דף מ"ה ציון ה'.

חלופי גרסאות ה' סליקו לקבל שפע מלמעלה. ז תרין דרועין. נ חקין (ד"א). ז דרועין. ס גדפין (אה"ל). ו ג' קיימין ז רביעין (ד"א). ח קיימין על.

מאמר

הסולם

וירא והנה באר בשדה

בהארית השמאל. שהעלה סוד גזרת דינא למעלה, שה"ס נה"י, ואחריה חג"ה, ולבסוף הג"ר, למטה מכולם. (כ"ל בפ' וירא דף פ"ג ד"ה פנימיות עשה) ומטעם זה שוב ירדו ב' הקוין ירידה שניה, שנעשו לנצח והוד של מטה מסבור, ששם נמצאת הגזרא דדינא. ולפי שחז"ג ירדו לנצח והוד, ירד גם קו אמצעי עמהם, והת"ת נעשה ליסוד. וז"ש תרין אנן חד בינייהו, שהם שנים ואחד ביניהם, כלומר שגם האחד, שהוא קו אמצעי ירד עמהם, וכדי שלא נטעה, ונדע שכוונתו היא לנצח והוד, הוא מציין אותם, ואומר, תרין אלין מותבא דנביאי, אתר דינקי ביה, ששנים אלו שאומר, הם מושב הנביאים, המקום שיונקים משם, שהוא נצח והוד, כנודע. ומפרש, חד בינייהו, ועל כן ירד גם קו אמצעי ביניהם, משום דאיהו אתחבר בכלא, הוא נטיל כלא, כי שני הקוין אינם יכולים להאיר זולת חיבורו עמהם, והוא כולל הארת שניהם. ולפיכך הכרח הוא שירד גם קו אמצעי עמהם, שהוא יסוד. והנך רואה שבעת שג' הקוין מאירים בשליטת קו השמאל, דהיינו במוחין דחכמה, אינם מאירים רק בבחינת נה"י שבהם, כי החב"ד ירדו לחג"ת ושניהם לנה"י, כמבואר. אבל בעת שג' הקוין מאירים בשליטת קו הימין, דהיינו במוחין דחסדים הכלולים מהארת חכמה מאירים אז כל הס' ספירות שבהם, כי החב"ד שבהם לא ירדו לחג"ת לבחינת ו"ק, אלא שמאירים ממעלה למטה כדרכם. ואין צריך לומר שהחג"ת לא ירדו לנה"י, כי תקון ההתפכות לא נעשה אלא בקו שמאל.

(קח) ההוא בירא קדישא וכו': באר הקדושה ההוא, שה"ס הנוקבא, בעת שמאירה מסוד החכמה. שבמוחין דג' קוין, עומדת תחתיהם, דהיינו, תחת נצח הוד יסוד הג"ל, שחב"ד חג"ת ירדו ונכללו

היודעים דרכיו של מלך העליון, שה"ס קו אמצעי, והתוספתא הזמינה בזה, לאותם שזכו לג' קוין, ורודפים לתקן הנוקבא, שהמה ישמעו הדברים. וע"כ פתחה בהכתוב שמעו אלי וגו'. (קז) כד סליקו תרין וכו': בעת שעולים שנים הקוין, ויוצאים לקראת האחד, שהוא קו אמצעי, הם מקבלים אותו בין שתי הזרועות, שנים הקוין יורדים למטה, שנים הם ואחד ביניהם, אלו שנים הם המושב של הנביאים המקום שיונקים שמה, אחד ביניהם, שהוא מתחבר בכולם, והוא לוקח וכולל את כולם. ביאור הדברים. התוספתא באה לבאר בעיקר, ב' דברים: (א) באר מה היא. (ב) למה כתוב ג' עזרי צאן רובצים עליה, שהם נה"י בלבד, ולא יותר, והנה נודע שמסכת הכרעת הת"ת, אין השמאל יכול להאיר עוד ממעלה למטה, כמו הימין, אלא ממטה למעלה בלבד. (כ"ל לך דף ט' ד"ה וז"ש) והתוספתא מדברת כאן, מציאת ג' הקוין בשורשם דהיינו בבינה, אשר קו הימין ה"ס החכמה שבה, וקו שמאל ה"ס הבינה שבה. וז"ש, כד סליקו תרין ונפכו לקדמות חד בעת ששני הקוין מאירים בדרך עליה דהיינו בהארית החכמה, המאירה רק ממטה למעלה שהוא בעת שיוצאים לקראת קו האמצעי, שהוא ממעט הארת השמאל לבחינת ממטה למעלה, שהוא ו"ק, נבחן אז אשר, מקבלין ריה בין תרין דרועין, שב' הקוין מקבלים המרעת קו האמצעי, בהיותם ב' זרועות, שהם חסד וגבורה, כלומר שירדו מבחינת חכמה ובינה ונעשו לחסד וגבורה, דהיינו מג"ר לוי"ק, כי אינם יכולים יותר להאיר ממעלה למטה. ועוד נבחן, תרי נחתי להתא, שאלו שני הקוין שנעשו לחסד וגבורה ירדו עוד למטה, דהיינו שנעשו לנצח והוד שלמטה מסבור. והוא מטעם תקון ההתפכות עליונים למטה, שנעשה (דפו"י דף קנ"א ע"ב ס) דף קנ"ב ע"א)

מן הבאר ההיא ישקו העדרים וגו'. דא, אדנ"י אתקרי, על דא כתיב, * אדנ"י אלהים אתה החילות, וכתיב ^ז והאר פניך על מקדשך השמם למען אדנ"י. אדון כל הארץ, הה"ד ^ח הנה ארון הברית אדון כל הארץ.

קט) * דבר אחר ^י ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, רבי אבא פתח ואמר, ^י אשרי שומרי משפט ^י עושה צדקה בכל עת. אשרי שומרי משפט, זכאין אינן ישראל, דקודשא ב"ה יהב לון אורייתא דקשוט, לאשתדלא ^י בה ^י יממא וליילי, דהא כל מאן דאשתדל באורייתא, אית ליה חירו מכלא, ^י חירו מן מותא, דלא יכלא לשלטאה עליה, והא אוקמוה, בגין דכל מאן דאשתדל באורייתא, ^י ואתאחיד בה, ^י אתאחיד באילנא דחיי, ^י ואי ארפי גרמיה מאילנא דחיי, הא אילנא דמותא ^י שריא עלוי, ואתאחיד ביה, הה"ד, ^י התרפית ביום צרה צר כחכה. התרפית: אי ארפי ידוי מאורייתא.

קי) ביום צרה צר כחכה, מאי צר כחכה. צר כח כה, דהא ^י איהי תדיר לימינא, ונטירו דילה תדיר על בינ, כד אזיל ^י באורחוי דאורייתא, וכדין דחי ליה דרע לבר דלא יקרב לגביה דבינ, ולא יכיל לקטרגא ^י ליה. וכד בינ אסטי ^י מארחוי דאורייתא, ^י ואתרפי מנה, כדין צר כח כה, ^י בגין דההוא רע, דאיהו ^י שמאלא, שליט עליה דבר נש, ודחי ליה להאי כה לבר, עד דדחיק ליה אתר ^י בעקו.

מסורת הזהר

(א) (דברים ג') ח"ב יג. קעו. ח"ג קער. רס.: (ב) (דניאל ז') ח"ב יג. ח"ג כא: (ג) (יהושע ג') הקסה"ז דף כ"א ציון א'. (ד) (בראשית כ"ח) לעיל דף א' ציון א'. (ה) תהלים ק"ו ח"ג קיג: (ו) (שם) ח"ג קיא. קיג: (ז) (משלי כ"ד) ח"א קער:

חלופי גרסאות א ביה. כ יומם. ג אית ליה חירו. ד ואיתאחיד. ס איתאחיד. ו אי. ז שרייא. ח איהו. ט באורחי. י לין. יא מארחוי. יב ל"ג מן וארפי עד שליט. יג ל"ג מן בגין עד ודחי. יד לשמאלא (אהלי). טו בעאקו.

הסולם

מאמר ד'

ויצא יעקב

ונכללו בהם. הוא נקראת או, שדה של תפוחים הקדושים. מבאר ההוא ישקו העדרים, שהם, כל אלו המרכבות של המלאכים, וכל אלו המלאכים בעלי הכנפים. ג' נמצאים רובצים על באר הזו, שהם ג' ספירות נצח הור יסוד, ולא יותר, כי כל הס' ספירות נכללות בג' הללו. כנ"ל. ובאר הזו מתמלאת מהם. וז"ש, כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים. והיא נקראת בשם אדנ"י, והוא שכתוב, אדנ"י אלקים אתה החילות. וכתוב והאר פניך על מקדשך השמם למען אדנ"י. והיא נקראת אדון כל הארץ, והוא שכתוב, הנה ארון הברית אדון כל הארץ. (ע"כ תוספתא)

מאמר ד' ויצא יעקב מבאר שבע.

קט) דבר אחר ויצא יעקב וגו': רבי אבא פתח ואמר, אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת. אשרי שומרי משפט. אשרי הם ישראל, שהקב"ה נתן להם תורת

(דמוי דף קניב ע"א *) דף קניב ע"ב

הרע

קיא) ד"א צר כחכה, דכד א ב"נ אחיד בארחי דאורייתא, אתרחים לעילא, ואתרחים לתתא, ורחימא דקב"ה הוי, כד"א א ויי' אהבו, דהוה רחימוי ב דקב"ה, ורחים ליה. וכד ב"נ אסטי ב מארחי דאורייתא, כדין צר ג כח כה, צר דיליה, ומארי דבבו איהו לגביה, ושלטי עלוי ההוא ד דאקרי רע. עד דמקטרג ביה בהאי ע"מא, ובעלמא דאתי.

קיב) ת"ח א) ו האי רע. דאיהו יצר הרע, שליט על ע"מא, בכמה סטריין, וכמה שלטנו אית ליה בע"מא, ואיהו ג חויא תקיפא, דחב ביה ד אדם, וכשלין ד ביה בני ע"מא, ומשכי ליה עלייהו, עד דאפיק לון י נשמתייהו. קיג) ות"ח, כד איהו שליט, שליט על גופא, וכיון דעל גופא שליט, נשמתא נפקא יא מניה, בגין דגופא יא אסתאב, ונשמתא סלקא. ולא שליט עליה, עד דנטיל רשו. וכמה אינון דאתיין מסטריה, ושלטין על ע"מא. והא י תנינן דכל יא עובדין דע"מא יא דאתעבידו, יא ושלטי בהו, ואית ליה ממנן ושמשיין, כלהו שמשין יא בעובדין יא דע"מא.

קיד) ועל דא איהו קץ דשמאלא, והא אוקמוה, דאית קץ לימינא, ואית קץ לשמאלא, והאי קץ דשמאלא איהו קץ כל בשר. יא קץ כל בשר אקרי, קץ כל רוחא לא ב אקרי, ורוא דמלה, דא איהו יא קץ ודא איהו יא קץ, דא קץ יא על בשרא ודא על רוחא, בגין כך, דא פנימי, ודא חיצוני. דא ימינא, ודא שמאלא. דא קדישא, ודא מסאבא. והא אוקמוה.

מסורת הזהר
(א) (שמואל ב' י"ב).

דרך אמת
(ב) וילא קס"ה ט"ב.

חלוסי גרסאות א איהו ב"נ. ב ליג דקב"ה. ג ארתי; אורחי; אורחוי. ד כחכה. ה דאקרי. ו ליג האי. ז חריא; חריא. ח אדם קדמא (אה"ל). ט בה. י נשמתיהו. יא מיניה. יב סאב. יג חנו. יד עיבדין. טו אתעביד. טז שליט ואה"ל. זא בעובדין, יא ליג דע"מא. יב ליג קץ כל בשר. יג קץ אקרי. יד קץ כל בשר. יא קץ דרוחא. יב כל.

ויצא יעקב

הסולם

מאמר ד'

ובני העולם נכשלים בו, וממשיכים אותו עליהם עד שמוציא נשמתם מהם.

קיג) ות"ח כד איהו וכו': ובוא וראה, כאשר הוא, היצר הרע, שולט, שולט על הגוף, וכיון ששולט על הגוף, יוצאת ממנו הנשמה, כי מכיון שהגוף נטמא הנשמה עולה ממנו. ואינו שולט, להוציא נשמתו של אדם, עד שמקבל רשות (כנ"ל פ' נח דף כ"ט אות ע"ח). והרבה הם הבאים מצד היצר הרע ושולטים בעולם. ולמדנו, שכל המעשים שנעשו בעולם הם שולטים בהם, שעל ידי פיתויים נעשו, ויש לו ממונים ומשרתים, כולם משרתים במעשי העולם. כלומר, שמפתים בני אדם לעשות מעשים רעים.

קיד) ועל דא איהו קץ וכו': ועל כן הוא קץ של השמאל. ובארוהו, שיש קץ לימין ויש קץ לשמאל. וזה הקץ של השמאל, הוא קץ כל בשר. (כמ"ס לעיל פ' נח דף כ"ח אות ע"ה

ד"ה

הרע, שהוא שמאל, שולט על האדם, והוא דוחה את כה חזו, שהיא השכינה, לחוץ, עד שנעשה צר לו המקום במצור ובמצוק.

קיא) ד"א צר כחכה: פירוש אחר על הכתוב צר כחכה, כי כשהאדם אוחו בדרכי התורה, הוא אהוב למעלה ואהוב למטה, ונעשה אהובו של הקב"ה. כמו שאתה אומר, וי' אהבו, שהיה אהובו של הקב"ה ואהב אותו, וכאשר האדם נוטה מדרכי התורה, אז צר כח, כ"ה, שהיא השכינה, שנעשתה צר ואויב שלה, והיא נעשה שונא שלה. ורע ההוא שיהא יצר הרע, שולט עליו, עד שהוא מקטרג עליו בעולם הזה ובעולם הבא.

קיב) ת"ח האי רע וכו': בוא וראה, רע הזה שהוא יצר הרע, שולט על העולם בהרבה אפנים, והרבה ממשלה יש לו בעולם, והוא נחש העריץ, שחטא בו אדם הראשון.

(דפו"י דף קניב ע"ב)

קטו) ות"ח, רזא עלאה קדישא דמהימנותא, רזא דעלמא דדכורא, ועלמא דנוקבא, וכל קדושא דקדישין ב' ביה, וכל רזי ב' דמהימנותא מהכא נפקו, וכל חיין, וכל חירו, וכל ד טבין, וכל * נהורין ב' מהכא אינון, וכל ברכאן ווטלי נדבאן וכל ז' רחימו דרחימותא כלל מסטרא דא, רזא דדרום. קטז) מסטרא דצפון, ב' מתפשטי ב' דרגין, י' עד דנטא לתתא ב' קסטופא דדהבא, יא בסטרא יב מסאבא, יג לכלוכא יד דמסאב, ואחיד להאי לעילא, ואחיד להאי לתתא, והכא מזדוגי דכר ונוקבא כחדא, ואינון רוכב נחש, רזא דדכר ונוקבא, ורזא דא עזאל.

קיו) סו ומהכא סו מתפרשין דרגין, ונפקין כמה סטרין לעלמא, י' דמתפשטין מהכא, ושלטין על עלמא, וכלהו סטרי מסאבא, ורברבין ממנן, גו עלמא. תא חזי עשו כד נפק לעלמא, יא כוליה * סומקא כורדא, בשערא כגוונא דשעיר, ומתמן י' אלופין, ממנן ב' תריסין, דשלטין בעלמא, והא אוקמוה. קיח) תא חזי, ב' אשרי שומרי משפט, דנטרי כל מהימנותא, דקודשא בריך הוא, בגין דקודשא בריך הוא, כ' איהו משפט, כ' ובעי ליה לבר נש, דנטרא,

דרך אמת

ה) זוכס הזהב והיינו מוחרי הדין הנשפע מלמעלה. א) סומכא: ח"א קמט: ב) (תהלים ק"ו) לעיל דף ג"ב ציון ה'.

חלופי גרסאות א' ל"ג ביה, ב' מהימנותא, ג' וכליל ביה כל [וכל] נהירין, ד טבאן, ה מהכא נפקי (אה"ל), ו וכולי, ז רחימו ול"ג וכל, ח מ"ש מתפשטי, ט דרגין לתתא עד דימטא לתתא (אה"ל) י ל"ג עד דמטא, יא ובסטרא, יב דמסאבא (אה"ל) יג לכלוכא, יד דמסאבו (אה"ל) טו והכא, ומהכא, טז מתפרשי יז דמתפשטי, יח כללהו, יט אלפין כ תריסר, כל למהימנותא, כז הוא, כח מוסיף ובעי ליה ובעי ליה.

מאמר ד'

הסולם

ויצא יעקב

ואוחזת לזה שלמטה שהיא הנקבה, וכאן מזדווגים זכר ונקבה יחד. והם, רוכב על נחש, ונחש, שה"ס דכר ונוקבא, (כנ"ל אות כ"ג) וזה סוד עזאל, שהוא כולל דכר ונוקבא דטומאה.

קיו) ומהכא מתפרשין וכו': ומכאן המדרגות מתחלקות, וכמה בחינות יוצאות לעולם, המתפשטות מכאן ושולטות על העולם, והן כולן בחינות הטומאה, ושרים הממונים על העולם, בוא וראה, עשו כשיצא לעולם, היה כולו אדום כמו ורד שצבע אדום רומז על השמאל, ובשערות כמו שעיר, שהוא מכומאה, כמ"ש ושעירים ירקדו שם, ומשם אלופים ממונים התקיפים, השולטים בעולם, וכבר בארנוהו.

קיח) תא חזי, אשרי שומרי משפט: היינו השומרים אמונתו של הקב"ה, כי הקב"ה נקרא משפט, וצריך האדם לשמור עצמו שלא יסור לדרך אחר אלא שיהיה שומר משפט, משום שהקב"ה הוא משפט, שכל דרכיו משפט, פירוש, השם משפט, יורה, על הכרעת דברים, הבאה אחר שמיעת ב' צדדים ההפכים זה לזה, כמו שופט, אחר ששמע היטב כל הטענות של שני הצדדים המריבים, הוא נותן

את

ד"ה קץ ע"ש.) קץ כל בשר נקרא, ואינו נקרא קץ כל רוח. וסוד הדבר הוא שיש ב' קצים, זה הוא קץ, וזה הוא קץ, זה הוא קץ על בשר, דהיינו הממונה על הנוף, וזה הוא קץ על רוח, שהוא הממונה על רוח האדם. משום זה, זה פנימי, דהיינו הקץ על רוח, וזה חיצון, דהיינו הקץ על בשר. זה הפנימי קדוש, וזה החיצון הוא סמא, וכבר בארנוהו.

קטו) ות"ח רזא עלאה וכו': בוא וראה, בצד ימין שהוא דרום, בו הוא, סוד העליון הקדוש של האמונה, סוד עולם הזכר שהוא ז"א, וסוד עולם הנקבה, שהוא הנוקבא דז"א, וכל קודש הקדשים, וכל סודות האמונה, שהיא הנוקבא, מכאן הם יוצאים, וכל החיים וכל החירות וכל הטוב וכל האורות מכאן הם, וכל הברכות, וטלי נדבה, וכל האהבה שבאהבות, הכל מצד הזה, דהיינו צד ימין, סוד הדרום.

קטז) מסטרא דצפון וכו': מצד צפון מתפשטות המדרגות עד שמגיעה למטה, לבי"ע, ססולת הזהב, (כמו שנחבאר לעיל וירא דף צ"ו אות שכ"ט בהסולם) בצד הטמא, טנופת הטמאה, אוחזת לזה של מעלה, שהוא הזכר,

(דפוסי דף קניב ע"ב ס) דף קניב ע"א)

דלא יסטי ^ה לאורחא אחרא, אלא דיהא נטיר משפט ^י בגין דקודשא בריך הוא איהו משפט, ^י דכל ארחוי משפט.

קיט) * עושה צדקה בכל עת, וכי בכל עת, יכיל בר נש, ^ז למעבד צדקה. אלא, מאן דישתדל ^ס באורחוי דאורייתא, ועביד צדקה, עם אינון דאצטריכו לה, דכל מאן דעביד ^י צדקה עם מסכנא, אסגי ההיא צדקה ^י לעילא ותתא. (כ) תא חזי, מאן דאשתדל בצדקה, ההיא צדקה דעביד, סליק לעילא, ומטא לעילא, לההוא אתרא דיעקב, ^י דאיהו רתיכא עלאה, ואמשיך ברכאן, לההוא אתר, ממבועא דכל ^ס מבועין, ^ס ומההיא צדקה, אמשיך וארבי ברכאן, לכל אינון תתאי, ולכל רתיכין, ולכל חילין, וכלהו אתברכאן, ואתוספן נהורין, כדקא יאות, בגין דכלהו ^י אקרו עת, ^ה ודא הוא ^י דכתיב, עושה צדקה בכל עת.

מסורת הוהר

(א) לעיל דף ג' ציון ו'. (ב) צדקה עם מסכנא: לעיל בהקדמת הוהר דף ק"מ ציון ג' (ג) אקרו עת: ח"א קטז. קצה.

חלופי גרסאות ^ה לארחא. ^כ ליג מן בגין עד עושה. ^נ וכל. ^ד למיעבד. ^ס בארחוי. ^ו לעילא לעילא וליג מן ת"ח עד לההוא אתרא. ^ז האיהו. ^ח מבועין. ^ט ההוא. ^י ליג דכתיב.

דרך אמר

(ה) כיח עתים דקהל ג'.

ויצא יעקב

הסולם

מאמר ד'

לימין. שע"כ נגרש אדם מג"ע. כמ"ש, מן ישרא ידו ולקח מעץ החיים ואכל וחי לעולם. וחיצון היה שיעלה מ"ן ליחד קב"ה ושכינתיה, בסוד שומר משפט. שהוא הכרעה ותוצאה מב' הקוין ביחד, ואינו נוטה לא לימין ולא לשמאל. וז"ש, אלא דיהא נטיר משפט, בגין דקב"ה איהו משפט, דכר אורחוי משפט. שהקב"ה בזוג עם השכינה נק' משפט. כי אז כל דרכיו משפט, דהיינו בדרך אמצעי הכולל בתוכו את הימין והשמאל ביחד, ואינו נוטה לא לימין ולא לשמאל.

קיט) עושה צדקה בכר עת: שואל, וכי בכל עת יכול האדם לעשות צדקה. ומשיב, אלא מי שהולך בדרכי התורה ועושה צדקה עם אלו הצריכים צדקה, נחנן לעושה צדקה בכל עת, כי כל מי שעושה צדקה עם העני, הוא מרבה צדקה ההיא, דהיינו הנוקבא, הנק' צדקה, למעלה ולמטה. שגורם זוג זו"ן למעלה, ושפע ברכות למטה. (עי' לעיל פרשת לך דף א' ד"ה פירוש). (כ) ת"ח מאן וכו': בוא וראה, מי שמשתדל בצדקה, אותה צדקה שעושה, עולה למעלה, ומגעת למעלה לאותו המסום של יעקב, שהוא מרכבה עליונה, דהיינו הנוקבא הנקראת מקום, וממשיך ברכות למקום ההוא, מן הפעיין של כל המעיינות, דהיינו מבינה שכל המוחן מפנה הם. ומההוא צדקה, דהיינו הנוקבא אחר שקבלה הברכות מבינה, ממשיך ומרבה הברכות לכל התחתונים

את הכרעתו, ואומר פלוני אתה זכאי, ופלוני אתה חייב. והכרעה זו נקרא משפט. וז"ס קו האמצעי, שהוא מכריע בין שני הקוין ימין ושמאל, ההפכים זה לזה, באופן, שיאירו שניהם לצד הקדושה. ועל שם הכרעתו זו, הוא נקרא, משפט.

ולפיכך, כדי לבאר לנו היטב סו"ה אשרי שומרי משפט, מאריך הוהר ומביא בקצור, את הדרכים והתוצאות מב' הצדדים ההפכים זה לזה, שהם, צד הימין, וצד השמאל, דהיינו מעלת העוסק בתורה מבחינת עץ החיים שבה, שהוא כולו ימין, (באות ק"ט) ולעומתו המתרפה בתורה ונופל לאילנא דמותא שהוא כולו שמאל. וכן ענין קץ לימינא ולעומתו קץ דשמאלא (באות ק"ד) וכן התוצאות מסטרא דדרום (באות קט"ו) ולעומתם מסטרא דצפון, (באות קט"ז) ואחר שידענו כל זה, מבאר הכתוב ואומר ת"ח אשרי שומרי משפט דנטרי מהימנותא דקב"ה. הנוקבא נקראת מהימנותא, מהימנותא דקב"ה, פירוש, יחוד קב"ה ושכינתיה, שאז בשעת היחוד נקרא הקב"ה משפט. וז"ש דנטרי מהימנותא דקב"ה בגין דקב"ה איהו משפט, דהיינו בעת היחוד עם השכינה. כי הקב"ה הוא ימין, והשכינה הי"ס שמאל, וזווגם יחד הי"ס משפט. ושלא בשעת היחוד, אע"פ שהוא סוד עץ החיים, עכ"ז אינו עוד שלמות הנרצה, ואינו נקרא אז משפט, להיותו נוטה (וסרי דף קנ"ג ע"א)

קכא) תא חזי, בזמנא דהוו ישראל, בארעא קדישא, אינון הוו ^א משכי ברכאן, ^ב מלעילא לתתא, ^ג וכד נפקו ישראל, מארעא קדישא, עאלו תחות רשו אחרא, וברכאן אתמנעו מעלמא.

קכב) תא חזי, יעקב הוה תחות רשו קדישא, כיון דנפק ^ד מארעא, עאל ברשו אחרא, ועד לא עאל תחות רשו אחרא, אתגלי עליה קודשא בריך הוא בחלמא, וחמא כל מה דחמא, ואזלו עמיה מלאכין קדישין, עד דיתיב על בירא, וכיון דיתיב על בירא, ^א סליקו ^ב מיא לגביה, וכן הוה ^ג משה, דמתמן אזדמנת ליה אתתיה. רוא דמלה, בירא לא סלקא, אלא כד חמא קשרא ^ד דיליה, לאתחברא בהדיה.

קכג) ^א וואמר רבי אבא, כל הני קראי קשיין אהדדי, בקדמיתא כתיב ^ב ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, ולבן בחרן הוה יתיב, אמאי נטיל מתמן, דכתיב ^ג וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם. ומנלן דבחרן הוה ^ד דיוריה דלבן, דכתיב ^ה ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו מחרן אנחנו. ^ו ויאמר הידעתם את לבן בן נחור ויאמרו ידענו. ^ז משמע ^ח דיוריה דלבן, בחרן ^ט הוה.

קכד) אלא, יעקב אמר, אנא בעינא למיעל בשכינתא, בגין דבעינא

מסורת הוהר

א) סליקו מיא: לעיל דף מ"ה ציון ב'. ב) לעיל דף א' ציון א'. ג) (בראשית כ"ט) ד) (שם) ה) (שם)

חלופי גרסאות א) משפיעי. ב) לעילא. ג) כד. ד) מסטרא דא. ה) מייא. ו) למשה (אה"ל) ז) עליה. ח) אמר. ט) ביה דיוריה. י) נחור וגו'. יא) משמע. יב) דיוריה. יג) הוא.

הסולם

מאמר ד'

ויצא יעקב

שישב על הבאר, וכיון שישב על הבאר, עלו המים לקראחו, וכן היה אצל משה, כי משם נזדמנה לו אשתו. סוד הדבר של עליה המים, הוא, הבאר, אינה עולה, אלא בעת שרואה את הקשר שלה, דהיינו בן זוג, להתחבר עמו. פירוש. הבאר רומזת על הנוקבא דז"א, ומשה וכן יעקב היו מרכבה לז"א, וע"כ עלו המים לקראתם, כמו נוקבא לקראת בן זוגה.

קכג) ואמר רבי אבא וכו': ואריא, כל אלו המקראות סותרים זה את זה. בתחילה כתוב, ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, ולבן בחרן היה יושב, ואם כן, למה נסע משם. שכתוב, וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם. ומאין לנו, שמושבו של לבן בחרן היה, כי כתוב, ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו מחרן אנחנו, ויאמר הידעתם את לבן בן נחור ויאמרו ידענו. ומשמע שמושבו של לבן היה בחרן, וא"כ למה הלך ארצה בני קדם.

קכד) אלא יעקב אמר וכו': אלא יעקב אמר, אני רוצה להתחבר עם השכינה,

שה"ס

התחתונים ולכל המרכבות של המלאכים, ולכל צבאות העליונים. וכולם מתכרכים, והאורות נתוספים כראוי. ומשום שכולם דהיינו כל התחתונים והמלאכים הנ"ל, נקראים עתה, להיותם נמשכים מן הנוקבא שנקראת עתה, על כן כתוב, עושה צדקה בכר עתה. שפירושו, שמרבה השפע בכל דרי ג', עולמות ביי"ע, המתפשטים מן הנוקבא, ונקראים עתה כמו הנוקבא.

קכא) ת"ח בזמנא וכו': בוא וראה, בזמן שהיו ישראל בארץ הקדושה, היו מושכים ברכות ממעלה למטה. וכשיצאו ישראל מארץ הקדושה, באו תחת רשות אחר, ונמנעו הברכות מן העולם.

קכב) ת"ח, יעקב וכו': בוא וראה, יעקב היה תחת רשות הקדושה, בארץ ישראל, כיון שיצא מן הארץ, בא ברשות אחר, שאינו קדוש.

ועד לא עאל וכו': ומטרים שבא תחת רשות אחר, נגלה עליו הקב"ה בחלום. וראה כל מה שראה, והלכו עמו מלאכים הקדושים, עד (דמרי דף קנ"ג ע"א)

לאזדווגא. אבא כד ^ה אתנסיב, ושרד לעבדא, אשכח עינא ^ג דמיא, ^ז וכדין
אזדמנת ליה לאבא אתתא. ^ז והא באתר דא, לא אשכחנא, לא עינא, ולא
בירא, ולא ^ה מיא, ^ו ומיד וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם, ותמן
אזדמנת ליה בירא, כדקאמרן, ואזדמנת ליה אתתיה.
קכה) רבי אלעזר אמר, חרן, תמן הוה ^ז ודאי, ^ח והאי בירא ^ט בחקלא
הוה, דאי לאו הכי, אמאי כתיב * ותרץ ותגד לאביה, אלא בגין דהוה
סמיך ^י למתא.

קכו) ואמר רבי אלעזר, ^{יא} יעקב דאזדמנת ליה על בירא אתתא, אמאי
לא אזדמנת ליה לאה, דהא ^{יב} לקיימא ליה ^{יג} ליעקב, כל אינון שבטין. אלא לאה,
לא בעא קודשא בריך הוא, לזווגא ליה ליעקב באתגליא, דכתיב ^{יד} ויהי בבקר
והנה היא לאה, ^{יז} דהא קודם לכן לא אתגליא מלה.

קכז) ^{טו} ותו, בגין לאמשכא ^{טז} עינא ^{יז} ולבא דיעקב, בשפירו דרחל, ^{יח} למעבד
דיוריה תמן, ^{יט} ובגינה (* אזדוגת ליה לאה, ואוקימת ^כ כל אינון שבטין.
במה ידע יעקב מאן היא רחל. אלא דאינון ^{כא} רעין אמרו ליה, דכתיב ^{כב} והנה
רחל בתו באה עם הצאן.

קכח) תא חזי מה כתיב, ויאמר ^ה ד אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה,
וכי מה ^כ דעתיה דיעקב, דלא קאמר עשר ירחין, או שתא חדא, אלא שבע
שנים אמאי. אלא יעקב בחכמתא עבד, ^{כג} בגין כד דלא ימרון, ^{כד} דבגין

דרך. אמת
(ה) גליון וללכן שתי כוונות ד' קס"ג ח'.
(א) (שם) (ב) (שם) (ג) (שם) (ד) (שם)
ח"ג כ. קיא. ז"ח תולדות דף כז טב שט.

חלופי גרסאות ח' אתנסיב. ג דמיא. ג ותמן. ד והא אנא (אהיל) ה מיא, ו מיד. ז ל"ג ודאי ח והא.
ט הוה בחקלא. ילמאתא יל ל"ג יעקב. יב לקיימא. יג יעקב. יד מכלל דהא (אהיל). טו חו.
טז ל"ג עינא. יז לבא. יח למיעבד. יט ובגינה. כ מכלל כה רעין. ככ דעתיה. כג ל"ג בגין. כד ולא. כה דהא בגין.

מאמר ד' הסורים ויצא יעקב

שה"ס הכאר, משום שאני רוצה לישא אשה.
אבי, כשעמד לישא אשה, ושלח את העבד. מצא
העבד מעין המים, ואז נזדמנה אשה לאבי,
והרי במקום הזה, בחרן, לא מצאתי, לא מעין,
לא בור, לא מים. ומיד, וישא יעקב רגליו וילך
ארצה בני קדם, ושם נזרמן לו הבאר, ונזרמן
לו אשה, כמו שאמרנו.
קכה) רבי אלעזר אמר וכו': רא"א, חרן, שם
היה יעקב ודאי, כי הוא ארץ הקים,
ובאר זו בשדה של חרן היתה, ואם אינו כן, למה
כתוב ותרץ ותגד לאביה. אלא, משום שהיה
סמוך לעיר.

קכו) ואמר רבי אלעזר וכו': ואר"א, יעקב,
שאשה נזדמנה לו על הבאר, למה
לא נזדמנה לו לאה, הרי היא העמידה ליעקב
כל אלו השבטים, ומשיב, אלא, לאה, לא רצה
הקביה לזווג אותה עם יעקב בגלוי, שכתוב,
(דשמי דף קנ"ג ע"א ט) דף קנ"ג ע"ב

מאמר אעבדך שבע שנים
קכח) תא חזי מה כתיב וכו': בוא וראה, מה
שכתוב, ויאמר אעבדך שבע שנים
ברחל בתך הקטנה, ושואל, מה היה דעתו של
יעקב, שלא אמר עשרה חדשים או שנה אחת,
אלא שבע שנים למת, ומשיב, אלא יעקב עשה
בחכמה

תיאובתא דשפירו דרחל עבד, אלא בגין חכמתא, דסיהרא בת שבע ^א שנין, היא, וכלהו שבע שנין עלאין, שרו עליה דיעקב, עד לא נסיב לה ^ב דרחל למיתב גבה כדקא יאות, דהא יעקב נטל כלהו בקדמיתא, ולבתר ^ג אתא לגבה, בגין לאשתכחא איהו שמים, ואיהי ארץ.

קכט) ורזא דמלה, ^א דויהיו בעיניו כימים אחדים, מאי כימים אחדים, אלא, כלהו שבע שנין, שקיל לון בעינוי, כאינון עלאין, דאינון ^ב אחדין ^ג דלא ^ד מתפרשאן, וכלהו חד, ^ה דמתקשרן דא בדא. באהבתו אותה, לאשתכחא כגוונא עלאה.

קל) תא חזי, דאפילו לבן רמז ליה באינון שבע, ולא ידע מאי קאמר, דפתח ואמר ^א ^ב טוב, דכתיב ^ג טוב תתי וגו'. אמר רבי אבא, הכי הוא ודאי, פלח שבע ^ד שנין, לאזדווגא ^ה בשמטה. אמר רבי אלעזר, תא חזי, בכל אתר יובלא סתים, דלא אתגליא, ^ו ושמטה אתגליא.

קלא) ^א תא חזי, בשעתא דיעקב פלח שבע שנין קדמאין, ^ב נפקא קלא ואמר,

דרך אמר

ה) פ"י שהחמד שהוא מחלת ז' שנים העליונים נקרא טוב, ובזהר שיר העירים בפסוק יעקבי מנסיקות טוב לאו איהו אלא מסטרא דלור קדמאה וכן נפרשה תרומה קכ"ז א' וקכ"ח ב'.

מסורת הזהר

א) (שם) ח"א קנר, ב) דלא מתפרשאן: ח"א קנר ג) (שם) ת"ז חק' ע' דף. ד) שמטה: לעיל דף ב' ציון א.

חלופי גרסאות א' ל"ג שנין, ג רחל, ג אחי, ד דכתיב; כתיב (אה"ל) ה אחדים, ו מתפרש; ז דמתקשרא. ח ל"ג טוב דכתיב, ט שנים, י שמטה; ושמטא, יא ותא, יב נפק.

מאמר

בחכמה, כדי שלא יאמרו הבריות, שבשביל התשוקה ביפיה של רחל עשה זה, אלא שידעו שעשה בחכמה, כי הלבנה, שהיא הנוקבא דז"א, בת שבע שנים היא, כלומר, שצריכה להבנות בשבע ספירות חנ"ת גז"מ, וכל שבע שנים העליונים, דהיינו חנ"ת והי"מ מבינה, נחו על יעקב, מטרם שנשא את רחל, כדי לשבת אצלה כראוי. דהיינו להשפיע לה מס"ד דבינה לז"ס שלה, כי יעקב לקח כולם מתחילה, מבינה, ואח"כ בא אליה, פדי להמצא, הוא בבחינת ז"א שהוא שמים, והיא בבחינת נוקבא דז"א, שהיא ארץ.

קכט) ורזא דמלה וכו': וסוד הדבר, שכתוב, ויהיו בעיניו כימים אחדים, ושואל, מהו כימים אחדים, ומשיב, אלא כל שבע השנים היו שקולים בעיניו, כמו ז' שנים העליונות מבינה שהן אחדות ביחוד אחד, ואינן נפרדות, יכולן אחד, שהן מתקשרות זו בזו, באהבתו אותה, סירוש, שאהב אותה, להיותה נמצאת לו, כעין יחוד העליון שבבינה.

קל) ת"ח דאפילו לבן רמז וכו': בוא וראה, שאפילו לבן רמז לו באלו שבע ספירות הגיל, ותוא עצמו לא ידע מה שאומר, (דפריי דף קנ"ג ע"ב)

הסוד

אענך שבע שנים

כי פתח ואמר טוב, שכתוב טוב תתי אותה לך וגו' אמר רבי אבא, כן הוא ודאי, שעבד שבע שנים, שהן ז"ס, כדי להזדווג בשמטה. דהיינו כדי להשפיע אותן ז"ס להנוקבא תתאה, רחל, שנקראת שמטה. טוב ה"ס ז' ספירות עליונות הנמשכות מבינה, להיותן מנקודה דמפתחא: אשר ט' ה"ס יסוד, ו' ה"ס ת"ת הכולל שש ספירות, ב' ה"ס ב' ההין, כמ"ש כל זה באורך לעיל (בראשית א' דף רס"ז אות שכ"ו ע"ש, ובהסולם)

אמר רבי אלעזר ת"ח וכו': אר"א, בוא וראה, בכל מקום, יובר שהוא בינה, הוא סתום, שאינו מתגלה, היינו חסדים מכוסים ונעלים מחכמה, ושמטה, מתגלה, כלומר, שהחסדים שבה מתגלים בהארת החכמה. וכן לאה ורחל הן כנגד יובל ושמטה, כי לאה היא בחינת הנוקבא דז"א שמחזה ולמעלה, שהיא כנגד בינה, שהיא יובל, והיא בחינת עלמא דאחכסיא, ורחל היא בחינת הנוקבא דז"א שמחזה ולמטה, שהיא שמטה, והיא בחינת עלמא דאחגליא.

קלא) ת"ח בשעתא וכו': בוא וראה, בשעה שיעקב עבד שבע שנים הראשונות,

א יעקב, * מן העולם ועד העולם כתיב, עולם * סתים דלעילא * יובלא
ד מתמן * שירותא. * דאלין דאינון * סתימין, דלא * אתגליא * לון * מן
יובלא אינון, בגין כך אסתימו, * מיעקב, דלא * ידע, דחשב דהא מן שמטה
אינון, ובגין * דיעבד * שירותא מעולם דלעילא, אתכסיין מניה, בגין דיובלא
איהו סתים, ולבתר דעברו שני יובלא * דאתכסיא, * עבד שני שמטה דאתגליין,
ואתעטר * בתרין עלמין ואחיד לון.

קלב) ת"ח, לאה אולידת שית בנין וברתא חדא, והכי אתחזי, * דהא
שית סטריין, קיימין עלה ואלין שית, וברתא חדא, ברזא * עלאה * נפקא.
קלג) רחל אולידת תרין צדיקים. והכי אתחזי, * הא שמטה, * דבין
תרי צדיקי יתבא * לעלמין, דכתיב * צדיקים ירשו ארץ, צדיק לעילא,
כ * וצדיק לתתא. צדיק לעילא, מניה * נגדן מיין עלאין, צדיק לתתא, * מניה
נבעא נוקבא, * מיא * לגבי דכורא, בתיאובתא שלים. צדיק * מסטרא
דא, וצדיק מסטרא דא, כמה דדכורא לעילא, יתיב בין תרי נוקבי, הכי נמי
נוקבא לתתא, יתבא בין * תרי צדיקי.

דרך אמת

א) ק"ח * ומה * כי ואלה * כי * ויג * כי * א) (ההלים ק"ו) ח"א קנח: רי. ח"ב כב.
והי * רמ"ז * כי. ב) רמ"ס * כי ויקבל * כי * ב) בתרין עלמין: ח"א קנב: קנד. ח"ב רנו:
רי"ג * כי.

מסורת הזהר

א) ק"ח * ומה * כי ואלה * כי * ויג * כי * א) (ההלים ק"ו) ח"א קנח: רי. ח"ב כב.
והי * רמ"ז * כי. ב) רמ"ס * כי ויקבל * כי * ב) בתרין עלמין: ח"א קנב: קנד. ח"ב רנו:
רי"ג * כי.

חלופי גרסאות א ליג יעקב. ב ליג סתים. ג מוסיף עולם דלעילא יובלא. ד ומתמן. ה הוא שרותא. ו אלין
ז מוסיף לעילא סתימין. ח כן; לן. ט מוסיף מן מן. י מן יעקב. יא ידע בהו. יב דעבד.
יג שרותא. יד דאתכסיין. טו עבד. טז דדא. יז יובלא. יח נפקן (אה"ל). יט ליג הא שמטה; דהא (אה"ל).
כ בין (אה"ל). כא עלמא. כב צדיק. כג נקטא; נחתן (אה"ל). כד מיניה. כה מייא. כו דדכורא ול"ג לגבי
כו תרין צדיקין.

מאמר

יצא קול ואמר, I מן העולם ועד העולם כתוב, סטירוסו שממשיכים מעולם הנסתר. לאה, ער עולם הנגלה שהוא רחל, עולם הסתום שלמעלה שהוא יובל, דהיינו לאה, משם ההתחלה ולא מעולם הנגלה, שהוא רחל, ואלו המדרגות שהן סתומות ואינן מתגלות לנו, הן מיובל, ומשום זה נסתמו מיעקב, שלא ידע אפילו, שהן בשביל לאה, שהיא יובל, אלא שחשב אשר מן שמטה הן דהיינו בשביל רחל, ועור טעם, כדי שיעשה ההחלה מעולם העליון שהוא לאה, ע"כ נתכסו ממנו שייכים ללאה, משום שיוכל הוא סתום, ולהיותו סתום ומכוסה מחכמה, לא היה רוצה להתחיל ולהמשיך ממנו, אם לא היה חושב, ששייכים לעולם הנגלה. ואחר שעברו * שני יובל המכוסים, עבד * שני שמטה הנגלים, בשביל רחל, ונתעטר יעקב בשני עולמות, בעולם הנסתר ובעולם הנגלה, ונתאחד בהם.

מאמר צדיק עליון תחתון.

קלב) ת"ח לאה אולידת וכו' בוא וראה, לאה ילדה ששה בנים ובת אחת. וכן (דפני דף קניג ע"ב)

הסולם

צדיק עליון צדיק תחתון

ראוי להיות, כי ששה קצוות עומדים עליה, דהיינו יעקב, שהוא ת"ת הכולל חג"ת נה"י, ואלו הששה ובת אחת יצאו בסוד עליון, דהיינו ששה בנים כנגד ו"ק חג"ת נה"י, של יעקב, ובת אחת כנגד המלכות.

קלג) רחל אולידת וכו': רחל הולידת שני צדיקים. וכן ראוי להיות, כי רחל היס שמטה היושבת לעולם בין שני צדיקים. שכתוב צדיקים ירשו ארץ, והם צדיק למעלה וז"א, וצדיק למטה בנוקבא, צדיק למעלה ממנו נמשכים מים עליונים, שה"ס אור ישר שממעה למטה. צדיק למטה, ממנו הנוקבא נובעת מים, אל הזכר, שה"ס אור תוור, שממטה למעלה בתשוקה שלמה. ונמצא שיש לה, צדיק מצד זה וצדיק מצד זה, כמו שהזכר העליון, שהוא ז"א, יושב בין שתי נוקבין. שהן בינה ונוקבא, כן הנוקבא של מטה דהיינו הנוקבא שמחה ולמטה דז"א, יושבת בין שני צדיקים, שהם יוסף ובנימין.

פירוש. כי גודע סוד הרקיע והפרסא

שיש

קלד) ועל דא, יוסף ובנימין, תרין א צדיקין נינהו. * יוסף ז זכה : למהוי צדיק לעילא בגין דנטר את קיימא. בנימין איהו צדיק י לתתא, לאתעטרא שטמה, בין תרי צדיקי: יוסף הצדיק, ס ובנימין הצדיק.
קלה) וכי בנימין צדיק הוה, אין, דכל יומי, לא חטא בהאי את קיימא. ואע"ג דלא אודמן ליה עובדא כיוסף, אי הכי אמאי אקרי צדיק, ו אלא כל יומי דיעקב ס הוה באבלא דיוסף, לא שמש ס ערסיה. ואי תימא י דכד יא אתנטיל יוסף מיעקב, י רביא הוה ולא נסיב, ואת אמרת דלא י שמש ערסיה, אלא אע"ג דאודווג לבתר לא בעא לשמשא ערסיה.

מסורת הזהר

(א) יוסף - צדיק: ח"א נט. קנח.

חלופי גרסאות א צדיקי; צדיקים. ז זכא. ג למיהוי. ד ל"ג לתתא ס בנימין צדיק. ו לא (ד"א). ז יומי. ח דהוה (אח"ל). ט ערסיה בנימין (אח"ל). י מיסוף אי הכי כד (אח"ל). יא אתנטיל. יב רביא. יג שימש.

מאמר

הסוכר

צדיק עליון צדיק תחתון

צדיק תחתון, כי נה"י דנוקבא תתאה הם, וה"ס בנימין.

וזה אמרו כמה דדכורא קעילא יתיב בין תרי נוקבי כי יש לו בהכרח ב' בחינות נה"י, שנה"י דעליון שלו מדביקים אותו לנוקבא עלאה בינה, כדי לקבל אורותיה, ונה"י של עצמו מדביקים אותו אל הנוקבא תתאה, להשפיע לה אורותיה, כמו שנתבאר, הכי נמי נוקבא לתתא יתבא בין תרי צדיקי, כן יש לה גם כן ב' בחינות נה"י בהכרח, שעיקרם הוא יסוד, המכונה צדיק, א' הוא נה"י דעליון שלה שהוא ז"א, שמקבלת אורותיה מנה"י הללו, שה"ס צדיק עליון יוסף, ב' הוא נה"י דעצמה המדביקים אותה אל נשמות הצדיקים להשפיע אליהם, שעיקרה הוא יסוד, והוא נק' צדיק תחתון בנימין.

קלד) ועל דא יוסף וכו': ועל כן יוסף ובנימין שני צדיקים הם, יוסף זכה להיות צדיק למעלה, ב"א, משום ששמר אות בריית. בנימין הוא צדיק למטה בנוקבא עצמה, כנ"ל בדבור הסמוך, כדי שהשטמה שהיא הנוקבא תתעטר בין שני צדיקים, יוסף הצדיק ובנימין הצדיק, כמ"ש לעיל.

קלה) וכי בנימין וכו': ושואל, וכי בנימין היה צדיק, ומשיב, תן, משום שלא חטא כל ימיו באות הברית, ואע"פ שלא קרה לו נסיון של מעשה כמו ליוסף, ושואל, אם כן, למה נקרא צדיק, כיון שלא קרה לו שום נסיון. הלא הרבה אנשים שומרי בריית היו כל ימיהם, ולא נקרא בשם צדיק, וזולת, אם באו לידי נסיון.

אלא כל יומא דיעקב וכו': ומשיב, אלא כל הימים

שיש באמצע כל פרצוף במקום החזה, דשאיב מלעילא ויהיב לתתא, (כנ"ל ב"א דף רצ"ב איה ס"ט) שה"ס מלכות המסיימת העולה לת"ת של כל פרצוף, שה"ס בינה דגוף, ומורידה חצי בינה ותו"מ דגוף, הנקראים נה"י, למדרגה תחתונה ממנה, וכיון שנה"י הללו מתחברים בתחתון בעת קטנות, הנה אח"כ לעת גדלות שהעליון מחזיר אל מדרגתו את נה"י שלו ממקום התחתון, עולה עמהם למקום העליון, גם התחתון הדבוק בהם, ועל ידי זה מקבל התחתון את האורות שבעליון, ונמצא עתה שהפרסא שואבת מעליון ומשפעת לתחתון, כי לולא הפרסא שהורידה והדביקה נה"י דעליון בתחתון, לא היה יכול שום תחתון לעלות ולקבל משהו מן העליון שלו, להיותם ב' מקומות נפרדים. באופן שנה"י דבינה, שנדבקו בז"א משפיעים לז"א, אחר שיחזרו לבינה, את האורות דבינה, ונה"י דז"א שנדבקו בנוקבא, משפיעים לנוקבא, אחר שחזרו לז"א, את האורות דז"א, ונה"י דנוקבא שנדבקו לנשמות הצדיקים, משפיעים להם, אחר שחזרו לנוקבא, את האורות דנוקבא, ולפיכך נבחן שז"א יושב בין שתי נוקבין, כי נה"י דבינה שירדו לז"א, מדביקים ומעלים אותו לבינה, שהיא נוקבא עלאה, ונה"י של עצמו שירדו לנוקבא תתאה, מדביקים ומעלים אליו את הנוקבא תתאה, וכן נבחנת הנוקבא תתאה שהיא יושבת בין שני צדיקים, כי נה"י דז"א, שעיקרם הוא קו אמצעי שבהם, שהוא יסוד, ירדו ונדבקו בנוקבא, וה"ס צדיק העליון, כי נה"י דז"א הם, והוא סוד יוסף, ונה"י של עצמה, שעיקרם הוא יסוד, ירדו ונדבקו לנשמות הצדיקים, וה"ס (דפ"י דף קנ"ג ע"ב)

קלו) ואנן הכי ח תנן, בשעה דשאל יוסף לבנימין, אמר י ליה אית לך אינתו. ג א"ל אין. ד א"ל אית לך בנין, ה א"ל אין. והיך אקרון, א"ל על שום י אחי וכו' גרא ונעמן וגו' ז דכתיב * ובני בנימין בלע ובכר וגו', ואת אמרת דלא שמש.

קלז) ח א"ל אין, דהא בההיא ט שעתא י לא הוו יא ליה, יב ואי תימא ובני בנימין בלע ובכר, כד עאלו למצרים, הכי הוא ודאי, דכל זמנא דאתאבל יעקב על יוסף לא שמש ערסיה, ואוליד בנין. יג ואמר בנימן, הא יוסף אחי, את קיימא דאבא הוה, דהא ברית סיומא דגופא איהו, כיון דאיהו (ב) אתאביד, אנא אהא נטיר * אתריה דאחי.

קלח) ואי תימא הא בההוא זמנא דאתאביד לא הוה צדיק, דצדיק לא הוה עד דאערע עובדא ביה. אלא, כלהו הוו ידעי מיעקב, דיעקב הוה ידע, דאתר דא ירית יוסף, ובגיני כך אוריך י בלבן כ"כ, עד דיסתיים גופא, ומאן הוא סיומא דגופא, טו ברית. ועל דא כתיב, י ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף טו וגו', דהאודאי י השתא אשתלים גופא, כיון י דגופא אשתלים בעינא למיזל. ובגיני כך, בנימן ידע, ונטר יא אורחיה דאחוי.

דרך אמת

(ה) קנ"ה ב' משפטים קי"ד ב'. (א) (בראשית מ"ו) (ב) (בראשית ל') ח"א קנח: קסה :

(ג) דנופא אשתלים: ח"א קנח.

חלופי גרסאות ח תנינן. כ ל"ג ליה. ז ל"ג א"ל. ד ואית ול"ג א"ל; ז ל"ג א"ל; ח א"ל (לא אה"ל) (בנין) זמינן יי [א"ל] והיך אקרון [ואיך יקרון] (יתקרון) [לן] [לך] (א"ל) ע"ש אחי וגו'; ל"ג א"ל אין והיך אקרון. ו אחי וראש. ז ל"ג מן דכתיב עד דהא. ח ל"ג א"ל אין. ט בשעתא ול"ג א"ל אין דהא בההיא; אלא שעתא; אלא דהא בההיא שעתא. י מוסיף עדיין לא; עד לא (אה"ל). יא מוסיף ליה ובתר [ילאחר; לבתר] דיצא [דנפיק] [יוסף] מבית האסירין [האסיריים] הוו [הוה] ליה. יב ל"ג מן ואי תימא עד ואמר (אה"ל). יג אלא אמר. יד כ"כ בלבן; בבי לבן כ"כ. טו דא ברית. טז וגו' ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכח וגו'. יז ל"ג השתא. יח ארחיה.

מאמר

הכולל

צדיק עליון צדיק תחתון

הוא ודאי, שאז כבר היה לו בנימין, כי כל זמן שיעקב התאבל על יוסף, לא שמש בנימין מסתו ולא הוליד בנים, אמר בנימין, הרי אחי יוסף אות ברית של אבי היה, כי יעקב הוא ח"ת הכולל חג"ת נה"י, ויוסף הוא יסוד של יעקב, כי ברית, דהיינו יסוד. סיומו של הגוף הוא, שהוא ח"ת, וכיון שהוא נאבד, אני אהיה שומר את מקומו של אחי. דהיינו להיות לבחינת יסוד צדיק, וסיום הח"ת, כמו יוסף, ואם יוסף, הרי באותו זמן שנאבד יוסף, עוד לא היה יוסף בבחינת צדיק, כי אין מי שיזכה לבחינת צדיק, זולת אם יקרה לו מעשה נסיון, ואז עוד לא בא לידו שום נסיון, ומשיב, אלא כולם היו יודעים זאת מיעקב, שהוא היה יודע, שמקום זה יירש יוסף, כלומר, שהיה יודע ברוח הקודש, שיתנסה במעשה דאשת פוטיפר, ויזכה לבחינת יסוד צדיק, כי משום זה המתין כל כך בבית לבן, ולא חזר לביתו, עד שיושלם הגוף ומי הוא סיום הגוף, הוא ברית, דהיינו יוסף. וע"כ

הימים שיעקב היה באבלו של יוסף, לא שמש מסתו, ובשביל זה זכה לשם צדיק, ואם תאמר, הרי כשנלקח יוסף מיעקב היה עוד בנימין ילד, ולא היה נשוי, ואתה אומר שלא שמש מסתו, ומשיב, אע"פ שאחר כך נשא אשה לא רצה לשמש מסתו.

קלו) ואנן הכי תנן וכו': ומקשה שוב, והרי כך למדנו אנחנו, בשעה שיוסף שאל לבנימין, ואמר לו, יש לך אשה, אמר לו הן. אמר לו יש לך בנים, והשיב הן. א"ל ואיך נקראים, והשיב לו על שם אחי וכו' גרא ונעמן וגו' שכתוב ובני בנימין בלע ובכר וגו', ואתה תאמר שלא שמש.

קלז) א"ל אין וכו': א"ל הן, בשעה ההיא עוד לא היה לו בנים, דהיינו שחולק על אותה האגדה, ואם תאמר, הלא מקרא מפורש הוא, ובני בנימין בלע ובכר, כשבאו למצרים. כן (רמ"ז דף קנ"ג ע"ב *) דף קנ"ד ע"א)

קלט) כיון דאתא ל' ליוסף, וואשתכח, בנימן הדר ג לביתיה, ושמש ערסיה וואליד בנין. ה ועל דא ו קביה זעביד ליה צדיק לתתא, ויוסף צדיק לעילא, ובגיני כך, רחל תרין בנין אולידת, ולאה שית בנין וברתא.

קמ) ועל דא, אינון ח שבע שנין קדמאי אתכסיין, דלא ידע בהו יעקב בגין דהוו דיובלא, ואינון דשמטה אתגליין, יא ובשמטה יא דאתגליא, יא פלח ליובלא יא דאתכסיא, דכתיב * ויעבוד יעקב ברחל שבע שנים. שבע שנים סתם, ברחל פלח שבע שנין עלאין, ואתאחיד בהו בתרי עלמין. מכאן אוליפנא, מגו דאתגליא, אתי בר נש לסתימאה.

קמא) ואי תימא, אי הכי דשנין קדמאי מיובלא אינון, הא ביובלא כתיב י שבע שנים, ה) שבע פעמים, טו שבע שנים שכיחי, שבע פעמים אן אינון. אלא, אינון שבעה יומין דנטר טו בהלולא דלאה אשלימו חושבנא, דהא כל יומא

דרך אמת

ה) כל אחד כלולה מהשאר משא"כ בנהיות סקן הרי (א) (בראשית כ"ט) (ב) (ויסרא כ"ה) ח"ב קנח: ח"ג קח: רנה: שט. ת"ז בהקדמה דף טו: חק' ו' בהשמות דף קמה.

חלופי גרסאות א' ל' יוסף, ב' מוסף ואשתכח דאליד בנין. ג' ל' לביתיה; ד' לביתיה וואליד בנין. ה' וואלו ועאלו בנין; הדר לביתיה ושמש ערסיה וואלו ועאלו (אה"ל) ובג"כ עביד וליג מן וואליד עד עכ"ל. ה' ובג"כ; ו' ובג"כ. ז' קביה; וקביה וליג וע"ד. ז' עבר. ח' ל' שבע. ט' ל' שנין (אה"ל). י' דהוא יובלא. יא בשמטה. יב דאתגליין; דאתגליא. יג פלח ליה (אה"ל). יד דאתכסיא. טו מוסף פעמים לא שכיחי. טז בהילולא.

מאמר

וע"כ כתוב, ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ויאמר יעקב אל לכן שלחני וגו', כי אמר, עתה שגולד יוסף שהוא יסוד, ודאי נשלם הגוף, שהוא ח"ה, וכיון שהגוף נשלם, אני רוצה ללכת. למקומי וארצי. הרי, שיעקב היה יודע ברוח הקודש, שיוסף הוא בחינת יסוד, וממנו ידעו כולם. ועל כן ידע בנימין, ושמר דרכו של אחיו, דהיינו שנעשה יסוד צדיק לאביו במקום יוסף. אחר שנאבד.

קלט) כיון דאתא ל' ליוסף וכו': אחר שבא אל יוסף, והוא נמצא, דהיינו שנחודע אל אחיו, חזר לביתו ושמש מטתו והוליד בנים, ועל כן עשה אותו הקב"ה צדיק למטה, בהנוקבא, ויוסף היה צדיק למעלה, ב"א, ומשום זה הולידה רחל שני בנים, ולאה, ששה בנים ובת.

ואין להקשות איך אפשר שבזמן קצר כזה, מעת שחזרו השבטים עם עגלות פרעה לאביהם, עד חזרתם למצרים, יוליד עשרה בנים. כי האמת הוא, שאין הזהר מדבר במקרים גשמיים כלל, אלא בעולמות עליונים, שאין שם סדר זמנים כמו בגשמיים. וזמנים הרחוקים מתבארים בשינוי צורות ומדרגות שהם למעלה ממקום זמני, כמו שבארתי בספרי (רמזי דף קנ"ד ע"א)

הכולם

צדיק עליון צדיק תחתון

תלמוד עשר ספירות (שיעור א' דף ל"ב ד"ה עוד נשאר ע"ש). ואין כאן המקום להאריך בזה. קמ) ועל דא אינון שבע וכו': ועל כן אלו שבע שנים הראשונות נתכסו, שיעקב לא ידע, שהן בשביל לאה, משום שהיו מיובל, מבינה שה"ס עולם הנסתר. ואלו ז' שנים של שמטה, דהיינו עולם הנגלה, היו מגוללים, שידע שצוה בשביל רחל. ובשביל שמטה שהיא עולם הנגלה, עבד באמת בשביל יובל שהיא עולם הנסתר, כלומר שחשב שצוה בשביל רחל שה"ס שמטה, ולבסוף בשביל לאה היו. שה"ס יובל. שכתוב, ויעבוד יעקב ברחל שבע שנים. שבע שנים סתומים, דהיינו מבחינת עולם הסתום לאה, עבד ברחל, ועבד שבע שנים עליונים, שהם ז' ספירות דלאה, ונמצא נאחז על ידיהן בשני העולמות, שחשב בשביל עולם הנגלה, והמשיך בשביל עולם הנסתר. מכאן למדנו שמחוך נגלה, בא האדם לנסתר.

קמא) ואי תימא אי הכי וכו': ואם תאמר, אם כן. ששנים הראשונות שצד, היו בשביל יובל, שהיא לאה, הרי ביובל כתוב, שבע שנים שבע פעמים, שבע שנים נמצאות, שכתוב ויעבוד וגו' שבע שנים, אבל שבע פעמים שבע, איפה הן, והיה לו לעבוד מ"ט שנים, כמספר שני

ה פעם י אחת אקרי, דכתיב * שבע ביום הללתיך י על משפטי צדקך. וכל י שבעה אשתלים בשבעה יומין, ז' בכל יומא, דאקרי פעם אחת.

קמב) וברחל לא הוה כן, דלא נטר ז' יומין. אלא שבע שנין דפלח לבתר. ואי תימא, אי הכי, שנין דשמטה הוה ליה למפלח קודם, ולבתר לאזדוגא בשמטה. אלא כיון דקביל עליה למפלח, כאילו פלח לון. אתא רבי אבא ונשקיה. אמר בריך רחמנא דזכינא להאי קרא, על ההוא אתר ס כתיב י ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.

קמג) תו א"ר אלעזר, הא דאתמר, לאה אולידת שית בנין וברתא חדא, הכי הוא ודאי, רחל תרי בנין ודאי, בני שפחות ארבעה, תקונא דלהון היך י קיימי. אלא אינון י ארבע י קשרים דאקרון אחורים, דכתיב י וכל אחוריהם ביתה.

קמד) דהא בדרועא ימינא, י תלת קשרין אב"ל קשרא חד באמצעיתא דאיהו רב ואיהו אחור, דאשתאר לב"ר. וכן חד בדרועא שמאלא,

מסורת הוהר

(א) (תהלים קי"ט) תקיח דף קיב טד ש"י קי"ט טב שיח. (ב) (ישעיה מ"ב). (ג) ארבע קשרים: ח"א קנח. (ד) (מלכים א' ז') ח"א קנח. ח"ב רמד: ז"ח יתרו מ' טב שו. (ה) תלת קשרין: ח"א רמא.

חלופי גרסאות א' עס אחת ושבע אחת; טעם שבע אחת; שבע אחת ול"ג טעם (אח"ל). ב' אחר, ג' ל"ג על משפטי צדק; הללתיך וגו'. ד' שבתא. ה' ל"ג כתיב. ו' קיימין (אח"ל) ז' קשרין.

הסולם

מאמר

צדיק עליון צדיק תחתון

תורה שבעל פה. להיותה מגלה הסודות של תורה שבכתב, שהוא ז"א. אמנם המקום שמחזה ולמעלה דו"א, ששם עומדת עולם הנסחר שהיא לאה, אין שם גילוי התורה, שהוא ז"א, אלא היא מכוסה ועטופה בסודות התורה. וע"כ היא נקראת עולם הנסחר.

מאמר ארבע קשרין

קמג) תו אמר רבי ארעור וכו': עוד אר"א, מה שלמדנו שלאה הולידה ששה בנים ובת אחת שהם חג"ת נהי"מ, כן הוא ודאי. ורחל הולידה שני בנים, שהם שני צדיקים עליון ותחתון, כן הוא ודאי. אבל בני השפחות שהם ארבעה, אני שואל, התקון שלהם איפה הוא נמצא. הרי בכני רחל ולאה כבר יש כל הספירות. ומשיב, אלא הם ארבע קשרים הנקראים אחורים, שכתוב עליהם, וכל אחוריהם ביתה.

קמד) דהא בדרועא וכו': כי בזרוע ימין שהוא חסד, יש שלשה קשרים.

כי היד נחלקת לג' פרקים, שהם הקנורות והזרוע וכף היד, ומחברים על ידי ג' קשרים. אבל יש קשר אחד באמצע שהוא גדול מכולם, והוא נכחן לאחור, להיותו בולט לחוץ מן הגוף. וכמוהו יש קשר אחד אמצעי, בשלשה קשרים שבזרוע השמאלי, וכמוהו אחד בשלשה קשרים שבירך

קיימיני

שני יובל. ומשיב אלא אלו הם שבעת הימים ששמר במשחה של לאה, כמ"ש מלא שבוע זאת, השלימו המספר של מ"ט. כי כל יום נקרא שבע אחת, כמ"ש שבע ביום הללתיך וגו', וכל אחד משבעת ימי המשחה, נשלם ונכלל מכל שבעת הימים, ונמצא ז' בכל יום שנקראים פעם אחת. והם שבעה פעם שבעה, העולים מ"ט כמספר שני היובל.

קמב) וברחל וכו': וברחל לא היה כן, שלא שמר בה ז' ימי המשחה, אלא שבע שנים בלבד, בשבילה אחר נשואיה. ואם תאמר, אם כן, שני שמטה היה צריך לעבוד מקורם ואחר כך להזדווג בשמטה שהיא רחל. שהיה צריך מקורם להמשיך בשבילה ז' ספירות כמו שעשה בשביל יובל שהיא לאה. ומשיב, אלא כיון שקבל על עצמו לעבור, נחשב לו כאלו כבר עבד, ונמשכו לו תכף ז' הספירות בשביל רחל. בא רבי אבא ונשק אותי. אמר, ברוך הרחמן שזכיתי להבין את מקרא הזה. על מקום הזה, שמחזה ולמטה דו"א דהיינו על עולם הנגלה שהוא רחל העומדת שמה כתוב, ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר. שפירושו, ה' חפץ למען צדקו שיתגלה ויתאדר גדלות התורה, כי על ידי עולם הנגלה שהוא רחל, כתגלים החסדים של ז"א, הנקרא תורה, ולפיכך נקראת רחל

(רש"י דף קנ"ד ע"א)

וכן חד בירכא ימינא, א וכן ב חד בירכא שמאלא, וכד י אתתקן כלא, י אשתכחו כלהו ס ב) ביתה, לקיימא קרא דכתיב וכל אחוריהם ביתה. קמה) כל שאר קשורין, כלהו אתחזיין במישר ואלין נפקין, לבר מדרועין, ולבר י מירכין, י לאתחזאה בבני השפחות, ס דאף על גב דאינון במניינא, לא חשיבי י כבני רחל ולאה, ובגיני כך נפקי לבר. קמו) ד"א אלין אינון ארבע, דכל שאר קשרין נטלי בגינייהו, ואלין י נטלי לון. אמר רבי אבא, י הכי הוא ודאי, וע"ד כלא י מתתקן כחדא.

דרך אמת

(א) משליכ גסטרא אחרא גאחויסס לחון ככתוב גפרסה סקולו רמ"ד ב.

חלופי גרסאות א בן. ב וחד וליג וכן. ג מתתקן. ד אשתכחו. ה ביתה. ו קשרין. ז מירכין. ח ליג לאתחזאה בבני השפחות. ט ואף. י חשיבו. יא בן כמו וליג בבני. יב נטלי. יג דא לאו דא: מ ב כאן חסר (אה"ל); דא בלא דא (אה"ל). יד מתתקן.

ארבע קשרין

הכולם

מאמר

חסד ואינו יכול להאיר. וה"ס קו שמאל. והחירק, ה"ס המסך דבחי"א, המוציא ו"ק בלי ראש. והוא בכל מקום בחינת ז"א של אותה המדרגה, ובחינת קו אמצעי. הרי שיש בכל אחד מיעוט מיוחד, המכונה זריעה, ונבחנו לג' זריעות. (כמו שנתבאר לעיל ב"א דף ס"ו ד"ה ההיא נקודה בארוכה ע"ש).

אמנם כשמתחברים זה בזה, על ידי קו אמצעי, שה"ס החירק, המיוחד השורק והחולם, שהן קו ימין וקו שמאל, זה בזה, נמצאים כולם נשלמים זה מזה, ומאירים כאחד. ואז נבחנו ג' מיעוטים שבהם לבחינת קשרים, שעל ידיהם מתקשרים ג' הקיין זה בזה. כי לולא השורק לא יצאה ה' מאיר, מנקודת החולם שהוא קו ימין, והיה נשאר בחסדים בלי חכמה. ולולא נקודת החירק, המיוחד השורק והחולם זה בזה לא היה יכול השורק להאיר מטעם חוסר חסדים. ועל ידי הכרעת המסך דחירק את היחוד של החולם והשורק זב"ז, השיג גם הוא בחינת ראש בכל אותו השיעור שגרם להאיר את החולם והשורק. הרי שכולם נקשרים זה בזה, ואם היה נפרד איזה קשר, היה מסתלק הארת כולם, ולפיכך נבחנו לג' קשרים. באופן שג' בחינות קומות של האור שבהם, נבחנו לג' פרקים שבכל אחד מן הזרועות והירכים, וג' בחינת מסכים שבהם, שהם מקשרים האורות זה בזה ומשלימים אותם לזאיר כאחד, כנ"ל. הן נבחנו לג' קשרים: אשר הראשון ה"ס חולם, והאמצעי ה"ס שורק, והתחתון ה"ס חירק, כמבואר.

וזה אמרו, דהא בדרועא ימינא תלת קשרין, אבל קשרא חד באמצעיתא, דאיהו רב ואיהו אחור, כי ג' קשרים הם חולם שורק חירק

הימיני, וכן אחד בשלש קשרים שבירך השמאלי. ובשעה שהכל מתוקן, נמצאים כל אלו ד' הקשרים האחורים, נכנסים בפנימיות הגוף, לקיים הכתוב, וכל אחוריהם ביתה. ביתה פירושו לפנימיות.

קמה) כל שאר קשורין וכו': כל שאר הקשרים, חוץ מן ה', כולם נראים במישור עם אברי הגוף, ואלו הד' בולטים לחוץ מן הזרועות, ולחוץ מן הירכים, להראות על בני השפחות, כי אף על פי שהם במנין י"ב השבטים, מכל מקום אינם חשובים כמו בני לאה ובני רחל, ומשום זה, המה בולטים לחוץ מן הזרועות והירכים. פירוש אחר. אלו בני השפחות, הם ד' קשרים, שכל שאר הקשרים נוסעים מכחם, ואלו הד' נושאים אותם. אר"א, כן הוא ודאי, וע"כ כולם מתתקנים כאחד.

ביאור הדברים. כבר ידעת שמספר י"ב, ה"ס המרכבה להמשיך הארת החכמה, וביאורם הוא, הארת ג' קיין בכל אחד מד' בחינות חו"ב תו"מ, שהם בז"א חו"ג נו"ה, וד' פעמים ג' הם י"ב. וע"כ נבחן שיש ג' פרקין בכל אחד מהזרועות שהם חו"ג, ובכל אחד מירכים שהם נו"ה.

גם ידעת, שג' קיין משורשם, הם נמשכים מג' נקודות, חולם שורק וחירק, הנבחנו לג' זריעות. שהחולם ה"ס עלית המלכות לבינה דהיינו ה"ת לנקבי עינים, שהמדרגה נשארת בסוד מ"י דאלקים ואותיות אל"ה נופלות למדרגה שמתחתיה, וה"ס ש' נכנסה באור המדרגה ונעשה איר, וה"ס קו ימין, והשורק ה"ס ירידת ה"ת מעינים, ואותיות אל"ה חוזרות לאותיות מ"י, ונגלה השם אלקים, אמנם סחימא בשמא, שאז נמצא אור החכמה בלי

(רמזי דף קנ"ד ע"א)

קמז) * וירא ה' כי שנואה לאה ה וגו'. ר' אלעזר פתח, מושיבי עקרת הבית י אם הבנים שמחה הללויה. ג מושיבי י עקרת הבית, דא רחל, דאיהי עקרא דביתא. ה אם הבנים י שמחה, דא לאה. קמח) ג דבר אחר, מושיבי עקרת הבית, דא שמטה, דאיהי עקרא, דהאי עלמא, י עליה י אתדבר. י אם הבנים שמחה, דא יובלא, י דכל י חידו, וכל

מסורת הזהר

א) (בראשית כ"ט) ח"א קנז: ב) (תהלים קי"ג) ח"א קנז: קסה: רנט. ח"ג כ: ת"ז ח"ק ט"ט דף קי: ג) (שם) ח"א קנז: קנח. ריט. רנט. ח"ב פד. פה: ח"ג טו: טז. כ: ז"ח תשא מ"ו טא שג תק"ח צ"ט טד שב. ד) עקרת-רחל, ח"א קנז: קסה: רכג. רנט. ה) אם הבנים - דא לאה: ח"א קנז: י) אם הבנים - דא יובלא: ח"ב פד.

חלופי גרסאות א וישתח את רחמה ורחל עקרה וליג וגו'. ב שמחה הללויה. ג ליג דבר אחר. ד ועליה. ה אתדבר (אה"ל). ו מכל. ז חירו.

ארבע קשרין

חשובים כמו החולם והחירק שבזרועות וירכים, שהם בני רחל ולאה, מטעם שהם היו מטרם היחוד חשכים לגמרי, והדין היה רובץ עליהם. וז"ש ד"א, אלין אינון ארבע, רכל שאר קשרין נטלי בניניהו, כי זולתם לא היה ג"ר בב' הקשרים חולם ושורק, שבכל אחד מהזרועות והירכים, הרי שכל שאר הקשרים נוסעים ומאירים בכח אלו הד' קשרי האחורים. וז"ש וארין נטלי לון, שד' קשרי האחורים נושאים את שאר הקשרים, כלומר, שמאירים בהם בחינת ג"ר, וזולתם, היו כולם נופלים לבחינת ו"ק. הרי שנושאים את כולם.

מאמר וירא ה' כי שנואה לאה

קמז) וירא ה' כי שנואה לאה וגו': רבי אלעזר פתח, מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה. מושיבי עקרת הבית, זו היא רחל, שהיא העיקר שבבית. אם הבנים שמחה. זו היא לאה. שהולידה ששה בנים ובת אחת.

קמח) ד"א מושיבי עקרת הבית: זו היא שמטה, שהיא נוקבא דז"א, שהיא העיקר, כי עולם הזה מתנהג על ידה. אם הבנים שמחה: זהו יובל, שהוא בינה, שכל שמחה וכל חדוה שבכל העולמות בי"ע, בה תלויה, כי הנוקבא דז"א אין לה מעצמה כלום, אלא מה שז"א מקבל מכינה, ומשפיע אליה, ואז היא משפעת לכל העולמות, הרי שכל השמחה שבכל העולמות דהיינו בני"ע, סן בינה באה.

והאי

הכולם

חירק, והאמצעי דוא השורק שהוא רב, דהיינו שיש בו הארת חכמה הנק' רב, גדול, אמנם איהו אחר, שאינו מאיר כלום, כי כל עוד שהוא בלי חסדים אינו יכול להאיר, וז"ש, וכד אתהקן כלא, אשתכחו כללו ביתה, לקיימא קרא דכתיב וכל אחוריהם ביתה, דהיינו בשעה שכל ג' הנקודות חולם שורק חירק מתחברים יחד, שעל ידי הקומה היוצאת על מסך דחירק מתחברים החולם והשורק יחדיו, וכל הג' מאירים כאחד, כי גם השורק שה"ס קשר האמצעי שהיה באחור, ולא היה מאיר, נמצא עתה ששב להיות בחינת פנים, כלומר שחזר להאיר, מחמת שנכלל בחסדים שבחולם, וזו"ה וכל אחוריהם ביתה, ששוב על קשר האמצעי, שבכל אחד מן הזרועות והירכים, שהיו בבחינת אחורים, שפירושו, בלתי מאירים, חזרו ע"י יחוד קו אמצעי להיות פנים, ולהאיר.

וז"ש כד שאר משורין כדו אתחווין במישר, ואלין נפקין דבר וכו', לא חשיבי כבני רחל וראה. כי ב' הקשרים חולם וחירק, שמהם נמשכים בני רחל ולאה, אפילו בטרם יחודם זה בזה היו גם כן מאירים, אלא בבחינת ו"ק, ולפיכך, אחר ידורם זב"ז, הם שוים ע"ס אברי הגוף, אבל קשרים האמצעים, שמטרם היחוד זזין חשכים לגמרי בלי אור, לכן גם אחר יחודם זב"ז, שחזרו לבחינת פנים, מכל מקום נשארו בולטים לחוץ מאברי הגוף, שעוד ניכר בהם שהם אחורים, להורות, שהם בחינת בני השפחות, שאע"פ שהם במנין י"ב, כלומר, שזולתם לא היה ג"ר בב' הקוין הנמשכים מחולם וחירק, עכ"ז אינם כל כך

(דפוס דף קנ"ד ע"א)

קנב) * וירא ה' כי שנואה לאה. ^א מהכא, דסאני ב"נ עריין ^ב דאמיה, ^ג ויתיחד ב"נ ^ד עם אמיה בכל ^ה אתר, ולא ^ו יתחשש, ^ז והא אתער, בן מתיחד עם אמו. וכלא אתכסי מיעקב, דעלמא עלאה לא ^ח אתגליא כלל. קנב) תא חזי, בגיניה דיעקב, אתקיים עלמא, ואי תימא הא בגיניה ^ט דאברהם, כד"א ^י בהבראם, אל תקרי ^י בהבראם אלא באברהם. אלא בגיניה דיעקב אתקיים ^{יא} אברהם, דכתיב ^{יב} כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם. ומקדמת דנא, הוה קודשא בריך הוא בני עלמין וחריב לון, ^{יג} כיון דאתא יעקב ^{יד} מניה אשתכללו עלמין, ולא ^{יז} אתחרבו כקדמיתא, הדא הוא דכתיב, ^{יח} כה אמר ה' בוראך ^{יט} יעקב ויצרך ישראל וגו'. קנב) ת"ח ^{סו} מה כתיב, ^{סא} בני בכורי ישראל, וכתיב ^{סב} שלח ^{סג} את בני ויעבדני

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) כדד ומהיטנאל חלדא זוטא לל"ב ח'. (א) לעיל דף ס"ה ציון א. (ב) בהבראם — באברהם: הקסה"ו דף מ"ח ציון ה'. (ג) (ישעיה כ"ט) ח"ג נו: ז' ח' אררי מ"ו טב שמח. טג שא. רות ע"ו טד שא. (ד) (ישעיה מג) ח"א קצו: ח"ג קסח: (ה) (שמות ד') לך דף קמ"ד ציון ד. (ו) (שמות ד').

חלוסי גרסאות א' מוסיף מהכא אוליפנא. ב' מוסיף דאמיה ואחתיא ג' ויתיחד. ד' ליג עס. ה' אתרא. ו' אית חששא (אה"ל). ז' ליג מן והא עד וכלא. ח' אתגלי. ט' דאברהם כתיב. י' אלה תולדות השמים והערך בהבראם. יא' מוסיף אצלו אברהם. יב' מיניה. יג' אתחריבו. יד' יעקב וגו'. טו' ליג מה. טז' ליג את; את עמי.

השבטים

הסולם

מאמר

באברהם, כי האותיות שוות, שפירושו שתולדות שמים וארץ בשביל אברהם היו. ומשיב, אלא בשביל יעקב נתקיים אברהם, שכתוב, כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם. כי מקודם לכן, היה הקב"ה בונה עולמות ומחריב אותם, כיון שבא יעקב, נשתכללו ממנו העולמות, ולא נחרבו כמקודם, וזה הוא שכתוב, כה אמר ה' בוראך יעקב ויצרך ישראל וגו'.

בלילה הוא, ועל כן כתוב ועבד הלוי הוא, שהלוי עובד כדי להמשיך ברכות ממנו מן הוא לכל העולמות. הוא, הוא עולם העליון הנעלם תמיד, ויעקב, לא נתרבק ברצון אלא במה שמגולה. והוא סוד, שכתוב ורבק באשתו. פירוש. שהוא הטעם שהכתוב אומר, על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו, מטעם שהם בחינת עולם הנסתר, ורבק באשתו שהוא עולם הנגלה.

ביאור הדברים. אברהם ה"ס קו ימין דו"א, שה"ס חסד. וע"כ אומר שבשביל אברהם נברא העולם. דהיינו בשביל החסד כמ"ש עולם חסד יבנה. אמנם בעת יציאת קו השמאל, נעשה מחלוקת בין ב' הקוין, (כנ"ל ב"א דף ג"ו ד"ה כד) ועל מצב הזה, אמרו, שהקב"ה בנה עולמות והחריבם, כי מחמת רוב הדינים שבשמאל, כל מה שנבנה מצד הימין חזר ונחרב מכח השמאל, עד שבא קו אמצעי, שה"ס יעקב, והכריע בין ימין לשמאל ועשה שלום ביניהם, ואז נתקיים העולם ולא נחרב יותר. וזו"ה יעקב אשר פדה את אברהם, כי האמת הוא, עולם חסד יבנה. שה"ס אברהם, אבל לולא קו אמצעי, שהוא יעקב, לא היה קיום לקו ימין שה"ס אברהם.

קנב) וירא ה' כי שנואה לאה: מטעם שנמשכת מאמא כנ"ל. מכאן נשמע, שהארס שונא את העריות מצד אמו. משום שאמו ה"ס עולם הנסתר, שנאמר עליו, ע"כ יעזוב איש את אביו ואמו. כנ"ל ומתיחד האדם בכל מקום עם אמו, ואינו חושש לאיכור יחור. וכן אמרו, הבן מתיחד עם אמו. וע"כ הכל נעלם מיעקב, כי עולם העליון, שהוא לאה, הנמשך מאמא, לא נגלה כלל.

מאמר השבטים

קנב) ת"ח בגיניה דיעקב וכו': בוא וראה, בשביל יעקב נתקיים העולם. ואם תאמר הרי בשביל אברהם נתקיים העולם נמש"א, בהבראם אל תקרא בהבראם אלא באברהם. כלומר מ"ש אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, יש לקרות אלה תולדות השמים והארץ (דפו"י דף קנ"ד ע"ב)

קנב) ת"ח מה כתיב בני וכו': בוא וראה, מה כתוב, בני בכורי ישראל, וכתוב, שלח את בני ויעבדני, כי ישראל נקרא בן אל הקב"ה

ישראל, א' אקרי בן לקודשא בריך הוא, בגין דאתדבק ב' ביה, כמה דאת אמר
 "מה שמו ומה שם בנו כי תדע".
 קנה) לאה. כד אולידת ב' ראובן מה כתיב, ב' ותקרא את שמו ראובן,

מסורת הזהר

(א) (משלי ל') ח"ב עט. קצו. ח"ג קצא: רמד: רעט: ת"ז חק' ס"ט דף קיב. חק' ע' דף קכ. ז"ח רות
 פ"ד טג שכט. (ב) (בראשית כט).

חלופי גרסאות א' אקרון. ב' ל"ג ביה. ג' ל"ג לראובן.

טאמר

הסולם

השבטים

הקב"ה, משום שנתדבק בו. כמש"א, מה שמו
 ומה שם בנו כי תדע.

ביאור הדברים. כי הספירות נמשכות זו
 מזו בדרך השתלשלות. בסוד סבה ומסובב,
 ומבחינה זו אינם נקראות אב ובן. כי השם בן
 פירושו אור של תולדה. אשר מבחינת
 השתלשלות אין בו שום אור, אלא מבחינת
 חידוש. וז"ס שחכמה ובינה מכונים אבא ואמא,
 וז"א מכונה בן אליהם. כי בדרך השתלשלות
 הספירות נמצא ז"א בבחינת ו"ק חסר ראש,
 ומבחינה זו אינו נקרא בן. אמנם בסוד עלית
 מ"ן להכריע בין ב' הקוין ימין ושמאל של
 הבינה, שנעשה שם קו אמצעי ומיוחד ב' הקוים
 זה בזה. הוא משיג ממנה בחינת ג"ר, כנ"ל
 (ב"א דף רפ"ז ד"ה תלת) דכיון דתלת נפקי,
 מחד חד בתלת קיימא ע"ש. שהוא מטעם
 שכל שיעור האור שהתחתון גורם לצאת בעליון
 זוכה בו גם התחתון.

והנה ג"ר הללו שז"א זכה בהם, נבחנו
 לאור של תולדה. שהרי מבחינת השתלשלות
 הספירות זו מזו אין בו שום מאור ג"ר, אלא
 הוא ו"ק בלי ראש, ונמצא שאור ג"ר הללו הן
 כולן חידוש, שזכה בהן מטעם שגרם הארת ג"ר
 בימין ושמאל שבבינה. כמבואר. ומבחינה זו,
 נבחנו ב' הקוין ימין ושמאל דבינה, בשם אבא
 ואמא, וז"א נקרא בשם בן. כי נקראים או"א
 מטעם שהם חידשו אור הזה אף על פי שאינו
 נמצא כלל בהשתלשלות סבה ומסובב. וז"א
 נקרא בן. להיותו אור של חידוש שנתחדש על
 ידי ימין ושמאל דבינה המולידים.

ועל סוד הזה אומר הכתוב, מה שמו
 ומה שם בנו כי תדע. שסובב על בינה וז"א,
 אשר ב' קוי הבינה שהיו נקראים חכמה ובינה,
 השיגו השם אבא ואמא. וז"א השיג השם בן
 אליהם. שנתחדש ויצא מהם. וז"ש בתקונים תקון
 ס"ט ק"י ע"א. מה שמה. חכמה עלאה דהמין
 חכמה. כלומר שהכתוב מה שמה, סובב על
 אמא עלאה שה"ס בינה, וקו ימין שבה ה"ס
 חכמה, ושניהם השיגו השם או"א, דהיינו
 מולידים. וז"א בן הנולד מהם. כמבואר.

(דפו"י דף קניר ע"ב)

קיימא

ראובן סתם. בגין דאתכליל בתלת סטריין מתחברן כחדא שמעון ולוי. מאי טעמא לוי, כד"א א' ל' דויות, ב' חבורא דכל סטריין.

קנו) אמר רבי יהודה, מהכא, דכתיב ב' יתר שאת ויתר עז, כתרגומו בכירותא, כהונתא, ומלכותא. י ומלכו בסטרא דגבורה איהו, וע"ד י ראובן סתם.

קנו) אמר רבי אבא ב' ראו בן סתם, דאתכליל ב' שמעון ולוי. י לאה הכי הוה ב' דעתה. דכתיב ב' הפעם ילדה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים. בגין ב' דהוה תלתא דמתחברן כחדא.

קנח) ותא חזי, דהכי הוא, דהא רתיכא עלאה, אבהן ודוד מלכא דאתחבר בהו, וכלהו ארבע אינון י רתיכין עלאין, רזא דשמא קדישא, ועל דא, ראובן שמעון לוי, לבתר יהודה דירית מלכו, ועל דא, כללו ב' באתר דא.

מסורת הזהר

א) ל'ויות (מלכים א' ז') ב) (בראשית מ"ט) ב"א דף של"ט ציון ב' ג) (בראשית כ"ט) ח"ב יט.
חלופי גרסאות א' ל'ויות חן כמריא איש ול'ויותו (אה"ע). ב' חיבורין; חבורין. ג' ומלכות. ד' ראו בן. ה' ראובן בן. ו' כשמעון. ז' ולאה (א"ש). ח' רעיותא; רעותה. ט' דהוה. י' רתיכא עלאה (אה"ע). יא' דא בתר דא דכתיב [כתיב].

השכטים

הסולם

מאמר

כהונתא שהוא קו ימין, מלכותא שהוא קו שמאל. כי מלכות בצד גבורה היא, ועל כן קראה אותו ראו בן סתם. להורות שרוא כולל ג' קוין בסוד אור של תולדה כנ"ל בדבור הסמוך.

קנו) אמר רבי אבא וכו': אר"א, ע"כ אמר ראו בן סתם, ולא בן ימין, משום שנכלל בשמעון ולוי, כי כן היה דעת לאה לכלול בב' בנים האחרים, שכתוב הפעם ילדה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים, שזה יורה שהם שלשה המתחברים כאחד. כלומר שכל אחד מהם כלול מכל השלשה, שראובן כלול מכולם וכן שמעון וכן לוי. וע"כ לא יכלה לקרא אותו בן ימין, כי כלול ג"כ משמאל.

ק ח) ות"ח דהכי היא וכו': ובוא וראה, שכן הוא, כי מרכבה העליונה היא האבות, אברהם יצחק ויעקב, ודוד המלך שנתחבר בהם. וכל הארבעה הללו, שהם מרכבות עליונות, הם סוד השם הקדוש הוי"ה, אשר יה"ו ה"ס האבית. דהיינו ג' הקוין, וה' אחרונה ה"ס דוד המלך, דהיינו הנקבא, ועל סוד הזה הם, ראובן, שמעון, לוי, שהם ג' קוין יה"ו ואחר כך יהודה, שורש המלכות שה"ס ה' אחרונה דשם הו"ה. ועל כן כולם הם במקום הזה, דהיינו בסוד מרכבה, וכמו שבמרכבה כלולים כל אחד מהם מ' הקוין, כן בשכטים, כלל כל אחד מהם מג' הקוין.

וכתיב

קיימא, ולפיכך רמזה את זה בבנה הראשון. וז"ש, ראובן סתם, בגין דאתכליל בתלת סטריין מתחברן כחדא. כי השם בן יורה על אור הנולד מכת התכללות ג' קוין, שגרים בעליון, שמשום זה זכה בהם גם התחתון בתלת. וע"כ רמזה את זה בבנה הראשון.

מא' טעמא לוי: מהו הטעם שקראה את בן הג' בשם לוי. פירוש, כיון שראובן נקרא בן, על שם היותו קו אמצעי הכולל ג' הקוין, ואע"פ שהוא עצמו הוא בחינת קו ימין בלבד, נק' בן על שם ההתכללות. לפי"ז מכל שכן לוי, שהוא קו אמצעי עצמו מבחינת הנשמות היה צריך לקראו בן, ולמה נקרא לוי. ומשיב, שהשם לוי פירושו, כמו שאתה אומר, ל'ויות, שזה יורה שהיא החבור של כל הצדדים. דהיינו קו אמצעי המחבר יחד צד הימין וצד השמאל. הרי שהשם לוי יורה על קו אמצעי. ולפי"ז נמצא, שהשם בן יורה שאורו מחודש בסוד קו אמצעי המיוחד לימין ושמאל, וכולל משום זה גם הוא עצמו את ג' הקוין. אמנם להורות על בחינת קו אמצעי של הבן ביחוד, יורה רק השם לוי.

קנו) אמר רבי יהודה: מכאן, נשמע שכולל ג' הקוין, שכתוב, יתר שאת ויתר עז, ותרגומו הוא, בכירותא שהוא קו אמצעי (רש"י דף קניד ע"ב)

קנט) וכתוב הפעם אודה את ה' וגו' ב ותעמוד מלדת, בגין
 דהכא (ב) אשתכללו ארבע סמכין. הפעם אודה את ה', מ"ט א"מרה
 אודה את ה' בהאי, ולא בכלהו. אלא מהכא, כל זמנא * דכנסת
 ישראל בגלותא, שמא קדישא לאו שלים הוא, תא חזי, אף על גב דתלת בנין
 ה' הוו עד דאולידת ליהודה, ד לא שלים כרסייא, ובגיני כך הפעם אודה את
 ה', ולא בכלהו, ועל דא ותעמוד מלדת. מאי ותעמוד, ד דקיימא כרסייא
 על סמכוהי.

קס) ותעמוד, דהא עד הכא, ותעמוד י"א ביחודא חד, מכאן ולתתא
 עלמא דפרודא איהו. ואי תימא אינון תרין בנין דאולידת לבתר, כגוונא
 דא. לא, דהא אינון תרין באלין אתחברו, בגין ד דשית סטרין דעלמא
 כחדא אינון.

קסא) ותא חזי, כללו תריסר שבטין, תקוני דכנסת ישראל בהאי עלמא
 נינהו: לאתקנא נהורא יי עלאה אוכמא כמה דאתחזי, ולא תבא עקרא דכלא

דרך אמת

(א) (בראשית כ"ט) ח"א קנה: קנו. רלו. ח"ב קנ:
 (ב) (שם) ח"א קנה. קנו. רנט. ח"ב קנ: (ג) דקיימא
 כרסייא על סמכוהי: ח"א קנו. רנט. (ד) ביחודא חד: ח"א קנה. (ה) שית סטרין: הקסה"ו דף
 מ"ג ציון א'.

חלופי גרסאות (א) אשתכללו. ב אמר. ג מוסיף הו' חד (אה"ל). ד לאו. ה כרסייא. ו ולא. ז ל"ג מלדת.
 ח מוסיף עמוד דקיימא. ט, כרסייא. י מוסיף ותעמוד עד הכא ותעמוד. יא ביחודא.
 יב ל"ג עלאה.

מאמר

הסולם

השבטים

קנט) וכתוב הפעם אודה את ה' וגו' ותעמוד
 מלדת וגו': הוא משום שכאן
 ביהודה נשתכללו ארבע עמודים של הכסא, שהם
 חסד וגבורה וח"ת ומלכות, אשר ראובן ה"ס חסד,
 ושמעון גבורה, ולוי ת"ת ויהודה מלכות. הפעם אודה
 את ה', ושואל מהו הטעם שאמרה כן הזה
 אודה את ה' ולא בכל הבנים. ומשיב, אלא מכאן
 נשמע, שכל זמן שכנסת ישראל, דהיינו מלכות,
 היא בגלות, השם הקדוש אינו שלם, בוא וראה
 אע"פ שג' בנים היו מטרם שהולידה ליהודה,
 שהם חג"ה, לא נשלם הכסא, אלא עם יהודה שהוא
 מלכות נשלם הכסא. ומשום זה אמרה הפעם אודה
 את ה', ביהודה, ולא בכולם. ועל כן ותעמוד
 מלדת, מהו פירושו של ותעמוד, הוא, שהכסא
 עמד על עמודיו כי עם יהודה נשלמו ד' עמודי
 הכסא שהם חג"ת. (ועי' לעיל פרשת וירא דף ה'
 ד"ה פירוש).

קס) ותעמוד: עור יש לפרשו, כי עד עתה, דהיינו
 עד יהודה שהוא מלכות, ותעמוד
 ביחוד אחד, מכאן ולמטה, דהיינו למטה
 ממלכות דאצילות, הוא עולם הפירוד. דהיינו
 ג' עולמות בי"ע דפרודא. ואם תאמר, אלו ב' בנים
 (והיו דף קנ"ד ע"ב י) דף קנ"ה ע"א)

לאתריה. כלוהו עלמין ^א כגוונא חד קיימי, ובהאי ^ב אשתכלל עלמא תתאה כגוונא ^ג דעלמא דלעילא.

קסב) יששכר זבולון, הכא אשתכללו שית בנין, ^ה שית סטרין דעלמא. ^ד כגוונא דא, בני השפחות אינון ארבע, ואתחברו באלין, ואלין ^א ארבע קשרין ^ב דמתחברן בהו, ואוקמוה, ועל דא כתיב ^ג וכל אחוריהם ביתה ^ו אף על גב דבני שפחות נינהו, ביתה.

קסג) רבי חזקיה אמר, אי הכי הא אתמר כל מה דאוליד עלמא תתאה, פרודא איהו, דהא כתיב ^א ומשם יפרד, מה תימא ביוסף ובנימין, אי תימא דעלמא חד בהני, לאו איהו, דהא לא נפקו מעלמא עלאה, ועלמא תתאה מה דאולידת אולידת לתתא ולא לעילא, ואי הכי פרודא איהו. קסד) אתא רבי אבא ונשקיה. אמר ליה מלה דא סתים איהו, דהא עלמא

מסורת הוזהר

(ה) שש קלות, (ב) פידם רמונים מהמ"ק שער (א) ארבע קשרין: לעיל דף ס"ג ציון ג'. (ב) (מלכים א' ז') לעיל דף ס"ג ציון ב'. (ג) (בראשית ב') ב"א דף רי"ב ציון ה'.

חלוסי גרסאות א בגוונא. כ אשכלל (אה"ל). ג ל"ג דעלמא. ד ל"ג כגוונא דא. ה למתחברין. ו ואף.

דרך אמת

השכנים

קסג) רבי חזקיה אמר וכו': רח"א, אם כן, הרי למדנו, כל מה שעולם התחתון שהיא הנוקבא שכסיום האצילות, מוליד, הוא בפירוד (כנ"ל באות ק"ס) כי כתוב, ומשם יפרד, ומה תאמר ביוסף ובנימין, אם תאמר, שעולם האחד באלו, דהיינו שהם בחינת יחוד מעולם האצילות, אינו כן, שהרי לא יצאו מעולם העליון, דהיינו מהגו. בא שמחזה ולמעלה, שהיא לאה, אלא שגולדו מעולם התחתון, שהיא רחל, שלמטה מחזה דז"א, הנמצא בסיום עולם האצילות, ולידה, פירושה, שהנשמה נמשכת ממעלה למטה, ונמצא שעולם התחתון מה שמוליד הוא מוליד למטה, דהיינו שתולדותיה הם למטה מסיום אצילות, ולא למעלה, ואם כן הם בפרוד דהיינו בעולם הבריאה דפרודא.

קסד) אתא רבי אבא וכו': בא רבי אבא ונשקי, אמר ליה דבר זה הוא סתום, כי עולם העליון נחתקן כ"ב שהם משלו. פירוש אף על פי שכבר נתקנו ב' מיני התקונים תקון הימין ותקון השמאל בבני לאה ובבני השפחות, שהם תקון י"ב כנ"ל, אמנם תקון י"ב הזה הוא סתום, כלומר, שנמצאים תחת שליטת חסדים מכוסים, דהא עלמא עראה, אתחקן בתריסר דאנון מדיליה, שתקון י"ב של עולם העליון הם מבחינתו, דהיינו חסדים מכוסים, וכדי לגלות החסדים בהארת החכמה צריכים לתקון ב' עקרים, שהם ב' צדיקים, בעולם התחתון שהוא רחל, שהם חכמה תתאה. מטעם שמחכמה דא"א עד מדרגת רחל נמצאת החכמה

הסולם

שה"ס תקין הימין, להשליט את החסדים, שהם בחינת עיקר, שזולתם אין שום הארה בעולמות, כי אפילו הארת השמאל הוא חשך ושחור זולתו כנ"ל.

כלוהו עלמין כגוונא וכו': כל העולמות נמצאים באופן אחד, מכל מה שבעליון נמצא גם כן בתחתון, ובוזה, דהיינו ב"ב, נשתכלל עולם התחתון שהיא הנוקבא, כמו עולם העליון, שהוא בינה.

קסב) יששכר זבולון הם נצח והור, כאן נשתכללו ששה בנים, שהם

שש קצוות העולם, כי ראובן שמעון לוי יהודה הם חגת"מ, ויששכר זבולון הם נז"ה, וה"ס תקין הימין שהם ו"ק דחסדים, כעין זה בני השפחות הם ארבעה, ונתחברו באלו הששה שהם ו"ק והם ארבעה קשרים המתחברים בהם, ב' קשרים בחד ונבורה, וב' קשרים בנ ח והור, כמ"ש עינים לעיל (בדף ס"ג ד"ה דהא ע"ש) והם תקון השמאל, וכיון שנתחברו בימין, על כן כתוב, וכל אחוריהם ביתה, שקאחורים נעשה פנימיות (מ"ש שם) שאף על פי שהם בני השפחות, דהיינו בחינת חשך ואחורים, מכל מקום הם ביתה, דהיינו פנימיות, ונתבאר סוד עשרת השבטים בסוד תיקון י"ב, שהם תקון הימין ותקון השמאל, בסו"ה ושמת אותם שתיים מערכות וגו', ששה בני לאה הם תקין הימין, וארבעת בני השפחות הם תקון השמאל, וב' בני רחל יתבארו לפנינו.

(דפו"י דף קנ"ה ע"א)

עלאה ^א אתתקן בתריסר דאינון מדיליה. אבל תא חזי רזא דמלה, ^ב בכל זמנא
^א צדיק מעלמא תתאה ^ב נפיק ועייל, ביה עייל, ומניה נפיק, ובגין כך, אתבני
 באתר דא, ועקרא הוא לעילא, ועקרא הוא ^ג לתתא, ובעלמא תתאה ^ד * איהו
 תדיר, ^ה לעולם, כתיב ^ו ויהי בצאת נפשה כיו מתה.

קסה) ת"ח בהאי עלמא תתאה, צדיק ביה עייל, ^ז ומניה נפיק, כד עייל,
 איהו ברזא דיוסף ^ח הצדיק, כד נפיק ברזא דבנימין ^ט הה"ד, ויהי בצאת נפשה
^י כי מתה, מאן נפשה, דא צדיק דנפיק ^{יא} מנה.

קסו) ודא בנימין, ^{יב} נקרא בן אוני, דחשיבת דאולידת לתתא, בעלמא
 דפרודא, ואשתארו חד סרי ^{יג} באינון לעילא, מה כתיב ואביו קרא לו בנימין בן

מסורת הזהר

(א) צדיק - עייל - נפיק: ח"א קנה: ח"ב רנט. (ב) (בראשית ל"ה) ח"א קעד. קעה.

חלופי גרסאות א' מתתקן. ב' מוסיף חזינא בכל (אה"ל). ג' ונפיק (אה"ל). ד' מוסיף לתתא צדיק ביה עייל ומניה
 נפיק. ה' לעיל. ו' מתה ותקרא שמו בן אוני וגו'. ז' ומיניה. ח' מוסיף יוסף הצדיק. ט' ל"ג
 כי מתה; ל"ג כי מתה מאן נפשה. י' מינה. יא' הנקרא; ותקרא את שמו (אה"ל). יב' כאינון; דאינון (אה"ל).

הסולם

השכטים

התחתון שה"ס בנימין נמצא תמיד בעולם
 התחתון, שכתוב ויהי בצאת נפשה כי מתה,
 כי בנימין הצדיק, היא נפשה עצמה של
 הנוקבא, דהיינו נה"י דעצמותה, וע"כ הוא
 תמיד בה, משא"כ יוסף הצדיק, שהוא נה"י
 דעליון, המגלה בה החכמה, אינו בה תמיד
 כמ"ש לעיל (באות י"ז) לא מתעכבן למדמי,
 אלא הוא ושוב תכף, ע"ש. ועיין להלן בדבור
 הסמוך, שהזהר בעצמו מרחיב הביאור.

קסה) ת"ח בהאי עלמא תתאה וכו': בוא
 וראה, בעולם הזה התחתון, שהוא
 הנוקבא, הצדיק, בו נכנס וממנה יוצא, כשהוא
 נכנס הוא בסוד יוסף הצדיק, כשיוצא הוא
 בסוד בנימין הצדיק, וז"ש, ויהי בצאת נפשה
 כי מתה, ושאל מי הוא נפשה, ומעב, זהו הצדיק
 שיוצא ממנה, ופירוש הדברים כבר נתבאר
 היטב לעיל בדבור הסמוך.

קסו) ודא בנימין נקרא כו': ועל כן נקרא
 בנימין בן אוני, משום שחשבה,
 שהולידה אותו למטה מאצ"ות, בעולם הפירוד,
 ונשארו עשתי עשרה באלו השכטים של מעלה,
 דהיינו שבאצילות, מה כתוב, ואביו קרא לו בנימין,
 שפירושו בן ימין, כי נסתלק למעלה בעולם
 העליון, כי כשנאבד יוסף, בנימין מלא את
 מקומו.

פירוש, כי מסיים כאן את התירוץ על
 הקושיא הנ"ל (שבאות קס"ג) שהקשה רבי
 חזקיה, מה תימא ביוסף ובנימין וכו': שהקשה,
 כיון שיוסף ובנימין נולדו מן הנוקבא המסיימת

את

מאמר

בתעלים. (כנ"ל בראשית א' דף רפ"ב אות שנ"ד
 ע"ש).

אבל ת"ח רוא וכו': אבל בוא וראה סוד
 הדבר, בכל פעם צדיק יוצא מעולם
 התחתון ונכנס, בו נכנס וממנו יוצא, ומשום
 זה הוא נבנה במקום הזה, ועיקר הוא למעלה
 ועיקר הוא למטה, ובעולם התחתון הוא תמיד,
 לעולם, שכתוב ויהי בצאת נפשה כי מתה.
 ביאור הדברים, כי ב' עקרים הם באור
 הזווג, שה"ס רצוא ושוב, כמ"ש לעיל (באות י"ז)
 רצוא ושוב אינו נהורין, לא מתעכבן למחמי,
 אשר רצוא ה"ס גלוי החכמה, והוא עיקר
 העליון, כלומר, המתגלה על ידי נה"י דעליון
 שבנוקבא, שה"ס יוסף (כנ"ל דף ס' ד"ה וזה).
 ושוב, ה"ס השפעת החסדים, (נ"ל באות י"ז ע"ש)
 והוא עיקר התחתון, דהיינו המתגלה על ידי
 נה"י של הנוקבא עצמה, (כנ"ל דף ס' ד"ה
 וזה) שה"ס בנימין, ע"ש.

וזה אמרו בכל זמנא צדיק מעלמא
 תתאה נפיק ועייל, דהיינו שיש ב' ענינים
 בזווג, שהוא רצוא ושוב, ביה עייל ומניה
 נפיק, שב' פעולות עושה בנוקבא, שבה נכנס
 לגלות החכמה, וממנה יוצא ומגלה החסדים,
 ובגין כך אתבני באתר דא, ומשום זה נבנה
 במקום הזה, דהיינו בהנוקבא, ב' עקרים:
 ועקרא הוא לעילא, דהיינו נה"י שיש לה
 מהעליון, שה"ס יוסף, ועקרא הוא לתתא,
 דהיינו נה"י מעצמות הנוקבא, שה"ס בנימין,
 ובעלמא תתאה איהו תדיר, לעולם, ועיקר

(דפיוי דף קנ"ה ע"א *) דף קנ"ה ע"ב)

ימין, דהא ^א אסתלק לעילא, בעלמא עלאה, * דכד ^ב אתאביד יוסף, בנימין אשלים אתריה. וע"ד צדיק בעלמא תתאה עייל : ונפק, בגין כך יוסף ובנימין וכלהו תריסר, כגונא דלעילא ^ג ביחודא חד.

קסז) ^ד הפעם אודה את ה', רבי שמעון פתח ואמר, ^ה אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה, בכל לבב, בכל לב מבעי ^ו ליה. אלא, דוד ברזא עלאה דשמא קדישא, ^ז קא בעי ליה לאודאה ליה לקודשא בריך הוא, אודה ה' בכל לבב ביצר טוב וביצר רע, ואלין. תרין סטרין, חד ^ח ימינא וחד ^ט שמאלא.

קסח) בסוד ישרים ועדה, ^י אלין אינון שאר סטרין, ^{יא} דהאי עלמא, דהא

מסורת הזהר

(א) דכר אתאביד : ח"א קנג : (ב) לעיל דף ע' ציון א'. (ג) (תהלים קי"א) ח"א קעח : ח"ב קעג : קער. (ד) בכל לבב ביצ"ט וביצ"ר : ח"א קעח : ח"ג קער.

חלופי גרסאות א' אסתליק. ב' יתאביד. ג' ונפק. ד' בייחודא. ה' מוסיף ליה מאי בכל לבב (הרמ"ק). ו' ל"ג קא. ז' הרע. ח' לימינא. ט' לשמאלא. י' ל"ג אלין. יא' דהא.

השכטים

דסולם

מאמר

דגדלות, המושפעים על ידי הצדיק העליון שהוא יוסף, ואז לא השפיע ז"א אל הנוקבא רק בחי' מוחין דחסדים, שה"ס ו"ק, להחיות העולמות, שהם מושפעים ע"י בנימין, כנ"ל וז"ס דכר אתאביד יוסף, בנימין אשלים אתריה וע"כ קראו אכיו בן ימין, שפירשו חסדים הבאים מימין. ומתורץ קושיית רבי חזקיה, שהרי גם בנימין חזר ונקשר בנצ"י דעליון דז"א, וע"כ נמצא גם הוא בעולם האצילות ולא בפרודא.

ועל דא צדיק וכו' : וע"כ בעולם התחתון, הצדיק נכנס ויוצא, וע"כ יוסף ובנימין וכל י"ב השכטים הם כמו הי"ב של מעלה, ביחוד אחד, אשר ששה בני לאה ה"ס חג"ת נה"י, וד' בני השפחות ה"ס ד' קשרים דהיינו קשר האמצעי מסוד השורק שבכל אחד מחו"ג ונו"ה. וב' בני רחל ה"ס ב' צדיקים, שה"ס המשפיעים במוחין דגדלות בזווג ישראל ורחל.

מאמר הפ"ס אודה — ותקרא את שמו יהודה

קסז) הפעם אודה את ה' וכו' : ר"ש סתח ואמר, אודה את ה' בכל לבב וגו'.

ושאל, כחוב, בכר לבב, בכל לב, היה צריך לומר, ומשיב, אלא דוד, בסוד העליון של השם הקדוש הויה, רצה להודות אל הקב"ה, אודה ה' בכל לבב, פירוש ביצר הסוב וביצר הרע, שהם ב' לכחות, דהיינו ב' היצרים השוכנים בלב, ואלו הם ב' צדידים, ימין ושמאל.

קסח) בסוד ישרים וערה : אלו הם שאר הצדדים שבעולם הזה, שהוא הנוקבא, כי לבב

פירוש

את האצילות, וכל לידה בהכרח הוא ממעלה למטה ותתולדה הוא למטה מהמלידים ונמצא בהכרח שיוסף ובנימין כבר הם נמצאים למטה מהנוקבא, שהוא למטה מסיום אצילות, דהיינו בעולם הפירוד, וזהו שהשיב לו רבי אבא, ומתחילה ביאר ס' ב' צדיקים עליון ותחתון הנמצאים בנוקבא, שפירושם ב' בחינות נה"י, (א) הם נה"י דעליון דז"א, שנחשבין בנוקבא, שהם בחינת יוסף הצדיק, (ב) נה"י דנוקבא עצמה, שהם בחינת בנימין הצדיק, ולפ"ז, כבר נדחה הקושיא מיוסף, כי יוסף הצדיק, אע"פ שנולד מן הנוקבא, מ"מ הוא מן נה"י דז"א שנדבקו בנוקבא, ולא מנה"י דנוקבא המסיימים האצילות, וע"כ עור הוא נמצא בעולם האצילות, ונמצא שהקושיא הוא רק על בנימין לבד, להיוונו נמשך מנה"י דעצמות הנוקבא המסיימים האצילות, וזהו שמתרץ כאן, ואומר, ודא בנימין נקרא בן אוני דחשיבת דאולידת לתתא בעלמא דפרורא וכו' : כי ע"כ, משום שנמשך מנה"י דנוקבא המסיימים האצילות, קראה אותו אמו בן אוני, כי חשבה שהוא בעולם הפירוד, אבל מה כתיב ואכיו קרא לו בן ימין, דהא אסתלק לעילא בעלמא עלאה כי אחר לידתו מנה"י דנוקבא, עלה ונמתק למעלה בעולם העליון שהוא בינה, דהיינו שעלה ונכלל בנה"י דעליון ונעשה בחינת נה"י דעליון דז"א, כמו יוסף, וע"כ דכר אתאביד יוסף בנימין אשלים אתריה, דהיינו שנעשה בחינת יסוד דז"א כמו יוסף, פירוש, כי מסכת מכירת יוסף, אבד צדיק העליון, כלומר, שנעלמו המוחין

(דמו"י דף קנ"ה ע"ב)

לבב, כגוונא דדרום וצפון. בסוד ישרים: אלן אינון שאר סטרי עלמא, דאינון
 ה שית כגוונא דלעילא. ועדה: דא הוא אתר דיהודה, וכתיב * ועדותי זו
 אלמדם.

קסט) וכתיב ויהודה עוד רד עם אל וגו'. כתיב אודך בכל לבי נגד
 אלהים אומרך, הכא באתר חד קאמר, דכתיב נגד אלהים אומרך. דהא לגבי
 האי דרגא קאמר שירתא, לחברא ליה בימינא.

קע) ת"ח יהודה אחיד בכל סטרי, אחיד בדרום, ואחיד במזרח, דהא
 איהו י מסטר שמאלא קא י אתיא, ושיירותיה בצפון, ואחיד בדרום,
 בגין דאיהו אזיל י לימינא, ואתאחיד בגופא, בג"כ ה הפעם אודה את ה.
 ותעמוד מלדת, ותעמוד, דקיימא בקיומא י דקיימא כדקא יאות, דהא
 ה אתתקן כלא רתיכא קדישא.

קעא) ר' שמעון נפק לקרייתא, אודמן ליה ר' אבא, ור' חייא, ור' יוסי,
 כיון דחמא לון, אמר ה חדתותי דאורייתא אצטריך הכא, יחבו תלחא י אלן,
 כד יא בעא למיזל, פתח כל חד וחד קרא.

קעב) רבי אבא פתח ואמר י וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו

מסורת הזהר

א) (תהלים קל"ב) ח"ב רכא: רכט: ח"ג לה. ב) (הושע י"ב) ח"א רלה: רלו. ח"ב פה. ח"ג עכ.
 ג) (תהלים קל"ח). ד) מסטר שמאלא: ח"ב רכג. ה) לעיל דף ע' ציון א'. ו) לעיל דף ע'
 ציון ב'. ז) (בראשית י"ג) לך דף ס"ז ציון א'.

חלופי גרסאות א' ליג שית. ב' ליג חר. ג' ליג האי. ד' אתינא. ה' ושרותיה. ו' ימינא. ז' ליג דקיימא (אה"ל).
 ח' אחקן (אה"ל). ט' חרותא. י' יומין. יא' בעו (הא"ל).

הסולם

מאמר

ופירושו הודא, והוא כמו הכתוב הנ"ל, אודה הוי"ה
 בכל לבב. ששם דויה כולל לכל הצדדים כנ"ל. כי
 הוא יהודה, בא מצד שמאל, כי יהודה הוא הנוקבא
 הנבנית מצד שמאל, (כנ"ל כ"א דף נ"ד ד"ה לילה)
 ונמצא התחלחו הוא בצפון, ואוחז בדרום, משום
 שהולך לצד ימין, שהוא חסד, ונאחז בגוף, שהוא
 ת"ת. הרי שאוחז בכל הצדדים, משום זה כתוב,
 הפעם אודה את הוי"ה, שזה יורה שכולל לכל
 הצדדים. ותעמוד מלדת, ותעמוד, פירושו,
 שעמדה בקיומה, שעמדה כראוי, כי עתה, שהולידה
 ד' בנים, שהם ראובן שמעון לוי ויהודה, שהם חנ"מ
 נתתקנה כל המרכבה הקדושה. שהיא חסד גבורה
 ת"ת מלכות.

קעא) רבי שמעון נפק וכו': רבי שמעון יצא
 אל הכפר. נודמן לו ר' אבא, ור'
 חייא, ור' יוסי, כיון שראה אותם, אמר,
 חידושי תורה צריכים לשמוע כאן. ישבו עמו
 אלו שלשה, כשרצה ר' שמעון ללכת מהם,
 פתח כל אחד ואחד לקרא, לכבוד ר' שמעון.

קעב) ר' אבא פתח וכו': ר"א פתח ואמר.
 וה' אמר אל אברם אחר הפרד לוט

מעמו

פירושו כמו דרום וצפון, שהם חסד וגבורה, בכור
 ישרים, אלו הם שאר הצדדים שבעולם, שהם
 שש קצוות, כעין של מעלה, דהיינו ח"ת נה"י,
 ונמצא בסוד ישרים היינו חנה"י, ועדה, זה הוא
 המקום של יהודה, דהיינו מלכות, וכתיב ועדותי
 זו אלמדם, שפירושו תורה שבעל פה, שהיא המלכות.

קסט) וכתיב ויהודה עוד רד עם אר: שפירושו
 יהודה שהיא המלכות המחברת בהוי"ה,
 ירד משם הוי"ה הכולל שית סטרי, אל שם אל
 דהיינו שם המלכות. בסו"ה ואל זועם בכל יום, וכתוב
 אודך בכל לבי נגד אלקים אומרך, וכאן במקום
 אחד אמר, שכתוב, נגד אלקים אומרך, דהיינו
 לשם אלקים ולא לשם הוי"ה, כי אמר שירה למדרגה
 הזו למדרגת המלכות הנקראת אלקים, כדי לחבר
 אותה בצד ימין בחסדים, ולפיכך כתוב כאן
 אודך בכל לבי, ולא בכל לבבי, כי רק במקום
 אחד אמר שירה דהיינו בעת שהמלכות בשמאל,
 ואינה דבוקה בשם הוי"ה.

קע) ת"ח יהודה וכו': בוא וראה, השם יהודה
 אוחז בכל הצדדים, אוחז בדרום,
 ואוחז במזרח, פירושו, כי ביהודה יש השם הוי"ה,
 (כשרי דף קנ"ה ע"ב)

ו'גו', שא נא עיניך וראה וגו'. וכי לפום חיזו דאברהם ירית ארעא ולא יתיר, עד כמה חמי בר נש, תלת פרסי, או ארבע, או 3 חמש פרסי, ואיהו אמר "כי את כל הארץ אשר אתה רואה וגו'.

קעג) אלא, כיון דארבע סטרין דעלמא חמי, כל 2 ארעא חמי, דהא ארבע סטרי דעלמא, כללא דכל עלמא. תו, זקף ליה קודשא בריך הוא על ארעא דישראל, * 7 ואחמי ליה, 8 דאיהי קשירא בסטרי דעלמא, והוה חמי כלא. כגוונא דא, מאן 1 דחמי 2 ליה, 3 רבי שמעון, כל עלמא חמי, חדוותא 4 דעילא ותתא.

קעד) פתח רבי חייא ואמר 2 הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך, וכי ההוא אתר בלחודוי, אבטח ליה קב"ה, 3 דהא ארבע אמי, או חמשא הוו, ולא יתיר. אלא, 4 בזמנא ההוא, באינון ארבע אמי, 5 יא 2 כפיל ליה קב"ה, כל ארעא דישראל. אשתכח ההוא אתר, כללא דכל ארעא, ומה ההוא אתר 6 איהו כללא דכל ארעא, רבי שמעון דאיהו בוצינא דכל ארעא, על אחת כמה וכמה, 7 דשקיל 8 ככל עלמא.

קעה) פתח רבי יוסי ואמר, הפעם אודה את ה', וכי בכלהו דאולידת, לא אתחזי לאודאה ליה לקב"ה, אלא בהאי. אלא יהודה איהו ברא רביעאה 9 כו לכרסייא, ואיהו אשלים 10 לכרסייא, ובגין כך, יהודה בלחודוי, תקונא 11 דכרסייא 12 וסמכא 13 דכלהו 14 סמכין. רבי שמעון דנהיר כל עלמא באורייתא וכמה בוצינין 15 נהרין בגיניה, עאכו"י.

מסורת הזהר

(א) (שם) וירא דף נ"ו ציון א'. (ב) בראשית כ"ח ז"ח תצא כ"ח טר שלח. (ג) כפיל ליה—כל ארעא : ח"ג פו.

חלופי גרסאות א' ל"ג וגו', 3 וחמש ול"ג או, 2 עלמא, 4 וחמי, 5 דאיהו, 6 חמי, 7 ל"ג ליה, 8 דעילא. ט והא, 9 ל"ג בזמנא ההוא, 10 יא קפיל, 11 יא ל"ג דשקיל ככל עלמא, 12 יא ככל, 13 כו לכרסייא, 14 כו לכרסייא, 15 כו לכרסייא, 16 סמכא, 17 יא דכל, 18 כ מוסף סמכין דהוו [דהוי] חלמא [חלמ] אברהם יצחק ויעקב וכדין [אתער] דוד מיהודה ואשלים לכרסייא וע"כ אקרי יהודה דאיהו שמא קדישא והדלית (ד' רגלוהי) מרגלוי לכרסייא, כל נהירין.

מאמר

הסולם

הפעם אודה את שמו יהודה

קעד) פתח רבי חייא וכו': פתח ר"ח ואמר. הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך. ושואל, וכי אותו המקום בלבד הבטיחו הקב"ה, שהיה רק ארבע או חמש אמות ולא יותר, ומשיב, אלא בעת ההיא כפל הקב"ה תחתיו את כל ארץ ישראל, ונמצא אז אותו המקום, שכלל את כל הארץ. ומה מקום ההוא, נעשה הכלל של כל הארץ, רבי שמעון, שהוא המאור של כל הארץ, על אחת כמה וכמה. שהוא שקול ככל העולם.

קעה) פתח רבי יוסי וכו': פתח ר"י ואמר. הפעם אודה את ה'. ושואל, וכי בכל הבנים שהולידה לא היה ראוי להודות להקב"ה, אלא בבן הזה, ומשיב, אלא יהודה הוא בן רביעי אל הכסא, שהוא המלכות שהיא רגל רביעי,

כנ"ל

מעמו וגו' שא נא עיניך וראה וגו', ושואל, וכי לפי שיעור הראיה של אברהם, ירש הארץ הלא עד כמה רואה האדם, עד שלש פרסאות או ארבע או חמש פרסאות, והכתוב אומר, כי את כל הארץ אשר אתה רואה וגו', ומשיב, אלא כיון שראה ארבע רוחות העולם, כמ"ש צפונה ונגבה וקדמה וימה, ראה את כל הארץ, כי ארבע רוחות העולם הן כלל כל העולם, עוד פירוש, כי זקף אותו הקב"ה על ארץ ישראל, שה"ס הנוקבא, והראה אותו שהיא קשורה ברוחות העולם שה"ס ח"ב ח"מ דו"א, שה"ס המרכבה, ואז ראה הכל, כמו זה, מי שרואה את ר' שמעון, רואה את כל העולם, כי גם הוא כולל את כל העולם, הוא השמחה של מעלה ושל מטה.

(דפני דף קנ"ה ע"ב *) דף קנ"ו ע"א

סתרי תורה

קעז) מתניתין. בני א' עליון, ב' קדישי עליונים, ג' בריכן דעלמא, ד' מוחא דאגוזא, ה' כנשו למנדע, הא צפרא נחית בכל יומא, אתער בגנתא. שלהובא דנורא, בגדפהא. בידהא, (ו') * תלתא מגרופיין שנינן כחרבא. מפתחן גניזין, ו' בידא ימינא.

קעז) קרי בחיל ואמר, מאן מנכון ז' די ח' נהירו אנפוי, ט' די עאל ונפק

דרך אמת

מסורת זוהר

(א) תלתא מגרופיין: ח"א סב:

(א) נזירות ונזלנות כמין קף נח ס"ב ע"ב.

חלומי גרסאות א' עלאי, ב' קרישין, ג' ברירן, ד' ל"ג מוחא דאגוזא (אה"ל), ה' אתכנשו (אה"ל), ו' בידהא (אה"ל), ז' ל"ג די נהירו אנפוי, ח' אנהירא (אה"ל), ט' ל"ג די עאל ונפק (אה"ל).

מאמר

הסולם

הרהורא דיליה ברחל הות

שה"ס ו"ק, המכונה כנפ"ס, שצריכה להיות דומה לכנפי אמא. (ב) ה"ס הארת החכמה בעודה סתומה, שמקומה ביד שמאל, והיא בחינת ג"ר דו"ק. (ג) ה"ס החסדים המלבישים החכמה, ופוחתים אותה להאיר בכל השלמות, ומכונים משום זה, מפתחות האיצרות. שזולתם, כל אוצרות החכמה נשארים סתומים.

וזה אמרו, שלהובא דנורא כנדפהא, שהנוקבא ירדה לגן עדן מאמא, וקבלה ממנה, שלהבת אש בכנפיה, כלומר, שהורידה עמה מאמא את הדינין המכונים שלהבת אש, ומקומם מכונה כנפ"ס, דהיינו שהשיגה בחינת הקטנות מאמא, וכמו כן הורידה עמה, בידהא, תלתא מגרופיין שנינן כחרבא, ביד שמאל שלה, הורידה הארת החכמה, ואף על פי שעדיין סתומה, מ"מ היא מבריתה כל תכליתות. שהם בחינת הלכלוך וטנופת, הסתומות את צנורות השפע מלהשפיע לתחתונים, ולפיכך מכונה בשם מגרופית הדא כחרב, שהוא מנקה כל לכלוך, עד שלא נכר עוד מקומה, ולפי שבסוד התכללות יש י"ב בחינות דהיינו ג' פרקין בכל אחת מחו"ג ונו"ה, המכונים זרועות וירכין, כנ"ל דף ס"ג ד"ה דהא ע"ש, לפיכך חושב כאן ג' מגרופיות, ביד שמאל שלה, דהיינו בסוד ג' פרקי היד, ונחבאר בחינה השניה שקבלה מאמא.

וזה, מפתחן גניזין בידא ימינא, שהיא בחינת השלישית שהורידה עמה מאמא לגן עדן, שהוא אור החסדים שמקומם ביד ימין, המלבישים את החכמה, המכונים מפתחות האיצרות, לחיותם פוחתים אוצרות החכמה, וזולתם נשארים כל אוצרות החכמה סתומות כמו במגלול ובריה.

קעז) קרי בחיל ואמר וכו': קוראת בכח ואומרת לצדיקים שהם בגן עדן, מי

מכם

(כנ"ל ב"א דף ק"י ד"ה מלכותא) וחוא השלים את הכסא, וע"כ יהודה לבדו הוא תקון הכסא, וחוא עמוד שכל העמודים נסמכים עליו. להיותו המשלים את הכסא, ר"ש, המאיר בכל העולם בתורה, וכמה מאורות מאירים על ידו, על אחת כמה וכמה, שהוא עמוד כל העמודים.

סתרי תורה

מאמר הרהורא דיליה ברחל הות

קעז) מתניתין בני עליון וכו': בני עליון, קדושים עליונים, ברוכי העולם בעלי מוח האגוז, האספו לדעת: כי צפור יורדת בכל יום, מתעוררת בגן, שלהבת אש בכנפיה, בידה ג' מגרופות, דהיינו יעים, חדות כחרב, מסתחות האוצרות ביד ימינה.

פירוש, הסתרי תורה, מזמין רק אוהם האנשים שזכו אל אותן המדרגות שחושב, שהם חו"ב תו"מ: בני עליון, בינה, קדישי עליונים, חכמה, בריכן דעלמא, ח'ת, מוחא דאגוזא, מלכות, ואומר להם האספו לדעת ולהשכיל בכרוזה של הצפור, שמכרזת בכל יום בגן עדן, כמ"ש לפנינו כי הם ראויים להבין דבריה, ולא אחרים שעוד לא זכו לאלו המדרגות, וענין מוח האגוז, מתבאר בזהר (ויקרא דף ט"ו ע"ב) ע"ש, צפור, פירושו הנוקבא דו"א, גן היינו גן העדן, שהוא שם מקום הנוקבא, אחר שהשיגה צורת אמא לגמרי, בלי שום הכר מצורתה עצמה, כמ"ש לעיל (בראשית ב' דף ר' אוה ר') נמוסי דגנתא דעדן כמה ראינו כרוא עלאה, ע"ש בחסולם, וזה אמרו כאן, הא צפרא נחית בכל יומא, שצפור שהיא הנוקבא, יורדת ממקום אמא, אחרי שקבלה צורתה, אתער בגנתא, ומתעוררת בכל יום, בגן עדן להכריז משם, לחיותה שם שוח לגמרי לאמא, וחשואה זו לצורת אמא, חוא בעיקר ג' צורות אלו, (א) צורת הקטנות (דפו"י דף קנ"ד ע"ב)

ואתתקיף ^ה באילנא דחיי, מטא בענפוי, אחיד בשרשוי, אכיל מאיביה מתיק מדובשא, יהיב חיינ לנפשא, אסותא ^ז לגרמיה.
קעח) אסתמר, מהרהורא בישא, ^י מהרהורא דמשקר באילנא דחיי, מסאיב נהרא ונחלא מקורא דישראל, דיהיב מותא לנפשא, ותבירו ^ז לגרמיה לית ליה ^ס קיומא כלל.

חלופי גרסאות א' כאילנא. ב' לגרמיה. ג' מהרהורא דאיןון דמשקרן באילנא דחיי דמסאיב נהרא ונחלא מקורא דישראל עכיר דיתרבק זרעיה באילנא דשקרא דיהיב (אה"ל). ד' לגרמיה. ה' קיימא.

מאמר
הקולם
הרהורא דיליה ברחל הות
וענין לא זכר, אינו צריך מעשה ממש, שימשיך בפועל ממעלה למטה, אלא בהרהור לחטוא אע"פ שעוד לא חטא בפועל, כבר הוא נבחן ללא זכר והא רע, ואורות הקדושה מסתלקים ממנו והרוח שטות, שה"ס המות והרע, מתלבש בו, שהוא המחטיא בפועל, כמ"ש ז"ל, אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות. (כנ"ל דף ט"ז ד"ה וזה ע"ש)
וזה אמרו אסתמר מהרהורא בישא, שאינו זוכה לאורות העליונים אלא מי שנשמר מהרהור רע, דהיינו כן ההרהור לזוטא ולהמשיך הארת השמאל ממעלה למטה, מהרהורא דמשקר באילנא דחיי מאותו הרהור המשקר ופוגם בעץ החיים, כי עץ החיים ה"ס קו אמצעי, המכריע שקו ימין בלבדו יאיר ממעלה לכטר, והקו שמאל רק ממטה למעלה, וכיון שהאדם הרהר להמשיך ממעלה למטה נמצא משקר ופוגם בתקון עץ החיים. מסאיב נהרא ונחלא מקורא דישראל, ולא עוד, אלא שהוא מטמא הנהר שה"ס אמא, והנחל שה"ס יסוד דאמא, שהיא המקור של ז"א הנקרא ישראל. פירוש, כי אחר שהאורות מסתלקים מן הנוקבא, משום שנגלה בה כח הצמצום, מגיע פגם הזה גם לאמא, מטעם שהנוקבא כבר נכללה באמא, וזה נבחן כמו שהיא נטמאת ממגעה באחרים. כי אמא מצד עצמותה, אין בה שום פגם מצמצום א', אלא מכח שנתכללה עם הנוקבא, נפגמה על ידה, ואמא נקראת נהר, בסוד ונהר יוצא מעדן, ומצד יסודה, נקראת נחל. בסו"ה מנחל בדרך ישתה ז"א, על כן ירים ראשו, שז"א משיג בחינת ג"ר וראשו, מן הנחל. שהוא יסוד אמא.
וזה"ש דיהיב מותא לנפשא ותבירו לגרמיה, כי אחר שמסתלקים האורות מן הנוקבא, מסתלק גם אור האדם הנקרא נפש, והכלי שבו שנקרא גוף, נשבר, כי לית ליה מיומא כלל, כי אין לו ממי לקבל אורות החיים וע"כ נשבר ומת.
הרהורא

מכס שפניו מאירים, דהיינו שזכה לחכמה שנאמר, חכמת אדם תאיר פניו, שנכנס ויצא ונתחזק רצן החיים, דהיינו שזכה לג' קוין: שנכנס בקו ימין, ויצא בקו שמאל, ונתחזק בעץ החיים שהוא קו אמצעי, הגיע בענפיו, היינו הג"ה נה"י הכלולים בו"א, שה"ס עץ החיים, והם ענפיו, ונאחו בשרשוי, דהיינו ג"ר דו"א, אוכל מפירותיו המתוקים מדבש, ה"ס הארת החכמה שבנוקבא דו"א שה"ס פירי שלו, והוא מתוק, בסו"ה, מה מתוק האור לעיני, ועינים ה"ס החכמה, הנותן חיים לנפש ורפואה לעצמו, דהיינו הגוף שלו, ומכרות ואומרת, מי הוא הנובה לכל זה, הוא מי שנשמר מהרהור רע, מהרהור המשקר בעץ החיים, מהרהור המטמא את הנהר והנחל, שהוא מקורו של ישראל, מהרהור הנותן מות לנפש ושבירה לעצמה, אין לו קיום כלל.

ביאור הדברים. נודע, שהנוקבא מצד עצמותה אינה ראויה לקבל שום מוחין, כי הצמצום א' רוכב עליה, (כנ"ל ב"א דף ז' ד"ה וכבר) עש"ה, וכל המוחין שמקבלת הוא מכח עליתה והתכללותה בכלים דאמא כמ"ש שם, ולפיכך נקודת עצמותה צריכה להיות גנוזה בה בעלם גמור, ואם היא מתגלית תכף מסתלקים ממנה כל האורות, כי נגלה, שאינה בחינת אמא, אלא בחינת המלכות, שהצמצום רוכב עליה, ואינה ראויה לקבל אורות דאמא, ומשום זה ה"ס עצה"ד טו"ר, כנ"ל בהקדמת ספר הזהר דף צ"ט אות קכ"ג וכי ב"נ הא טוב, אי רא זכי הא רע, שפירושו אם נזהר האדם להדבק בקו אמצעי המכריע בין הקוין, שקו ימין יאיר ממעלה למטה, וקו שמאל ממטה למעלה, וגם האדם אינו ממשיך הארת חכמה שבקו שמאל ממעלה למעלה, אז נבחן שזכר, והא טוב, דהיינו שנקודת עצמותה של הנוקבא, נגזרת ואינה נודעת, אמנם אם ממשיך הארת השמאל ממעלה למטה, ופוגם בקו אמצעי, נבחן שהוא לא זכי והא רע, ותכף נגלה עליו נקודת עצמותה של הנוקבא, ואורות החיים פורחים ומסתלקים תכף ממנו.
(רפ"י דף קנ"ד ע"ב)

קעט) הרהורא דמסאיב ההוא מקורא דיליה, ה עביד אילנא דשקרא, בגין דההוא הרהורא סלקא ואחלף נפשא תחות נפשא. ה אילנא דחיי אסתלק, ואילנא דמותא ה אחתקיף ביה, ה נפשא מתמן משיך. (קפ) ווי ליה, דאזעקר * בההוא הרהורא, מגו אילנא דחיי, ה ואתדבק באילנא דמותא. ה ענפין לית ביה, לא ה חמא טבא ה לעלמין, יבשא איהו בלא לחותא כלל, אנביה ה מריר כלענה. ה עליה אתמר * והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב וגו'.

קפא) בגין דהרהורא טבא סליק לעילא, אחיד באילנא דחיי, אתקיף בענפוי, אכיל מאנביה, כל קדושין וכל ברכאן ה נפקין מניה, אחסין חיון ה לנפשיה ואסוותא לגרמיה, עליה אתמר ה והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי יבא חום וגו'.

קפב) כל מלין דעלמא, אזלין בתר מחשבה והרהורא, ה ועיד ה והתקדשתם והייתם קדושים, בגין דכל קדושין דעלמא אפיק ומשיך בהרהורא טבא.

קפג) מאן דאסתאב בהרהורא בישא, כד אתי לאזדוגא באתתיה ושוי

מסורת הזהר

(א) (ירמיה י"ז) חיי שרה דף ס"ג ציון ד'. (ב) (שם) חיי שרה דף ס"ג ציון ג'. (ג) (ויקרא י"א) ח"א קסז: רד: ח"ב יא: קכה: רכה: ח"ג כד: לא: מא: מב: מט: פא: טו: קצ: רמו: רענ: ז"ח בראשית י"א טא שלו. רות פ"ו טג שמב.

חלופי גרסאות א ל"ג עביר אילנא דשקרא. ב אלנא. ג אתקיף (אה"ל). ד ונפשא (אה"ל). ה ואתדבק (או"ל). ו ל"ג ענפין לית ביה. ז חמא: חמי (אה"ל). ט לעלמא. י מרירן (אה"ל). יי עליהו (אה"ל). יא אסקין. יב נפקי (אה"ל); לנפשי. יג ועיד אוהר קרא (אה"ל).

הרהורא דיליה ברחל הות

הסלים

מאמר

קעט) הרהורא דמסאיב וכו': הרהורא שטימא את המקור שלו, של עץ החיים שהוא ז"א, כי העלה הנגם דנוקבא לאמא כנ"ל בסמוך, עושה אילן השקר, כי הנגם והחורבן דאירות המקור של עץ החיים, הולך ובונה את אילן השקר של הס"א, כי לא נבנה צור אלא מחורבנה של ירושלים. והוא, משום שאותו הרהורא עולה ומחליף נפש תחת נפש. דהיינו נפש מאורות דס"א תחת נפש מאורות הקדושה. כי מחמת הרהורא, עץ החיים מסתלק, ועץ המות מתדבק בו. שממנו מושך את הנגש, פירוש, כמו שנכתב לעיל בדבור הסמוך, שתכף כשמהרהר בעבירה מסתלקים ממנו אורות דקדושה, שה"ס עץ החיים, בסוד לא זכ"י הא רע, ומתלבשים בו אורות דסטרס אחרא, שהוא עץ המות. ונמצא בהכרח, שנפשו נמשכת עתה מעץ המות, ונחלף לו נפש דס"א במקום הנפש דקדושה שהיתה לו.

קפא) בגין דהרהורא טבא וכו': כי הרהורא טוב העולה למעלה, נאחו בעץ החיים, שהוא קו אמצעי, ומחזיק בענפיו ואוכל מפירותיה, כל הקדושות וכל הברכות יוצאות ממנו, ונוחל חיים לנפשו, ורפואה לעצמו, עליו נאמר, והיה כעץ שתול על מים ועל יובל וגו'.

קפב) כל מלין דעלמא וכו': כל דברי העולם הולכים אחר המחשבה וההרהורא. ועל זה כתוב, והתקדשתם והייתם קדושים, משום שכל הקדושות שבעולם הוא מוציא וממשיך עם הרהורא טוב. (ועי' לעיל דף ע"ו ד"ה קרי בחיל).

קפג) מאן דאסתאב וכו': מי שנשטא בהרהורא רע כשבא להזדוגא באשתו, כי שם

קס) ווי ליה דאזעקר וכו': אוי לו שבסבת אותו הרהורא נעקר מעץ החיים, ונתדבק בעץ המות, אשר אין לו ענפין, דפוין דף קנ"ד ע"ב * דף קנ"ה ע"א)

רעותיה והרהוריה באתתא אחרא, וזרע זרעא בהרהורא אחרא, דא הוא דאחלף דרגין, עלאין דלעילא, דרגא דקודשא, בגין דרגא דמסאבא. ^ה כמה דהרהורא דיליה ^ו עביד חלופין לתתא, אוף הכי ^ז עבד חלופין לעילא. קפד) ^ז כמה דגופא דההוא ^ח ברא דיוליד, אקרי בן תמורה, אוף הכי בנפשא בן תמורה אקרי. דהא לא משיך משיכו קדישא בההוא הרהורא, ונפשא דיליה אתחלף בדרגא אחרא. קפה) יעקב ^י שלימא דכלא, גלי קמי קב"ה דכל ארחוי בקשוט הוו, והרהורא דקשוט הרהר תדיר בכלא, בההוא דיליא דמשמש באתתיה בלאה, * הרהורא דיליה ברחל ^י הות, משמש בלאה וחשיב ברחל, ומקורא דיליה בההוא הרהורא דיליה אזלא.

מסורת הזהר

(א) הרהורא דיליה ברחל: ח"א קעו: רכב: רלו.

חלופי גרסאות ^א וכמה (אה"צ). ^ב ל"ג מן עביד עד הכי; ^ג ל"ג מן חלופין עד חלופין. ^ד עביד. ^ה מוסף וההוא ברא דיוליד לא אתקרי בן תמונה אלא בן תמורה כמה (אה"צ). ^ו בירא (אה"צ). ^ז שלמא. ^ח הוה.

הרהורא דיליה ברחל הות
מכחות צמצום הא', ואינו ראוי עוד לקבל
אור החיים דקדושה.
וזה אמרו, וזרע זרעא בהרהורא אחרא
דא הוא דאחלף דרגין עלאין וכו', בגין דרגא
דמסאבא. כי אז לא זכי הא רע, שנגלה
נקודת הצמצום א' עליה, ונחלפו אורות החיים,
על אורות אילן המות, כנ"ל. כמה דהרהורא
דיליה עביד חליפין לתתא אוף הכי עבד
חליפין לעילא וכמו שנגלה הרע למטה, דהיינו
בהנוקבא, במקום הטוב שהיה בה, כך נעשה
חליפין למעלה באמא, כלומר, שהפגם עלה גם
לז"ת דאמא, שהוא מחמת שהיו מחוברים זב"ז
בעת התקין נפגמים זה מזה בעת הפגם. (כנ"ל
דף ע"ז ד"ה וזה) ולפיכך כמה דגופא דההוא
ברא דיוליד, אקרי בן תמורה, אוף הכי
בנפשא בן תמורה אקרי הגוף נמשך מנוקבא
והנפש נמשך מאורות דאמא, ולפי שגם אמא
נפגמה, נמצא שלא לבד, שהגוף נעשה פגום אלא
גם הנפש, שהיא מאמא, נפגמה, וגם הנפש נבחן
לתמורה, כלומר שנחלפה ונעשתה לנפש טמאה.
קפה) יעקב שלימא וכו': יעקב השלם, שהכל
גלוי לפני הקב"ה, שכל דרכיו
של יעקב היו באמת, והרהורי אמת היה
מהרהר תמיד בכל דבר, באותו הלילה ששימש
באשתו בלאה, הרהורו שלו ברחל היה, היה
משמש בלאה וחושב ברחל, והמקור שלו, הלך
באותו הרהור שלו.
ביאור הדברים. אחר שהסתרי תורה

הסולם

מאמר

רצונו והרהורו באשה אחרת, והזריע זרע
בהרהור זה, זה הוא שהחליף מדרגות העליונות
של מעלה, שהחליף מדרגת הקודש על מדרגת
הטומאה. כמו שהרהור שלו עושה חליפין
למטה שמחליף אשתו באחרת, כן עושה חליפין
למעלה. וכמו הגוף של הבן שמוליד נקרא בן
תמורה, כך מבחינת הנפש שלו נקרא ג"כ בן
תמורה, כי לא משך המשכה קדושה באותו
ההרהור, והנפש שלו נתחלף במדרגה אחרת.
דהיינו מס"א.

ביאור הדברים. אחר שהסתרי תורה ביאר
היטב את הפגם הגדול שעושה, אם הדבק
בקדושה, בעץ החיים, מהרהר להמשיך מהשמאל
ממעלה למטה, שתכף עם הרהורו הרע מסתלקים
ממנו כל אורות החיים וכל הטוב, ונחלף לו
נפש דטומאה במקום נפש דקדושה, בסוד, לא
זכי הא רע, כמ"ש לעיל באורך, הוא משה
לזה גם ענין המזדווג באשתו וחושב באחרת, כי
המזדווגים בקדושה, הם מרכבה לז"א ונוקבא
העליונים, וכשהוא מהרהר באחרת, נמצא
מערור בזה את הנוקבא דס"א, אשת זנונים,
שהיא הלעזמת של הנוקבא דז"א, וגורם
שהארץ השמאל מן הנוקבא, תמשך ממעלה
למטה, אל הקליפות, אשר אז היא נבחת לעץ
הדעת טו"ר, בסוד לא זכי הא רע, כי נגלה
עליה הנקודה דצמצום א', וכל האורות דקדושה
מסתלקים, ותחתיהם באים האורות דס"א, ונמצא
שהמזדווגים נעשו אז מרכבה לזו"ן דקליפות,
ולפיכך בן הנולד מזוג זה נמשך מס"א, ונעשה
בן תמורה, כלומר, שיש בו נפש רעה מס"א,
(רש"י דף קנ"ה ע"א)

קפו) ולא ידעתי, דהא לא הוה ידע, בגין כך, * לא סליק ראובן בשמא. קב"ה דהוה ידע, אחמי ליה, ואמר ראו בן דא תיליד בעלמא. ועיד כתיב * אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו, אל תקרי אראנו, אלא י אראנו, דיסתכלון ביה, ובגין דאתגלי * קמיה * דקב"ה, דהא לאו לדעתא הוה, ובארח קשוט הרהר ברעותיה יעקב, לא איפסל מגו שבטין קדישין, דאי לאו הכי הוה * איפסל.

קפו) ובגין דהרהורא עקרא איהו, ועביד עובדא, קב"ה דהוה ידע * ההוא הרהורא, באתר * דאתדבקא. * בההיא טפה * קדמא, * אסתמר ליה * בכירוחא, דכתיב * כי הוא הבכור וגו', נתנה בכורתו ליוסף, בההוא אתר דהרהורא אזלא * ואתדבק * בההיא טפה, תמן אתדבק ואתמסר * ההוא

מסורת הזהר

א) לא סליק ראובן בשמא. ח"א קעו: רב: רלו: ב) *ירמיה כג) נח דף ס"ס ציון ג'. ג) אסתמר ליה בכירותא. ח"א קעו: רב: ד) *דה"א ה" ח"א קעו: רנח.

חלוף גרסאות א) ולא. ב) דרעתי (אה"ל). ג) מוסיף בשמא ראו בן חמו ברא ולא אחיליד ולא סליק בשמא (אה"ל). ד) מוסיף אראנו לעיניהון דכלא (אה"ל). ה) קמיה. ו) ובאורח. ח) אפסל. ט) ליג ההוא, י) דאתדבק. יא) בההיא. יב) בכרותא. יג) ואתדבקא; ואתרבתא (אה"ל). יד) כההוא. כו) הדיא.

הסולם

הרהורא דיליה ברחל הות

מאמר

שנשא את לאה לא היה יכול להמשיך כלים מתוקנים לרחל. כנ"ל, נפקא כלא ואמר מן העולם ועד העולם כתיב, ולפיכך נחלפו לו כלים דלאה לבחינת כלים דרחל, שכן הצמצום שהיה ברחל, נתדבק בכלים דלאה, ולא יכול להמשיך בזווגו אלא בחינת ו"ק בלי ראש. ובוזה תבין דברי הזהר בדבור הסיוך.

קפו) ולא ידעתי, וכו':. ושלא לדעת עשה זה, כי לא היה יודע שהיא לאה. משום זה לא עלה ראובן בשם, כלומר שלא היה לו אלא ו"ק חסר ראש, (כנ"ל בדבור הסיוך ע"ה). כי שם פירושו השנה. אלא הקב"ה שהיה יודע שהיא לאה, דהיינו בינה ואינה צריכה להפגם מכת הצמצום של רחל, הראה אותה, דהיינו שהשפיע לו ראש וג"ר, ואמר, ראו בן שנוולד בעולם, דהיינו שהשפיע לו ג"ר, ועל דא כתיב אם יסתר וגו' אל תקרא אראנו, באלף סגולה, אלא אראנו, באלף פתוחה. ומשום שנגלה לפני הקב"ה, כי שלא לדעת היה, ובדרך אמת הרהר יעקב ברצונו, לא נפסל ראובן מתוך השבטים הקדושים, כלומר, שלא היה נחשב לבן חמורה, כי אם לא היה כך, היה נפסל.

קפו) ובגין דהרהורא וכו':. ומשום שההרהור הוא העיקר והוא עושה מעשה, הקב"ה שהיה יודע המקום, שאותו ההרהור היה דבוק בעת זריעת טפה הראשונה, שמר לו לאותו המקום, את הבכורה, שכתוב, כי הוא הבכור

ביאר ב' ההקדמות בענין הפגם הגדול של המהרהר באשת זנונים, שמחליף מדרגות עליונות דקדושה במדרגות הטומאה, וכמ"ש בסוד, לא זכי הא רע, בא עתה אל מטרתי הרצויה, לבאר סוד ההרהור שחשב יעקב ברחל ושמש בלאה, וכבר ירעת שלאה ה"ס בינה, ורחל ה"ס מלכות, דהיינו הנוקבא שמחזה ולמטה דו"א, גם ידעת שהנוקבא דו"א מצד עצמה אינה יכולה לקבל אור להיותה בצמצום א', אלא שממשכת מקודם כלים מאמא, בסוד מלכות הממותקת במדת הרחמים ואז ראויה לקבל האורות, (כנ"ל ב"א דף ז' ד"ה וכבר ע"ש) ונמצא שרחל מצד עצמה אינה ראויה לשום אור אלא אחר שמקבלת הכלים מלאה, דהיינו מאמא. וז"ס שאומר הזהר לעיל (דף ג"ה אות קל"א) בשעתא דיעקב פלח שבע שנין קדמאין, שרצה להמשיך ז' אורות חג"ת נהי"מ לרחל, נפקא כלא ואמר, יעקב, מן העולם ועד העולם כתיב, * דהיינו שצריכים להמשיך מקודם כלים מחוקנים מן עולם העליון שהוא בינה לאה, אל עולם התחתון, שהיא הנוקבא רחל. ע"ש. גם זסו"ה לא יעשה כן במקימו וגו'. ונמצא שבשעה שבה אל לאה, וחשיב ברחל, דהיינו להמשיך האורות אל רחל, שלא ידע שהיא לאה, הנה אז חשב להמשיך האורות בכלים דצמצום א' מטרם שנמתקו, שהם גקראים רע, בסוד לא זכי הא רע. כי מטרם

(רש"י דף קניה ע"א * דף קניה ע"ב)

בכורה, ואתנטיילת בכורה מראובן, ואתמסר באתר דהרהורא אתדבק בה, ברחל הרהר ואתדבק רעותא, ברחל אתדבק בכירותא, וכלא י אתהדר בתר הרהורא ומחשבה.

קפח) כגוונא דא, הרהורא דומחשבה, עביד עובדא, ואתמשך משיכו, בכל מה דאתדבק בר נש בסתרא, דכתיב * לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר, יבמה יבא עליה, והכא אצטריך הרהורא ורעותא לאתדבקא, ובההוא רעותא ומחשבה, משיך משיכו, ועביד עובדא דאצטריך, ולא ישתצי שמא י דמיתא מעלמא.

קפט) וסתרא דא י אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף, ה דהא ודאי רעותא ומחשבה, משיך משיכו, ועביד עובדא בכל מה דאצטריך. יועל דא, בצלותא אצטריך רעותא והרהורא לכוונא, וכן בכל אינון פולחנין דקב"ה, הרהורא ומחשבה עביד עובדא, ומשיך משיכו בכל מה דאצטריך. (ע"כ ס"ת) קצ) * י וילך ראובן בימי קציר י חטים וימצא דודאים בשדה. רבי יצחק פתח ואמר, י מה רבו מעשיך יא ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנייך. האי קרא אוקמוה, בכמה אתר. אלא, מאן יכיל י לממני עובדוי דקב"ה. י דהא כמה חילין י ומשריין, משניין דא מן דא, יו דלית לון חושבנא, וכלהו בזמנא חדא, יו כמרזפא דאפיק י זיקין לכל סטריין, בזמנא חדא, כך

מסורת הזהר

א) (דברים כ"ה) ח"ג רמה. רנט: ז"ח תצא ג"ט טב שר. ב) (איוב ל"ד) ח"ב קסב: ח"ג קעו. ת"ז ת' כ"ו עכ. ז"ח רות פ"ט טג שלב ג) (בראשית ל'). ד) (תהלים ק"ד) תולדות דף ב' ציון ג'.

חלופי גרסאות א) בכרא. ב ואתנטייל; ואתנטייל. ג מוסיף אתדבק אתהדר (אה"ל). ד מחשבה. ה מוסיף והכא בעובדא חדא (אה"ל). ו דמית. ז בעלמא. ח דא. ט מוסיף ועזר בכל מה דעביד ב"ב בעי לכוונא לבא ורעותא וכיש בפולחנא דקב"ה בצלותא (אה"ל). י חטים וגו'. יא ה' וגו'. יב למימני. יג דהא ברא בעלמא. יד ומשריין. טו ל"ג דלית לון חושבנא. טז ל"ג מן כמרזפא עד ת"ח: כמרזפא (אה"ל). יז מוסיף זיקין בויקין (אה"ל).

הרהורא דיליה ברחל הות

הסולם

מאמר

י אסוף. כי הוא ודאי, שהרצון והמחשבה מושך המשכה ועושה מעשה בכל מה שצריך. ועל כן בתפלה, צריכים רצון והרהור לכוון בה. וכן בכל העבודות של הקב"ה, הרהור והמחשבה עושה מעשה ומושך המשכה לכל מה שצריך.

מאמר וימצא דודאים בשדה

קצ) וילך ראובן וגו' דודאים בשדה: רבי יצחק פתח ואמר, מה רבו וגו' מלאה הארץ קנייך. מקרא זה בארוהו בכמה מקומות. אלא מי יכול לספור מעשיו של הקב"ה, כי כמה צבאות ומחנות של מדרות ומלאכים המשונים זה מזה, שאין להם מספר. כלומר, שהכתוב מה רבו מעשי ה', יורה שאין להם מספר, שפירשו מוחין דחסדים. וכולם בחכמה עשית יורה מוחין דמספר, שהם חכמה, ואומר, אע"פ שמשונים זמ"ה יצאו כולם בזמן אחד, בבת אחת, כפטיש

המכת

הבכור ובחללו יצועי אביו נחנה בכורתו ליוסף, כי במקום שהרהור הלך ונתדבק בזריעת הטפה, שם נתדבקה ונמסרה הבכרה, ונלקחה הבכרה מראובן, ונמסרה אל המקום שהרהור נתדבק בו, ברחל הרהר ונתדבק בה הרצון, ע"כ ברחל נתדבק הבכרה, והושב הכל אחר הרהור והמחשבה.

קפח) כגוונא דא וכו': כעין זה מצאנו, אשר הרהור והמחשבה עושה מעשה, ונמשכה המשכה, מכל מה שהאדם נתדבק בסתר, שכתוב לא תהיה אשת המת החוצה וגו', וכאן צריך הרהור והרצון להדבק בנשמת אחיו המת, ובאותו הרצון והמחשבה מושך המשכה, ועושה המעשה שצריך, ולא ימחה שם המת מן העולם.

קפט) וסתרא דא וכו': וזה סוד, אם ישים אליו לבו, רוחו ונשמתו אליו

(דמויי דף קניה ע"ב *) קניו ע"א

קב"ה, אפיק כמה ^א זינין ומשריין, משניין דא מן דא, דלית לון חושבנא וכלהו בזמנא הדא.

קצא) תא חזי, בדבורא וברוחא כחדא, אתעביד ^ב עלמא, דכתיב ^א בדבר ה' שמים ^ב נעשו וברוח פיו כל צבאם. בדבר ה': דא דבורא. וברוח פיו: דא רוחא. דא בלא דא אזיל, ואתכליל דא בדא, ^ג ונפיק ^ד מנייהו, כמה חילין, ^ה לחילין, ומשריין למשריין, וכלא בזמנא חדא.

קצב) ת"ח כד בעא קב"ה למברי ^ו עלמין, אפיק חד נהורא סתימאה, דמן ההוא נהורא, נפקין ונהרין כל אינון נהורין דאתגליין, ומההוא נהורא, נפקין ואתפשטו, ^ז ואתעבידו שאר נהורין ואיהו עלמא עלאה.

קצג) תו, אתפשט האי נהורא עלאה, ^ח ועביד אומנא, נהורא דלא נהיר, ועביד עלמא תתאה. ובגין דאיהו נהורא דלא נהיר, ^ט בעי לאתקשרא לעילא, ^י בעי לאתקשרא לתתא, ^{יא} ובקשורא דלתתא, אתקשר לאתנהרא בקשורא דלעילא.

מסורת הזהר

(א) (תהלים ל"ג) הקשה' דף י"ג ציון ב'.

חלופי גרסאות ^א זינין; חילין (אה"ל). ^ב כלא. ^ג נעשו וגו'. ^ד ונפק; ונפקו. ^ה מינייהו. ^ו לחילין. ^ז עלמא. ^ח ואתעביד. ^ט ועבר. ^י מוסיף דאיהו וליג מן בעי עד בעי. ^{יא} ובקשורא.

וימצא דודאים בשדה

את עולם התחתון. שהוא הנוקבא. ומשום שהוא אור שאינו מאיר, הוא צריך להתקשר למעלה וצריך להתקשר למטה, ועל ידי קשר של מטה הוא מתקשר להאיר בקשר של מעלה.

ביאור הדברים. כי ר' יצחק נוחן טעם על הדבורים הקודמים, שמביא מהכתוב מה רבו מעשיך ה' ומהכתוב בדבר ה' שמים נעשו, שאע"פ שההארות משונות זו מזו, שזה בחכמה וזה בחסדים, מ"מ יצאו בנת אחת. ואומר שהוא מטעם כי כד בעא קב"ה למברי עלמין אפיק חד נהורא סתימאה שהיא בינה המכונה עולם העליון המכוסה, דמן ההוא נהורא נפקין ונהרין כל אינון נהורין דאתגליין, דהיינו המגולים בהארט חכמה, ואתעבידו שאר נהורין, דהיינו הארת החסדים, ואיהו עלמא עלאה, כי הן חכמה והן חסדים שורשם מעולם העליון, בינה, תו אתפשט האי נהורא עלאה ועבר אומנא נהורא דלא נהיר, היינו שנתפשטה חבינה בקו שמאל שלה, שהוא אור שאינו מאיר, מטעם שהוא חכמה בלי חסדים כנודע, ועביד עלמא תתאה, ועשה אז את עולם התחתון דהיינו הנוקבא. פירוש, כיון שהשמאל אינו מאיר בלי חסדים, ע"כ נודווג על המסך דחירק דו"ן שעלו שמה למ"ה, והוציא עליו קו-ת קו אמצעי המיוחד ימין ושמאל והחכמה נתלכשה בחסדים

הסולם

מאמר

המכה על אבן, או על ברזל מלובן, שמוציא ניצוצות לכל צד בבת אחת. כך הקב"ה הוציא כמה מינים ומחנות משונים זה מזה, שאין להם מספר, וכולם בבת אחת.

קצא) ת"ח בדבורא וכו': בוא וראה, בדבור ורוח ביחד שהם זו"ן, נעשה העולם. שכתוב, בדבר ה' שמים נעשו, וברוח פיו כל צבאם. בדבר ה', זהו דבור שהוא הנוקבא, המאירה בחכמה, וברוח פיו, זהו רוח, שהוא ז"א, המאיר בחסדים, זה בלי זה אינו הולך, ונכללו זה מזה, ויצאו מהם כמה צבאות לצבאות, ומחנות למחנות, המשונים זמ"ז בהארטם שזה בחכמה וזה בחסדים כנ"ל בדבור הסמוך, וכולם בזמן אחד.

קצב) ת"ח כד בעא וכו': בוא וראה, כשרצה הקב"ה לברוא העולמות, הוציא אור סתום אחד, שהוא אור הבינה, כי הכנים ^א באור הבינה ונעשה אור, (כנ"ל ב"א דף ט' ד"ה ועביד ע"ש) שמן אור ההוא, יוצאים ומאירים כל האורות הנגלים. דהיינו על ידי הוצאת ה"ה מאור, שחור ונעשה אור כנ"ל שם. וגאותו האור יצאו ונתפשטו ונעשו שאר האורות, והוא עולם העליון. דהיינו בינה.

קצג) תו אתפשט וכו': עוד נתפשט אור העליון הזה, שהוא בינה, והאומן, דהיינו המאזיל, עשה אור שאינו מאיר, ועשה (דיוט' קניו ע"א *) דף קניו ע"ב)

קצד) והאי נהורא דלא נהיר, בקשורא דלעילא, אפיק כל חילין, ומשריין, ^א לוינין סגיאין, הדא הוא דכתיב מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית ^ב וגו'.

קצה) * וכל מה די בארעא, הכי נמי לעילא. ולית לך מלה זעירא, בהאי עלמא, דלא תלייך במלה אחרא עלאה ^ב דאתפקדא עליה ^א לעילא, בגין דכד אתער האי לתתא, אתער ההוא דאתפקדא עליה לעילא, דכלא אתאחד דא בדא.

קצו) תא חזי כתיב, ^א תני נא לי מדודאי בנך. לאו דודאים אולידו לה לרחל, אלא קודשא בריך הוא, קא ^א גלגל מלה, על ידי ^ב דאינון דודאים,

מסורת הזהר

א) וכל מה די בארעא - לעילא, ח"א רה: ח"ב מח: ח"ג סה: ב) דאתפקדא עריה לעילא ח"א רנא. ג) (בראשית ל').

חלופי גרסאות ^א לוינין, ^ב מלאה הארץ קנינך וליג וגו'. ^ג ל"ג לעילא, ^ד מנגל (אה"ל). ^ה אינון.

וימצא דודאים בשדה

הסולם

מאמר

המוציא קו אמצעי מתקשר השמאל דבינה בימין שלה ומאיר כנ"ל.

קצד) והאי נהורא דלא נהיר וכו': ואותו האור שאינו מאיר, דהיינו הקו שמאל בקשר ג' הקוין של מעלה, שבנינה הוא מוציא כל הצבאות והמחנות למינים הרבה המשונים זה מזה, שזה בחכמה וזה בחסדים כנ"ל, וזהו שכתוב מה רבו מעשיך ה' וגו'. פירוש, כי מה רבו מעשיך, פירושו הארות החסדים שה"ס מוחין שאין להם מספר, וכלם בחכמה עשית, פירושו מוחין דמספר, כמ"ש לעיל בתחלת המאמר, ועם כל זה יצאו בבת אחת, שהוא משום שהארת השמאל קשורה ב' העולמות ביחד, ועיקר הארתו הוא בעולם העליון, ששם שולטת הארת החסדים המכוסים מחכמה, דהיינו שאין להם מספר, ולפיכך ב' מיני מוחין האמורים, אע"פ שמשונים הם זה מזה, מ"מ כל הארה והארה כלולה משניהם, כי יוצאים בבת אחת.

קצה) וכל מה די בארעא וכו': וכל מה שיש בארץ יש ג"כ למעלה, ואין לך דבר קטן בעולם הזה, דהיינו בהנוקבא, שאינו תלוי בדבר אחר, עליון, המסונה עליו מלמעלה דהיינו בבנינה, כי כל מה שבנוקבא, אינה אלא מטה שמקלת מבניה, וע"כ אין לך דבר בהנוקבא, שאין לו שורש בבניה, וע"פ כשנתעורר דבר למטה בנוקבא, נתעורר מקודם השורש שלו המסונה עליו למעלה בבניה, כי הכל מיוחד זה בזו.

קצו) תא חזי כתיב וכו': בוא וראה, כתוב תני נא לי מדודאי בנך, אין הפירוש, שהכתוב בא לומר, שתודאים תולידו את רחל, אלא

בחסדים ונשלמה הארתה בסוד ג' קוין חב"ד, ומשום דתלת נפקי מחד, חד בתלת קיימא (כנ"ל ב"א דף רפ"ז ד"ה תלת) שגם זו"ן השיגו הארת ג' קוין ההם, ונמצא שבסבת השמאל של זבינה שאינו מאיר, הבינה הזדווגה על מסך דו"ן, ומשום זה השיגו הזו"ן המוחין ממנה. וז"ס ועביר אומנא נהורא דלא נהיר ועביר עלמא תחאה שמשום שהמאציל עשה בשמאל הבינה, את נהורא דלא נהיר, בסבה זו, עשה וחקן את עולם התחתון בכל המוחין שלו, כמבאר.

וזה אמרו ובנין דאיהו נהורא דלא נהיר בעי לאתקשרא לעילא בעי לאתקשרא לתתא, משום שסו השמאל דבינה אינו מאיר, ע"כ הוא צריך שיתקשר בסוד הקשר של ג' קוין, ב' העולמות, כי בעולם העליון לבד אינו מאיר מטעם חסרון חסדים, כנ"ל, ובעולם התחתון בלבד, שהוא הנוקבא, אינו מאיר, משום שאין שורשו בה אלא בבנינה. ע"כ דוא מחויב להתקשר בבניה ששם שורשה, ומחויב להתקשר בנוקבא, כדי לקבל ממנה את המסך דחירק, שעליו יוצא קומת קו אמצעי, המשלים את השמאל. ואע"פ שמסך דחירק בז"א הוא, כמ"ש בכמה מקומות, אסנס כל מסך הוא בחינת הנוקבא, כי הזכר הוא בחינת האור של המדרגה, ולפיכך נבחן מסך דז"א שהיא בנוקבא. וז"ס ובקשורא דלתתא שהוא המסך דחירק שבעולם התחתון, אתקשר לאתנהורא בקשורא דלעילא, מתקשר חקו שמאל להאיר בקשר זבינה למעלה, כי ע"י המסך דחירק שבנוקבא, ^(ש"י דף ק"ו ע"ב)

בגין דיפוק יששכר, דאחיד ^א באורייתא יתיר מכלהו שבטין, בגין דהא רחל ^ב יאחידא ביה ביעקב, ^ג לא שבקת ליה לגבי לאה, הדא הוא דכתיב ^ד "המעט קחתך את אישי, וכתוב לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך".

קצו) אינון גרמו, דיפוק יששכר לעמא, ^ה בגין דסליק ריחא דאורייתא, קמי קודשא בריך הוא, הדא הוא דכתיב ^ו "הדודאים נתנו ריח וגו'". וכתוב ^ז "וישכב עמה בלילה הוא": ^ח הוא ודאי, והא אוקמוה, דעמא עלאה: ^ט הוא, דסתים ולא גליא, בגין דהא אורייתא מעמא עלאה נפקת.

קצח) ובכל אתר, עמא עלאה: הוא, דלא אתגליא, והא אתמר, ^י "ועבד הלוי הוא", ^{יא} בגין לאמשכא מניה ברכאן לכלא, ויששכר ביה ^{יב} "אתאחיד, ועל דא קרינן עץ החיים, אילנא דאינון חיינ עלאין, דאקרי הוא ולא אתה".

מסורת הזהר

(א) (שם) ח"א רכב. (ב) (שה"ש ז') תולדות דף י"ז ציון ב'. (ג) (בראשית ל') לעיל דף ס"ו ציון ג. (ד) הוא לעיל דף ס"ו ציון ב. (ה) (במדבר י"ח) לעיל דף ס"ו ציון ד. (ו) בגין לאמשכא לעיל דף ס"ו ציון ה.

חלופי גרסאות א מוסיף באורייתא תדיר (אה"ל). ב אחידת. ג ולא. ד ל"ג בגין. ה הוה. ו אתאחד.

הסולם

מאמר

וימצא דודאים בשדה

בדודאים שלי, אשר בלי יעקב, שה"ס קו אמצעי, הם אינם מאירים אפילו אצלי, ולפיכך השיבה לה לכן ישכב עמך הלילה הוא, הוא, סובב על המסך דחירק עבו, כדי שמזווגו תמשך קומת קו אמצעי המיוחדת ב' הקיין בלאה, ואז הדודאים נשלמים בה, ואח"כ נתנה אותם גם לרחל, בסוד תלת נפקי מחד, חד בתלת קיימא כנ"ל.

קצו) אינון גרמו דיפוק וכו': הם גרמו שיצא יששכר לעולם, כדי שיעלה ריח תורה לפני הקב"ה, וזהו שכתוב הדודאים נתנו ריח וגו', כי יששכר הוא נאחו בתורה יותר מכל השבטים, כנ"ל באות קצ"ו.

וכתיב וישכב וגו': וכתוב וישכב עמה בלילה הוא, הוא ודאי, ולא ההוא, וכבר בארנו, שעולם העליון נקרא הוא, משום שסתום ואינו מגולה, ומשום שהתורה יצאה מעולם העליון, שהוא נעלם וסתום, ע"כ נרמז זה בזווג שבשביל יששכר, וישכב עמה בלילה הוא, מטעם שיששכר הוא מרכבה לתורה כנ"ל.

קצח) ובכל אתר עלמא וכו': ובכל מקום נקרא עולם העליון הוא, כי אינו מגולה, וכן נאמר, ועבד הלוי הוא, שפירשו שעובד לעולם העליון הנקרא הוא, כדי להמשיך משם ברכות לכל העולמות, ויששכר נאחו בו, בעולם העליון, ועל כן אינו קוראים לו"א עץ החיים, להיחוסו אילן הנמשך מן ההימים העליונים, שבעולם העליון הנסתר, דנקרא הוא ולא אתה.

כי

אלא הפירוש הוא, שהקב"ה סבב הדבר, על ידי אלו הדודאים, שיוולד יששכר, שהחזיק בתורה יותר מכל השבטים, כי רחל היתה מחזקת ביעקב, ולא נתנה לו ללכת ללאה, זהו שכתוב, המעט קחתך את אישי, וכתוב, לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך.

ביאור הדברים. אחר שהאריך ר' יצחק וביאר היטב, אשר הנהורא דלא נהיר שה"ס הארת חכמה שבקי שמאל, לא יוכל להאיר רק ב' עולמות, שהם בינה ונוקבא, כי שורשו הוא מבינה, אבל הוא צריך למסך דחירק שהוא בזו"ן כדי להוציא עליו קו אמצעי המכריע, כנ"ל פתח בזה את כל דברי הפרשה, כי ז"ס וילך ראובן וימצא דודאים בשדה, ויבא אותם אל לאה אמו, כי דודאים ה"ס הארת השמאל, שהוא נהורא דלא נהיר, ונקרא דודאים להיותו השורש לאהבת דודים (כנ"ל לך דף קמ"ז ד"ה פנימיות) ומשמיענו הכתוב, שבן לאה מצא אותם והביאם לאמו, ללמדנו ששורש אור הזה הוא בלאה דהיינו בינה, ולא ברחל, אבל רחל מקבל אותו מלאה, כנ"ל, וזהו שאמרה ללאה, תני לא לי מדודאי בנך, שרצתה לזכות באור הזה, ותאמר לה המעט קחתך את אישי, כי ז"א שהוא בעל המסך דחירק המשלים להארת הדודאים בהכרעתו, נמצא קבוע עם המסך ברחל, כי היא נושאת המסך דחירק בעת שז"א אצלה כנ"ל, וזהו שטענה לאה לרחל: את רוצה בשניהם, להחזיק את המסך דחירק, שאני צריך לה, כדי להוציא קו אמצעי, וגם את רוצה

(דברי דף קנ"ז ע"ב)

קצט) ואי תימא דאלין דודאים פתחו מעהא דרחל. לאו, דהא כתיב, * וישמע אליה ^א אלהים ויפתח את רחמה, קודשא בריך הוא, ^ב ולא ^ג מלה אחרא, ^ד בגין דאינון דודאים, אע"ג דחילא דלהון לעילא, בההוא חילא ^ה דלהון, לא ^ו אתמני פקידא דבנין, דהא ^ז בנין במזלא תליין, ^ח ולא במלה אחרא. (ר) ואי תימא דהא אינון למגנא אתבריא, לאו, דהא אפילו * למלה דא, סיועא אינון לאינון דמתעכבי, ולא ^ט אינון עקראן. ^י ולא ^{יא} אתגזר עליהו ^{יב} אלא ^{יג} במזלא.

סתרי תורה

(רא) ** ^ג וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה וגו'. תנן, כוס של ברכה, לא אחברכא, אלא בסטר ימינא, ובגין כך, בעוד דאתער ימינא לגבי ^ד כוס של ברכה, שמאלא לא תסייע תמן, דהא ימינא, אשכח ^ה עילה בההוא כוס, דאתערא לגבי עלמא עלאה.

מסורת הזהר

(א) (בראשית ל') וירא דף קכ"ה ציון ב'. (ב) בנין במזלא תליי ח"א קטו. ב"כ דף ע"א ציון ב' וש"נ. (ג) (בראשית ל') לעיל דף פ"א ציון ג. (ד) כוס של ברכה הקסה"ז דף ב' ציון ו'.

חלופי גרסאות א' אלקים וגו'. ב' ולא. ג' ל"ג מלה. ד' מוסיף בנין דידע; בנין דידא. ה' דילתהו. ו' אתמלי. ז' ולא בחילא (אה"ל). ח' לאינון. ט' ולא. י' אתגזרת. יא' ל"ג אלא (אה"ל). יב' במזלא אה"ל כתב וכן חסר כפי גרסת הרמב"ם וזה מה שחסר ומביא מאמר הזהר שלח דף קס"א. על הפסוק ועתה יגדל כח ח', יג מלה; עילא; עלאה (ד"א).

וימצא דודאים בשדה

הסולם

מאמר

שמאירה בסוד יין המשמח אלקים ואנשים, אינה מתברכת רק בצד ימין, שהוא חסדים, כי חכמה בלי חסדים הוא חשך כנודע, ומשום זה, בעוד שהימין נתעורר להשפיע אל כוס של ברכה, שהוא הנוקבא, השמאל לא יתמך שם, כי הימין מצא סבה בכוס, שבגללה יתעורר אל עולם העליון. שה"ס חסדים מכוסים מחכמה.

פירוש. הנוקבא, בעת שהיא בבחינת קו שמאל, שה"ס חכמה בלי חסדים, היא נקראת כוב, ואז אינה מאירה, והיא צריכה לברכה שה"ס המשכת החסדים מקו ימין הנקראת ברכה. וז"ש בעוד דאתער ימינא לגבי כוס של ברכה, שמאלא לא תסייע תמן. שבעת שהימין משפיע לה חסדים, תפסוק אז לגמרי הארת השמאל, שהיא חכמה. דהא ימינא אשכח עידה בההוא כוס לאתערא לגבי עלמא עלאה, כי הימין מצא סבה בכוס, דהיינו במה שנחשך ואינו מאיר, שבגלל סבה זו, עזב הארת החכמה שמשמאל, ונתעורר להמשיך חסדים מעולם העליון, שהוא לאה, שהיא בחסדים מכוסים מחכמה, ואם יהיה אז איזה תמיכה משמאל לא יוכל הימין להחדק בעולם

כי המלה אחת יורה על גגלה, והמלה הוא יורה על נסתר (כנ"ל דף ס"ו אות קנ"א).

קצט) ואי תימא וכו': ואם תאמר שאלו הדודאים פתחו רחמה של רחל, אינו כן, כי כתוב וישמע אליה אלקים ויפתח את רחמה. הרי שהקב"ה פתח את רחמה ולא דבר אחר. כי אלו הדודאים, אף על פי שיש להם כח לפעול - למעלה, מכל מקום לא ניתן בכח שלהם פקידה של בנים, כי בנים תלויים במזל, שה"ס דיקנא דא"א, ולא בדבר אחר, (כנ"ל בראשית ב' דף ע"א אות ק"י ע"ש).

(ר) ואי תימא דהא וכו': ואם תאמר, שהדודאים נבראו בחנם, כלומר שאינם פועלים לשום דבר, אינו כן, אלא שיש להם פעולה מיוחדת, ואפילו לדבר זה, דהיינו לבנים, המה עוזרים את אלו המתעכבות מהוליד ואינן עקרות. אמנם לא נגזר עליהם להוליד אלא במזל. כלומר אם כבר נגזר עליהם להוליד בסוד המזל, אלא שמתעכבים משום איזה סבה, אז מועילים הדודאים.

סתרי תורה

(רא) וילך ראובן וגו': למדנא, כוס של ברכה, שה"ס הנוקבא מבחינת הארת חכמה שבה, (דפו"י דף קנ"ו ע"ב. *) דף קנ"ו ע"א (** דף קנ"ו ע"א)

(רב) וסתר דא, וילך ראובן, דא י סטרא י דדרום, בג"כ י דגליה בדרום, דאיהו רישא י לתריסר תחומין, י ותיאובתיה דסטר דרום, לאשכחא עילה ותקרובא למטרוניתא לברכא לה.

(ג) מה כתיב, וימצא דודאים בשדה, אזל י לחפשא בכל אינון י גניזין י דילה, ואשכח בהאי שדה, אינון דודאים, ועלייהו אתמר * הדודאים נתנו ריח, ואינון י תרין כרובים, דאינון י תקונין י דילה, לאתערא אתערו לעילא, דהא בכל אינון תקונין דהאי שדה, לית תקונא (ב) דיתער לגבי עילא, בר כרובים.

(ד) סטר דרום, אימתי אתער לגבה, לאשכחא י עילה לברכה י לה. בימי קציר חטים, בזמנא י דפליגת חולק יו שללא לאוכלוסהא, וכלהו (ג) יו חצדי י חקלא. מיד ויבא אותם אל לאה אמו, סליק ריחא, ואתערו דלהון לגבי עלמא עלאה, עלמא דאתכסיא, בגין י דאתער ברכאן לעלמא תתאה.

דרך אמת

(א) כפרת חטות נכ"י כחנני כי כשהלכתי בכעס יצאו לו נער ויחשיים ע"ם. (ב) קוצרי הסדה ורמז אל קבלת שפעס משה העליון שדה תפוחים.

חלופי גרסאות א וסטרא. ב סטר. ג דרום. ד דגלים. ה דתליסר. ו דמג מן תיאובתיה עד מה כתיב (אה"ל). ז לחפשא. ח גניזין. ט דילה. י תקונא. יא דילה. יב עילא. יג ליה. יד לפליגת. טו שלאה. טז חצאדו; מחצדי (אה"ל). יז חקלא. יח דיתער.

וימצא דודאים בשדה

הסולם

מאמר

דוראים, שראובן שה"ס אור החסד, הלך לחפש ולגלות את הדודאים בשדה, שאינם נמצאים זולתו, דהיינו ע"י שמלביש אותם באור החסד הם מתגלים ומאירים, וע"כ נחשב שהוא מצא אותם, כלומר שגילה אותם. וז"ש והם שני הכרובים, כי הכרובים מהארת השמאל באים, (כנ"ל בהקדמת ספר הזוהר דף ו' ד"ה ואלמלי ע"ש) וז"ש דאינון תקונא דילה דאתערא אתערו לעילא, כי כל התקונים והמוחין, הנוקבא מקבלת מו"א, ולא מבינה רק אלו המוחין דהארת השמאל בכוד הדודאים היא מקבלתם מבינה עצמה בשוה עם ז"א, שאז היא בסוד ב' מאורות הגדולים, (כנ"ל בראשית א') דף ק"ג אות ק"י) וז"ש דהא בכך אינון תקונין וכו' כמבואר.

(ד) סטר דרום אימתי וכו': מתי נתעורר אליה צד דרום, שהוא החסד, למצוא סבה כדי לברך אותה, דהיינו להמשיך לה חסדים, הוא בימי קציר חטים, שפירוש, בעת שמחלק שלל לצבאותיה, דהיינו המלאכים, בסו"ה וחקם בעוד לילה וחחן סרף לביתה וגו', ולכל קוצרי השדה דהיינו לאיתם הנשמות שזוכים לקבל פירותיה של הנוקבא הנקראת שדה, מיד, ויבא אותם אל לאה אמו, שפירוש, שהעלת הריח וההתעוררות שלחם

בעולם העליון המכוסה מחכמה, ולהמשיך משם חסדים, כי דבקות, פירוש השואת הצורה.

(רב) וסתר דא, וילך רב: וזה סוד, וילך ראובן, שהוא צד דרום, דהיינו קו ימין, חסדים, כי משום זה, דגלו בדרום, שהוא ראש ותחילה לשנים עשר גבולים, שכוד י"ב גבולים ה"ס ד' רוחות חסד וגבורה ח"ת ומלכות שככל אחד ג' קוין! (כנ"ל דף ס"ד ד"ה ביאור) הרי שחסד הוא תחילה ל"ב גבולים, ותשוקתו של צד דרום הוא, למצוא סבה (כנ"ל בדבור הסמוך), ומחנה לרבנות, דהיינו הנוקבא, לברך אותה. (ג) מה כתיב וימצא וכו': מה כתוב, וימצא דודאים בשדה, הלך לחפש בכל האוצרות של הנוקבא, ומצא בשדה הזו, שהוא הנוקבא את הדודאים, ועליהם נאמר הדודאים נתנו ריח, והם שני הכרובים, שהם תקונה של הנוקבא, להתעורר התעוררות למעלה אל הבינה, כי בכל התקונים של שדה הזו, אין תקון שיתעורר למעלה לבינה, חוץ הכרובים.

פירוש כי דודאים ה"ס הארת חכמה שבקו שמאל (ב"ב פ') אות קכ"ד. לך קמ"ו אות תנ"ג). וכל עוד שמחוסרת חסדים אינה מאירה ונחשב כאילו אינה. וז"ש אול לחפשא בכל אינון גניזין דילה ואשכח בהאי שדה אינון

(דפני דף קכ"ו ע"א)

רה) וכד ^א אתברכא, אינון דודאים נקטין, ויהבין לכל עלמין, דכתיב הדודאים נתנו ריח * ועל פתחינו כל ^ב מגדים. כד אינון נתנו ריח, ההוא ריחא נקיט ליה סטר דרום, לאתערא ^ג לגבי עלמא עלאה, מיד על פתחינו כל מגדים, וכל טובא לא חסיר ^ד מעלמא.

רו) ^ה עלמא תתאה *) לא אתער לגבי עלמא עלאה, אלא כד אינון דודאים יהבין ריחא לימינא, כיון דאינון יהבין ריחא לימינא, וימינא אתער לגבי עלמא עלאה, ^ו מיד עלמא תתאה אתער לשאלא מה דאצטריך. מה כתיב, ^ז ותאמר רחל אל לאה תני נא לי מדודאי בנך, הב לי ברכאן, מההוא אתער, דאינון דודאים, דאתער ^ח לגבי סטר ימינא.

רז) כדן עלמא עלאה ^ט בחדוה, ^י בשעשוע, ^{יא} אתיב ^{יב} לגבה, ואמרת המעט קחתך את אישי, כאמא. לגבי ברתא. ואי הכי ^{יג} בעלה דעלמא עלאה יעקב איהו. לאו הכי, אלא תיאובתא דאבא תדיר, לאו איהו, אלא לגבי ^{יד} ברתא דנא, ^{טו} דהאי בת, רחימו דיליה לגבה תדיר, בגין דאיהי בת ^{טז} יחידאה בין שית בנין, ולכל אינון שית ^{טז} בנין, פליג לון חולקין ונבזבזן ומתנן, ולה לא פליג, ולית לה ירותא כלום, ^{יז} ועל ^{יח} כל דא, איהו אשגח בה ^{יט} בתיאובתא ^כ ורחימו יתיר מכלא.

מסורת הוזהר

א) (שה"ש ד') תולדות דף י"ז ציון י"א. ב) (בראשית ל').

חלוסי גרסאות א) מוסיף איהו אתברכא. ב) ל"ג מן מגדים ער מגדים (אה"ל). ג) לגביה. ד) מכלא; עלמא. ה) ועלמא (אה"ל). ו) מוסיף מיד ועל פתחינו כל מגדים וכל טובא לא חסר מעלמא ועלמא תתאה (אה"ל). ז) לנכך. ח) בחזרא. ט) בשעשועא. י) ואתיב; אתיבת (אה"ל). יא) לגביה. יב) בעלא. יג) ברתת. יד) דאיהו; דאיהי. טו) יחידת. טז) ל"ג בנין. יז) ועל. יח) על כל (אה"ל). יט) בתיאובתא. כ) ורחימו.

וימצא דודאים בשדה

הסולם

מאמר

רז) כדן, עלמא עלאה וכו': אז עולם העליון, משיב לה בחדוה ושעשועים, ואומרת המעט קחתך את אישי וגו', כמו אמא המשעשעת עצמה עם בתה. ולא בתרעומת. ושואל אם כן, משמע, שבעלה של עולם העליון, בינה, הוא יעקב. כי אמרה על יעקב המעט קחתך את אישי, והלא חכמה הוא בעלה של הבינה. ומשיב, אינו כן, אלא תשוקתו של אבא, שהוא חכמה, תמיד, אינה אלא לבת הזאת, שהוא נוקבא דז"א, כי בת זאת, אהבתו אליה הוא תמיד, משום, שהוא בת יחידה בין ששה בנים חכ"ח נה"י, ולכל אלו ששה בנים, חלק להם מנות ותענוגים ומתנות, שיש בהם ב' מיני שפע, המכונים עיקר ותוספות: עיקר, פירוש מוחין דו"ק, שלא יחסרו מהם, ומכונים חולקין, תוספת, היינו מוחין דג"ר, שלפעמים חסרים מהם, וככונה נבזבזן ומתנן. ולה לא חלק ואין לה ירושה כלום. כי הנוקבא אין לה מעצמה כלום, חוץ ממה שנותן לה ז"א בעלה, שה"ס חכ"ח נה"י, ששה בנים הנ"ל. ועל כל זה הוא מסתכל בה בתשוקה ואהבה יותר מכולם.

ברחימו

שלחם. אל עולם העליון שנתכסה, המכונה לאה כדי שישפיע ברכות לעולם התחתון. שנק' רחל. רה) וכד אתברכא וכו': וכאשר נתברכו הדודאים, דהיינו שנחלבשו בחסדים, מקבלים ונותנים לכל העולמות, שכתוב הדודאים נתנו ריח וגו', כשהם נוחנים ריח, דהיינו כשמאירים בחכמה ממטה למעלה המכונה ר"ח, אותו הריח מקבל צד דרום, דהיינו החסד, לעוררו אל עולם העליון, דהיינו שאיר ממטה למעלה, מיד, ועל פתחינו כל מגדים, וכל טוב אינו חסר מן העולם.

רו) ערמא, תתאה וכו': עולם התחתון, אינו מתעורר לעולם העליון, לכלל ממנו מוחין, אלא כשהדודאים נוחנים ריח לימין, כיון שנותנים ריח לימין, והימין נתעורר לעולם העליון, מיד, נתעורר עולם התחתון לבקש מה שצריך. מה כחוב, ותאמר רחל אל לאה תני נא לי מדודאי בנך, שפירוש, תני לי ברכות מאותה התעוררות הדודאים שנתעוררו להכלל בצד ימין. דהיינו להחלבש בחסדים שבימין כנ"ל. (דפ"י דף קנ"ו ע"א *) דף קנ"ו ע"ב)

(רח) ה' ברחימו דיליה קרא לה בת, לא ספיק ליה דא ז' וקרא לה אחות, לא ספיק ליה דא, קרא לה אם בשום ז' אמיה, לא ספיק ליה דא, קרא ז' לה בשמיה, דכתיב * והחכמה מאין תמצא, חכמה ודאי. ה' ועל דא, עלמא עלאה אמרת לגבה, המעט קחתך את אישי, דכל ברחימו דיליה אתמשך לך ז' לגבך ה' וע"ד. ה' בשעשועא ורחימו ז' אימא לגבי ברתא.

(רט) מה אתיבת איהי, ז' לכן ישכב עמך ז' הלילה. בכל אתר לכן שבועה איהי. ישכב, מהו ישכב. אללא שכיבה בכל אתר תקונא דנוקבא לגבי דכורא, לאעלא בה ציורא דאתון כללה, ודא ז' איהי ז' ישכב. ז' י"ש כ"ב. י"ש דא איהו עלמא עלאה, ה' כ"ב רוא דאורייתא נקודה טמירא, דאתער ה' לגבה כ"ב אתון, ז' ודא ז' הוא ז' ישכב. י"ש עלמא דאתי, דכתיב ז' להנחיל אוהבי יש. כ"ב נקודה עלאה דאעיל כל ז' כ"ב אתון. רוא דכל אורייתא.

(רי) * ודא הוא ישכב, ישכב עמך יעקב לא כתיב, אלא ישכב עמך. ההוא טמירא דאתחזי לאתערא לגבך, וכלא באתערו ז' דאינון דודאים, וכלא כתיב ברחימו.

מסורת הזהר

(א) (איוב כ"ח) ח"ב קמא. ח"ג רעט: רצ. ת"ז תק' ע' דף קלג: (ב) (בראשית ל') (ג) (משלי ח') הקסה"ז דף נ"ח ציון א'. (ד) כ"ב אתון ב"ב דף י"ז ציון א'.

חלופי גרסאות ה' וברחימו (אה"ל). ז' קרא. ז' אמה. ז' ליה. ה' אתמשך לך לגבך וע"ד אמר לגבה המעט (אה"ל). ו' רחימו. ז' ל"ג לגבך. ה' וכי. ה' בתאוכתא. ז' חמא; דאמא. ז' מוסיף הלילה ולא אמר מאן כלא באתכסייא (אה"ל). ז' הוא (אה"ל). ז' ל"ג ישכב. ז' ל"ג י"ש כ"ב. ז' ל"ג כ"ב קו לבה. ז' והא. ז' ל"ג הוא; איהו. ז' י"ש כ"ב. כ' דכלהו.

וימצא דודאים בשדה

הסולם

מאמר

לה אם תחן לי הדודאים, יהיה מחויב בהחלט לשכב עמך הלילה. כמו שיתבאר לפנינו.

ישכב, מהו ישכב וכו': שואל מהו פירושו של המלה ישכב, ומשיב, אלא שכיבה, בכל מקום שהוא, פירוש, תקון הנוקבא אצל זכר, שיכניס בה הציור של כל האותיות, וזה הוא ישכב: י"ש, כ"ב. י"ש זהו עולם העליון, שהיא בינה שחזרה להיות חכמה. כ"ב ה"ס התורה, דהיינו ז"א, נקודה נסתרת, שמתעוררים אצלה כ"ב אותיות, דהיינו נקודה דחירק, שעליה יוצא קו האמצעי, המוציא ג' קוין כבינה, שמשום זה מקבל גם הוא ג' קוין, שה"ס כ"ב אותיות, כנ"ל ב"א דף מ' ד"ה כד סליק ע"ש) וזה הוא י"ש-כ"ב, י"ש, הוא עולם הבא, שכתוב להנחיל אוהבי יש. כ"ב, הוא נקודה העליונה, נקודה דחירק, המביאה כל כ"ב האותיות, שהוא סוד כל התורה, שהם כל הכלים דז"א, הנקרא תורה.

(רי) ודא הוא ישכב וכו': וזהו שכתוב ישכב, סתם, ישכב עמך יעקב לא כתוב, אלא, ישכב עמך, סתם, שיוקח על אותו הנסתר, דהיינו אבא עלאה, הראוי להתחבר עמך. פירוש כי יעקב אינו הדכר של הבינה, אלא הוא עולה למין

(רח) ברחימו דיליה קרא וכו': באהבתו קרא אותה בת. לא הספיק לו זה עד שקראה אחות. לא הספיק לו זה וקראה אם, בשם אמו. לא הספיק לו זה, וקרא אותה בשמה, שכתוב בה והחכמה מאין תמצא, חכמה, קרא אותה ודאי. פירוש שהשפיע לה בסוד ד' אותיות הוי"ה: תחילה מה"ת שנקראת בת. ואח"כ מן ה' דהוי"ה, שנק' אח, והנוקבא נקראת מבחינתו בשם אחות. ואח"כ מן ה' ראשונה דהוי"ה שנקראת אמה. ואח"כ מן ה' דהוי"ה שנקראת חכמה.

ועל דא עלמא וכו': ועל כן, אמרה לה עולם העליון, שהוא בינה דהיינו אמה, המעט קחתך את אישי, שהוא חכמה, דהיינו אבא, כי כל אהבתו נמשכה לך, וע"כ, בשעשוע ואהבה אמרה אמה אל הבת.

(רט) מה אתיבת וכו': מקשה, אם, המעט קחתך את אישי, לא אמרה בתרעומת, אם כן, מה השיבה רחל, לכן ישכב עמך הלילה, ומשיב בכל מקום שנאמר לכן, הוא שבועה, פירוש, לכן שאמרה, אינו חשובה על המעט קחתך את אישי, אלא שפירוש, לשון שבועה והחלט, כי אמרה (דפו"י דף קנ"ו ע"ב *) דף קנ"ו ע"א)

ריא) * ויבא יעקב מן השדה בערב. ויבא יעקב, דא תפארת קדישא, מההוא י שדה דנקיט כל ברכאן, דכתיב ביה י אשר ברכו יי. בערב, אמאי בערב, אלא בערב, דכתיב י ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. ב' בומנא דאתער יצחק אבוי לגבי האי שדה, י ונקיט י ליה, דהא יצחק לא אתער י לגבי י האי י שדה, כיון דאסתלק יעקב י מתמן בערב, שביק האי שדה ליצחק י אבוי, ואיהו סליק בההוא זמנא לגבי עילא.

ריב) מה כתיב י ותצא לאה לקראתו. אמא עלאה, לגבי ברא יחידא. ותאמר אלי תבוא, תחות גדפאי, לברכא לך, י ולרוואה לך בתפנוקין ועדונין עלאין. הא י עידן רעוא וענוגא למיהב לך יא נייחא דרוחא עלאה, לגבי ההוא שדה, עד לא יתוקד בתוקפא דיצחק.

ריג) כיון דנקטא ליעקב תחות גדפאה, כדין י וישכב עמה בלילה הוא. הוא: דסתים מכלא. י הוא: דכל ברכאן וכל י קדושין נפקי מתמן. יעקב לא כתיב אלא הוא: מאן דאתחזי לאתערא לגבה.

ריד) ועד י דלא י זמין לגבה תחות גדפאה, מאן דנקיט אינון

מסורת הזהר

(א) (בראשית ל') ז"ח רוח פ"ט טב שמא. (ב) שדה לעיל תולדות דף נ"ח ציון י"א. (ג) (בראשית כ"ז) לעיל תולדות דף נ"ח ציון ט. (ד) (בראשית כ"ד) ב"א דף ק"ל ציון א'. (ה) (בראשית ל') ח"א קלו. ז"ח רוח פט טב שמא (ו) (שם) לעיל יף ס"ו ציון ג. (ז) ה"א, לעיל דף ס"ו ציון ב.

חלופי גרסאות א' אלא בערב בזמנא דאתער יצחק אבוי לגבי האי שדה אלא בערב דכתיב ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב; אלא בערב דכתיב עד לפנות ערב בומנא (ד"א) ב' ל"ג מן ונקיט עד כיון. ג' ל' (אה"ל) ד לגביה (אה"ל) ה' דהאי (אה"ל) ו' מוסיף שדה אלא בערב דכתיב ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב (אה"ל) ז' מוסיף מתמן דכתיב ויבא יעקב מן השדה בערב (אה"ל) ח' אבותי. ט' ואחזאה (אה"ל) י עידן. יא ל"ג נייחא דרוחא עלאה. יב קדושא. יג דהא ול"ג דלא; דהוא; דיהוי (אה"ל). יד דומין ול"ג דלא.

וימצא דוראים בשדה

הסולם

מאמר

ז"א. ותאמר אלי תבוא, חתת כנפי. לברך אותך ולהרוותך בתפנוקים ומעדנים עליונים, עתה הוא עת רצון וענג לתת לך תענוג רוח העליון שה"ס חסדים מאוירא דכיא, בשביל שדה ההוא שהוא הנקבא. מטרם שנשרף בתוקף הדין של יצחקי, שהוא קו השמאל שמאיר או בלי חסדים מימין, והוא אי בבחינת אש שורף.

ריג) כיון דנקטא וכו': כיון שקבלה את יעקב תחת כנפיה, דהיינו שעלה אליה למין, אז וישכב עמה בכירה הוא, ואינו כתוב, ההוא, אלא ה"א, שורה על נסתר, דהיינו ה"א, הסתום מכל, ה"א, שכל הברכות וכל הקדושות יוצאות ממנו. דהיינו אבא עלאה, וישכב יעקב לא כתוב, אלא הוא, שורה על מי שראוי להתחבר עמה, דהיינו אבא עלאה, שהוא המשפיע לבינה.

ריד) ועד דלא זמין וכו': ומטרם שנודמן תחת כנפיה של הבינה, אוהו שמקבל אלו הקדושות והברכות שהוא יעקב, דהיינו מטרם שעלה יעקב למין תחת כנפי אבא, לקבל קדושות וברכות בשביל

למין לבינה וחכמה עלאה הנקרא אבא, שהוא הדבר של הבינה, הוא מזדווג עמה, ולאה רומזת כאן, אל הבינה עלאה עצמה, כנ"ל.

ריא) ויבא יעקב מן השדה בערב: ויבא יעקב, זהו תפארת הקדוש, שהוא ז"א, שבא משדה ההוא שתופש כל הברכות, שכתוב בו, אשר ברכו ה'. דהיינו הנקבא דז"א. בערב למה כתוב בערב, ומשיב, אלא בערב, כמ"ש ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. דהיינו בעת שהנקבא מקבלת מהארת שמאל בלי ימין, שאז ה"ס חכמה בלי חסדים, שגורם בה חשך. ונקראת ערב, שהוא הזמן שיצחק אבוי נתעורר לשדה הזה ואוחז אותו. כי יצחק אינו מתעורר לשדה הזה, כיון שהוא שייך ליעקב, שה"ס ז"א, אלא אחר שנסתלק יעקב משם בערב, מחמת שפנה היום, שה"ס חסדים כנ"ל ונעשה חשך. הניח אז את שדה הזה ליצחק אבוי, שה"ס קו השמאל, ויעקב עולה באותו הזמן, למעלה, לב נה, בסוד מ"ן.

ריב) מה כתיב ותצא לאה לקראתו: דהיינו אמא עלאה, בינה, יצאה אל בן היחיד,

(דסו"י דף קנ"ז ע"ב)

ה' קדישאן וברכאן לא אתמלי ב' מנקודה טמירא, ההוא עלמא עלאה. ווע"ד דודאים מתערי כלא, וכלא כגוונא ד' דרזא עלאה. ראובן מאי ראובן, קב"ה שוי שמהן בארעא, דכתיב * לכו חזו מפעלות יי אשר שם שמות בארץ. (ע"כ ס"ת).

רטו) * ב' ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא וגו'. האי מלה חציפותא י' איהו. לאו ו' איהו ז' הכי, אלא מהכא אוליפנא, ענוותנותא דלאה,

מסורת הזכר

(א) (תהלים מ"ו) ב"ב דף רכ"ג ציון ד'. ב) (בראשית ל') לעיל דף פ"ט ציון ה. חלופי גרסאות א' קדושאן, ב' אלא מנקודה, ובז"מ ל"ג א"א. ג' וע"כ. ד' רזא. ה' מוסיף איהו והכי אתחזי. ו' ל"ג איהו (אה"ל) ז' ל"ג הכי.

ויצא דודאים בשדה

הסולם

מאמר

הדודאים בשביל רחל. דהיינו תחת דודאי בנך, כדי להשלימם לי. ואחר שרחל קבלה הדודאים מלאה, שהם חכמה בלי חסדים, שאז מסתלקים האורות ונעשה חשך כנ"ל. שנאמר, ויבא יעקב מן השדה, שה"ס הנוקבא רחל שבעת הדינים נקראת שדה, בערב, שאז נעשה בה חשך מחמת הדודאים שקבלה. וע"כ ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא, דהיינו שיבא אליה ויעלה לה מ"ן מסוד הנקודה דחירק, כדי להכריע ולהליבש הדודאים בחסדים. כי שכור שכרתית בדודאי בנך. כלומר שאמרה לו, מחמת שנחתה הדודאים לרחל ונעשה בה חשך ע"כ מוכרח אתה לעלות אצלי למ"ן להמשיך לה חסדים, כדי שלא תשרף בדינים דשמאל. וזה נבחן כמו ששכרה אוזו. וישכב עמה כלילה. הוא היינו שנזדווגה עם אבא עלאה שנקרא הוא. שממנו נמשכות לה כל הקדושות והברכות, ונתנה אותו ליעקב. ויעקב השפיע אותם לרחל. גם תמצא כאן, מה שמונא בזה בכמה מקומות, אשר הארת השמאל שהיא חכמה בלי חסדים. מקבלת הנוקבא מן בינה עצמה בשוה עם ז"א, וע"כ היא אז במדרגה אחת עם ז"א וקומתם שוה. אלא הארת הימין, דהיינו החסדים המליבשים החכמה היא מוכרחת לקבל מו"א בעלה (כ"א דף ק"ו ד"ה כגוונא) וגם כאן, קבלה רחל הדודאים מבינה עצמה דהיינו מלאה שהיא בינה, אלא הארת החסדים קבלה מיעקב. אחר שעלה למ"ן לבינה וגרם וזוג לחו"ב, בסו"ה וישכב עמה כלילה. הוא, כנ"ל. (ע"כ כתרי תורה).

רטו) ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא וגו'. ומתמה"מ מלה זו, אלי תבוא, הוא חוצפה. ומשיב אינו כן, אלא להיטל, מכאן למדנו הענוה של לאה, שלא אמרה כלום בפני אחתה

בשביל רחל. לא נתמלא עולם העליון שהיא בינה בברכות וקדושות מן נקודה הנסתרת. כלומר שלא היה נעשה התחדשות הווג דחכמה ובינה על המסך דנקודה דחירק, כי נקודה זו עלה עם יעקב. (כנ"ל דף פ"ג ד"ה וזה) ע"ש.

ועל דא דודאים וכו': וע"כ דודאים מעוררים הכל, כי בכבתם עלה יעקב לבינה למ"ן כדי להליבשם בחסדים, ואח"כ השפיע אותם אל רחל. והכל הוא כעין סוד העליון, כלומר שכל הכתובים שבכאן מדברים בסוד העליון כמבואר. ראובן, מהו ראובן, כלומר, ששואל מי נתן השם הזה ואמר עליה ראובן, ומשיב, הקב"ה שם שמות בארץ. כלומר הקב"ה קראו ראובן, (כנ"ל באות קפ"ו) וע"ש בסולם. שכתוב, לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ.

ושיעור הכתובים לפי המתבאר כאן בס"ת, הוא, וילך ראובן שה"ס החסד, וימצא דודאים בשדה, היינו שהליבש הדודאים שה"ס נהורא דלא נהיר עם אור החסד, ואז האירו. וזה נחשב לו שמצא אותם, כלומר שגילה הארתם. ויבא אותם אל לאה אמו, שהעלה הארתם לבינה המכונה לאה, אשר שם הם מתכסים, ומקום גילויים הוא רק ברחל, דהיינו בסוד הנוקבא שמחזה ולמטה דו"א, ולפיכך והאמר רחל אל לאה תני נא לי מדודאי בנך. כי מקום הארתם אינם אלא בי. ותאמר לה המעט קחתך את אישי, שאמרה בדרך שעשועים, המעט לך שכל אהבת אישי שהוא חכמה, אינו אלא אליך, ובנה אותך בחוב חו"מ שה"ס: בת אחות, אבא וחכמה. ואז ותאמר רחל לכן ישכב עמך הריכה, לכן, פירושו החלט, שהבטיחה, שבהחלט יעלה יעקב למ"ן אליה, אם תתן לה הדודאים, כי יתיה מוכרח להמשיך חסדים ולהליבש את

(רטו"ה דף קנ"ו ע"ב *) דף קנ"ו ע"א)

דלא אמרה קמי אחתה ^ה מדי, ^כ ואיהי ^י אקדימת ^י לאורחא, ואמרה ליה בחשאי, ^ס ואודעא ליה. דהא ברשותא דרחל הוה, דכתיב * כי שכור שכרתוך, מרחל נטילת רשו, ובגין דלא יבאיש ^י בעינאה דרחל, ^ז א"ל לבר, ולא בביתא. רטז) ולא עוד אלא פתחא ^ח משכנא דלאה, ^ס נפקת לבר, ועיילת ליה ליעקב בפתחא דלבר, עד לא ייעול למשכנא דרחל. מאי טעמא, בגין דלא תימא מלה קמי ^י דרחל, ולא תחציף קמי ^י אחתהא. ולא עוד, אלא אמרה לאה, ^י אי ייעול יעקב, במשכנא דרחל, לאו דין הוא ^י לאפקיה מתמן, בג"כ אקדימת ליה ^י לבר.

ריז) וכל האי למה, אלא לאה לוחא ^י דקודשא אתערת בה, וידעת דכל הני שבטין עלאין, כלהו קדישין יפקון ^{טו} מנה, ודחקת שעמא, בחביבותא לקביה, ובג"כ היא קראת לון שמהן, ברזא דחכמתא.

ריח) ר' חייא ור' יוסי, הוו אוליי ^ס באורחא, אמר רבי יוסי לר' חייא, בכל זמנא ^י דאזלינן ^י באורחא, ^י ולענין באורייתא, קב"ה מרחיש לן ^י נסין, והשתא ^כ אורחא דא אריך לן, נתעסק באורייתא, וקב"ה ידווג בהדן. דיט) פתח רבי חייא ואמר, ^י בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצות, וכתיב ^י שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני, ^ה לחם עני כתיב, האי מלה אתערר ^כ בה חברייא. אבל ת"ח, כד הוו ישראל במצרים, הוו ברשותא אחרא, כד בעא קב"ה לקרבא לון לגביה, יהב לון אתר דלחם ^כ עני. לחם עני, ^כ מאן עני. דא דוד מלכא, דכתיב ביה ^י כי עני ואכיון אני.

מסורת הוהר

(א) (שם) ח"א קנו: ז"ח רות פ"ט טב שגב. (ב) אי ייעול יעקב - לאו דין לאפקיה ח"א קנו: (ג) (שמות י"ב). (ד) (דברים ט"ו) ב"א דף רצ"ח ציון ג'. (ה) לחם עני כתיב: ח"א לג. ח"ב מ: (ו) (תהלים פ"ו) ח"ב קכב, רלב: ח"ג קצה. רכג. חלושי גרסאות א פ"ג מרי. ב אלא ול"ג ואיהי; אלא איהי. (אה"ל) ג אקדמת. ד לארחא. ס ואודעת (אה"ל). ו בעינאה, ז אחידת ליה. ח דמשכנא. ט מוסיף הוה נפקת (אה"ל) י רחל. יא אחתה. יב לאפקא. יג ל"ג לבר. יד דקדושא; דקדושה. טו מינה. טז בארחא. יז דאנן. יח בארחא. יט ל"ג ולענין באורייתא, כ ניסין. כא ארחא. כב ביה. כג עוני (אה"ל) כד דלחם עני כתיב.

וימצא דוראים בשדה

הסולם

מאמר

אחותה, והקדימה אל הדרך, ואמרה לו בלחש והודיעה לו. כי ברשות רחל היא, שכתוב, כי שכור שכרתוך מרחל. היינו, שקבלתי רשות. וכדי שלא ירע הדבר בעיני רחל, אמרה לו בחוץ ולא בבית. רטז) ולא עוד וכו': ולא עוד, אלא שפתח אהלה של לאה היה בחוץ, והכניסה את יעקב בפתח שמבחוץ, מטרם שנכנס באהל רחל. מהו הטעם, הוא כדי שלא תאמר הדבר בפני רחל ולא תעזיז לפני אחותה. ולא עוד אלא אמרה לאה, אם יכנס יעקב באהלה של רחל, אין זה צדק להוציאו משם. לפיכך הקדימה אותו בחוץ. ריז) וכל דאי למה וכו': שואל וכל זה למה. תשיב, אלא לאה רות הקודש (תשיב דף ק"ז ע"א).

(רכ) והאי לחם עני אקרי מצה, נוקבא בלא דכורא, מסכנותא הוי, אתקריבו לגבי מצה בקדמיתא, כיון דקריבו א לון יתיר, עיינ' לון קודשא בריך הוא, בדרגין אחרנין, ואתחבר דכורא בנוקבא. וכדין, מצה כד אתחברת (ב) בדכורא, אקרי * מצוה, בתוספת ד וא"ו, הה"ד י כי המצוה הזאת, י בגיני כך, מצה בקדמיתא, ולבתר מצוה. רכא) עד דהוו אזרי, שמעו חד קלא דאמר, (ב) טופסרא י דקטנון, עקימן ט באורחא, סטו לעילא, לא (ג) תחתון י בקוסטרא יא דקטרא דלתתא. אמר רבי יוסי, שמע י מינה, דקב"ה בעי לנטרא י אורחין. סליקו לעילא, ועאלו בחד טורא, בין (ד) טנרין תקיפין, אמרו, הואיל וקב"ה בעא י באורחא דא, מלה נחמי, או ניסא טו אתרחיש לן.

מסורת הזהר

(א) מצוה בתוספת וא"ו: ח"ב רלה: ח"ג רנא: ת"ז חק' ג"א נה. (ב) (דברים ל'). (ג) ולא סתיו יורדים נאכל ס"ה סר ומושל ומלת קטנון ס"ה חדר ונאכל כי תרגום ויבא הכהן ועל לקטונו, (ג) ולא סתיו יורדים נאכל סדך הקשור ויורד למטה (ד) מלעיס חזקים.

חלופי גרסאות א ל"ג לון. ב קב"ה לון. ג אתחבר; אתחברא. ד ו"ו ס בנין. ו טופסרא; טופסרא (אה"ל) ז דקטנון. ח עקימן (אה"ל) ט באורחא. י בקוסטרא (אה"ל) יא דקטרא; בקיטרא (אה"ל) יב מנה יג אורחין. יד באורחא. טו יתרחיש.

וימצא דודאים בשדה

מצה. להיותה מדרגה הראשונה, כנ"ל, ואחר שקירבם יותר, הביאם הקב"ה במדרגות אחרות, ונתחבר הזכר בנוקבא, דהיינו שנדווגה עם ז"א ומקבלת חסדים ממנו (כנ"ל בדבור הסמוך) ואז, מצה אחר שנתחברה עם הזכר, נקראת מצוה בתוספת ו"ו, כי ו' רומזת על ז"א, וזהו שכחובי כי המצוה הזאת, וע"כ במדרגתה הראשונה נקראת מצה ואח"כ במדרגות האחרות נקראת מצוה.

רכא) עד דהוו אזרי וכו': בעוד שהיו הולכים, שמעו קול אחד, שאמר: גודו מרצחים אורבים לכם בדרך, נטו למעלה, לא תרדו בטירה הבלתי מקורה שלמטה. טופסרא, פירושו, לפי הענין, גודו, דקטנון, פירושו של מרצחים, מלשון קטנטון, (במדרש תהלים נ"ח:) לקטנטון שהיה רודף אחר חבריו. עקימן, פירושו מארבים. קוסטרא, פירושו טירה. כי בחצריהם ובטירותם, תרגומו כפרניהון וקסטרוותהון. (בראשית כ"ה ט"ז) קטרא, פירושו בית בלי גג, כמ"ש (מדות ב') אין קטירות אלא שאינן מקורות.

אמר ר' יוסי וכו': אר"י, משמע מזה, שהקב"ה רוצה לשמור את דרכנו. עלו למעלה ובאו

בהר

הסוכרם

מאמר

היו ברשות אחר, וכשרצה הקב"ה לקרבם אליו נחן להם מדרגת לחם עני, ושואל, לחם עני, מי הוא העני, ומשיב, זהו דוד המלך שכתוב בו כי עני ואביון אני.

פירוש. דוד המלך ה"ס הנוקבא בעת שמקבלת הארת השמאל מן בינה שאז היא בקומה שוה עם ז"א, בסוד רגל רביעי של הכסא שהיא בינה, ואז הנוקבא דבוקה בבינה, ואינה מזדווגת עם ז"א בעלה, ועל כן היא עניה בלי אור, ונקראת לחם עני, מחמת שהחכמה אינה מאירה בלי חסדים. (כנ"ל וירא דף ה' ד"ה ואע"ג עש"ה) ואז אומרת הכתוב כי עני ואביון אנכי, ומדרגה זו של הנוקבא היא מדרגה ראשונה שלה (כמ"ש שם) וז"ש כד בעא קב"ה דקרבא לון דנביה ייב לון אתר דלחם עני, כי כשהוציאם ממצרים מרשות הס"א, ורצה לקרבם אל הקדושה נתן להם מדרגת לחם עני שבנוקבא, כי היא מדרגה הראשונה של הנוקבא כמבואר.

(רכ) והאי לחם עני אקרי וכו': ולחם עני זה, נקרא מצה, בלי ו"ו, שהוא ז"א. כי נוקבא בלי זכר עניה היא, מטעם שמחוסרת חסדים כנ"ל בסמוך, ונתקרב ישראל בתחילה לבחינת (דפוסי דף קנ"ז ע"א)

(רכב) אזלי, יתבי גבי ה' בקיעי ה' דטנרא. סליק לון חד בר נש, תווהו, א"ר יוסי מאן אנת. אמר כ' מאנשי כ' * ארקא אנא, אמר ג' ליה, ותמן אית בני נשא, אמר אין, וזרעין ד' ג' וחצדין, ה' מנייהו בחיוו ד' אחראי משניין ז' מנאי, וסליקנא גבייכו, למנדע מנייכו, מה שמיה כ' דארעא דאתון בה.

(רכג) אמר ליה, ב' ארץ, בגין דהכא ארץ החיים כ' שריא, דכתיב ג' ארץ ממנה יצא לחם, מהאי יצא לחם, י' בשאר ארעא לא יצא לחם, ואי י' נפיק, לאו משבעת המינין, אדהכי עאל לאתריה. תווהו, אמרו ודאי קב"ה בעי לאתערא י' לן במלה.

(רכד) אמר רבי חייא, י' ודאי על האי קרא דאמרת, דכירנא דאוליפנא מסבאי, חד מלה עלאה, בפסח, דיהב לון קודשא בריך הוא י' לישראל לחם דא, כ' מארעא דחיי, ולבתר לחם מן השמים, לחם דא, כ' והא אוקימנא מלה.

(רכה) תו הוה אמר, י' דבר * נש, כד י' נפיק להאי י' עלמא, לא ידע כ' מדי, עד כ' דאטעים נהמא, כיון כ' דאכיל כ' נהמא, אתער למנדע כ' ולאשתמודעא. כך כד נפקו ישראל ממצרים, כ' לא הוו כ' ידעי כ' מדי, עד דאטעים לון קב"ה לחם מהאי ארץ, דכתיב ארץ ממנה יצא לחם, וכדין עאלו

מסורת הזהר

דרך אמת

ה' בקיעת הסלע, ג' הוא אחד מו' חרות עיין ויקרא
מי ע"כ, ג' וקולרים, ד' פ' נשני ראשים כמזכר
כפר' כחשית כ"י ואליו בדפוס,

חלופי גרסאות ה' דטינרא, כ' מאינשי, ג' ל"ג ליה, ד' מוסיף וחצדין ואוכלין [ואכלין אה"ל] ה' מינייהו; ומנייהו (אה"ל) ו' משנייא ז' מינאי, ח' מוסיף דארעא דא' ע' שרייא, י' ל"ג מן בשאר ער ואי, י' נפק, י' לון, י' ודאי, י' ל"ג לישראל, טו' ל"ג מן מארעא ער והא, טז' הא, יז' בר; האי בר, יח' מוסיף הוה נפיק, יט' עלמא ול"ג להאי, כ' מירי, כ' דטעים (אה"ל), כ' דאכל (אה"ל), כ' נהמא, כ' ולאשתמודע, כ' לאו, כ' מוסיף ידעי ביה, כ' מירי.

וימצא דודאים בשדה

הסוכים

מאמר

הוה שלנו, יוצא לחם אבל בשאר ארצות אין יוצא לחם, ואם יוצא, אינו משבעת המינים. בינתיים חזר למקומו. תמהו, אמרו, ודאי, שהקב"ה, רוצה לעורר אותנו בדבר זה.

(רכד) א"ר חייא וכו': אר"ה, ודאי, על מקרא הוה שהזכרת, אני זוכר, שלמדתי מוקני, דבר עליון אחד בחג הפסח, אשר נתן הקב"ה לישראל לחם זה, שהם מוחין, מארץ החיים, דהיינו מהנוקבא הנקראת מצה, ואח"כ היה לחם זה לחם מן השמים דהיינו מו"א הנקרא שמים. וכבר בארו הדבר.

(רכה) תו הוה אמר וכו': עוד אמר, בן אדם כשיצא לעולם הזה, אינו יודע מאומה, מטרם שטועם טעם לחם, כיון שאכל לחם מתעורר לדעת ולהשיג, כך כשיצאו ישראל ממצרים, לא היו יודעים מאומה, עד שהטעים להם הקב"ה לחם מארץ הוה, שהיא הנוקבא הנקראת מצה, שכתוב ארץ ממנה יצא לחם

ואז

בהר אחד, בין סלעים חזקים. אמרו, לפי שהקב"ה רוצה בדרך הזה, נראה דבר מה, או שיקרה לנו נס.

(רכב) אולי יתבי וכו': הלכו, וישבו אצל בקעות הסלע, עלה אליהם אדם אחד מתוך הבקעות שכסלע, תמהו, אמר ר' יוסי, מי אתה. אמר האיש, מאנשי ארקא אני. הוא ארץ אחת מו' ארצות, (שנתבאר לעיל בהקדמת ספר הזהר דף קכ"ב ד"ה דארקא ע"ש בכל ההמשך ובכראשית ב' דף כ' ד"ה תהו, ע"ש) אמר לו, ויש שם בני אדם אמר לו כן, והם זורעים וקוצרים, ומהם, בצורה אחרת משונה ממני, דהיינו שיש להם ב' ראשים (כנ"ל בהקדמת ספר הזהר דף קכ"ג אות קנ"ד, וכמו שנתבאר ענינם כהסולם שם) ועליתי אליכם לדעת מכם, מה שמה של הארץ אשר אתם בה.

(רכג) א"ר ארץ וכו': אמר לו שהיא נקראת ארץ, משום, שכאן שורה ארץ החיים. שכתוב ארץ ממנה יצא לחם, מארץ (דפריי דף קנ"ז ע"א *) דף קנ"ז ע"ב)

ישראל, למנדע, ^א ולאשתמודעא ליה לקב"ה. ^ב וינוקא לא ידע, ולא אשתמודעא, עד דטעים נהמא דהאי ^ג עלמא.

רכו) ישראל לא ידעו, ולא אשתמודעו ^ד במלין דלעילא, עד דאכלו לחם עלאה, וכדין ידעו ואשתמודעו בההוא אתר, ובעא קב"ה דינדעון ישראל יתיר, בההוא אתר, ^ה דאתחזי להאי ארץ, ולא יכילו, עד ^ו דטעמו לחם, מההוא אתר, ומאן איהו, שמים, דכתיב ^ז הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, וכדין ידעו ^ח ואסתכלו בההוא אתר, ועד ^ט דאכלו לחם ^י מההוא אתר, לא ידעו ^{יא} מדי ולא אשתמודעו. רכו) אתא ר' יוסי ונשקיה. אמר, ודאי על דא אתער ^{יב} לון קב"ה בחאי, ועל דא ^{יג} שירותא דישראל למנדע, לחם הוה. קמו ואזלו, עד דהוו ^{יד} אזלו, חמו תרי ^{טו} ^{טז} דרמוסקין, חד דכר וחד נוקבא. אמר רבי יוסי, לית לן מלה בעלמא, ^{יז} דלא הוי דכר ונוקבא, וכל מה די בארעא, הכי נמי בימא.

רכח) פתח רבי יוסי ואמר, ^{יח} ויבא יעקב מן השדה בערב ותצא לאה לקראתו וגו', ^{יט} ותצא לאה לקראתו, מנא ידעת. ^כ ^{כא} הא אמרו ^{כב} (דגעא חמרא, ולאחא ידעת, ^{כג} ונפקת ליה, וגרים ^{כד} ^{כה} ליה, דנפק מנה יששכר, הה"ד ^{כו} ^{כז} יששכר, חמור גרם, אל תקרי גרם, אלא גרם דחמרא ^{כח} גרמא ליה.

דרך אמת

(א) (שמות ט"ז) ח"א רמו. ח"ב מ. סא. : סכ. קפנ: ח"ג ז. : צו. קנו. רצנ: ת"ז חק' ו' בהשטנות. (ב) (בראשית ל') לעיל דף פ"ט ציון א'. (ג) (שם) לעיל דף פ"ט ציון ה'. (ד) (בראשית מ"ט) ח"א רמב. ח"ג רעו.

חלופי גרסאות א' ולאשתמודע. ב' ינוקא. ג' מוסיף עלמא, וכדין ידע ואשתמודע במילי דהאי עלמא (רמב"ם ואה"ל). ד' במילין. ה' דיתחזי. ו' דאטעמו. ז' ואסתכלו. ח' דלא אכלו. ט' מאלין אחרי; מצינון אחרין י מירי. יא' לן. יב' שירותא. יג' אזלי. יד' דרמוסקין. טו' ל"ג דלא הוי דכר ונוקבא; דלא הוי כנוונא דלעילא וכל מה דלעילא הכי נמי אית בארעא וכל מה די בארעא (אה"ל). טז' ל"ג הא אמרו. יז' ונפקא. יח' לה (אה"ל). יט' ל"ג יששכר. כ' גרם.

מאמר

ואז באו ישראל לדעת ולהשיג את הקב"ה, כהתינוק שאינו יודע ואינו משיג עד שטועם לחם מעולם הזה. כלומר שלחם זה שקבלו ישראל בפסח, מן הנוקבא בלבדה, הנקרא מצה, ח"ס מדרגה ראשונה בהשגה, כמו התינוק המתחיל לטעום טעם לחם.

רכו) ישראל לא ידעו וכו': ישראל לא ידעו ולא השיגו בדברים של מעלה, דהיינו במדרגות יותר עליונות, עד שאכלו לחם העליון, דהיינו הנמשך מ"א הנקרא שמים, ואז מטרם שאכלו לחם העליון, ידעו והשיגו רק במקום ההוא, דהיינו בנוקבא, ולא יותר, ורצה הקב"ה, שידעו ישראל יותר במקום ההוא, הראוי לארץ הזו, דהיינו מדרגות יותר עליונות, המאירות ממקום ז"א אל הנוקבא, ולא יכלו עד שטעמו לחם ממקום ההוא העליון, ומי הוא, הוא הנקרא שמים, דהיינו ז"א, שכתוב, הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. ואז (דפו"י דף קנ"ז ע"ב)

הסולם

ידעו והסתכלו במקום ההוא העליון, ומטרם שאכלו מאותו מקום העליון, לא ידעו מאומה ולא השיגו, באותו מקום העליון שהוא ז"א.

רכז) אתא ר' יוסי וכו': בא ר' יוסי ונשקו. אמר ודאי על זה העיר אותנו הקב"ה בזה, דהיינו לדבר עם האדם מאנשי ארץ, שבסבתו באנו למסרא הוה כנ"ל, ועל כן, ההתחלה שהתחילו ישראל לדעת היה לחם, דהיינו לחם עני כנ"ל. קמו והלכו, בעוד שהיו חולכים, ראו שני דרמוסקין (שהם כירות ויש אומרים שהם ירקות) אחד זכר ואחד נקבה. אמר ר' יוסי, אין לנו דבר בעולם שלא יהיה בו זכר ונקבה, וכל מה שיש בארץ, יש גם כן בים.

רכח) פתח ר' יוסי וכו': פתח ר"י ואמר, ויבא יעקב וגו' ותצא לאה לקראתה, שואל מאין ידעה שהוא בא, ומשיב, הגה אמר שחמורו געה, וידעה לאה ויצאה לקראתו. ונרם

ח אמרת לאה, ודאי ידענא ז דאי ייעול יעקב במשכנא דרחל, לית לי לאפקא ליה, אלא ב) אוריך ליה הכא, וייעול במשכני.

רכט) ז כי שכור שכרתיך בדודאי בני, מאי בדודאי בני, בגין דניחא ליה ליעקב על דא, דאלין מסייעין לאולדא. ויעקב הוה ידע, דמלה לא קיימא בדודאים, אלא לעילא.

רל) פתח ואמר, ז מושיבי עקרת ז הבית אם הבנים שמחה הללויה. אמר רבי חייא רוחא ז דקודשא קאמר, מושיבי ז עקרת הבית, דא רחל. ז אם הבנים שמחה, דא לאה. מושיבי ז עקרת הבית, דא עלמא תתאה. ז אם הבנים שמחה, דא עלמא עלאה, ז בגיני כך הללויה.

רלא) א"ר יהודה, כל ז אלין שבטין, תקונין דלתתא ז אינון, וכלהו כגוונא דלעילא. ת"ח, כי שכור שכרתיך, דנסבא ז מניה גופא, ומאן איהו תורה. שכור שכרתיך, לך, לגופך ממש. שכור * שכרתיך, לאולדא דיוקנך.

דרך אמת

ה) חמין לו.

מסורת הוהר

א) דאי ייעול וכו': לעיל דף צ"א ציון ב.

ב) לעיל דף צ"א ציון א. ג) (חלהים קי"ג)

לעיל דף סה ציון ב. ד) עקרת הבית דא רחל: לעיל דף ס"ה ציון ד. ה) אם הבנים שמחה דא לאה: לעיל דף ס"ה ציון ה. ו) עקרת הבית דא עלמא תתאה: לעיל דף ס"ה ציון ו. ז) אם הבנים - דא עלמא עלאה: לעיל דף ס"ה ציון ו. ח) בניכ הללויה: לעיל דף ס"ו ציון א.

חלופי גרסאות ח אמרה, ז דיעקב ייעול ולג דאי, ג הבית וגו', ד דקביה; דקדושה. ס שמחה הללויה. ו בגין, ז אילין; אנון. ח איהו. ט מיניה.

מאמר

הכולם

וימצא דודאים בשדה

הבנים שמחה, זה עולם העליון, בינה, המכונה לאה, ומשום זה הללויה. שהוא נוטריקון הללויה, כי עולם העליון נברא ב"ו ועולם התחתון נברא בה"ו. (כמ"ש בותר האזינו רצ"ח ע"א)

רלא) א"ר יהודה וכו': אר"י, כל אלו השבטים הם תקונים שלמטה, דהיינו של הנוקבא, וכלם נתקנו כעין שלמעלה, בינה.

ת"ח, כי שכור שכרתיך: היינו לקחת ממנו גוף, ומי הוא, הוא תורה. שכור שכרתיך, היינו לך, לגופך ממש. שכור שכרתיך, היינו להוליד צורתך.

פירוש. כי הוקשה לו כפל המלות, שכור שכרתיך, והנה נתבאר לעיל (באות ר"י) שלאה ה"ס בינה, והזווג היה עם חכמה שע"כ נאמר וישכב עמו בלילה הוא, ולא נאמר יעקב. ואלי תבא, הפירוש הוא לעלות למין, וז"ש כי שכור שכרתיך, היינו שכירות הרבה. א)

לקחת ממנו מן חכמה גוף, שהוא תורה. דהיינו ישכר שהוא מרכבה לתורה יותר מכל השבטים (כנ"ל באות סצ"ו) ונופל השכירות על הזווג עם החכמה בסבתו. ב) שכור שכרתיך לך לגופך

וגרם החמור שיצא ישכר מלאה, וז"ש ישכר חמור גרם, אל תקרא גרם עם ר' סגולה, אלא גרם עם ר' שתחיה, שפירשו שהחמור גרם ביותו לעולם.

אמרת לאה וכו': אמרה לאה, יודע אני ודאי, שאם יבא יעקב באהלה של רחל אין לי להוציאו משם, לכן אחכה לו כאן, ויבא לאהלי.

רכט) כי שכור שכרתיך בדודאי בני: שואל, למה אמרה בדודאי בני, היה מספיק שתאמר בדודאים, ומושיב, כדי שיהיה ליעקב נחת ממה שהם עוזרים להוליד בנים, אבל יעקב היה יודע שהדבר אינו תלוי בדודאים. אלא למעלה במזל (כנ"ל באות ר'). פירוש, כי דודש שודאי בני פירוש, דודאים המולידים בנים, והזכירה זה ליעקב, כדי שיהיה לו נחת מן הסגולה שניתנה לרחל להוליד בנים.

רל) פתח ואמר מושיבי עקרת הבית וגו':

א"ר חייא, רוח הקודש אמר, מושיבי עקרת הבית, זו רחל. אם הבנים שמחה, זו לאה. ומשרש יתר, מושיבי עקרת הבית, זה עולם התחתון שהוא הנוקבא וז"ל המכונה רחל. אם (ושרש דף קנ"ז ע"ב *) דף קנ"ה ע"א)

רלב) מהכא. מאן דלעי באורייתא, אחסין עלמא דאתי, ואחסין אחסנתא דיעקב. א אחסין עלמא דאתי, דכתיב * כ יששכר יש שכר, כ כי יש שכר לפעולתך. וכתיב, ג להנחיל אוהבי ג יש ואוצרותיהם אמלא.

רלג) ד כי ילדתי לו ששה בנים. אמר רבי חזקיה, אלן ד עילא ותתא וארבע סטרין דעלמא. ומאן ד דאריך באחד, בעי ו ליה לאמלא לקב"ה לעילא ותתא, ז ולארבע סטרי ד דעלמא. והיינו אחד.

רלד) א"ר חזקיה, כתיב ה על הרי בתר, וכתיב י על הרי בשמים, מאן אינון הרי בשמים. אלן שית בנין דלאה, דאכללן שית אחרנין, ואינון תריסר, י ואינון שית, בגין דכל חד כליל בחבריה, ולאה עליהו, לקיימא " אם הבנים שמחה הללויה.

רלה) ועל דא כתיב ט לא תקח האם על הבנים, בגין דאיהו עלמא דאתכסיא, ולא אתגליא, וע"ד י שלח תשלח את האם ט ואת הבנים תקח לך. בגין דאיהו עלמא דאתכסיא, ולא אתגליא כלל.

מסורת הזהר

(א) יששכר יש שכר: ח"א רמב. (ב) (ירמיה ל"א) ח"א קעה. רטו. (ג) (משלי ח') הקסה"ז דף ג"ח ציון א'. (ד) (בראשית ל'). (ה) (שה"ש ב') וירא דף י' ציון א'. (ו) (שה"ש ח'). (ז) ואינון שית: ח"א רמא. (ח) (תהלים ק"ג) לעיל דף ס"ה ציון ה. (ט) (דברים כ"ב) ח"א ריט. ח"ב ט. פה: ח"ג טו: רלח: רנב: ת"ז בהקדמה א: ב. ז"ח אחרי מ"ז טד עיג. תק"ח צ"ד טא שכא. (י) (שם) ח"ב צג. ח"ג רד: רטו: רלח: רנב: רנב: רנר. ת"ז בהקדמה א: ב. ז"ח אחרי מ"ז טד שיר. רות ע"ז טב שג. תק"ח צ"ד טג שה ק' טד שמש, ק"א טד שמו.

חלופי גרסאות א"ג אחסין, כ ל"ג יששכר יש שכר, ג יש וגוי, ד עלאי וחתיאי, ה דאוריך (אה"ל), ו לאמלכוי ליה. ז וארבע, ח עלמא. ט ל"ג ואת הבנים תקח לך. (אה"ל); בגין דלא אתגליא כלל ול"ג מן ואת עד ואת.

מאמר

הסולם

וימצא דודאים בשדה

ויסוד. למי שמאריך באחד, היינו באחד דקריאת שמע, צריך להמליך את הקב"ה למעלה ומטה, ולארבע רוחות העולם, והיינו אחד. כלומר שאחדותו ית' מתגלה בששה קצוות חלול. רלד) אמר ר' חזקיה וכו': ארי"ת, כתוב על הרי בתר וכתוב על הרי בשמים. ושואל, מי הם הרי בשמים. ומשיב, אלו הם ששה בנים של לאה, הכוללים ששה אחרים, דהיינו יוסף ובנימין, ובני השפחות, והם שני עשר והם ששה, כלומר שאפשר לומר שהם שני עשר, ואפשר לומר שהם ששה, משום שכל אחד כלול בחבירו, ואם תחשוב ששה העיקרים הם ששה, ואם תחשוב גם את הנכללים בהם, הם שני עשר. ולא עומדת עליהם, וה"ס ג. לקיים הכתוב, אם הבנים שמחה הללויה.

רלה) ועל דא כתיב וכו': ועל כן כתוב, לא תקח האם על הבנים, משום שהיא עולם הנסתר ולא נתגלה, שאין לחתונתם השגה כה. ועל כן, שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, משום שהאם היא עולם

לגופך ממש. שהשכירות הוא על גופו של יעקב דהיינו שיעלה למ"ן לווג חכמה ובינה (כמ"ש לעיל דף פ"ט ד"ה ועד ע"ש). (ג) שכור שכרתיך, להוליד צורתך. שהשכירות הוא על לידת הצורה, דהיינו להוליד בן. וכל אלו ג' שכירות נכללות בכפל המלות שכור שכרתיך.

רלב) מהכא מאן דלעי וכו': מכאן נשמע, שמי שעוסק בתורה יורש עולם הבא, שהוא המוחין דבינה, ויורש נחלת יעקב, שהוא המוחין דאור"א עלאין. שכתוב יששכר שהוא נוטריקון יש שכר, והיינו, יש שכר לפעולתך, שפעולתו הוא עסק התורה כגיל, והשכר הוא, כמו שכתוב, להנחיל אוהבי, יש, שהוא בינה שחזרה לחכמה, ואוצרותיהם אמלא, ה"ס המוחין דאור"א עלאין, שה"ס נחלת יעקב, שנחל מהם, וה"ס נחלה בלי מצרים, ואלו ב' מיני מוחין הם שכרו של העוסק בתורה.

רלג) כי ילדתי לו ששה בנים: אמר ר' חזקיה אלו הם מעלה ומטה שהם נצח והודי וארבע רוחות העולם שהם: חסד, גבורה, ח"ת, (דפ"י דף קנ"ח ע"א)

רלז) ואת הבנים תקח לך, היינו דכתיב * כי שאל נא לימים ראשונים וגו' י ולמקצה השמים ועד קצה השמים. וכל הני, אקרון הרי בשמים, מכאן ולתתא אקרון הרי בתר, דכתיב י ומשם יפרד, והיה לארבעה ראשים, טורי דפרודא.

רלז) אמר רבי ייסא, בני ח השפחות, י קשירו קשרין, י ארבע קשרין, דאצטריכו לתקונא. ואמר רבי אלעזר, דבגין כך נפקי לבר אינון קשרין, ואע"ג דכלהו חד, ומכאן י ולהלאה כלהו חד, באורח מישר ועל דא, כלהו שבטין סלקין בסהדותא דלעילא, הדא הוא דכתיב, י ששם עלו שבטים שבטי י יה עדות לישראל להודות לשם ה'.

רלח) ואמר רבי אלעזר, כתיב י ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף י וגו', מה חמא יעקב למיהך י לאורחיה, כך אתיליד יוסף, ועד לא אתיליד יוסף, לא בעא למיהך י לאורחיה. אלא הא אוקמוה, דחמא דאתיליד שטנא דעשו. רלט) ותא חזי, יוסף אשלים דוכתיה י בתריה יא' י ויוסף זכי ליה, דאקרי

מסורת הזהר

(א) (דברים ד') תולדות דף ג"א ציון א. (ב) ולמקצה: (שם) הקס"ו דף ח' ציון ג'. (ג) (בראשית ב') ב"א דף רי"ב ציון ה'. (ד) ארבע קשרין: לעיל דף ס"ג ציון ג. (ה) (תהלים קכ"ב) ח"א קפ"ג: רלא: רמב. ח"ב ד. טו. טז: רכא: רכט: ח"ג עה. קיח: ת"ז תק' כ"ו עב. תק: ע' קב: ז"ח לך כ"ו טב שנ. ו) (בראשית ל') לעיל דף ס"א ציון ב. (ז) יוסף-צדיק: לעיל דף ס' ציון א'.

חלופי גרסאות ח שפחות. צ קשיר. (אה"ל). נ ארבעה. ד ולהלא. ה בארח. ו יה וגו' הויה. ז מוסיק ויאמר יעקב אל בן וגו'. ח לארחיה. ט לאורחיה: לארחיה. י באחריה: דאחריה (אה"ל). יא' ריוסף (אה"ל).

וימצא דוראים בשדה

הסולם

מאמר

ואמר ר' אלעזר, משום זה אלו הקשרים יוצאים ובולטים לחוץ מן הגוף, ואע"פ שכולם אחד. כלומר אע"פ שכבר נתקנו בסוד וכל אחוריהם בניה מ"מ נשארו בולטים מחוץ לגוף להיוחם מחחילה מטרם היחוד. ריקנים בלי אור כלל. (כמ"ש שם ד"ה דהא ע"ש) ומכאן ולהלאה, כלומר שאר הקשרים, הם כולם אחד בדרך מישור, שאינם בולטים מגוף (דף ס"ד בד"ה כל ע"ש). ועל כן כל השבטים עולים בעדות של מעלה, שהם המוחין דבינה הנק' עדות, בסו"ה ונהר יוצא מעדן. וזהו שכתוב, ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'.

מאמר — ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף

רלח) ואמר ר' אלעזר (וכו') ואר"א. ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו' שואל, מה ראה יעקב שבקש ללכת לדרכו כשנולד יוסף. ומטרם שנולד יוסף לא בקש כלל ללכת לדרכו. ומשיב, אלא כבר בארוה, עראה שנולד שטנו של עשו. כי יוסף הוא שטן של עשו. שנאמר והיה בית יעקב לאש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש.

רלט) ותא חזי יוסף (וכו'): ובוא וראה יוסף השלים מקומו של יעקב אחריו. כי הוא ספירת היסוד, שהיא ספירה אחרונה של יעקב. יוסף

הנסתר ואינו מתגלה כלל. פירוש, תקח לך. פירושו תקח להשגתך היינו שתמשיך בהם הארת חכמה ותגלה אותם, והוא היוב, משום שהאם שהיא לאה, הוא נסתרת, כלומר בלי השגה. לכן תשיג את הבנים.

רלו) ואת הבנים תקח לך: היינו שכתוב, כי שאל נא לימים ראשונים וגו' ולמקצה חשמים, שהוא חסד, קצה הראשון דו"א הנקרא שמים, ועד קצה השמים שהוא יסוד, קצה האחרון דו"א. דהיינו ששה קצוות חגית נה"י דו"א, המנונים ששה בני לאה, ומשמיעו הכתוב, שבהם נהג שאלה, שה"ס העלאת מין להמשכת חכמה. (כמ"ש לעיל בה"ס ה"ו דף י"ב ד"ה מי ע"ש) וכל אלו נקראים הרי בשמים. מכאן ולמטה, היינו אחר המלכות דאצילות, נקראים הרי בתר, שכתוב ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, שהם הרי פירוד, מי עד המלכות דאצילות הוא עולם היחוד, דאיהו וגרמוהי וחייהי חד בהון (כמ"ש במבוא לספר הזהר אות כ"ט ע"ש) ולמטה ממנה הם ג' עולמות בי"ע דפרודא. כמ"ש שם.

רלז) אמר ר' ייסא (וכו'): בני השפחות קשרו קשרים, ארבעה הקשרים שצריכים לתקון. (כמ"ש לעיל דף ס"ג ד"ה תו ע"ש) (דמו"י דף קנ"ח ע"א)

צדיק, ה' והכא סיומא דגופא. כיון דחמא יעקב, "דאשתלים גופא, בעא י' גופא
למהך י' לאורחיה, וסיומא דגופא הוא ד' ברית. ועם כל דא בנימן אשלים
חושבנא, דביה אשתלימו תריסר.

(רמ) וואי תימא, וכי לא הוה ידע יעקב, דעד ובען לא אשתלימו שבטין,
אף על גב דאתיליד יוסף, מאי טעמא לא אוריך עד ד' דיתיליד בנימין,
ו' אשתלימו שבטין. אלא, יעקב בחכמתא עבד, ומלה ידע, אמר, ודאי י' אי
אשתלימו הכא כלהו שבטין, הא ידענא, דתקונא דלעילא שריא עליהו
כדקא יאות, ובארעא דא, לא י' ליבעי י' דישתלימו, אלא בארעא י' קדישא.

(רמא) תא חזי, דהכי הוא, י' דכלהו תריסר שבטין, תקונא דעלמא תתאה
ס' נינהו, וכיון דאתיליד בנימין, מיתת רחל, ונטלא דוכתא ס' האי י' עלמא
תתאה, לאתתקנא בהו. ועד לא אתיליד בנימין, אלא בארעא י' קדישא, הדא הוא
דכתיב, י' ואני בבואי מפדן מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך, ותמן מיתת רחל
ונטלא דוכתא, י' האי עלמא תתאה, לאתישבא בביתא שלימתא, וכל זמנא

מסורת הזוהר

(א) דאשתלים גופא: לעיל דף ס' ציון ג'. (ב) (בראשית מ"ח) ח"א קס: קעה. רטו. רכנ.

חלופי גרסאות א' והא. ב' ליג גופא (אה"ל). ג' לאורחיה. ד' ליג ברית. ה' ליג וואי תימא. ו' ליג כען.
ז' דאתיליד; דיתיליד. ח' ואשתלימו. ט' ליג אי. י' ישתלמו (אה"ל); ישתלימו. יא' יבעי.
יב' ליג דישתלימו; ליג דישתלימו אלא; דישתלמו. יג' ליג קדישא. יד' דבכלהו. טו' אינהו. טז' ליג האי. יז' דעלמא;
בעלמא (אה"ל) יח' ליג קדישא. יט' עלמא תתאה לאתתקנא בהו. ול' ליג מן האי ער מיתת.

מאמר

הסולם

ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף

ויוסף זכה שנקרא צדיק, דהיינו יסוד, וכאן הוא
סיום הגוף, ספירה אחרונה כנ"ל, כיון שראה יעקב
שנשלם הגוף עם לידת יוסף, בקש הגוף ללכת
לדרכו, וסיום הגוף הוא ברית, דהיינו יוסף.
ועם כל זה, בנימין השלים החשבון, כי עמו
נשלם מספר י"ב.

(רמ) וואי תימא וכו': ואם תאמר, וכי יעקב לא
היה יודע, שעד עתה עוד לא נשלמו
השבטים, אע"פ שנולד יוסף. מהו הטעם, שלא
חכה עד שיוולד בנימין, וישלמו השבטים.
ומשיב, אלא יעקב עשה בחכמה, וידע הדבר,
שעוד לא נשלמו השבטים, אמר ודאי אם יושלמו
כאן כל השבטים, הרי אני יודע שתקון העליון
יניח עליהם כראוי, ובארץ הזו אני רוצה
שיושלמו, אלא בארץ הקדושה.

(רמא) ת"ח דהכי הוא וכו': בוא וראה שכן
הוא, כי כל י"ב השבטים, המה
תקון של עולם התחתון, שהוא הנוקבא דז"א
שמחזה שלו ולמטה; וכיון שנולד בנימין, ונשלמו
י"ב, מתה רחל, ועולם התחתון, שהוא נוקבא
דז"א, לקחה מקום להתתקן בהם.

פירוש, כי אין הנוקבא מתתקנת פחות
מ"ב, וכשהיא מתתקנת ב"ב השבטים, שה"ס
מוחין השלמים דתארת החכמה, אז נעשו ב'
(דמו"י דף קנ"ח ע"א)

ועל דא רא אתיליד וכו': ועל כן לא נולד
בנימין אלא בארץ הקדושה, וז"ש ואני
בבואי מפדן ארם וגו', ושם מתה רחל, ועולם
התחתון הזה, שהוא נוקבא דז"א שמחזה ולמטה
קבל

דרחל קיימא, עלמא תתאה ^ה לא ^ב אתתקנא בהו, ^ג * מיתת ^ה רחל ^ד נטלא, ביחא בשלימו.

רמב) ואי תימא, לאה אמאי לא מיתת, בההוא זמנא. אלא בגין דביחא ^ה בעלמא ^ו תתאה איהו, ^ז וכלא מניה ^ח הוו לאתתקנא, ולא מעלמא עלאה, ובג"כ לא מיתת ^ט בההיא שעתא. וכל עובדוי דלאה באתכסיא אינון, בגין דעלמא עלאה איהו באתכסיא, ^י ולא באתגליא, ובגין כך לא אדכר מיתתה דלאה, כמיתתה דרחל.

רמג) ותא חזי, ^{יא} דהכי הוא ודאי. בגין דעלמא עלאה, כל מדוי באתכסיא, ועלמא תתאה ^{יב} כל מלוי באתגליא ^{יג} בג"כ, ^{יד} אתכסיא לאה במערתא דכפלתא, ^{יז} ורחל בגלויא דאורחא, דא בסתר, ודא באתגליא. ובאתכסיא ^{יח} עלמא עלאה אתרשים, דכתיב ^{יט} ותאמר לאה באשרי כי אשרוני בנות, ובגין כך קראה ^כ שמה ^{כא} אשר.

מסורת הזהר

דרך אמר

(א) מיתת רחל נטלא ביתא: ח"א קס: קס: קסה: קעה. (ב) אתכסיא לאה במערתא: ח"א קעה. רכג. ח"ב כט: (ג) ורחל בנלויא: ח"א קעה. רכג. ח"ב כט: (ד) (בראשית ל') ב"ב דף קל"ג ציון ג'. חלופי גרסאות א' לאתתקנא ולי"ג לא. ב' אתתקן ג' מיתת; ד נטלת; מוסיף נטלא לעילא. נטלא ביחא לעילא. ה' דעלמא (אה"ל). ו' ל"ג תתאה. ז' וכלהו. ח' ל"ג הוו. ט' בההוא זמנא י' ולא. יא' ל"ג דהכי הוא ודאי. יב' ל"ג כל מלוי. יג' ל"ג מן בג"כ ער ובאתכסיא (אה"ל); בגין כך כל ברכאן דתירין עלמין באתגליא ובאתכסיא ולי"ג מן ובאתכסיא ער בגין כך. יד' דעלמא. טו שמו (אה"ל). טז מוסיף אשר בג"כ [ובגיד] כל ברכאן באתגליא ובאתכסיא.

הסולם

מאמר

ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף שהוא לאה, כל דבריו בהסתר, ועולם התחתון כל דבריו בגלוי. ומשום זה נסתרה לאה ונקברה במערת המכפלה, ורחל נקברה בדרך הגלוי. זו בסתר וזו בגלוי. וכן נצטיין עולם העליון בהסתר, שכתוב, ותאמר לאה באשרי כי אשרוני בנות, ומשום זה קראה שמו אשר.

פירוש. כי השם אשר יורה על חסדים מכוסים, כמ"ש לעיל (ב"א דף י"ב אות ו') אשר, ראש דנפיק מראשית, שנחבא שם בהסולם, שה"ס בינה שיצאה מראש א"א הנק' ראשית, שפירשו שנעשתה מכוסה ונעלמת מבחינת ראש שה"ס חכמה. כי אותיות אשר הן אותיות ראש למפרע. דהיינו בהיפך מבחינת ראש ע"ש. וכן אומר בת"ז (תק' ל"ט דף ע"ט ע"ב) מסבא דנוקבא שהיא אמא אתקרי אשר, ומסבא דדכורא אתקרי ראש רישא דכל רישין דהיינו א"א שה"ס חכמה. וסו"ה באשרי וגו' ותקרא את שמו אשר, דהיינו שקראה אותו בשמה עצמה. דהיינו ע"ש החסדים המכוסים שבה. הרי שלא נצטיינה בחסדים המכוסים שבה, ומתפארת עמהם, באופן שאפילו בעת שב' הנוקבות נעשו פרצוף אחד, ויכולה לקבל חכמה

קבל מקום להתיישב בבית שלם, דהיינו בכל קומת ז"א, כי נעשה אחד עם עולם העליון, שלמעלה מחוה, כנ"ל בסמוך. וכל זמן שרחל היתה קימת, דהיינו שהיה לו ב' נקבין, הרי עולם התחתון עוד לא נתחכן ב"ב השבטים, כנ"ל מתה רחל, כי נעשתה אחת עם הנוקבא העליונה, קבלה בית בשלמות. דהיינו כנגד כל קומתו דז"א.

רמב) ואי תימא לאה וכו': ושואל, ואם תאמר, למה לא מתה לאה באותו הזמן, שנשלמו י"ב השבטים, וכ' הנוקבין דז"א נעשו לאחת, שהרי אז נחבטלה גם בחינת לאה כמו בחינת רחל, וגם לאה היתה צריכה למות כמו רחל. ומשיב, הוא משום שהבית הוא בעולם התחתון, דהיינו בנוקבא שמחוה ולכסה הנקראת רחל, והכל צריכים להתחכן מננו, כיומר ששכלמותו תלוי שלמות כל התחתונים שבכ"ע, ולא מעולם העליון, וע"כ אין בחינת עולם העליון, שהוא לאה, מחבטל במשהו אפילו אחר שנשלמו י"ב השבטים, כלומר שגם אז היא בחסדים מכוסים כמסרם השלמות. ומשום זה לא מתה לאה באותו הזמן, כי לא נחבטלה כמבואר.

רמג) ותא חזי דהכי הוא וכו': ובוא וראה שכן הוא בודאי, כי עולם העליון,

(דפו"י דף קנ"ח ע"א)

(רמד) ^א ובגין דא, כלא חד, דהא כלא הוי מעלמא עלאה. הכי נמי, ובכל אתר, תרין עמיין, דא באתגליא, ודא באתכסיא, ואנן לא מברכינן לקודשא בריך הוא, אלא בתרין עלמין, דכתיב * ברוך ה' אלהי ישראל * מן העולם ועד העולם. בגיני כך, ^ג עלמא עלאה קרינן הו"א, ^ב וקרינן ד עלמא תתאה, את"ה, בגין ס דאיהו ברוך מעלמא עלאה, על ידא דצדיק, הדא הוא דכתיב ד ברוך ה' מציון שוכן ירושלם וגו'. ו ודאי ה מציון איהו ברוך. רמה) תא חזי, כגוונא דא י ה' ה' י תרין ס עלמין ס גינהו, דא באתגליא, ודא באתכסיא, י ועל דא פסיק טעמא בגוייהו, ומעלמא דא, עד עלמא דא, כלא חד.

(רמו) י ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו', י אמר רבי יהודה, תא חזי, יא שלימותא דיעקב, דלא בעא למיזל אלא ברשותיה דלכנ. ואי י תימא, זמנא י אחרינא אמאי לא יא אויל ברשותיה. יא אלא בגין דדחיל יעקב, דלא

מסורת הוהר

(א) (תהלים ק"ו). (ב) (שם) לעיל דף נ"ט ביון א' ג) עלמא - הו"א - את"ה: לעיל דף ס"ו ציון. (ד) (תהלים קל"ה) ח"ג ט: לה. קמח. (ה) כציון איהו ברוך: ח"ג ט: (ו) (שמות ל"ד) ח"ב קסח: רסה. ח"ג קלח. ת"ז חק' ע' קבט: ז"ח אחרי מ"ז סד ש"ז. רות ע"ז טב שטו. ז) ועל דא פסיק טעמא: ח"ג קלח. (ח) ויהי כאשר ילדה: לעיל דף ס"א ציון ב. כל המאמר עד באתרא דאצטריק, נמצא בס"ת דף קסה.

חלוסי גרסאות א ועס כל: ד"ג מן ובגין עד ואנן. ב מברכין. ג ל"ג וקרינן. ד ועלמא ול"ג וקרינן. ס דאיהי. ו מוסיף ה' ודאי (אה"ל). ז מוסיף תרין זמנין תרין עמיין. ח עלמן. ט אינהו. י נדפס דף קסיה בסית. יא שלימותיה. יב מוסיף תימא לבתר. יג אחרא. יד אויל; ד"ג אויל ברשותיה [אלא]; בעא למיזל (אה"ל). ט ד"ג אלא.

ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף

הסולם

מאמר

הוא, שהוא לשון נסתר, ואנו קוראים את עולם התחתון בשם אתר, שהוא לשון נכח ונגלה, משום שהוא ברוך מעולם העליון על ידי הצדיק, וז"ש ברוך ה' מציון שוכן ירושלים וגו', כלומר משום שעולם התחתון מהברך בחסדים מעולם העליון, ע"כ הוא נגלה לנו, ודאי הוא, כי מציון שהוא יסוד דעולם העליון הוא ברוך. וע"כ מחויב עולם העליון להחזיקים בבחינתו תמיד. רמה) תא חזי כגוונא וכו': בוא וראה, כעין זה, הוי"ה הוי"ה, שבתחילת י"ג מדות, הם ב' עולמות זה בנגלה וזה בנסתר, שה"ס ב פאזי הראש, שהימנית הוא חסדים מכוסים, והשמאלית ה"ס הארת חכמה המגולה. וע"כ יש פסיק בין ב' הויות. ומעולם זה עד עולם זה הכל אחד, כי עולם הנגלה אין לו משלו כלום וכל מה שיש בו הוא מקבל מעולם הנסתר, כנ"ל.

(רמו) ויהי כאשר ילדה רחל וגו'. אמר ר' יהודה בוא גראה שלימותו של יעקב, שלא רצה ללכת, אלא ברשותו של לבן. ואם האמר, בפעם האחרת, למה לא הלך ברשותו. כי ברה ממנו. ומשיב, אלא משום שיעקב היה מתירא.

חכמה, מ"מ אינה חפצה בחכמה אלא נשארה בחסדים מכוסים, בסו"ה כי חפץ חסד הוא. וז"ס שלא מתה אז לאה.

(רמד) ובגין דא כלא חד וכו': ומשום זה נעשה הכל אחד, דהיינו שב' הנוקבות נעשו פרצוף אחד, משום שהכל הוא מעולם העליון. פירוש, שמרחיב ביאור, ואומר הרי כל הסוד שנעשו ב' הנוקבות לאחד, הוא מטעם שנוקבא תחתונה שמחזה ולמטה נשלמה ונעשה לגמרי כמו נוקבא עלאה, ואם כן במצב זה רק הנוק' תחתונה רחל נתבטלה. שנעשה כמו העליונה, לאה, אבל העליונה עצמה לא נתבטלה. וע"כ לא מתה לאה.

הכי נמי ובכל אתר וכו': וכן הוא אשר בכל מקום, הן בשעת שלמות והן שלא בשעת שלמות, הם שני עולמות זה בנגלה וזה בנסתר. כלומר, שאפילו בעת שלמות, שרחל תופס כל קומתו דז"א ואפילו מחזה ולמטה, יש ג"כ ב' עולמות, אלא זה בפנימיות בהסתר, וזה בחיצוניות בגלוי, שמלבישים אשה על אחותה. ואין אנו מברכים לקב"ה, אלא בשני עולמות, שכתוב ברוך ה' מן העולם ועד העולם, ומשום זה אנו קוראים את עולם העליון (רש"י דף קנ"ח ע"ב)

ישבוק ליה, וישתלימו תריסר שבטין, בארעא אחרא. ועל דא א כיון דחמא, דמטא שעתא דבנימין, ברח, כמה דאת אמר, "ויברח הוא, וכל אשר לו. רמז) דכיון דאתיליד בנימין, א אתקשרת א שכינתא בכלהו שבטין, א ונטלא ביתא בכלהו. ויעקב הוה ידע וברוא דחכמתא, דכד א ישתלימו תריסר שבטין, דשכינתא א תתקשט א ותתקשר בהו, א ורחל א תמות, ואיהי נטלא ביתא.

רמח) א תא חזי, הכי אוליפנא, עלמא תתאה אתחזי ליה ליעקב, כמה דאתחזי א למשה, אלא דלא יכילת, עד דהוו תריסר שבטין בביתא, לאתקשרא בהו, וכדין א אתדכיא רחל, א ונטלא א איהי ביתא בכלהו שבטין, א והות א א עקרא א דביתא, וכדין א מושיבי עקרת הבית א ודאי.

רמט) אמר יעקב, הא מטא זמנא, א דאשתלימו תריסר שבטין, א ודאי עלמא א דלעילא א יחות א הוא א לביתא, א לאתקשרא בהו, א ומסכנותא דא א אתדחייא קמיה, א לתמות הכא, לא א אפוק א מהכא לעמין, ולא עוד, אלא בארעא דא, לא אתחזי לאשלמא ביתא, א בגין כך ויהי כאשר ילדה א וגו', עד לא א אשתלימו שבטין.

מסורת הזהר

א) (בראשית ל"א) ח"א קזה. ב) עקרא דביתא: לעיל דף ס"ה ציון ד'. ג) (תהלים קי"ג) לעיל דף ס"ה ציון ב'.

חלופי גרסאות א חמא דכיון דמטא לבנימין, א אתקשר, א שבטא, א ונטלא, א בהו א ברוחא; ברוח (אה"ל). א ישתלימו, א א תתקשט, א תתקשר, א א רחל, א מיתא, א ווא. א י ליה למשה, א אתחזיית, א ונטלת, א היא, א והות, א יעקרא, א בביתא, א א ודאי, א דאשתלימו, א ודאי; ובראי (אה"ל). א דלעילא, א ייחוד, א ליה; א (אה"ל). א ביתא; לביתא, א ואתקשר, א ואתקשרא, א ומסכנותא, א אתדחייא, א תמות, א אפוק, א מאן, א בגיני, א רחל את יוסף וליג וגו'. א ישתלימו.

הסולם

מאמר

מתירא, שלא יעזוב אותו ללכת ממנו, ויושלמו י"ב השבטים בארץ נכריה. ועל כן כיון שראה יעקב, שהגיעה השעה ללידת בנימין, ברה, כמו שאתה אומר, ויברח הוא וכל אשר לו.

רמז) דכיון דאתיליד וכו': כיון שנולד בנימין, נתקשרה השכינה דהיינו הנוקבא תתאה, בכל השבטים, משום שנעשתה פרצוף אחד עם הנוקבא עלאה, לאה, כנ"ל, ונאחזה הנוקבא תתאה גם בששה בני לאה, וקבלה הכית בכל השבטים, בית, פירוש המוחין דהארת חכמה, בסויה בחכמה יבנה בית.

ויעקב הוה ידע וכו': ויעקב היה יודע בסוד החכמה, כשיושלמו י"ב השבטים השכינה תתקשט ותתקשר בהם, כלומר שתתקשט ע"י במוחין דגדלות, ותתקשר בהם לפרצוף אחר עם הנוקבא עלאה שלמעלה מחוה כנ"ל ורחל תמות, כי תתבטלה (כנ"ל דף צ"ח ד"ה פירוש) והשכינה תקבל הבית כמ"ש שם.

(דפו"י דף קנ"ה ע"ב)

(רנ) שמע ר"ש, אמר, ודאי כל מלוי דרבי יהודה שפיר, ודא סליק על כלא. ואי תימא אמאי לא אזל ליה לאורחיה כ מיד, אלא, כל י זמן דרחל לא מתעברא מבנימין, אתעכב תמן, כיון דמטא זמנא דבנימין, ערק, ולא בעא רשותא. בגין דלא יתעכב תמן, ד ויתחבר יעקב בכולהו שבטין, ה באתרא ו דאצטריך.

(רנא) רבי אבא ז פתח, א וילך משה וישב אל יתר חותנו וגו'. תא חזי, משה רעי ענא דיתרו חמוי הוה, ודיריה הוה ביה, וכד ה בעי למיזל, לא אזל אלא ה ברשותא דידיה, ויעקב י דהוה שלים, ודיריה הוה תדיר עמיה דלכך, אמאי לא בעא רשותא מניה. אלא הא אתמר יא דלא י יגלגל לכך, עמיה גלגולין, וישתאר תמן, י דהא בקדמיתא אמר ליה, ומיד גלגל עליה גלגולין, י וישתאר תמן, והשתא דחיל מניה.

(רנב) אבל יתרה לא הוה הכי טו לגבי טו משה. בגין דלכך חרשא הוה, י ובחרשא י הוה כל עובדו, י לגבי דיעקב, והשתא לא בעא יעקב לאתעכבא תמן, דהא קב"ה אל י שוב אל ארץ אבותיך כ וגו', וע"ד לא בעא לאתעכבא כ ולמישבק פקודא כ דמריה.

(רנג) תא חזי כתיב ג ויזכור אלהים את רחל וגו', פתח ואמר, י למנצח לבני קרח על עלמות שיר. האי קרא, אית לאסתכלא ביה, כ דרזא דחכמתא איהו, וכל הני שירין ותושבחן, דהוו אמרי בני קרח, כלהו י מחדתין אינון

מסורת הזהר

(א) (שמות ד') ח"א קסה. (ב) (בראשית ל"א) ח"א קס: ח"ג נה: (ג) (בראשית ל') וירא דף קיט ציון ג'. (ד) (תהלים מז') ח"ב קמר: רכו: ח"ג נח:

חלוסי גרסאות א לארחיה. כ ליג מיד. נ זמנא. ד ואחבר. ה באתר. ו דלא אצטריך; דאצטריך ע"כ. ז מסיף פתח ואמר. ח בעא. ט ברשותיה וליג דידיה. י הוה. יא ליג מן דלא עד דהא. יב יתגלגל. יג ווא, יד דישתאר; דאשתאר (אה"ל). טו לגביה, טז דמשת. יז ובחרשין (אה"ל). יח חוה. יט לגביה. כ ולמולדתך ואהיה עמך וליג וגו'. כל ולמשבק. כז דמריה. כח ברא. כז מחיית.

ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף

הסולם

מאמר

אלא הא אתמר וכו': ומשיב, אלא למדנא, שע"כ לא בקש רשות מלבן, משה, שלא יגלגל עליו גלגולים עד שישאר שם. כי מקודם לכן כבר אמר לו, שרצה ללכת לביתו, ומיד גלגל עליו גלגולים, ונשאר שם, וע"כ עתה היה מחירא ממנו, ולא בקש מכנו רשות. (רנב) אבל יתרו וכו': אבל יתרו, לא היה כך לנגד משה, כי לבן היה מכסף, ובכשוף עשה כל מעשיו כנגד יעקב, ומשום שעתה לא רצה יעקב להתעכב שם, שהרי הקב"ה אמר לו שוב אל ארץ אבותיך וגו', ולכן לא רצה להתעכב ולעזוב מצות רבונו, וע"כ לא בקש רשות ממנו. (רנג) תא חזי כתיב ויזכר אלקים את רחל וגו': פתח ואמר, למנצח לבני קרח על עלמות שיר. מקרא זה יש להסתכל בו, כי

(רנ) שמע ר"ש וכו': שמע ר"ש, אמר, ודאי, כל דבריו של ר' יהודה טובים, ואלו, עולים על כולם, ואם תאמר למה לא הלך לדרכו מיד, אלא שעוד נתעכב ועבד שש שנים בצאן לבן. הוא משום, שכל עוד שרחל לא נתעברה עם בנימין, נתעכב שם, כיון שהגיעה השעה שנתעברה עם בנימין, ברח ולא בקש רשות מלבן, כדי שלא יתעכב שם, ויתחבר יעקב בכל השבטים במקום הצריך, דהיינו בארץ הקדושה.

(רנא) ר' אבא פתח וכו': רא"פ וילך משה וישב אל יתר חותנו וגו'. בוא וראה, משה, היה רועה צאן יתרו חותנו, ומעונו היה אצלו, וכשרצה ללכת, לא הלך, אלא ברשותו, ויעקב שהיה איש חם ומעונו היה תמיד אצל לבן, למה לא בקש רשות ממנו, כמו משה.

(רנ"י דף קי"ח ע"ב)

שירין ^א ותושבחן דהוו מלקדמין, וכן כל אינון שירין ותושבחן דאמר דוד, וכל אינון דהוו עמיה, כלהו הוו ברזא עלאה, ^ב ברזא דחכמתא.

/ (רנד) תא חזי ^ג עבד קודשא בריך הוא * עלמא תחאה כגוונא דעלמא עלאה, וכל אינון ^ד סדרין ^ה דסדרו דוד ושלמה בריה, וכל אינון נביאי קשוט כלהו *) סדרו כגוונא דלעילא.

רנה) תא חזי, כגוונא דאיכא משמרות ^ו בארעא, הכי ^ז נמי ^ח ברקיעא, דמזמרי ^ט למרייהו, ואמרי שירתא תדיר. וכלהו ^י קיימין אלן לקבל אלן, וכלא ^{יא} בסדרן דשירין ותושבחן, ^{יב} ויהא אוקמוה חברייא.

מסורת חזרה

(א) ערמא תחאה כגוונא דעלמא עראה: לעיל דף פ"ג ציון א'.

חלופי גרסאות א' ואינון תושבחנתא. ב ברוחא. ג עבד; עבד ליה. ד סדרין. ה סדר. ו מוסיף בארעא דמזמרי למאריהון. ז מוסיף נמי איכא משמרות ברקיעא והא אוקמוה חברייא ואיכא סורי משמרות ברקיעא, נמי איכא משמרות; נמי איכא משמרות לעילא דמזמרי (הרמ"ק). ח ברקיע. ט למאריהון; למאריהו. י קיימי. יא בסדורא. יב פ"ג והא אוקמוה חברייא.

עלמות שיר

הסולם

מאמר

התחדשות שירת הבינה במקום הנוקבא יש כאן, ולא יוהר. וע"כ נבחת שירתם כשירה ישנה המחודשת. משא"כ שאר הקוין, הגם שנמשכים ג"כ מבינה, מ"מ יש בהם שינויים מפאת העברתם בז"א. וז"ש, וכן כל אינון שירין ותושבחן דאמר דוד וכל אינון דהוו עמיה, כלהו הוו ברזא עלאה ברזא דחכמתא כלומר, שמשמיענו שאין הכונה לומר שרק שירת בני קרח היא מבינה ולא שירת דוד ושאר הזקנים שעמו. אלא וכן כל אינון שירין וכו' הם מבינה. אלא שהם רק ברזא עלאה, בסוד הבינה, אבל אינם שירת הבינה ממש, כי משתנים בעברם בז"א. אבל שירת בני קרח לא משתנה כלום.

(רנד) ת"ח עבד קב"ה וכו': בוא וראה, עשה הקב"ה את עולם התחתון, שהוא הנוקבא, כעין עולם העליון, שהוא בינה, להיותו מקבל ממנו כנ"ל, וכל אלו הדברים שסדרו דוד ושלמה בנו, וכל אלו נביאי אמת, כולם סדרו בעולם התחתון, כעין של מעלה, בבינה.

(רנה) ת"ח כגוונא וכו': בוא וראה, כמו שיש משמרות בארץ, ש"ב שנות הלילה. מתחלקות על ג' פעמים ארבע, יש גם כן ברקיע, שג' כחות מלאכים מזמרים בוים לרבונם, ואומרים בהם שירה תמיד. וכולם עומדים אלו מעל אלו, והיינו לפי סדר מדרגתם, בס"ה גבוה מעל גבוה שומר עליהם. וכולם הם במערכות של שירים ותשבחות. שכל כחה משוררת לפי מדרגתה, וכבר בארוהו החברים.

עלמות

כי סוד החכמה הוא, וכל אלו שירות ותשבחות שבני קרח היו אומרים, כולם אינם חדשים, אלא חדשו שירות ותשבחות ישנות. שכבר היו מקודם לכן. וכן כל אלו שירות ותשבחות שאמר דוד, וכל אלו שהיו עמו, ששמותיהם נזכרים בראשי הזמירים שבתהלים, כולם היו בסוד העליון, שהיא בינה, בסוד החכמה.

פירוש. המוחין נמשכים ומתפשטים בשירה. כי הטעמים נקידות תגין ואותיות שבשירה הם סדרי היחודים, שבדרכיהם מתפשטים המוחין. והשירים שבתהלים, הם סדרי יחודי המוחין שבעולם ההחנות, שהוא הנוקבא דז"א. ונודע, ששרשי המוחין בכל צורותיהם, הם בעולם העליון, בבינה, ומעולם העליון נמשכים אל עולם התחתון. ויש הפרש בין קו שמאל לשאר הקוין. כי הקו שמאל מקבלת הנוקבא מבינה עצמה, ולא מז"א בעלה, והיינו בעת שהיא בסוד ב' מאורות הגדולים, (כנ"ל דף צ' ד"ה ושיעור ע"ש) משא"כ שאר הקוין היא מקבלת מז"א בעלה, ולא מבינה. ונמצא שבקו שמאל של הנוקבא לא נעשה שום שינוי בעברו מן הבינה אל הנוקבא, משא"כ שאר הקוין, משחנים הרבה בסבת העברתם לז"א, שדרכו בחסדים מכוסים, שהנוקבא מוכרחת לקבל ממנו.

וז"ש וכל רני עירין ותושבחן דהוו אמרי בני קרח, כלהו מחדתין, אינון שירין ותושבחן דהוו מלקדמין, כי שירת בני קרח, ה"ם התפשטות הקו שמאל בנוקבא, אשר אין בו שום שינוי מסדר הארתו בבינה, אלא רק (דפו"י דף קניח ע"ב * דף קני"ט ע"א)

(רנז) עלמות שיר, * מאי עלמות שיר. אלא כמה דאת .אמר, י ששים המה ^ה מלכות ושמונים פלגשים ^י ועלמות אין מספר. ^י מאי ועלמות אין מספר. ^י כד"א ^י ה"ש מספר לגדודיו. ^י ובגין דלית ^י לון חושבנא, כתיב ^ה ועלמות אין מספר.

(רנז) וכלהו שורין שורין, מסחרן סדרין, אלין ד לקביל אלין, לומר ולשבחא ^ה למריהון, ואלין ו אינון עלמות שיר. ^י ובגין דאית עלמות דלא מזמרינ כאלין, ^י אלין אקרון עלמות שיר.

(רנח) תלת סדרין ^י מתפרשן לכל סטר, לד' סטרי עלמא, ^י ובכל סדרא ^י וסדרא, ^י דאיהי לכל סטר, ^י תלת סדרין ^י אחרנין. סדרא קדמאה דלסטר מזרח, תלת סדרין אינון, ואינון תשעה סדרין, בגין דכל סדרא מאינון תלת,

דרך אמת

(ה) פקודי רכ"ז ע"ב.

מסורת הזר

(א) מאי עלמות שיר: ח"ב רכז: (ב) (שה"ש ו')

ח"ב יד: נא. ח"ג רטו. ת"ז בהקדמה יד: חק'

יג כח. תק"ח צ"ח טא שמ. (ג) (שם) ח"ב יד: רכז: ח"ג רטו. ת"ז חק' ע' קכב. ז"ח יתרו ל"ד טא

שנב, טב שט. שה"ש ס"ד טא שמו. תק"ח צח טא שמב. (ד) מאי ועלמות אין מספר: ח"ב יד: רכז:

(ה) (איוב כ"ב) ח"א קצב: רמט. ח"ב יב: רכז: ח"ג רי: (ו) ובגין דלית לון חושבנא: ח"ב רכז:

חלופי גרסאות א מלכות וגו'. ב כדכתיב. ג בהו. ד לקבל. ה למאריהון. ו ל"ג אינון. ז ל"ג מן ובגין עד

תלת. ח ואילין. ט נדפס בסדרת פקודי דף רכ"ח. י אינון דמתפרשין; אתפרשן. יא וכל. יב וסדרא

תלת סטרינ אחרנין. יג דאיהו יד ל"ג תלת. טו אחרנין; אינון ואוקמיא.

מאמר

הסולם

עלמות שיר

(רנז) עלמות שיר: שואל, מהו עלמות שיר. ומשיב, הוא. כמו שאתה אומר, ששים המה

מלכות ושמונים פלגשים ועלמות אין מספר. מהו עלמות אין מספר. הוא, כמו שאתה אומר, ה"ש מספר לגדודיו, ומשום שהם בלי מספר לכן כתוב, ועלמות אין מספר.

פירוש. מספר, פירוש המוחין דהארת חכמה. בסו"ה השמים מספרים וגו'. בלי מספר ה"ס מוחין דאור החסדים. (כנ"ל בהקדמה ספר הזהר דף כ"ב ד"ה במספר ע"ש) וז"ש ובגין דלית לון חושבנא, דהיינו שהם בבחינת מוחין דאור החסדים הנבחנים לבלי מספר, ע"כ כתוב ועלמות אין מספר, כי השם עלמות יורה לשון העלם, דהיינו שהם חסדים מכוּסִים ואין בהם הארת החכמה, ולכן כתוב בהם אין מספר. להורות על מוחין דאור החסדים שבהם. וכן עלמות שיר, יורה על מוחין של אור החסדים שבהם.

(רנז) וכלהו שורין שורין וכו': וכולם, שורות שורות מסתדרים במערכות אלה לעומת אלה. לומר ולשבח לרבונם. ואלה הם עלמות שיר שנכתוב הנזכר, ומשום שיש (דפו"י דף קנ"ט ע"א)

אלה, עלמות שיר. פירוש. כי שירה וזמרה נוהגת בעיקר במדרגות הנמשכות מהארת חכמה מקו שמאל, אמנם אין הארת החכמה מאירה בלי התלבשות בחסדים, ומשום זה נוהגת שירה גם באור החסדים הנכללים מהארת חכמה, ולפיכך יש ב' מיני ערמות, שהם אור החסדים כנ"ל. (א) הנכללות מחכמה, והן העלמות שיר של בני קרח. (ב) שאינן נכללות בחכמה, ובהן אינה נוהגת שירה, ונקראות עלמות סתם.

מאמר, כל סדרא לאו איהו אלא בתלת

(רנח) תלת סדרין מתפרשן וכו': ג' מערכות מתחלקות לכל רוח, מן ד' רוחות העולם, ובכל מערכה ומערכה שבכל רוח, יש שלש מערכות אחרות. באיפן, אשר למערכה הראשונה שברוח מזרח, יש שלש מערכות והן תשע, משום שבכל מערכה מאלו השלש, יש שלש מערכות, ונמצא שהן תשע. וכן בשאר ג' רוחות העולם, יש תשע בכל אחד. וכמה אלף ורבעות תחתיהם.

הגם שמאמר הזה נדפס בסדרת פקודי

דף

אית ליה תלת סדרין, ואשתכחו דאינון ^ה תשעה, וכמה אלף ^ז ורבעון ^י תחותייהו.

רנט) ^ז הני סדרין תשעה, ^ה כולהו ^י מתנהגי באתוון ^ז רשימין, וכל ^ח סדרא ^ט אסתכי לאינון אתוון ^י רשימין, ^{יב} ומתחברן כלהו, ואמרי שירתא, וכד

חלופי גרסאות ^א מוסיף תשעה סדרין, ^ב ורבעון ^ג תחותייהו; ^ד הותייהו, ^ה והני ^ו כולהו, ^ז מתחבני (אה"ע). ^ח רשימן, ^ט סדרא ^י אסתכל, ^{יא} רשימן; ^{יב} מוסיף והא אוקמוה וכן לכל סדרא וסדרא וכלהו נסלי באתוון רשימין [רשימן] ואלין עלאין [עלאין] מאלין וקיימאן [וקיימא] אלין על אלין, ^{יג} ומתחברן כלהו ואמרי שירתא.

כל סדרא—בתלת

הסולם

מאמר ד'

בנין רכל סדרא מאינון תלת אית ליה תלת סדרין, דהיינו התכללות הב' שהוא התכללות גמור, וכולו רחמים, שאין שם אפילו התכללות מרוח מערב.

ועם כל זה מכח התקנים והמוחין של מספר י"ב הנ"ל שמלכות חסרה מבחינתה עצמה, מ"מ מקבלת תיקונה מהם. וז"ש וכמה אלף ורבעון תחותייהו, כי הארות ההכמה, הנמשכות מישסו"ת נבחנו לאלף, כי י' ספירותיהם הן במספר אלף, והארות החסדים הנמשכות מאו"א עלאין נבחנו לרבעון, כי י' ספירותיהם הן במספר רבעון, וכנגדם יש קליפות לעומת בחינת אלף, והם נאחזים במלכות הממותקה, שה"ס עטרת יסוד, הראויה למוחין ד' אלף, ויש קליפות לעומת בחינת רבעון, שהם נאחזים במלכות הבלתי ממותקת, דהיינו בעצם המלכות. וזו"ה יפול מצדך אלף, דהיינו על ידי המוחין דהארת חכמה הנמשכים מישסו"ת, שהם בבחינת אלף, והם נמשכים מקו שמאל בעיקר, שז"ס מצדך, שפירשו, מצד שמאל, ורבעון מימין אלף לא יגש, דהיינו על ידי המוחין דחסדים הנמשכים מאו"א עלאין, שהם בבחינת רבעון, נצלים מן הקליפות, שהם בבחינת רבעון, ואינם מניחים אותם להתקרב אל האדם, והם נמשכים מקו ימין, ועל כן אומר מימין, ואלו הקליפות דרבעון חזקות הן, ואי אפשר להפילן כמו הקליפות שבבחינת אלף, וע"כ אינו אומר עליהן, אלא, אלף לא יגש, כי אי אפשר להפילן מטרם גמר התקון. וז"ש וכמה אלף ורבעון תחותייהו, דהיינו ב' בחינת הארות הנ"ל המפילים הקליפות דאלף, ומרחיקים הקליפות דרבעון, ונמצא שמגיע תקון גם לעצם המלכות החסרה בסוד המספר י"ב, דהיינו בשיעור שמרחיקים הקליפות דבחינת רבעון.

רנט) הני סדרין תשעה וכו': אלו תשעה הסדרים מתנהגים כולם באותיות רשומות, כלומר באותיות ממוינות, וכל סדר מסתכל דהיינו לקבל שפה, לאלו אותיות רשומות

תמתיחסות

דף רכ"ח ע"א ושם מקומו ולא כאן. עכ"ז כיון שנדפס לפנינו, אבארו כאן. וחסר כאן תחילת המאמר, וז"ל, ורוא דיליה דמשכנא, בתלת תלת באילן מתכן, שהם זהב וכסף ונחשת, ובשאר, ארבע, כגון חכלת וארגמן, ותולעת שני ושש, וכגון ארבעה טורי אבן, אמר ר' יהודה מנהגן בתלת, מנהגן בארבע מנהגן בתרין, מנהגן בחד, אבל כל סדרא וסדרא לאו איהו אלא בתלת, תלת סדרין אינון, וכו' כמו שנדפס כאן.

וביאור הדברים, ד' רוחות העולם ה"ס חו"ב תו"מ, ואף על פי שנכללים זה מזה, והיה צריך להיות בכל אחד מהם חו"ב תו"מ, מכל מקום, אין שם רק חו"ב ות"ת בכל אחד, ומלכות חסרה, ואפילו ברוח מערב, שהוא מלכות, אין שם אלא חו"ב ות"ת, ובחינתה עצמה שהיא מלכות חסרה בה, והטעם היא, כי מלכות נמחקה בבינה, ונחשבת משום זה כבחינת מלכות דבינה שהיא בחינת עטרת יסוד, ומלכות עצמה נעלמה מכח מוחין הזה, (כנ"ל ב"א דף פ"ה ד"ה ביאור ע"ש), ולפיכך הגם שיש ארבע רוחות שהם חו"ב תו"מ, מ"מ רוח מערב שהיא מלכות אינו אלא בחינת עטרת יסוד שהיא בחינת ת"ת ולא מלכות, וכשנכללים זה מזה אין בכל אחד אלא ג' שהם חו"ב ות"ת, ואפילו ברוח מערב אין שם אלא ג' שהם חו"ב ות"ת.

וז"ש, תלת סדרין מתפרשן לכל סדר לר' סדרו עלמא, דהיינו אפילו לרוח מערב, שהוא מלכות, ויש ד' סדרים, אבל, ובכל סדרא וסדרא דאיהו לכל סדר, תחת סדרין אחרנין, ולא ארבעה, כי עצם המלכות חסרה, והרוח מערב הוא רק מלכות הממותקת בבינה, ולא מלכות עצמה, ולפיכך נבחנו ב' מיני התכללות הספירות זב"ז, א' שחו"ב תו"מ נכללים זה בזה והם י"ב ולא ט"ז, ואינה התכללות גמורה, כי צריך להיות כאן ט"ז, וע"כ צריכים להתכללות ב', אשר הג' שכל רוח יתכללו ג"כ, זב"ז ונעשה ג' בכל אחד, שהם תשע בכל רוח, וז"ש ואינון תשעה סדרין

(דטורי דף קניס ע"א)

אינון אתון ^א פרחי גו אוירא דרוחא ^ב דממנא ^ג על כלא, כדין אינון ^ד נטלי, ושירתא אתבסם. וחד ^ה את ^ו אתכטש מתתא ^ז והוא את סלקא ^ח ונחתא ותרין אתון פרחי עליהו, והאי את מתתא, סלקא ^ט סדרא ^י מתתא ^{יא} לעילא, ואתחבר בהו, ^{יב} ואתעבידו תלת אתון, כלהו לפום אתון ^{יג} (ה) יהו, דאינון תלת גו אספקריא ^{יד} המאירה. ^{יז} מאילין ^{יח} סו אתפרשו תלת סדרין, ואינון ^{יט} תרין אתון, והוא את דסלקא, ^י מתחברא עמהון ואינון תלת.

דרך אמת

(ה) לעיל ע"ג ע"ב.

חלופי גרסאות ^א פרחי; פרחין (אה"ל). ^ב מוסיף ההוא דממנא; די ממנא. ^ג נטרי. ^ד ליג ושירתא אתבסם; והא אוקמהו. ^ה ליג אח; את בטש. ^ו בטש; אתכניש. ^ז והוא; והאי (אה"ל). ^ח מוסיף ונחתא מתתא לעילא (אה"ל). ^ט ליג סדרא; ליג סדרא מתתא (אה"ל). ^י ליג מתתא. ^{יא} ליג. ^{יב} ואתעביד. ^{יג} דנהרא. ^{יד} ואלין. ^{יז} אתפרשו. ^{יח} אתון תרין. ^{יט} מתחברא.

הסולם

מאמר

כל סדרא - בתלח

ממנה אותיות אל"ה דאלקים לזו"ן, והיא נשארה באותיות מ"י דאלקים, שה"ס נקודת החולם, וחסדים, ושורש הימין. ואחר כך שיצאה ה"י מאויר הבינה, ואותיות אל"ה חזרו אליה, נע"ו אותיות אל"ה אז לשורש השמאל, וחכמה בלי חסדים, וה"ס נקודת השורק. ואז נמצאים ב' הקוין מ"י, אל"ה, שהם במחלוקת שזה כולו חסדים וזה כולו חכמה, וכל אחד רוצה לבטל את הארת חברו, (כנ"ל ב"א דף נ"ו ד"ה כד) ונמצאים פחמת זה, שהם מטולטלים מדין לרחמים ומרחמים לדין, כי בהתגבר קו השמאל שהוא אותיות אל"ה מתחזק הדין לשלוט. ובהתגבר קו הימין, שהוא אותיות מ"י מתחזקים הרחמים לשלוט, דהיינו החסדים שבימין. ולפיכך אע"פ שכבר יצאה ה"י מאויר, נבחנו עור ב' הקוין שנמצאים באויר, שפירשו וק, דהיינו קומת רוח. להיותם מטולטלים ואינם מאירים.

וזה וכד אינון אתון פרחי גו אוירא

דהיינו אות הימין הנמשכת ממ"י, ואות השמאל הנמשכת מאל"ה, מטרם ביאת קו אמצעי, שהם פורחים באויר, דרוחא הוא דממנא על כלא, דהיינו באויר דבינה, שהיא ממונה על כל המוחין שבעולמות. כלומר שכל המוחים נמשכים ממנה. כי שורש הפריחה באויר, שפירשו מחלוקת הימין והשמאל, הוא שם בבינה, שבשעה שמתגבר הימין יוצאת ה"י מאויר, ובשעה שמתגבר הימין חוזרת ונכנסת ה"י באור ונעשה אויר, וזה כדן אינון נטלי, שאז הם נוסעות, כלומר שמטולטלות פעם לימין, ורחמים, ופעם לשמאל ודין.

וגודע שכדי להכריע בין ימין ושמאל וליחדם זה בזה, נעשה ז"א לבחינת מין

בבינה

המתיחסות אליו, וכאשר אלו האותיות פורחות באויר של רוח ההוא הממונה על הכל, אז הן נוסעות, ואות אחת מלמטה מקבלת הכאה, והאות עולה ויורדת, ושתי אותיות פורחות עליו. ואות הזה שלמטה, מעלה את הסדר מלמטה למעלה ומתחברת בהם, בב' אותיות הפורחות, ונעשו שלש אותיות, שכולן הם על פי האותיות יה"ו, שהן שלש בתוך המראה המאירה, שהוא ז"א, מאלו יה"ו מתחלקים שלשה סדרים, שהן שתי אותיות והאות העולה ומתחברת עמהן, שהן שלש.

ביאור הדברים. כי נתבאר, שתשעה הסדרים שבכל רוח, הם חו"ב ות"ת שבכל אחד מהם חו"ב ות"ת, ואומר, שהם מתנהגים באותיות מסוימות, דהיינו על פי תקון קוין, כי נקודות הן בבינה, ואותיות בזו"ן, וע"כ סוד ג' הקוין שבבינה נקראים ג' נקודות: חולם שורק חירק, ובזו"ן הם ג' אותיות.

וזה הני סדרין תשעה, שהם חו"ב ות"ת שבכל אחד מהם חו"ב ות"ת, כולו מתנהג באותון רשימן שהם ג' אותיות בבחי' ימין שמאל אמצע, הנמשכות מג' נקודות שבבינה חולם שורק חירק, וכל סדרא אסתכי לאינון אתון רשימן, שכל סדר וסדר שבט' סדרים מסתכל, דהיינו שמקבל מאות אחת שבג' אותיות, ימין שמאל אמצע, הלל, המיוחסת אליו, אם מימין שבימין אם משמאל שבימין, אם מאמצע שבימין, או מימין שבשמאל, וכו' עד. ועתה מבאר ג' האותיות מה טיבן, ואומר, וכד אינון אתון פרחי וכו', והיינו אות הימין ואות השמאל, שהן נמשכות מב' נקודות שבבינה, חולם שורק, שבעת שה' נכנסת באצ"ר הבינה והאור נעשה לאויר נפלו

(דפני דף קניט ע"א)

(ס) תא חזי, אינון תרין אחוון עלאין, דסלקין באוירא, אינון כליין
 א דא בדא, רחמי בדינא, י ובגין כך אינון תרין, י ואינון מעלמא דעלאה, ברזא
 דדכורא, י והאי דסלקא ואתחברא עמהון י איהי נוקבא, י ואתכלילת
 י בתרווייהו. כגוונא דנוקבא אתכלילת י בתרי סטרי, י בימינא י ובשמאלא,
 י ואתחברת בהו, הכי נמי האי את נוקבא, י דאתחברת בתרי אתוון אחרנין,
 י ואינון בתרין סטרין, אלין עלאין, י ודא לתתא, וכדא איהו חד, דכר ונוקבא.
 טז דכד י אתברי עלמא, י דאינון אתוון מעלמא עלאה נינהו, דאינון אוילדו

חלופי גרסאות א ל"ג דא (אה"ל), ב ל"ג ובגים אינון תרין, ג ל"ג ואינון, ד דלעילא ה מוסיף והאי את.
 ו ומתחברא, ז איהו, ח ואתכלילא, ט בגווייהו (אה"ל), י בתרין סטרין סטרין, יא ושמאלא,
 יב אתחברת, יג ואתחברת; דאתחברא יד דאינון, טו ואלין תתאין, טז מוסיף בר דכר, יז אתחברת, יח אינון.

הסולם

מאמר

כל סדרא—בתלת

מאלין אתפרשו תלת סדרין מאלו יהיו
 נמשכים ג' סודים, דהיינו ג' קוין, ואינון.
 תרין אתוון, אות הימין ואות השמאל, והרוא
 את דסלקא, שהיא אות אמצעי מתחברא
 עמהון, מתחברת עם השתים, ואינון תלת,
 והם שלש בסוד יהיו דו"א.

ובדברים הללו, כבר הספיק רבי יהודה
 לבאר דבריו, שאמר בראש המאמר, כי סדרי
 מלאכת המשכן מתחלקים: מנהון בתלת,
 היינו כנגד חו"ב ות"ת, הכלול בכל רוח.
 מנהון בארבע, היינו כנגד ד' רוחות חו"ב
 תו"מ, דהיינו כמ"ש לעיל בסוד י"ב שד'
 רוחות הן חו"ב תו"מ, הנכללים זה בזה, ובכל
 אחד מהם רק ג' לבד, חו"ב ות"ת, וחסר
 מלכות. מנהון בחרין, היינו כנגד ב' אותיות,
 ימין ושמאל שבנוקבא, הנמשכות מחולם שורק
 כנ"ל, מנהון בחד, היינו כנגד אות האמצעי
 הבא מלמטה מנוקבא, שנמשך בסוד החירק,
 ונעשה בה מ"ן שעליו יוצא זווג דהכאה,
 המוציא קומת רוח ומכריע ומייחד הימין
 והשמאל זה בזה, אכנס צריך עוד להמשיך
 הביאור בענין ג' הקוין, לבאר מה שאמר ענין
 תשעה סדרין בכל רוח וכו', שיתבאר לפנינו.

(ס) תא חזי אינון תרין וכו': בוא וראה,
 אלו ב' אותיות העליונות העולים
 באויר, שהן אות הימין ואות השמאל, הם כלולים
 זה בזה, רחמים בדין, כי אות הימין הס'
 חסדים ורחמים, ואות השמאל הוא חכמה בלי חסדים
 ודין, ומשום הפניות הם נבחרים לשתיים, והן
 מעולם העליון בסוד הזכר, ואות הזו העולה
 ומתחברת עמהם, דהיינו אות האמצעי, היא
 נוקבא, כי על הסף שבה, נעשה הזווג דהכאה כנ"ל,
 והיא נכללת בשתייהן, כלומר שב' האותיות ימין
 ושמאל מזכירים באות האמצעי ונעשה בה עצמה
 ג'

בבינה, כי עלה אליה, עם אותיות אל"ה שהוא
 דבוק בהם, (כנ"ל דף י"ט ד"ה וו"ש) ואז
 נעשה זווג דהכאה מאור העליון על המסך
 דו"א, ויוצאת קומת חסדים המכריע ומייחד
 ב' הקוין מ"י אל"ה זה בזה, ונשתלם אז השם
 אלקים בשלמותו, וה"ס נקודת החירק, וקו
 אמצעי.

וזה אמרו, וחד את, דהיינו אות הנמשך
 מנקודת החירק שבבינה, אתכביש מתחא
 שנעשה בו זווג הכאה, והוא מלמטה, דהיינו
 מו"א שעל, אל הבינה בבחינת מין נוקבין,
 וכן בכל המדרגות נבחן קו אמצעי שבא מן
 המדרגה התחתונה, בסוד מ"ן, דהיינו
 שהתחתון עולה תמיד עם אח"פ דעליון הדבוק
 בהם, ונעשה שם לקו אמצעי (כנ"ל דף י"ט
 ד"ה ונודע) וו"ש והרוא את סלקא ונחחא
 ותרין אתוון פרחי ערייה, שאותו אות
 האמצעי עולה מלמטה, ומכריע ב' הקוין
 שבעליון, וב' אותיות שבעליון פורחים עליו,
 כלומר, שעושה שלום ביניהם, כי מקיים הארת
 שניהם, דהיינו שהשמאל יאיר כמטה למעלה,
 והימין ממעלה למטה, (כנ"ל ב"א דף ס'
 ד"ה מחלוקת) וו"ש והאי את מתחא סלקא
 סדרא מתחא לעירא שהאות הבא מלמטה,
 מעלה את הסדר, דהיינו הארת השמאל, שיאיר
 ממטה למעלה, ואתחבר בהו ואתעבידו תלת
 אתוון, שהאות הבאה מלמטה בסוד מ"ן
 מתחבר, בב' אותיות עליונות, באות הימין
 ואות השמאל, ונעשו ג' אותיות: ימין, שמאל
 אמצעי, כלדו לפום אתוון יהוה, דאינון תלת
 נו אספקלריא המאירה, פירוש, יהיו שבגו
 אספקלריא המאירה, ה"ס חג"ת דו"א, והיינו
 ג' קוין שבו, ואמר שאלו ג' אותיות שבכאן,
 דהיינו במשכן, שהוא הנוקבא, נמשכות
 ומתנהגות לפי ג' הקוין שבז"א שח"ס יהוה.
 (וטר"י דף קנ"ט ע"א)

כל עובדין ^א לתתא, כגוונא דלהון ממש, ובגין כך מאן דידע לון ואודהר בהו, רחים לעילא ורחים לתתא.

רסא) ^ב רבי שמעון אמר, אלין אתון כלהו, דכר ונוקבא, לאתכללא כחדא ברזא דמיין עלאין ומיין תתאין, וכלא חד, ודא איהו ^ג יחודא שלים. ^ד ובגין כך, מאן דידע ^ה להו, ואודהר בהו, ^ו זכאה איהו חולקיה בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, בגין ^ז דאיהו ^ח עקרא ^ט דיחודא שלים כדקא יאיות, תלת תלת מסטרא דא ומסטרא דא, ^י ביחודא חדא בשלמו דכלא. וכלהו רזא דסדרא עלאה כדקא חזי, כגוונא דלעילא, ^{יא} דההוא סדרא תלת תלת ברזא חדא.

רסב) סדרא תניינא, דלסטר דרום, ^{יב} תלת סדרין אינון לההוא סטרא, וכל סדרא וסדרא תלת תלת, ואינון ^{יג} תשעה, כמה דאתמר. ואתון ^{יד} אתפלגו הכי. כלל ^{טו} סטרי, לאתחברא כלל ^{טז} כחד, בגין דאית אתון ברזא דנוקבא, ואתון

חלופי גרסאות א' דלתתא. ב אמר ריש ג' ויחודא. ד וע"ד. ה להון. ו כלל מן זכאה עד ער בגין; זכאי; רחים לעילא [רחים; ורחים] ותתא [לתתא]; זכאה איהו בהאי עלמא וזכאה איהו בעלמא דאתי. ז דאין; דאיהו. ח עקרא. ט ויחודא; דייחודא. י חזי יא ביחודא. יב דהא; דקא (אה"ל). יג מוסיף דאיהו רזא דכסף יד מוסיף תשעה ואינון סדרין תלת תלת (אה"ל). טו אתפלגו. כז סטר; סטרא. יז בחד.

כל סדרא — בתלת

הסולם

מאמר

רסא) רבי שמעון אמר וכו': רש"א. אלו האותיות כולם, דהיינו כל כ"ז אותיות שבאלפא ביתא, הם זכר ונקבה להתכלל זה בזה כאחד. שהאותיות השייכות לימין ושמאל הן זכרים והשייכות לקו אמצעי הן נקבות כמ"ש לעיל, וכמ"ש להלן (באות רס"ה) בסוד מים עליונים ומים נקבות, שאותיות הזכרים משפיעות מים עליונים, ואיהות הנקבות מעלות מין, ומתחבר הכל ונעשה אחד. וזה הוא יחוד השלם. ועל כן מי שיודע את היחודים ההם, ונוהר לכוון אותם, אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם הבא. כי הוא עיקר יחוד השלם כראוי, שלש שלש, שהאותיות מתחלקות לקבוצות של שלש שלש, ב' זכרים למעלה ונוקבא אחת למטה. מצד זה ומצד זה ביחוד אחד, דהיינו שהימין והשמאל יתחדו כאחד, בהאמצעי שהוא שלמות הכל, וכולם, דהיינו כל הקבוצות של שלוש, שבאלפא ביתא, הם סוד סדר העליון כראוי, כעין שהוא למעלה, בבינה, שסדר ההוא הוא שם שלש שלש בסוד אחד. פירוש. כי בעת שיצאו ג' קוין השורשיים בבינה, נכללו זה מזה, ונעשו בה ג' קבוצות של ג' קוין, ולפיכך גם כ"ז האותיות שבנוקבא, מתחלקות אחריהם לקבוצות של ג' אותיות.

רסב) סדרא תניינא דרסטר דרום וכו': אחר שנבאר תשעה הסדרים שבמערכה הראשונה לרוח מזרח, שהוא ת"ת, מבאר עתה מערכה השניה של רוח דרום, שהוא חסד, ששלשה סדרים הם לרוח ההוא. שבכל סדר וסדר שלש שלש, והם ט' סדרים, כמו שנתבאר לעיל (באות

ג' אותיות ימין ושמאל ואמצעי. כי כמו שהנוקבא בכללה נכללת מב' צדדים ימין ושמאל, שמקבלת מו"א בסו"ה שמאלו תחת לראשי וימינו תחבנקי, ומתחברת בהם, כן אות האמצעי שהיא נוקבא, היא מתחברת בב' אותיות האחרות, והם נעשו באות האמצעי לב' צדדים ימין ושמאל, ב' האותיות שבה נעשו לעליונות, והיא עצמה למטה מהן וכל ג' האותיות נעשו אחד: זכר ונקבה, כלומר, שנעשו אחד בסוד הזווג כמו זכר ונקבה. שב' אותיות העליונות הן זכר, ואות האמצעית ה"ס נקבה, כי כשנברא העולם, דהיינו בעת שיצאו ג' קוין בבינה כדי לברוא העולם, שהוא זו"ן היו אלו ב' אותיות הימניות והשמאליות, מעולם העליון, מן בינה, והן הולידו כל הפעולות שלמטה בצורה שלהם ממשי. ולא קו האמצעי שבבינה, ולפיכך נבחנו ב' אותיות הללו לזכרים ומשום זה, כל מי שמשיג אותם ונוהר בהם, אהוב הוא למעלה ואהוב הוא למטה.

פירוש. כי בריאת העולם שהוא זו"ן, נעשה ע"י עלית זו"ן למ"ן לב' קוין ימין ושמאל שבבינה, ונעשה שם לקו אמצעי ואז קבל כל המוחין שבבינה, בסוד תלת נפקי מחד חד בתלת קיימא. (כנל ב"א דף רפ"ז אות ס"ג ע"ש) ונמצא שרק ב' הקוין ימין ושמאל שבבינה הם המשפיעים המוחין כולם אל זו"ן כי קו אמצעי דבינה היא בחינת זו"ן עצמם. הרי שבריאת העולם היתה ע"י ב' אותיות ימין ושמאל בלבדן, ועל כן נבחנו לזכרים, והאמצעית לנקבה.

(דסויי דף קנ"ש ע"א)

ברזא דדכורא, ואתחברו כלֵהוּ כחדא, והוּוּ חד, ברזא דשמא קדישא שלים, ולגבייהו סדרין ממנן, תלת תלת, כמה דאתמר. וכלא נפקא א מסדרא דאבהן דלעילא, כסדרא י דאתתקנא אתוון דשמא קדישא יהו, כמה דאתמר. הני סדרין כלֵהוּ, י מתנהגי באלין אתוון ידיען, ונטלי בהו, וכמה חילין י ורבוון כלֵהוּ לתתא, דנטלי ואתנהגי בסדרא דא.

רסג) סדרא תליתאה, דלסטר צפון, בתלת סדרין אינון להווא סטרא, ואינון תשעה, י ובתלת סטרין תלת תלת לכל סטר, י אינון תשעה, ואינון סדרין מתלת י סטרין כמה דאתמר.

רסד) שבעה ועשרים, * ברזא דאתוון י דאינון שבעה ועשרין. י ואע"ג דאינון * תרין ועשרין, שלימו דאתוון אינון שבעה י ועשרין. י והכי י סדורא י דסדרין אלין, שבעה ועשרין, לתלת תלת סדרין לכל סטר, ואשתכחו י אלין ג' י מהאי י סטרא דאינון ט', ואלין תלת י מהאי י סטרא דאינון תשעה, י ואלין תלת י דהאי סטרא דאינון תשעה. אשתכחו כלֵהוּ י שבעה ועשרין. רסה) רזא י דאלין שבעה י ועשרין, אינון י תשעה י אתוון י דאינון ברזא דנוקבי, דאתחברא י בהו נוקבא, עם אינון תמני סרי י סטרי אחרנין, ברזא י דדכר, וכלא איהו כדקא חזי.

מסורת הזהר

(א) כ"ב-אתוון, י"ב דף ג' ציון א.

חלופי גרסאות א מסטרא. ב דאתתקנן. ג ליג מן מתנהגי עד לתתא. ד ורבנן; ורבנן, ה ואינון סדרין. ו ואינון. ז סטרי. ח אינון. ט אציג. י מוסיף ועשרין ואשתכחו כמה דאתוון כ"ז; מוסיף אינון. יא ליג והכי; הכי; והכא. יב סדרא; סידרא. יג דסידרא; דסידרין. יד אין (ד"א); דאלין (אה"ל). טו דהאי; דהאי (אה"ל). טז סטר. יז דהאי; דהאי (אה"ל). יח סטר. יט ליג מן ואלין עד אשתכחו. כ דמהאי. כא לשבעה. כב דמילין. כג מוסיף ועשרין אתוון. כד ליג מן תשעה עד ברזא. כה מוסיף אתוון ואלין תלת דהאי סטרא דאינון תשעה אינון. כו מוסיף אינון דאינון. כז ליג בהו נוקבא. כח ליג סטרי. כט דאתמר.

כל סדרא — בתלת

הסולם

מאמר

רסח) ברוח מזרח. וכולם יוצאים מסדר האבות, דהיינו ג' הקוין, שלמעלה, שבבינה, המכונים אברהם יצחק יעקב, כהסדר שנתקנו האותיות יהו שבשם הקדוש, כמו שנתבאר (לעיל באות רנ"ט ברוח מזרח) אלו ט' הסדרים כולם מתנהגים באלו אותיות הידועות דהיינו ג' קבוצות של ג' אותיות ימין ושמאל אמצע, כנ"ל ברוח מזרח. ונוסעות בהם, וכמה צבאות ורבבות מלאכים, שהם למטה בכ"ע, נוסעים ומתנהגים בסדר הזה, שלרוח דרום.

רסג) סדרא תליתאה דלסטר צפון וכו': מערכה השלישית שלרוח צפון, שהוא גבורה, שלשה סדרים הם לרוח ההוא, שהם תשעה. כי בשלשה הסדרים יש ג' ג' לכל צד והם תשעה. ואלו ט' הסדרים הם מג' צדדים ימין שמאל אמצע, כמו שנתבאר. לעיל (באות רנ"ט) ברוח מזרח. והם סוד זכרים ונקבות הכל כמ"ש שם.

רסה) ורזא דאלין שבעה ועשרים, והסוד הוא שאלו שבעה ועשרים, הם ט' אותיות שהם בסוד נקבות, להתחבר עם ה"ח סדרים האחרים, שהם בסוד זכרים, והכל הוא כראוי להיות.

פירוש. כי נתבאר לעיל שכל ג' אותיות ה"ס ג' קוין, הנמשכות מג' קוין שבבינה, אשר ב'

(דפומי דף קנ"ט ע"א * דף קנ"ט ע"ב)

רסו) תא חזי, כגוונא ^א דאינון ^ב אתוון עלאין דעלמא עלאה, הכי נמי אתוון אחרנין לתתא, * אתוון עלאין רברבין, ואתוון תתאין ועירין, וכלא דא כגוונא ^ג דא, ^ד וכל הני רוין, ברזא דדכר ונוקבא, כלא חד בשלימו. ^ה

רסז) ^ו ויזכור אלהים את רחל, דהא ^ז במזלא תליא, ^ח ובגין כך כתיב בה זכירה. ^ט וה' פקד את שרה, לאו ממזלא הוה, ואי תימא דהא בגין במזלא ^י תליין, ולא לתתא, הכא בשרה לאו במזלא ^{יא} הוה. אלא וה' כתיב, כלא כחדא. רסח) אי הכי אמאי כתיב פקידה, אלא ודאי זכירה, ^{יב} הות מקדמת דנא, ואתמסר מפתחא דא לתתא, כמה דכתיב ^{יג} ואת בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה ^{יד} למועד ^{טו} הזה וגו'. ולבתר כגוונא דא, וכיון ^{טז} דאדכר, ברזא דלעילא, לבתר אתמר ברזא דנוקבא פקידה, למהוי כללא דכלא כחדא.

מסורת הזהר

א) אתיוון עלאין רברבין, הקסה"ד דף מ"ב ציון ב'. ב) לעיל לך ר"ב דף ס"ה ציון א. ג) במזלא תליא, ב"ב דף ע"א ציון ב'. ד) (בראשית כ"א) ב"א דף ש"מ ציון ג. ה) (בראשית י"ז) נח דף נ"ז ציון א. חלופי גרסאות א' ליג דאינון; ליג דאינון אתוון. ב' דאתיוון וליג דאינון. ג' דדא (אהיל). ד' ובכל. ה' מוסיף ועיד כלא איהו ברזא עלאה; עד כאן; בדפויי ומה שחסר כאן עיין בסוף הספר סימן נ"א. ו' ליג מן ובגין עד ואי. ז' תלייא. ח' היא; מוסיף היה תלייא. ט' מוסיף דא הות. י' שרה וגו'. י"א מוסיף הוה בשנה האחרת. י"ב דאתדכר.

הכולם

מאמר

כל סדרא - בתלת

והכל אחד בשלימות. כלומר שכל שנוהג בעולם העליון נוהג בעולם החחתון.

מאמר זכירה ופקידה

רסז) ויזכור אלקים את רחל: כי בנים תלויים במזלא. שה"ס הנהר היוצא מעדן, המזיל ומשקה את הגן. שה"ס ז"א, (כנ"ל וירא דף קכ"ה אות תכ"ד) ומשום זה כתוב בה זכירה, כי זכירה הוא מזכור, שה"ס ז"א, ופקידה היא מנוקבא (כמ"ש שם באות תכ"ג) ושואל, וה' פקד את שרה, שלא ממזל הוא, כי לא כתוב בה זכירה, ואם תאמר שבנים תלויים דוקא במזל, ולא למטה בנוקבא הרי כאן בשרה לא היה במזל, ומשיב, אלא והו"ה, כתוב, שכתוב והו"ה פקד וגו', שכולל הכל כאחד. כי והו"ה יורה הוא ובית דינו שפירשו, ז"א עם הנוקבא, ביחד (כנ"ל וירא דף פ"א ד"ה כד) הרי יש כאן בשרה, גם זכירה מז"א, שה"ס מזל.

רסח) אי הכי אמאי וכו': שואל אם כן אשר והו"ה כולל ז"א וניקבא ביחד שה"ס זכירה ופקידה. למה כתוב פקידה, הרי והו"ה כולל כבר גם פקידה, ומשיב, אלא ודאי שזכירה כבר היתה מקודם לכן, וכבר נמסר מפתח הזה של בנים למטה, כמו שכתוב, ואת בריתי וגו' אשר תלד לך שרה, וגו', וכן לאח"כ כתיב כעין זה דהיינו ויאמר הו"ה וגו' למועד אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן. וכיון שכבר היתה זכירה, בסוד של מעלה של ז"א כיון שכתוב ואת בריתי

ב' אותיות העליונות, שהן אות הימין ואות השמאל, הם זכרים, ואות הג' שמתחתיהן הם נקבות, (כנ"ל דף ק"ח ד"ה רבי ע"ש) וט' האותיות הנמצאים בכל רוח, הם ג' קבוצות של ג' ג' כנ"ל, ונמצא לפי"ז שיש בכל רוח, ששה אותיות זכרים, שהם ג"פ שתי אותיות הימניות והשמאליות, שבכל קבוצה, וג' אותיות נקבות, שהם ג' אותיות האמצעיות שבכל קבוצה, ונמצא שיש ו' זכרים וג' נקבות ברוח מזרח, וכן ו' זכרים וג' נקבות ברוח דרום, וכן ו' זכרים וג' נקבות ברוח צפון, שביחד הם י"ח זכרים ותשע נקבות. וז"ש ורזא דאלין שבעה ועשרין, אינון תשעה אתוון דאינון ברזא דנוקבי, כי ג' אותיות נקבות הן בכל רוח וגפ"ג הן ט'. לאתחברא עם אינון תמני סרי, סטרי אחרנין ברזא דדכר כי ששה אותיות זכרים הם בכל רוח וגפ"ג ששה הם י"ח. הרי שכ"ז האותיות נחלקות ל"ח זכרים, ותשעה נקבות.

רסו) ת"ח כגוונא דאינון וכו': בוא וראה, כעין אלו האותיות, שיש בעולם העליון, בבינה, כן יש אותיות אחרות למטה, בנוקבא. אותיות העליונות, שבבינה, הן גדולות, ואותיות התחתונות, שבנוקבא, הן קטנות. והכל הוא זה כמו זה, שכל הנוהג באותיות שבבינה נוהג ג"כ באותיות שבנוקבא, וכן נוהג בהם כל אלו הסודות שבסוד דכר ונוקבא, שבאותיות. (דפויי דף קניט ע"ב)

רסט) ויזכור אלהים את רחל. ר' חייא פתח ^א ואמר "וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים אותם ואזכור את בריתי. ואזכור הא זכירה בגין דאיהו לעילא, ^ב דהאי מזלא דאיהו לעילא בדכורא, אתא על פקידה ^ג דאיהו בגלותא לתתא בנוקבא. כגוונא דא ויזכור אלהים את רחל, כמה דאת אמר ואזכור את בריתי.

רע) תא חזי, ^ד כתיב ^ה פקד פקדתי אתכם, וכי פקד פקדתי, והא פקידה בנוקבא קיימא, ובההוא זמנא בגלותא הות. ואיהי אמרת פקד פקדתי. אלא הכא אית לאסתכלא, ורוא דחכמתא הכא ^ו ואיהי בגלותא היך אתחזי למשה הכא, ^ז והיך ^ח אמרת פקד פקדתי.

רעא) אלא הכי אוליפנא שמשא כד נהיר, איהו בשמיא, ותוקפיה וחיליה שטא על ארעא בכל אתר. כגוונא דא ^א מלא כל הארץ כבודו, בזמנא דמקדשא קאים, מלא כל הארץ כבודו, דא ארעא קדישא. והשתא דישראל בגלותא, איהי לעילא, ותוקפא סחרא להו לישראל, לאגנא עליהו, ^ב ואע"ג דאינון בארעא אחרא.

רעב) ותא חזי ^ג שכינתא לתתא, ^ד ושכינתא לעילא. שכינתא לעילא

מסורת הזהר

(א) (שמות ו') נח דף ע"ט ציון ב. (ב) (שמות ג') ח"א קס. ח"ב רכב. תק"ח צ"ג טר שח. (ג) (ישעיה ו') ב"א דף ע"ח ציון ג.

חלופי גרסאות א' ליג ואמר. ב' ישראל וגו'. ג' דהא. ד' דאיהי. ה' ליג כתיב. ו' איהי; מוסיף אי איהי ז' ואיך; ח' ואמר ולג' והיך. ט' וע"ד אינון (אה"ל). י' שכתא, יא' שכינתא; ושכתא.

זכירה ופקירה

הסולם

מאמר

היתה בגלות. והיא תאמר, פקד פקדתי, בעת שהיא עצמה היא בגלות. ומשיב, אלא כאן יש להסתכל, וסוד החכמה יש כאן, שיש לשאול, (א) כיון שהיא בגלות, איך היא נתגלתה כאן למשה, (ב) ואיך אמרה, פקד פקדתי. כלומר, שמוסיף תמיהא, ואומר, שיש ב' קושיות כאן.

רעא) אלא הכי אוליפנא וכו': ומשיב, אלא כך למדנו, כשהשמש מאיר, הוא בשמים, וגבורתו ונחו מושל בכל מקום על הארץ. כעין זה, נאמר בה', מלא כל הארץ כבודו. בזמן שבית המקדש היה קיים: מלא כל הארץ כבודו, זהו ארץ הקדושה, דהיינו הנוקבא, ואז נוהג גילוי שכינה, ועתה שישראל הם בגלות, השכינה היא למעלה, דהיינו מחזה ולמעלה דו"א, ששם בחינת שמים, דהיינו חסדים מכוסים, ואינה מחגלה בארץ. אלא, תוקפה נמשך לארץ, כמו השמש המסתתרת בשמים, וכחה וגבורתה מלא הארץ. כנ"ל. ומסבבת את ישראל להגין עליהם, ואף על פי שנמצאים בארץ אחרת, בגלות.

רעב) ות"ח שכינתא רתתא וכו': ומבאר יותר ואומר ובוא וראה, יש שכינה למטה

מחזה

בריתי שפירשו יסוד דו"א. נאמר אחר כך בסוד פקירה, שהיא הנוקבא, כדי שתהיה כללות הכל ביחד, דהיינו שתהיה בה, זכירה ופקירה ביחד.

רסט) ויזכור אלהים את רחל: ר' חייא פתח ואמר, וגם אני שמעתי וגו' ואזכור את בריתי, ואזכור, הוא זכירה, כי הוא למעלה, ב"א, כי מזל זה שהוא למעלה בזכר, בא על פקירה, שהיא הנוקבא למטה, שהיא בגלות, לגאול אותה. וכעין זה ויזכור אלקים את רחל, הוא כמ"ש ואזכור את בריתי. פירוש, שהכתוב ויזכור הוא זכירה, דהיינו ז"א, כמו בכתוב, ואזכור וגו'. את רחל, היא הנוקבא, שהיא פקירה, ויורה, שהזכירה המרומו בויוזכור וגו', באה על רחל שה"ס פקירה, והשפיע לה שפע הבנים. והשם אלקים, שכתוב, ויזכור אלקים, ה"ס בינה שנקראת אלקים.

רע) ת"ח כתיב פקד פקדתי אתכם: שואל, וכי יתכן שיאמר הכתוב, פקד פקדתי, וחרי פקירה היא בנוקבא, שבעת ההוא (דפרי דף קנ"ט ע"ב)

קיב

ויצא

בתריסר ^א תחומי רתיכין קדישין, ותריסר חיון עלאין, שכינתא לתתא, בתריסר שבטין קדישין, וכדין אתכלילת שכינתא לעילא ותתא, וכלא, ^ב בחד זמנא כחדא, ^ג ואע"ג דבזמנא דישראל בגלותא לתתא, ^ד לא אתתקנת לעילא, הכי נמי לא אתתקנת, בגין דלתתא לא אתתקנת, ^ה ודא ^ו הוא ^ז בגלותא עמהון דישראל, דאיהי ^ח בגלותא עמהון.

רעג) במה אתתקנת, למלכא דמית בריה, מה עבד ^א כפא ליה ^ב לערסיה על אבלא דבריה, ולא אתקין ליה ^ג לערסיה, אלא נטל ^ד כובין ודרדרין, ואטיל תחות ערסיה, ושכיב עליה, כך קב"ה. כיון דדאגלו ישראל, ואתחרב מקדשא, ^ה נטל כובין ודרדרין ושוי ^ו תחותיה, הדא הוא דכתיב ^ז וירא מלאך ה' אליו בלבת ^ח אש מתוך הסנה. בגין דישראל הוו בגלותא. רעד) פקד פקדתי אתכם, מאן דלא קיימא ברשותיה, מה פקיד, ומה עביד אלא פקד מעילא, פקדתי מלתתא, מאי טעמא, בגין דהאי זכירה הות עלה

דרך אמת

מסורת הזהר

(א) (שמות ג') וירא דף ק"ט ציון ד.

חלופי גרסאות ^א תחומין. ^ב בחד זמנא כחדא בזמנא דישראל לעילא ובזמנא דישראל בגלותא הכי נמי. ^ג נ ועיר. ^ד דוזמנא. ^ה לא אתתקנת. ^ו ודא ^ז היא ^ח גלותא. ^ט עמהון בגלותא. ^י מוסיף מחל. ^{יא} למלכא. ^{יב} לערסא. ^{יג} לערסא. ^{יד} גובין. ^{טו} כל. ^{טז} תחותיה. ^{יז} אש וגו' (אה"ל)

מאמר

הסולם

זכירה ופקידה

מחזה דז"א, ויש שכינה למעלה מחזה דז"א, השכינה שלמעלה, היא ביי"ב גבולי מרכבות קדושות, ויי"ב חיות עליונות, דהיינו ד' ספירות חו"ב חו"מ, שבכל אחת חו"ב ות"ת, שהם במספר י"ב (כנ"ל פ' נח דף ח' ד"ה מזה) שה"ס י"ב גבולים, וכן י"ב חיות גדולות להיותם מחזה ולמעלה השכינה שלמטה היא ביי"ב שבטים הקדושים, (כנ"ל דף ע' ד"ה ות"ת ע"ש) ואז, כששתיהן הן בסוד י"ב נכללת השכינה למעלה ולמטה, ששתיהן נעשו פרצוף אחד, (כנ"ל דף צ"ח ד"ה ת"ת ע"ש) והכל מאיר בזמן אחד בבת אחת, ואז נאמר מלא כל הארץ כבודו, ויש גילוי שכינה למטה בעולם הזה, כנ"ל בדבור הסמוך.

ואע"ג דבזמנא דישראל וכו': ואף על פי, שאמרנו לעיל בויבור הסמוך, שבזמן דישראל הם בגלות, לא נחקנה השכינה למטה, מחזה, אלא שעלתה למעלה מחזה, הנה למעלה גם כן לא נתקנה, שנבנתה כחסרה ג"ר, משום שלא נחקנה למטה מחזה, שנבנתה משום זה כחסרה נהי"מ שלמטה מחזה, וזה הוא שאמר, שהשכינה היא בגלות עם ישראל, כי היא בגלות עמהם, פירוש כי משום עלייתה למעלה, נחסרה בג"ר דאורות ונהי"י דכלים, וזה נבחן לגלות.

רעג) במה אתתקנת וכו': שואל במה מתתקנת הנקבא בזמן הגלות.

(דמויי דף קיט ע"ב)

מקדמת דנא, דכתיב ואזכור את בריתי, כיון דכתיב ואזכור, הא זכירה ^א אתמנא עליה, ובג"כ אמרת לבתר פקד פקדתי * דהא ^ב סימנא נקטת מקדמת דנא. כגוונא דא שרה ^ג דכתיב * וה' פקד את שרה. אבל הכא רחל, דלא ^ד אזכרת מקדמת דנא, לא אתמר בה פקידה, אלא זכירה, וכלא בזכירה איהו, ברזא דמזלא.

רעה) רבי יהודה ורבי חזקיה, הוו אזלי, מקפוטקיא ללוד, והוה רבי יהודה רכיב, ורבי חזקיה ^ו על רגלוי, אדהכי נחת רבי יהודה, אמר מכאן ^ז ולהלאה נתעסק באורייתא, כמה דכתיב ^ח ייבו גודל לאלהינו.

רעו) א"ל ^ט אלו ^י הוינא תלתא, יאות הוא, דחד יימא, ותרין ^י יתיבו ליה. הני מלי בברכאן, בגין דאזכר חד שמא דקב"ה, ותרין יתיבו ליה. הה"ד ^י כי שם ^י אקרא הו גודל לאלהינו. כי שם ^י אקרא, דא חד דמברך, הו גודל לאלהינו. אלן תרין אחרנין. אבל באורייתא אפילו ^י תרי ^י יתיבי ויהי רבו ותוקפא דשבחא דאורייתא לקודשא ב"ה.

רעז) אמר ליה רבי חזקיה, לגבי ברכאן, אמאי תלת. אמר ליה, הא אוקמוה ואתמר, דכתיב הו גודל ^י לאלהינו. אבל רזא דמלה הכא, דהא כל רזין דברכאן הכי איהו, חד בברכא, ^י ותרין לאתבא, בגין ^י דיסלק שבחא דקודשא בריך הוא, ברזא ^י דתלתא, חד מברך, ^י ותרין ^י דאודו, ודא הוא קיומא דברכאן, וברזא עלאה כדקא יאות, ^י וברזא דתלת כמה דאוקמוה.

מסורת הזהר

(א) (בראשית כ"א) ב"א דף ש"מ ציון ג'. (ב) (דברים ל"ב) ח"ג רפה. רצו. (ג) (דברים ל"ב) ח"ג רפה. רפו. רצו.

חלוסי גרסאות ^א אתמני. ^ב אמרה. ^ג סמנא. ^ד ל"ג דכתיב. ^ה אזכרת. ^ו ברגלוי. ^ז ברגלוי. ^ח ו ולהלא. ^ט אילו. ^י הוינן. ^י יתיבון (אה"ל). ^{יא} וחד עם חבריה יתב. ^{יב} יתיב; ^{יג} יתיבא. ^{יד} ייבו לאלקינו. ^{טו} וחד. ^{טז} דיסלק. ^{יז} דלתתא; ^{יח} דמלתא (אה"ל). ^{יט} וחד; ^כ מוסיף דאמר (דאמרי) אמן. ^{כא} ית דאודן. ^{כב} יט ברזא

זכירה ופקידה

הסולם

מאמר

היה אומר, ושנים היו משיבים לו, אמר לו, דברים אלו נאמרו רק בברכות, אשר אחד מזכיר שמו של הקב"ה, ושנים משיבים לו, וזה הוא שכתוב, כי שם ^{ה'} אקרא הו גודל לאלקינו. כי שם ^{ה'} אקרא, הוא אחד, המזכיר את השם, הו גודל לאלקינו, הוא שנים האחרים המשיבים. אבל בתורה, אפילו שנים יושבים ועוסקים בתורה, גותנים גדולה ועוז ותפארת התורה אל הקב"ה.

רעז) אמר ליה ר' חזקיה וכו': א"ל ר"ח ובברכות למה צריכים לג', א"ל הרי בארוה, שאמרו, שכתוב הו גודל לאלקינו, שצריכים שנים משיבים, כנ"ל, אבל סוד הדברי, כי סוד כל הברכות הוא כך, אחד לברך ושנים להשיב, כדי להעלות שבח הקב"ה בסוד ג', דהיינו סוד ג' קוין: אחד מברך, שה"ס קו אמנעיה שהוא הפועל לגלות האור, ושנים שידו ויקימו ברכותיו

בה זכירה ומשום זה אמרה אחר כך פקד פקדתי, שהמלה, פקד, רומזת על הזכירה שניתנה בה מכבר, כי אחזה סימן זה של הלשון, סקד פקדתי, מקודם לכן. פירוש כנו שאמרו ז"ל, סימן זה מסור בידם מיעקב ומיוסף, שיעקב אמר פקד יפקוד אתכם, וכן יוסף אמר פקד יפקוד אלקים אתכם. ומובא (ברש"י ז"ל בראשית ג' י"ח) והיינו משום שצריכים זכירה ופקידה לגאולה, ופקד רומז על זכירה שמכבר, פקדתי על פקידה.

רעה) רבי יהודה ורבי חזקיה וכו': ר"י ור"ח היו הולכים מקפוטקיא ללוד, והיה ר' יהודה רוכב, ור' חזקיה הלך ברגליו. בתוך זה ירד ר' יהודה מן החמור, אמר מכאן ולהלאה נעסוק בתורה. כמו שכתוב הו גודל לאלקינו. רעו) א"ל, אלו הוינא וכו': אמר לו, אלו היינו שלשה, היה טוב, כי אחד

(דפו"י דף קנ"ט ע"ב י') דף ק"ט ע"א)

רעח) עד דהוו אזלי, א"ר יהודה, תנינן, אית זכירה לטב, ואית זכירה לביש, אית פקידה לטב, ואית פקידה לביש. אית זכירה לטב: כמה דאוקמוה, דכתיב "וזכרתי להם ברית ראשונים וגו'." ויזכור אלהים את נח. ויזכור אלהים את ל. בריתו. ואית זכירה לביש: דכתיב "ויזכור כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב. פקידה לטב: דכתיב "פקד פקדתי אתכם. פקידה לביש: דכתיב "ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם. וכלהו רזין עלאין.

רעט) כל הני זכירה ופקידה לטב, אלן אינון דרגין ידיען, רזא דמהימנותא, דכר ונוקבא, רזא חדא, זכירה ופקידה, ואלן אינון לטב. זכירה ופקידה לביש, אלן אינון רזא דסטרא אחרא, דקיימא ברזא דאלהים אחרים, דכר ונוקבא כחדא, זכירה בהאי, ופקידה בהאי, ואלן אינון דקיימין תדיר לביש. ואלן י לקביל אלן. מהכא נפקי כל רזי דמהימנותא, וכל קדושין עלאין, כמה דאוקמוה. ומהכא נפקי כל רזי זינין ובישין, וכל מותא, וכל סטרין וזינין בישין בעלמא ואוקמוה. ודא בהפוכא מן דא.

רפ) אמר רבי חזקיה, הכי הוא ודאי, זכאה איהו, מאן דחולקיה אתקיים בסטרא טבא, ולא ירכין גרמיה לסטרא אחרא, וישתזיב מנהון. אמר ליה רבי יהודה, הכי הוא ודאי, וזכאה מאן דיכיל לאשתזבא מניה מההוא סטרא, וזכאין אינון צדיקא, יא דיכלי לאשתזבא מניהו, ולאגחא קרבא בההוא

מסורת הזהר

(א) (ויקרא כ"ו) (ב) (בראשית ח') נח דף ע"ה ציון ו'. (ג) (שמות ב') וירא קליג ציון ג'. (ד) (תהלים ע"ח) ת"ז חק' ל' עג: תק"ח צ"ז ט"ג שמ"ג. (ה) (שמות ג') לעיל דף קי"א ציון ב'. (ו) (תהלים ס"ט) ח"ב רעג: ז"ח יתרו ל"ה ט"ד ש"ג.

חלופי גרסאות א' מוסיף בריתו וגו'. ב' מוסיף דכתיב ו' פקד את שרה. ג' לקבל. ד' מהימנותא. ה' ויינין; נוקין (אה"ל). ו' מוסיף וכל בישין. ז' זינין; דוינין (אה"ל). ח' מתמן. ט' כי (אה"ל). י' מוסיף וזכאה הוא. יא דיכלין (אה"ל).

זכירה ופקידה

הסולם

מאמר

ידועות סוד האמונה. זכר ונקבה בסוד אחד. הם זכירה ופקידה. זכירה ה"ס זכר, ופקידה ה"ס הנקבה כנ"ל. ואלו הם לטוב. זכירה ופקידה לרע, אלו הם סוד הצד האחר. הנמצא בסוד אלהים אחרים זכר ונקבה כאחד, זכירה בזה בזכר, ופקידה בזה בנקבה. ואלו הם העומדים תמיד לרע. והם זה לעומת זה, זכר ונקבה דס"א, לעומת זכר ונקבה דקדושה. מכאן, מזכירה ופקידה דקדושה, יוצאים כל סודות האמונה וכל מדרגות קדושות העליונות כמו שבארנוהו, ומכאן, מזכירה ופקידה דס"א, יוצאים כל מינים הרעים, וכל המות, וכל הצדדים של מינים הרעים שבעולם. ובארנוהו. וזה וס"א להיסך מזה, מן הקדושה.

רפ) א"ר חזקיה וכו': ארית, כן הוא ודאי, אשרי הוא, קי שחלקו נמצא בצד הטוב, ואינו מטה עצמו לסטרא אחרא, וניצל מהם. אמר ליה ר' יהודה כן הוא ודאי, ואשרי מי שיכול להנצל מאותו הצד, ואשרי הם הצדיקים

ברכותיו, שה"ס ב' הקין המקבלים פעולת קו אמצעי, ומאירים בכחה, וזהו הקיום של הברכות, שיהיו בסוד העליון כראוי ובסוד שלשה. כמו שבארנוהו.

רעח) עד דהוו אזלי וכו': בעוד שהיו הולכים, אמר ר' יהודה למדנו, יש זכירה לטוב, ויש זכירה לרע, יש פקידה לטוב, ויש פקידה לרע. ומפרש, יש זכירה לטוב, הוא כמו שבארנוהו, שכתוב, וזכרתי להם ברית ראשונים וגו'. ויזכור אלקים את נח וגו'. ויזכור אלקים את בריתו. ויש זכירה לרע, שכתוב ויזכור כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב פקידה לטב וכו': ויש פקידה לטוב, שכתוב, פקד פקדתי אתכם. פקידה לרע, שכתוב, ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם. וכולם הם סודות העליונים.

רעט) כל הני זכירה וכו': כל אלו זכירה ופקידה לטוב, אלו הם מדרגות (דס"א דף ק"ס ע"א)

סטרא. אמר רבי חזקיה במה פתח ואמר, * כי בתחבולות תעשה לך מלחמה וגו', מאן מלחמה, דא מלחמה דההוא סטרא בישא, דאצטריך ב"נ לאגחא ביה קרבא, ולשלטאה ^א עלוי, ולאשתזבא מניה.

רפא) תא חזי, דיעקב הכי אשתדל לגבי עשו, בגין י ההוא סטרא דיליה, לאתחכמא עלוי, ולמיזל עמיה בעקימו, בכל מה דאצטריך, בגין לשלטאה עלוי ברישא י וסופא, וכלא כדקא יאות. ורישא וסופא י כחדא, דא כגוונא דא, כמה דכתיב, י בכרתי, ולבתר י ברכתי, י שירותא וסופא כחדא, דא כגוונא דא, בגין לשלטאה י עלוי באורח מישר כדקא חזי ליה, ובג"כ זכאה איהו, מאן דאשתזב י מנייהו, ויכיל לשלטאה ^ב עלייהו.

רפב) ת"ח, זכירה ופקידה לטב, אינון כחדא ברזא דמהימנותא, וזכאה איהו מאן דאשתדל ^ב בתר מהימנותא, כד"א י אחרי ה' ילכו כאריה ישאג וגו'. אמר רבי חזקיה הכי הוא ודאי.

רפג) ות"ח, ב"נ כד צלי ^ה צלותיה, לא יימא עליה זכרני ופקדני. בגין דאיכא זכירה ופקידה לטב, וזכירה ופקידה * לביש, וזמינין לנטלא מלה מן שומא, ואתיין לאדכרא חובוי דבר נש י ולענשא ליה. בר יא אי איהו זכאה שלים, דכד י בדקי חובוי י ההיא זכירה ופקידה לביש, י לא ^{טו} ישכחון ^{טז} לון, כגון עזרא דאמר י זכרה לי אלהי לטובה.

מסורת הזהר

(א) (משלי כ"ד) ב) בכרתי: (בראשית כ"ה) לעיל תולדות דף ע"ז ציון ד. ג) ברכתני: (בראשית כ"ה) לעיל תולדות דף ע"ז ציון ד. ד) (הושע י"א) ח"א רכנ. ח"ג עט: ז"ח אחרי מ"ח טב שטו. ה) צלותיה: ב"א דף קס"ה ציון ג. ו) (נחמיה י"ג)

חלופי גרסאות ^א עלוי. ^ב דאיהו. ^ג ובסופא. ^ד כגוונא חר ול"ג דא כגוונא דא; ל"ג דא כגוונא. ^ה שירותא. ^ו עליה. ^ז מניה. ^ח עליה. ^ט אבתר. ^י ולענשא. ^{יא} ול"ג אי. ^{יב} בדקין (אה"ל). ^{יג} תהווא. ^{יד} ולא. ^{טו} ישכחון (ד"א). ^{טז} ליה (אה"ל).

זכירה ופקידה

הסולם

מאמר

עליו בדרך הישר כראוי לו. ועל כן אשרי הוא מי שניצל מהם, מס"א, ויכול למשול עליהם.

רפב) ת"ח זכירה ופקידה וכו': בוא וראה, זכירה ופקידה לטוב, היינו בעת שהם כאחד בסוד האמונה, שהיא הנוקבא, כלומר, כשז"א שה"ס זכירה והנוקבא שה"ס פקידה, הם בזוג, ואשרי הוא מי שמשדל אחר האמונה, לזכות בה, כמו שאתה אומר, אחרי ה' ילכו כאריה ישאג וגו'. אמר ר' חזקיה, כן הוא ודאי.

רפג) ות"ח בר נש כד וכו': ובוא וראה, כשאדם מתפלל תפילתו, לא יאמר על עצמו זכרני ופקדני, משום שיש זכירה ופקידה לטוב, וזכירה ופקידה לרע, ועתידיים המקטריגים, לקבל חמלה זכרני ופקדני, מפני, ויבואו להזכיר חטאיו של האדם ולענוש אותו, דהיינו שיביאו עליו זכירה ופקידה לרע. זולת אם הוא צדיק גמור, שאם אותו זכירה ופקידה לרע, שהם

הצדיקים שיכולים להנצל מהם, ולעשות מלחמה באותו הצד.

אמר ר' חזקיה וכו': אר"ה, במה עושים עמהם מלחמה. פתח ואמר, כי בתחבולות תעשה לך מלחמה וגו', איזה מלחמה, זהו מלחמה של אותו צד הרע, שהאדם צריך לעשות עמו מלחמה, ולמשול עליו, ולהנצל ממנו.

רפא) ת"ח דיעקב וכו': בוא וראה, שיעקב היה עושה כל כך כלפי עשו, בשביל להכניע אותו הצד שלה, להערים עליו, וללכת עמו בערמה בכל כמה שצריך, כדי למשול עליו בתחילה ובסוף, שיהיה הכל כראוי, והתחילה והסוף היו כאחד, זה כעין זה, כמו שכתוב בחלה בכרתי ולבסוף ברכתני שאוהיותיהן שוות, (כמ"ש לעיל תולדות דף ע"ז ד"ה ויעקבני עשה). הרי שהתחילה והסוף היו אחד, זה כעין זה, וכל זה חיה כדי למשול (דמ"י דף ק"ס ע"א * דף ק"ס ע"ב)

רפד) דהא בכל אתר, דבר נש צדי צלותיה, ה יכליל גרמיה י בין סגיאין בכללא דסגיאין. ותא חזי שונמית, כד אמר לה אלישע, * היש לדבר דך אל המלך או אל שר הצבא. היש לדבר לך אל המלך, והוא יומא, יום טוב דראש השנה הוה, וההוא יומא י דמלכותא דרקיעא שלטא למידן עמא, וקב"ה אקרי מלך ה המשפט ה בההוא זמנא. ובגין כך אמר י לה, היש לדבר לך אל המלך.

רפה) מה כתיב, י ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. מאי ה קאמרה. לא בעינא, ה למהוי רשימאה דעילא, אלא י דאעלאה רישאי ה בין סגיאין, ולא לאפקא מכללא דלהון. י וכך בעי ליה דבר נש, דאכתללא י בכללא דסגיאין ולא דאטייחדא בלחודוי, בגין דלא י י שגחון עדיה, לאדכרא חובי כדקאמרן. רפו) פתח רבי יהודה ואמר י הנגלו דך שערי מות ושערי צלמות תראה. האי קרא, קב"ה אמר ליה לאיוב, כד חמא, דאיוב ה דחיק גרמיה על דינוי דקב"ה. תא חזי, איוב אמר י הן יקטלני לו איחל, כתיב לא באדף, ה וקרין לו ה בוא"ו, וכלא איהו.

רפו) א"ל קב"ה, וכי אנא קטיף בני נשא, הנגלו דך שערי מות ושערי צלמות תראה, כמה תרעין אינון פתיחן ה בההוא סטרא. ומותא שלטא עליהו, וכלהו סתימין מבני נשא, ה ולא ידעין אינון שערים.

מסורת זוהר

(א) (מלכים ב' ד), נח דף ע"ט ציון א', (ב) לעיל ציון א. (ג) (איוב ל"ח) (ד) (איוב י"ג)

חלופי גרסאות ה יצלי. ז בגין. ג המלך וגו' (אה ז). ד מלכותא. ה ל"ג המשפט. ו מוסיף בההוא זמנא ודא הוא ויהי היום יומא דרינא כד"א ויהי היום ויבא בני אלקים דהתיצב (הרמ"ק). ז ליה לדבר אל המלך. ח קאמרת. ט למהוי. י דאעלא. יא בגין. יב ולא. יג אלא בכללא. יד ישגחון. טו דחיק. טז וקרי; וכתיב, יז ביה. יח לההוא. יט מוסיף ולא יכלין לאסתמרא מגייהו בגין דאינון סתימין מבני נשא ולא.

מאמר

שהם זוי' דקליפה, יבדקו אחר חטאיו ולא ימצאו אותן, או מותר לו לומר זכרני ופקדני, כמו עזרא, שאמר, זכרה לי אלקי לטובה.

רפד) דהא בכל אתר וכו': כי בכל מקום שאדם מתפלל תפלתו יכלול את עצמו בין הרבים, בתוך כלל הרבים. ובוא וראה, שונמית, כשאמר לה אלישע היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא. היש לדבר לך אל המלך, פירושו, כי אותו יום היה יום טוב של ראש השנה, ואותו יום שמלכות הרקיע שולט לדון את העולם, והקב"ה נקרא באותו זמן מלך המשפט. ומשום זה אמר לה, היש לדבר לך אל המלך. שקרא את הקב"ה בשם מלך.

רפה) מה כתיב, ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. שואל, מה אמרה מה כוננה בזה, ומשיב, שאמרה, איני רוצה להיות מצוינת למעלה אלא להכניס את ראשי בין הרבים, ולא לצאת מן הכלל.

(רפוי' דף ק"ט ע"ב)

זכירה ופקידה

וכן צריך האדם להכלל בכלל הרבים, ולא להתייחד בפני עצמו, כדי שלא יביטו עליו המקטריגים להזכיר את חטאיו, כמו שאמרנו.

מאמר מות וצלמות

רפו) פתח ר' יהודה וכו': פתח ר"י ואמר, הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה, זה אמר הקב"ה לאיוב. כשהיה מצער את עצמו על דינוי של הקב"ה. בוא וראה איוב אמר, הן יקטלני לו איחל. כתוב לא באלוף, וקוראים לו עם ו' והכל הוא ב', כלומר שיש בו ב' ההוראות, דהיינו שאמר גם כן, אם יקטל אותו לא ייחל לו.

רפו) א"ל קב"ה וכו': אמר לו הקב"ה, וכי אני הורג בני אדם, הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה, כמה שערים הם פתוחים באותו הצד, שאפשר להנצל מהמות על ידיהם, ומכל מקום המות שולט עליהם. כי כולם סתומים מבני אדם, ואינם יודעים משערים אלה. ולעמוד לבא כשיקום ומלאה הארץ דעה, נאמר

נאמר

רפח) ושערי צלמות תראה. מאן אינזן שערי מות ומאן אינזן שערי צלמות. אלא מות וצלמות כחדא ^ה אינזן, וזווגא חדא אינזן. מות הא אתמר, דא מלאך המות, והא אוקמוה. ^ז צלמות: צל מות. האי איהו ^ז מאן דרכיב עליה, ואיהו צלא דיליה, ותוקפא דיליה, לאזדווגא כחדא, בקשורא חד ואינזן חד. רפט) וכל אינזן דרגין דנפקי מנייהו, ומתקשרן בהו אינזן שערים דלהון, כמה דלעילא, כמה דאת אמר, ^א שאו שערים ראשיכם וגו'. ^ד ואלין ^ה איקרו נהרין ונחלין, ^ו שית סטרין דעלמא. אוף ^ז הכי אינזן שערי מות, ושערי צלמות מסטרא אחרא, דרגין ידיען דשלטין בעלמא, שערי מות, ושערי צלמות, דא נוקבא, ודא דכורא, ותרווייהו כחדא.

רצ) ^ט ועל דא, אמר קודשא ב"ה ליה לאיוב, בגין כל אינזן מלין, דאיהו אמר ^ז כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה, וכל אינזן שאר מלין. אמר קודשא ב"ה הנגלו לך שערי מות, למנדע דהא כלוה ברשותי, וכלוה זמינין לאתבערא מעלמא, דכתיב ^ז בלע המות לנצח וגו'.

רצא) תא חזי, ^י ויזכור אלהים את ^ט רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה. תרי זמנין, אלהים ^י אלהים, אמאי. אלא, ^{יא} חד מעלמא דדכורא, וחד מעלמא דנוקבא, בגין ^{יב} דבמזלא ^{יב} תלייא מלתא.

מסורת הזהר

(א) (תהלים כ"ד) ב"א דף קע"א ציון א'. (ב) (איוב ז') לעיל דף ו' ציון א'. (ג) (ישעיה כ"ה) ב"א דף רמ"ה ציון ב'. (ד) לעיל דף ק"י ציון ב. (ה) במזלא: ב"ב דף ע"א ציון ב'.

חלוסי גרסאות ^א מוסיף אינזן שערי. ^ב צי. ^ג מן. ^ד מוסיף ואלין אינזן שערים; ואינזן שערים; שערי. ^ה ל"ג איקרו; אקרון; איקרון (אהל); מוסיף אקרון שערי. ^ו ל"ג שית סטרין. ^ז מוסיף הכי נמי שערים; מוסיף נמי שערים אינזן ול"ג שערי מות ושערי צלמות (אהל). ^ח וכל. ^ט רחל וגו'. ^י ל"ג אלקים. ^{יא} ל"ג חד. ^{יב} קיימא מלה.

מות וצלמות

הסולם

מאמר

כאן, שערי מות ושערי צלמות מסטרא אחרא, הם מדרגות ידועות שלהם השולטות בעולם. שערי מות, ושערי צלמות, זה נקבה וזה זכר, ושניהם דבוקים זה בזה כאחד.

רצ) ועל דא אמר קב"ה וכו': ועל כן אמר הקב"ה לאיוב על כל הדברים שהוא אמר, דהיינו על מה שאמר, כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה, וכל שאר דבריו, אמר לו הקב"ה הנגלו לך שערי מות, לדעת שכולם הם ברשותי, וכולם עתידים להתבלע מן העולם, שכתוב, בלע המות לנצח וגו'. דהיינו כמ"ש לעיל בד"ה א"ל קב"ה ע"ש.

מאמר ויזכור אלקים את רחל

רצא) תא חזי, ויזכור אלקים וגו': שואל, למה כתוב כאן ב' פעמים אלקים, שהיה די לומר, וישמע אליה ויפתח את רחמה, ומשיב, אלא אחד הוא מעולם הזכר, דהיינו בינה הנקראת א' קים. ואחד הוא מעולם הנקבה, דהיינו הנקבא דו"א הנקראת ג"כ אלקים. משום שדבר תלוי במזל

ואמר באמת בלע המות לנצח כמ"ש להלן. ונמצא שהם מחיים מחמת שאינם יודעים להזכר, ולא שהקב"ה הורג אותם.

רפח) ושערי צלמות תראה: שואל, מי המה שערי מות, ומי המה שערי צלמות. ומשיב, אלא מות וצלמות כאחד הם. וזווג אחד הם, כלומר שהם זכר ונקבה בזווג כאחד, מות הרי למדנו שהוא מלאך המות, ובארוהו. שה"ס הנחש שהוא נקבה (כנ"ל ב"א דף שכ"ט ד"ה חנינא) צלמות הוא נוסריקון צל מות, וזה הוא מן שרוב על חמות, דהיינו ס"מ הרוכב על הנחש. והוא הצל שלו ותוקף שלו, להזדווג ביחד בקשר אחד, והם אחד.

רפט) וכל אינזן דרגין וכו': וכל אלו המדרגות שיוצאות מהם ומתקשרות בהם, בזו"ן דקליפה הלה, הן השערים שלהם, כמו למעלה בקדושה, כמ"ש, שאו שערים ראשיכם וגו'. שאלו הם הנקראים נהרים ונחלים דהיינו יסודות דשש קצוות העולם, שהם זו"ן דקדושה. אף (דפו"י דף ק"ס ע"ב)

רצב) וכד אתעררת רחל ^א בשמא דא, דכתיב * יוסף ה' לי בן אחר, ידע יעקב, דאיהי אתחזיית לאשלמא כלהו שבטין, ולא תתקיים בעלמא, בגין כך בעא למיזל, ולא יכיל, וכד מטא זמנא דבנימין, ערק ואזל ליה, בגין דבארעא אחרא לא ישתלים ביתא, לאתקשרא עלמא קדישא ביה.

רצג) והיינו דכתיב ^ב ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך. מאי ואהיה עמך. אלא אמר ליה, עד הכא, רחל הות עמך ^ג עקרא דביתא, מכאן ד ולהלאה, אנא ^ד אהא עמך, ואטול ביתא בהדך, בתריסר שבטין. והיינו דכתיב, ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל. עלי הוה, ובגיני הוה מלה, דאתדחיא ^ה איהי, ^ו ואתיא דיורא אחרא, ^ז ונטלא ביתא. בגיני דדיירא עמי.

רצד) ויאמר נקבה שכרך עלי ואתנה, מאי נקבה. אמר רבי יצחק, ההוא רשע אמר, אנא ^א חמי, דיעקב לא אסתכל אלא בנוקבי, * ובגין כך יפדח לי, יאמר נקבה שכרך, הא נקבה, דאיהו שכרך, יכד בקדמיתא. ואחנה, ^ב אימא מאן נקבה אסתכלת בה, ואתנה, ופלח לי בגינה.

רצה) ^ג ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה, אמר יעקב חלילה, דהא אנא כל מה דעבידנא, ^ד לשם יקרא דמלכא קדישא ^ה עבידנא, ועל דא לא תתן לי מאומה, דהא לאו דעתאי בהאי, אלא אם תעשה לי ^ו הדבר הזה וגו'.

מסורת זוהר.

(א) (בראשית ל') ח"א ריג. (ב) (בראשית ל"א) לעיל דף ק"ב ציון ב. (ג) עקרא דביתא: לעיל דף ק"א ציון ב. (ד) (בראשית ל') (ה) (שם)

חלופי גרסאות א מוסיף בשמא קדישא. ב תשלם; ישתלם. ג אבותיך וגו'. ד ולהלאה. ה איהי. ו בגיני, ז דאתדחיא. ח היא. ט ואתיא. י ונטלי. יא חמא. יב מוסיף ובגין אמר. יג לשג כד; כדקדמיתא; כדקדמיתא. יד איהי. טו לשום. טז מוסיף עבידנא ולא לכסופא דגרמאי (ז' מוסיף את הדבר.

הסולם

ויזכור אלהים את רחל

מאמר

אמר לו הקב"ה, עד עתה, היתה רחל עקרת הבית עמך, מכאן ואילך, אני אהיה עמך ואקח הבית, דהיינו השכינה, עמך, בייב השבטים. והיינו שכתוב, ואני בכואי מפדן מתה עלי רחל, עלי היה, ובשבילי היה הדבר, שרחל נדחית, ושכן אחר בא, דהיינו השכינה, ולקח הבית בשבילי לשכון עמי.

מאמר נקבה שכרך

רצד) ויאמר נקבה שכרך וגו': שואל מהו נקבה. אמר ר' יצחק אותו הרשע אמר, אני רואה שיעקב אינו מסתכל רק בנקבות, ומשום זה יעבוד לי, ע"כ אמר נקבה שכרך. הנה נקבה תהיה שכרך, כמו בחלילה. ואתנה, אמור, באינו נקבה הסתכלת בה, ואתנה אותה לך, ותעבוד לי בשבילה.

רצה) ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה: אמר יעקב, חלילה, כי אני, כל מה שעשיתי, בשביל כבוד המלך הקדוש עשיתי ולא

במזל, שהיא מעולם הזכר. כמ"ש לעיל שבנים במזל תלויים (בדף פ"ה אות ר').

רצב) וכד אתעררת רחל וכו': וכאשר נתעוררה רחל בשם הזה של בנימין, שכתוב, יוסף ה' לי בן אחר, שהוא בנימין, ידע יעקב, שיהיה כן כי היא ראויה להשלים כל השבטים במספר י"ב. וידע שאחר זה, לא תתקיים עוד בעולם, משום זה רצה אז ללכת לארץ ישראל כדי שישלמו השבטים בארץ ישראל, וכדי שלא תמות רחל בחוץ לארץ. ולא יכול ללכת כי לבן עכור. וכשהגיע הזמן של בנימין דהיינו אחר שנתעברה עמו (כנ"ל דף ק"ב אות ר"ג) ברח והלך לו, כדי שלא ישתלם הבית ביי"ב שבטים, ועולם הקדוש, דהיינו הנקבא דו"א, יתקשר בו בארץ אחרת.

רצג) והיינו דכתיב וכו': והיינו שכתוב, ויאמר ה' אל יעקב שוב וגו' ואהיה עמך. ושואל מה הפירוש של ואהיה עמך. ומשיב אלא (דטויי דף קיס ע"ב י') דף קס"א ע"א)

(רצו) " ויסר ביום ההוא את התישים. רבי אלעזר פתח ואמר, ^ז יי' מי יגור באהלך ^ח וגו', הא אוקימנא, ואוקמוה חברייא, ^ט הולך תמים דא אברהם, דכד אתגזר, תמים אקרי. ופועל צדק, דא יצחק. ודובר אמת, דא יעקב. ^י ודאי יעקב באמת אתדבק, אי הוא באמת אתדבק, מ"ט עבד עם לבן כגוונא דא. (רצו) אלא, יעקב בחין שעתא דמזליה הוה. דשרי ^י ליה ^ז לאינש, למבחן שעתיה, עד לא יתוב לארעיה, ואי מזליה קאים במה דעביד שפיר, ואי ^י לאו לא יושיט רגלוי, עד ^י דיסלק לגביה.

(רצח) ת"ח כתיב ^י וענתה בי ^ז צדקתי ביום מחר וגו', דהא איהו לא עבד בגין דיטול מדיליה למגנא, אלא כלל בקושטא ^ח ושלמי דרעותא, ולא עוד אלא דאיהו נטיל רשו מלבן, וע"ד כתיב ^ה נחשתי ויברכני יי' בגללך. כמה ^פ חרשין וזינין עבד לבן, ובחין ^י מזליה, בגיניה דיעקב, והוה אשכח בגיניה דיעקב, מאה ^י עאנא כל ירחא, ומאה אמרין, ומאה עזין יתיר על עאניה. (רצט) ר' אבא אמר, אלף עאנין, ואלף אמרין, ואלף עזין, ^י הוה ^י מייתי ליה יעקב יתיר בכל ירחא וירחא, הה"ד ^י כי מעט אשר היה לך לפני ויפרוץ

מסורת הזהר

(א) (שם) (ב) (תהלים ט"ו) (ג) (שם) ז"ח ויצא כ"ז טג שא (ד) (בראשית ל') (ה) (בראשית ל') תולדות דף ל"ו ציון י"א (ו) (שם)

חלופי גרסאות א מוסיף וגו' הולך חמים ופועל צדק וגו'. ב ווראי. ג ל"ג ליה; ל. ד לאניש; ז לאניש. ח ד"ג לאו (אה"ל). ו דקאים [רקצין] בזה דעכיר [ויסלק]; ויסליקן לגביה; דהא מיסלק לגביה (אה"ל). ז צדקתי וגו'. ח ובשלימו (אה"ל) ט זיני חרשין. י מולא. יא ענא. יכ מוסיף על עאניה [עניה] הוה. יג אייתי.

הסולם

מאמר

נקבה שכרך

ע"א ד"ה כל וארץ ישראל, ה"ס המלכות בשעה שמלבשת לאמא, שהכלים שלה זכים מאוד בסוד אין מזל לישראל, וע"כ היה צריך להמשיך בחינת מזל בעורו בחוץ לארץ. וז"ש דשרי ליה לאינש למבחן שעתיה עד לא יתוב לארעיה ואי מזליה קאים וכו'. דהיינו שהיה צריך להמשיך בחינת המזל בעורו בחוץ בטרם שישוב לארץ ישראל. והמשיך זה בסוד המקלות שעשה, כמ"ש להלן.

(רצח) ת"ח כתיב, וענתה בי צדקתי וגו'; הרי שהוא לא עשה כדי שיקח מלבן משהו בחנם, אלא הכל עשה באמת ובשלמות הרצון. ולא עוד אלא שקבל רשות על כל זה מן לבן, ועל זה כתוב, השיב לי נחשתי ויברכני ה' בגללך. כי כמה מיני כספים עשה לבן ובחן את מזלו אם הוא מצליח בשביל יעקב, והיה מוצא בכל חודש, מאה צאן ומאה כבשים ומאה עזים. יותר על צאנו, בגלל יעקב, ולפיכך נתן לו רשות.

(רצט) ר' אבא אמר וכו': ר"א. אלף צאן, אלף כבשים, ואלף עזים היה מביא לו

ולא בשביל תאוה, ועל כן לא תחן לי מאומה, כי לא היתה כונתי לזה מעולם, אלא אם תעשה לי וגו'. (רצו) ויסר ביום ההוא את התישים: ר' אלעזר פתח ואמר, ה' מי יגור באהלך וגו': הוא נתבאר. ובארותו החברים, הולך חמים זה אברהם, כי כשנמול נקרא תמים. ופועל צדק, זה יצחק. ורובר אמת, זה יעקב. ודאי יעקב נחדבק במדת האמת. ושואל, אם הוא נחדבק במדת האמת, מהו הטעם שעשה עם לבן דברים כאלו. דהיינו פיצול המקלות וכו'.

(רצו) אלא יעקב וכו': ומשיב, אלא יעקב, בחון שעת המזל היה, בכל אלו המעשים שעשה, כי מותר לו לאדם לבחון שעתו, טרם שחזור לארצו, שאם מזלו עומד לו במה שצושה טוב, ואם לא, לא ירים רגלו ללכת עד שישחק לו המזל. פירוש, כי מזוני לאו בוכחא תרייא שפירושו כלים זכים, אלא כמזל, שה"ס עוביות המלכות, שעליה יוצא קו אמצעי, ששורשו דיקנא דא"א (כנ"ל ב"ב דף (דפוי דף קט"א ע"א)

ה' לרוב ויברך יי' אותך לרגלי, וברכתא דלעילא י' לאו איהו, פחות מאלף, מכל זינא וזינא, מעאנין אלף אשחכח, מאמרין אלף אשחכח, י' מעזין אלף אשחכח. על כל מה דשריא ברכתא דלעילא, לא פחות מאלף, עד דבגיניה דיעקב, י' אסתלק לבן לכמה עותרא.

ש) וכד בעא יעקב לנטליה אגריה, לא י' אשכח אלא עשרה מכל זינא וזינא, ויעקב חשיב ליה לעותרא י' סגי. חמי כמה נטיל מדיליה, ממה דהוה יהיב איהו בזכותיה ללבן. וכל דא דסליק ביה יעקב, לא הוה, אלא בזרוע י' דאינון מקלות, י' דשוי לגבי י' ענא.

שא) ת"ח כמה טרח ההוא שלימא דיעקב, אכתריה דלבן. כתיב, וישם דרך שלשת ימים י' וגו', והוה אייתי ליה כל האי עותרא, ועם כל דא, לא בעא לבן דיהא אגריה דיעקב הכי, אלא נטיל עשרה מן דא, ועשרה מן דא, י' ויהב י' ליה, ואמר ליה, טול הני, ואי יולידו כמה דאמרתי, י' בהאי גוונא י' יהא אגרך, הה"ד י' ותחלק את משכורתי עשרת מונים, י' עשרה

מסורת הזהר

(א) (שם) (ב) (שם) ח"א קסז. תק"ח ק"ו טר שכן.

חלופי גרסאות א' לרוב וגו'. ב' לא. ג' מעזים. ד' אסתליק. ה' אשחכח. ו' דיעקב. ז' סגיא. ח' חמא. ט' מוסיף נטיל דאינון; דנטיל אינון (אה"ע) י' ושוי. יא' ענא. יב' מוסיף בינו ובין יעקב וגו'. יג' ויהיב (אה"ע); י"ג מן ויהב עד טול. יד' בידא דבניה ול"ג ליה. טו' כהאי. טז' ליהוי. יז' מוסיף ובהני עשרה.

נקבה שכר

הסולם

מאמר

חשב את זה לעשירות גדולה. מסעם שקבל בחינת הדעת שבראש ראה ההפ"ש, כמה לקח משל לבן, ממה שהיה נותן הוא בזכותו ללבן. וכל זה שהגיע ליעקב, לא היה אלא בכח אלו המקלות ששם אצל הצאן. פי' כי המקלות ה"ם העוביות דמלכות שממנו מתתסן סוד המסך דחירק. שבכח שממטס קו השמאל מג"ר לו"ק. בכח זה הוא מיחד אוהו בקו ימין. (כנ"ל ב"א דף רצ"ד ד"ה רבי) ומיעוט זה מג"ר לו"ק מכונה זרוע. וז"ש וכל דא דסליק ביה יעקב לא הוה אלא בזרוע דאינון מקלות וכו'. כי מתוך שהמשיך קו אמצעי על המסך דמקלות, ויצאו ג' קוין בבינה, בסוד תלת נפקי מחד זכה גם יעקב בג' הקוין בסוד חר בתלת קיימא.

שא) ת"ח כמה טרח וכו': בוא וראה, כמה טרח אותו השלם, יעקב, אחר לבן. כתוב, וישם דרך שלשת ימים וגו', והיה מביא לו כל עושר הזה. ועם כל זה לא רצה לבן, שיהיה שכרו של יעקב כך, כמו שהתנה עמו, אלא שלקח עשרה מן מין זה ועשרה מן מין זה ונתן לו, ואמר לו, קח את אלו, ואם יולידו כמו שאמרתי, דהיינו עקוד ונקוד, באופן זה יהיה שכרך, דהיינו שיקח עשרה מכל מין, וז"ש ותחלק את משכורתי עשרת מונים,

דחיינו

לו יעקב יותר, בכל חדש וחדש. וזהו שכתוב, כי מעט אשר היה לך לפני וגו', והברכה של מעלה אינה פחות מאלף מכל מין ומין, מצאן נמצא אלף, ומכששים נמצא אלף, ומעזים נמצא אלף, על כל מה שהברכה של מעלה שורה, אינה פחות מאלף, עד שבגלל יעקב נתעלה לבן להרבה עושר. פירוש, כי שורש לבן הוא קו שמאל דבינה, שממסרם שבא יעקב שם להעלות מ"ן להמשיך לו קו אמצעי, הוא הושך ואינו מאיר. וז"ש לבן, נחשתי ויברכני ה' בגללי, וכן הכתוב, כי מעט אשר היה לך לפני, כי מסרם שבא יעקב היה לו מעט, כי היה חשך מחמת חסרון חסדים. וכשבא יעקב שה"ס ז"א והמשיך לו קו אמצעי, אז, ויפרוץ לרוב ויברך ה' אותך לרגלי. כי ע"י יעקב יצאו ג' קוין בבינה, בסוד תלת נפקי מחד ואז הרויח לבן בחינת הספירות מבינה, שהם במספר מאה, או דאבא, שהם במספר אלף. אבל יעקב, שה"ס קו אמצעי ולא בינה, לא לקח אלא קומת ז"א, שספירותיו בסוד עשרה כמ"ש לפנינו.

ש) וכד בעא יעקב וכו': וכשבקש יעקב לקבל שכרו, לא מצא אלא עשרה מכל מין ומין. להיוחו בחינת קו אמצעי שהוא ז"א, שספירותיו בסוד עשרה כנ"ל. ויעקב

(דפו"י דף קס"א ע"א)

מן דא ועשרה מן דא, וכתוב * ואביכן התל בי והחליף את משכורתי עשרת מונים. י אשתדל בתר קב"ה, וברכיה. ומכל מה דשוי לבן עמיה דיעקב, י אהדר ד במלוליה, ונטיל י מיעקב כלא, עד דקב"ה חס עליה, ונטל מדיליה י בזרוע.

(שב) אמר רבי אלעזר כל הני קראי, לאחזאה חכמתא קא י אתיין, דתנינן י מלין דלעילא, מנהון תליין בעובדא, ומנהון במלולא, ומנהון ברעותא דלבא. ומאן דבעי לאמשכא ברכאן, בצלותא, במלולא, י ורעותא. י ומנהון דלא בצלותא, י אלא בעובדא תליין.

(שג) ת"ח יעקב שלים, כל מה דעבד, בחכמתא י עביד, כתיב י ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים בשקות המים, כלא בחכמתא, לאמשכא ברכאן, ממבועא דכלא, לכלהו דרגין עלאין, דאינון חולקיה ועדביה.

(שד) את המקלות. מאן מקלות. אלין דרגין דאינון בי דינא. אשר פצל, דאעבר מנהון דינא. ברהטים: היינו דכתיב י מלך אסור ברהטים, (ה) דהא י מההוא מלך, אתיין ברכאן לכלהו עלמין.

(שה) (ד"א *) מלך אסור ברהטים, מלך דא, אסור וקשור באינון

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) (שם) ח"א קסו. (ב) (שם) ח"א קסג. ת"ז תק' ו' בהשטות קמד: (ג) (שה"ש ז') הקסה"ז דף קפ"א ציון ב'.

(ה) תקונים קמ"ב.

חלופי גרסאות א' דכתיב (אה"ל) נ מוסיף ובהני עשרה אשתדל. נ אהדרך. (ד"ק) ד מילוליה; במילוליה ה יעקב. ו בזרועא; בדרועא. ו אחי"א. ת מילין. ז מוסיף ורעותא דלאו [לאו] בעובדא תליין. י י"ג ומנהין. י"ג י"ג אלא; כלא בצלותא בעכורה תליין (אה"ל) י"ג עבד. י"ג דמההוא וליג דהא.

המקלות

הסולם

מאמר

דהיינו עשרה מן זה ועשרה מן זה. ודורש מונים מלשון מן. מן. וכתוב ואביכן וגו' עשרת מונים. ובאלו העשרה היה משתדל אחר הקב"ה וברך אותו. ומכל מה שהתנה לבן עם יעקב חזר בדבורו, ולקח מיעקב הכל, עד שהקב"ה רחם עליו ולקח משל לבן בזרוע. דהיינו בכח המסך דחירק שה"ס המקלות. הממעט קו השמאל מג"ר לוי"ק כנ"ל.

מאמר המקלות

(שב) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, כל אלו המקראות ללמד חכמה באות. כי למדנו דברים העליונים, יש מהם שתלויים במעשים, כמו חסלון וציצית, ומהם בדבורים, כמו קריאת שמע ותפילה, וזהם בכונת הלב, כמו אהבה ויראה. ומי שרוצה להמשיך ברכות. הוא על ידי חסלה בדבור ובכונה, ומהם שאינם נמשכים על ידי חסלה אלא שתלויים במעשים.

(שג) ת"ח יעקב שלים וכו': בוא וראה, יעקב השלם, כל מה שעשה בחכמה עשה. כתוב, ויצג את חמקלות וגו', הכל עשה בחכמה

דהיינו עשרה מן זה ועשרה מן זה. ודורש מונים מלשון מן. מן. וכתוב ואביכן וגו' עשרת מונים. ובאלו העשרה היה משתדל אחר הקב"ה וברך אותו. ומכל מה שהתנה לבן עם יעקב חזר בדבורו, ולקח מיעקב הכל, עד שהקב"ה רחם עליו ולקח משל לבן בזרוע. דהיינו בכח המסך דחירק שה"ס המקלות. הממעט קו השמאל מג"ר לוי"ק כנ"ל.

מאמר המקלות (שב) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, כל אלו המקראות ללמד חכמה באות. כי למדנו דברים העליונים, יש מהם שתלויים במעשים, כמו חסלון וציצית, ומהם בדבורים, כמו קריאת שמע ותפילה, וזהם בכונת הלב, כמו אהבה ויראה. ומי שרוצה להמשיך ברכות. הוא על ידי חסלה בדבור ובכונה, ומהם שאינם נמשכים על ידי חסלה אלא שתלויים במעשים.

(שג) ת"ח יעקב שלים וכו': בוא וראה, יעקב השלם, כל מה שעשה בחכמה עשה. כתוב, ויצג את חמקלות וגו', הכל עשה בחכמה (דמו"י דף קס"א ע"א ז) דף קס"א ע"ב)

א' רהטין עלאין, דמנייהו ב' אשתקין כלא, ג' ממלך עלאה. בשקתות ד' המים: אלן אינון, נחלין דנפקין ואתין, עד דמטו לאתר דמתכנשי תמן. אשר תבאנה הצאן לשותות, כד"א א' ישקו כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם. ובהוא אתר, דמתכנשי תמן מיא, כלוהו אתין לאשקאה מניה.

שז' ויחמנה, מאי ויחמנה. ת"ח בשעתא דרוח צפון נשיב, י' מיין גלידין, ולא י' נגדין לבר, ולא י' אשתקין, בגין דדינא תליא, וקרירו דצפון גליד מיא. וכד אתער רוח דרום, מתחממי מיא, ואתער גלידו דלהון, ונגדין, כדין אתשקין כלא. בגין י' דחמימו דדרום, שראן מיא, וכלוהו מתחממי י' וחדאן למשתי מההוא קרירו דצפון, דהוה י' לון בקדמיתא, הה"ד ויחמנה. י' ויחמנה, י' ולא כתיב י' ויחמו. אלא י' דאינון כלוהו נוקבי.

שז' ועל דא אתכוון יעקב, למעבד עובדא בחכמתא, ודא הוא דכתיב ב' ויקח לו יעקב מקל לבנה לח וגו'. י' פתח ואמר ב' כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו, י' ת"ח כי יעקב בחר לו יה, עד כאן לא ידענא מאן י' בריר למאן, אי קב"ה י' בריר ליה ליעקב, י' אי יעקב ב' בריר ליה לקב"ה. אלא ממה דגלי קרא, ידענא דקב"ה נטיל ליה ליעקב לעדכיה, דכתיב י' כי חלק יי' עמו יעקב חבר נחלתו.

מסורת הזהר

א' (תהלים ק"ד) ב"א דף רמ"ח ציון ג'. ב' (בראשית ל') ח"א קסד. רנח רס: רסא. ג' (תהלים קל"ה) נח דף מ"ג, ציון יב'. ד' (דברים ל"ב) ב"א דף קצ"ד ציון ב'.

חלופי גרסאות א' רהטים; ב' אתשקין; ג' אתמשכן ברכאן לבלא. ג' ל"ג ממלך עלאה. ד' מוסיף המים דמתמן אשתקין [אשתקין] כלא [כ"ן] שקתות המים [דמים]. ה' מייא. ו' נפקין (אה"י); ז' אתשקין. ח' ל"ג דחמימי. ט' ויהי. י' מוסיף כבואן לשותות ויחמנה. יב' היג (אה"י) ג"א והא. יג' מוסיף ויחמו הצאן. יד' מוסיף אלא בגין. טו' מוסף פתח ר' אלעזר; טז' אלעזר פתח. טז' מוסיף מתניתין ת"ח; יז' ל"ג מן ת"ח עד עד כ"ן י' בירר; ברה. יח' בירר; ברה. יט' מוסיף או אי' כ' בירר; ברה.

המקלות

הסורים

מאמר

רהטים העליונים, שהם הכלים דקו שמאל שבכינה, שמהם נשקים הכל ממלך העליון. כלומר, שמלך שהוא ז"א אסור, דהיינו שאינו מאיר ממעלה למטה, וסבת הרהטים, שהם הכלים דבינה, שבו כמ"ש לעיל בדבור הסמך. בשקתות המים, אלו הם הנחלים דנמשכים ובאים עד שמגיעים אל המקום שמתקבצים שם, דהיינו הנוקבא ז"א אשר רהטים דבינה נמשכים אליה, ונעשו בה שקתות המים. אשר תבאנה הצאן לשותות, הוא כמו שאתה אומר, ישקו כל חיתו שדי וגו' שבמקום ששם מתקבצים המים, שהוא הנוקבא, כולם, כל דרי בי"ע, באים לשותות ממנו.

צ' ויחמנה. שואל מהו ויחמנה, ומשיב, בוא וראה, בשעה שרוח צפון נושב,

על הנוקבא, דהיינו הארת השמאל, שהא חכמה בלי חסדים, המים, שהוא השפע, נקפאים, ואינם נוזלים לחוץ, לג' עולמות בי"ע, וכאשר נתעורר רוח דרום, שה"ס הארת הימין דהיינו חסדים, המים (דפו"י דף קס"א ע"ב)

לסגולתו

שח) תא חזי, הכי נמי יעקב, בירר אחסנתיה ועדביה לחולקיה, וסליק לעילא מכל דרגין, ונטיף ליה לעדביה. מקל לבנה דח, היינו דרגא חוורא, דסטר ימינא. ולו ווערמון, היינו דרגא סומקא, דסטר שמאלא.

שט) ויפצל בהן פצלות לבנות, דאעכר דינא מן דא, ואתחבר ליה בימינא, והוא עאל בינייהו, ונטיל לון כחדא ואתעביד כלא חד, בתרי גוונא. ועם כל דא, מחשוף הלבן, דיתגלי חוורא על סומקא. וכל דא דמאי, לאמשכא לדרגא דא דעדביה ברכאן ממבועא דכלא, ולשווא לדרגא דא דאיהו תלתא כחדא.

שי) ברהטים בשקות המים, כמה דאוקימנא, וכדין בעובדא דא דחכמתא, נגדין ברכאן לתתא, ומתשקיין כלוהו עלמין, ושריין עליה ברכאן, כמה דאוקמוה, דכתיב * בבקר יאכל עד ט וגו', ולבתר מכאן, דלערב יחלק שלל. *) לאתכרא כלוהו עלמין לתתא. ויעקב ינטל חולקיה, מאינון ברכאן, דשריין עליה לתתא. בגין דאיהו יא חולקיה יא ועדבא דקב"ה.

מסורת הזהר

א' (בראשית מ"ט) ח"א רמז: ח"ב כב. קכ. ב' (שם) ת"ז רסב.

חלופי גרסאות א' ואתעכר; ואעכר (אה"ל) ב' דאתגלי, ג' מוסיף בגין לאמשכא, ד עדביה, ס' דנחלא, ו' איהו, ז' ומתברכאן; ומתברכאן. ח' דאתמר וליג דכתיב (אה"ל) ט' ל"ג וגו' ולבתר מכאן (אה"ל) י' נשי, יא' חולקא; חלקיה, יב' ל"ג ועדבא

המקלות

הסולם

מאמר

שהם ימין ושמאל, חסדים והארת חכמה. ועם כל זה מחשוף הלבן, שעשה אותם באופן, שיתגלה הלבן על האדום, דהיינו שתתלבש הארת החכמה שהיא אדום, בחסדים שהם לבן. וכל זה למה לו, הוא כדי להמשיך ברכות למדרגה זו של חלקו, שהוא קו אמצעי, ממקור הכל מבינה שהיא מקורם של ג' הקוין ולתקן מדרגה זו דחקון קוין, שהיא שלשה קוין כאחד.

שי) ברהטים בשקות המים: הוא כמו שבארנו (לעיל באות ש"ד) ואז, על ידי פעולה זו של חכמה, דהיינו תקון ג' הקוין, נמשכות הברכות למטה, וכל העולמות נשקים, והברכות שורות עליהם. כיו שבארוהו שכתוב, בבקר יאכל עד ט וגו', ואחר כך, ולערב יחלק שלל, שיתברכו כל העולמות למטה, שהם ג' העולמות ב"ע. ויעקב לקח חלקו מאלו הברכות השורות עליו למטה, משום שזו חלקו וגורלו של הקב"ה. פירוש, שיעקב הוא בחינת קו אמצעי, וקו אמצעי הוא חלקו של הקב"ה. וכל אותם האורות שקו אמצעי גרם בהכרעתו למעלה, מקבל אותם קו אמצעי למטה. וז"ש ויעקב נטל חולקיה מאנון ברכאן, דשריין עליה לתתא.

ויקח

לסגולתו. בוא וראה, כי יעקב בחר לו יה, צדיק אין אנו יודעים מי בחר למי, אם הקב"ה בחר לו את יעקב, או יעקב בחר לו את הקב"ה. כי אין הכרע לכאן או לכאן בדברי הכתיב הזה, ומשיב, אלא משה שגילה הכתוב, אני יודע, שהקב"ה לקח לו את יעקב לחלקו, שכרוב, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

שח) תא חזי הכי וכו': בוא וראה, יעקב גם כן בחר נחלתו וגורלו לחלקו, ועלה למעלה מכל המדרגות, ולקח לו לחלקו, מכל לבנה דח, היינו מדרגת הלבן שמצד ימין, שזו אור החסדים, ולו ווערמון, היינו מדרגת האדום שמצד שמאל, שהוא בחינת דינים של הבינה, אחר שחזרה לחכמה, כי ב' בחינות הדינים, מימין, ומשמאל, היו כלולים במקלות.

שט) ויפצל בהם פצלות לבנות: שהעביר הדין מן זה, מליו וערמון שהם שמאל, וחבר אותו בקו ימין, והוא עצמו שהוא קו אמצעי, נכנס ביניהם ולקחם כאחד, ונעשה הכל אחד בב' צדדים, דהיינו שהוציא קומת חסדים על בחינת המסך שעוביות המקלות, אשר קומה זו ה"ס קו אמצעי הכולל לבן ואדום, (דפוי דף קס"א ע"ב *) דף קס"ב ע"א

א סתרי תורה

שיא) * ויקח לו יעקב מקל לבנה וגו', * מתניתין, רעותא דעובדא, (ה) ד קטרי דמהימנותא, (ב) קל קלא * דקליא, אתער מעילא לתחא, אנן פתיחין עיינין הוינן. גלגלא אסחר * מעילא לכמה סטריין, קל נעומותא אתער. אתערו ניימין דמיכין, (ג) דשינתא בחוריהון, ולא * ידעי, ולא מסתכלן, ולא * חמאן * אטימין אודנין, יא כבדין יב דלבא, ניימין, ולא ידעין. אורייתא קיימא קמיייהו,

דרך אמת

(א) מקברי ומייחדי האמונה בסוד האלילות, (ב) קול אחד מן הקולות העליונות שיוצאים מלמעלה, (ג) אופן שהשינה בנחיריהם ולימים מנקשים להשיג סודות הסוד.

מסורת הוזהר

(א) (בראשית ל') לעיל דף קכ"ב ציון ב.

חלופי גרסאות א מוסיף סתרי תורה מתניתין, ב מוסיף לח ולו וערמון וגו', ג ליג מחניחין ד מוסיף קטרי סטרא (אה"ל) ה כחילא; מוסיף דחילא (אה"ל). ו מוסיף מעילא לתחא; לעילא (אה"ל) ז ירעו (אה"ל) ח ליג, ולא ט תמן. י אטימן. יא כריבין (אה"ל) יב דכלבא; בלבא.

מאמר

הסולם

המקלות

נמצא, שג' סטריין שבמוח החכמה, וג' סטריין שבמוח הבינה, אינם מתפשטים למטה, אלא מוח הדעת לבדו הוא המתפשט למטה. וזה שמשמיענו הסתרי תורה, שלא כל ס' סטריין שבמוח הדעת מתפשטים מלמעלה למטה, אלא סטרא אחד מהם בלבד, והיינו סטרא אמצעי שבג' קוין דדעת שבמוח הדעת, כי חב"ד דחכמה דמוח הדעת, וכן חב"ד דבינה דמוח הדעת, וכן חו"ב דדעת דמוח הדעת, נחשבים לבחינת ב' קוין העליונים, ואינו מתפשט למטה אלא הדעת דדעת שבמוח הדעת, דהיינו רק סטרא אחד מן הס' סטריין שבמוח הדעת. וז"ש קל קלא דקליא אתער מעילא לתחא, הדעת, שה"ס ז"א העולה למ"ן ונעשה קו אמצעי בין חו"ב, מכונה קור, (כנ"ל פרשה לך דף ד' ד"ה בשעתא ע"ש) וע"כ מוח הדעת בכללו מכונה קול, וכיון שיש ס' סטריין במוח הדעת דהיינו ג"פ חב"ד, נמצא שהחב"ד דדעת, דמוח הדעת נבחן לקרא האמצעי, דב' קליא שהם חב"ד דחכמה דדעת וחב"ד דבינה דדעת, ובחינת הדעת שבקלא דקליא הוזה, נבחן לקל קלא דקליא, אשר רק הוא בלבדו אתער מעילא לתחא, ולא שאר ח' סטריין. ועל קול חוזה המתפשט למטה, אומר כל נעומותא אתער.

אתערו ניימין דמיכין וכו': מכאן עתה ענין סבוב הגלגל לכמה צדדים, שהם ג', דחכמה וג' דבינה, וט' דדעת כנ"ל, אלא שמבארם מבחינת השלילה וההפסד, שאותם הדברים בשמאל, המכונים ישינים ונרדמים, מספידים אותם. ואומר, מנמנמים וישנים שחשינה בנקבי עיניהם, דהיינו הדברים

בקו

שיא) ויקח לו יעקב מקל לבנה וגו': הכונה של מעשה זו היה לקשרי האמונה. להמשיך ג' קשרים לנוקבא שנקראת אמונה, דהיינו ג' קוין.

קל קלא דקליא וכו': קול הקול של הקולות נתעורר ממעלה למטה, ונעשינו פתוחי עינים, ומפרש, הגלגל הסב לכמה צדדים, וקול של נעומות נתעורר.

גלגל פירושו הסתובבות ההארה בג' מקומות שה"ס חולם שורק חירק, כמ"ש לעיל (וירא דף י"ז ד"ה וזה אמרו ע"ש) דהיינו בג' קוין, ומה שאומר, שמסובב לכמה צדדים, הענין הוא, כי ההארות נכללות זו בזו, ויוצאים ג' קוין שבכל אחד מהם יש ג' קוין, באופן, שיש ג' קוין חב"ד בקו ימין, וכולם מוח חכמה, ויש ג' קוין חב"ד בקו שמאל, וכולם מוח בינה, ויש ג' קוין חב"ד בקו אמצעי, וכולם מוח דעת, ונודע שכל שיעור ההארה שקו האמצעי גרם שיצא בב' קוין העליונים, וזכה בו קו האמצעי בעצמו, וע"כ נבחן שמוח הדעת שהוא קו האמצעי, כלול בפני עצמו, בג' קוין, שכל אחד מהם כלול מג' קוין, באופן שיש חב"ד בחכמה דמוח הדעת, ויש חב"ד בבינה דמוח הדעת, ויש חב"ד בדעת דמוח הדעת. וז"ש, גלגלא אסחר מעילא לכמה סטריין, דהיינו ג' סטריין במוח החכמה, וג' סטריין במוח הבינה, וט' סטריין במוח הדעת.

ונודע שב' הקוין ימין ושמאל, שייכים תמיד לעליון עצמו, וכל המתפשט למטה, הוא רק קו האמצעי, שהוא מוח הדעת, ולפי זה (דמרי דף קס"א ע"ב)

ולא משגיחין ולא ידעי ^א במה מסתכלין, חמאן ולא חמאן. אורייתא ^ב רמאת קלין ^ג אסתכלו טפשיין, פתחו עיינין, ותנדעון. לית מאן די שגח, ^ד ולית מאן דירכין ^ה אודניה, עד מה תהוון בגו חשוכא דרעותייכו. אסתכלו למנדע, ואתגלי לכון נהורא דנהיר.

(שיב) בזמנא דיעקב שלימא, ^ו מגו עאקו ^ז דארעא ^ח ורשו אחרא, בגו דרגין נוכראין, דחה לכלהו, ובריר חולק עדביה ואחסנתיה, ^ט נהורא מגו חשוכא, חכמתא מגו טפשותא, ואוקיר ליה ^י למאריה, כד הוה קאים בגו רשותא דאל זר. ע"ד כתיב ^א לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו. (ע"כ ס"ח)

תוספתא

(שיג) ^ב ^א קוטרא דקוטרא דכיא, הוה סליק לגו ^ג לגו, ^ד עד לא אשכח אתר ^ה בית מותבא, ההוא אתר ^ו לאו אתר, ^ז לאו אשתכח לעילא ותתא, מכלא אתאביד, אבדון הוי מכלא, אבדון דכורא, סמא"ל דנפק מהתוכא ^ט דתוקפא

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) קצר של קצר הסכור שהוא גילוי חילול מהעלם (ישעיה כ"ט) ח"א ריד: ח"ג נז, רטו, רטו. אל הנלוי. (ב) קודם שחלל.

חלופי גרסאות א' כמה. ב' רמת; ארימת (אה"ל) ג' ל"ג אסתכלו. ד' ולא. ה' אודניו. ו' ל"ג מגו עאקו (אה"ל) ז' אזל מארעא, ח' לרשו (אה"ל) ט' ל"ג נהורא. י' למאריה בגו אל זר. יא קטורא (אה"ל) יב' ל"ג לגו. יג' ב' יד מוסיף לאו הוא. כו' לא (אה"ל) לו מוסיף דתוקפא דאש הגדולה (אה"ל)

המקלות

הסורים

מאמר

חלק גורלו ונחלתו. דהיינו בקו אמצעי. אור מתוך החשך, הוא קו ימין. חכמה מתוך טפשות, הוא קו שמאל. וכבד את רבונו בעודו נמצא ברשות זר, בסדן אדם, הוא קו אמצעי. הנה אז, נאמר עליו לא עתה יבוש יעקב וגו'.

תוספתא

(שיג) קוטרא דקוטרא דכיא וכו': בעל התוספתא סובב על הכתוב, ויקח לו יעקב מקל לבנה וכו', שמפרשו לקו אמצעי, וע"כ מבאר לנו רוב הדינים ששלטו בשמאל בסרם ביאת קו אמצעי, ורוב השלמות שיצאה עם ביאת קו אמצעי. ואומר, בביאור הכתוב ויקח לו יעקב, שקיחה זו פירושו, אשר קשר הסהור, דהיינו העוביות דמכך דחירק, שנעשה קשר סהור לקשר בו בטהרה את ג' הקוין זה בזה, עלה לפני ולפנים, שהיא בינה, בסוד עליה מ"ן. ושם יצא עליו קו אמצעי. ומשם נמשך להנוקבא, ונעשתה למקום ישוב לבני אדם, דהיינו להשפיע להם כל השלמות. כמ"ש להלן. ואומר, מטרם שמצא מקום ישוב בנוקבא ע"י שליית מ"ן, אותו המקום שהיא בחי' השמאל שבנוקבא, לא היה מקום. ונאבד מכל אור ושפע, אבדון היה מכל. התחתונים, שלא היה להם מה לקבל משם. אבדון זה הוא זכר, הוא סמאל, שיצא מפסולת הגבורה של יצחק, כי שמאל זה מטרם שיצא קו אמצעי, נבחן לפסולת, והוא חלקו של סמאל ופות

בקו שמאל, התעוררו. ומפריט הפסדס מכל הטיי סטריין הנ"ל, היוצאים עם קו אמצעי. וכנגד הפסדס דחב"ד שבימין, שהוא מוח החכמה, אומר, ואינם יודעים, דעת, ואינם מסתכלים. בינה, ואינם רואים, חכמה. וכנגד הפסדס דחב"ד שבשמאל, שהוא מוח בינה, אומר, שהם אטומי אזנים, חכמה. כבדי הלב, בינה, ישנים ואינם יודעים, דעת. וכנגד הפסדס דחב"ד שבימין מוח הדיעה, אומר, התורה עומדת לפניכם, דעת, ואינם משגיחים ואינם יודעים במה שמסתכלים, בינה, רואים ואינם רואים, חכמה. וכנגד הפסדס דחב"ד שבשמאל מוח הדעת, אומר, התורה מריכה קולות הסתכלן טפשיים, בינה, פתחו עינים, חכמה. ותדעו, דעת. וכנגד הפסדס דחב"ד שבקו אמצעי דמוח הדעת, אומר, אין מי שישגיח, חכמה. ואין מי שיטה אזנו. בינה, עד מה תהיו בחוך החשך מחמת רצונכם הרע, דעת. הסתכלו לדעת ע"י קו אמצעי, ויתגלה לכם אור המאיר, שהוא אור ז"א. שהוא קו אמצעי, המכונה אספקלריאה המאירה.

(שיב) בזמנא דיעקב שלימא וכו': בשעה שיעקב השלם, מתוך הצרה שהיה בארץ ורשות אחרת, ולא בארץ הקדושה, ובתוך מדרגות בכריות, דחה את כולם, ובחר (רש"י דף קס"א ע"ב)

דיצחק. וּמֹת נֹקֶבָא דִּילֵיהּ נחש קדמאה, אשת זנונים, דכתיב * רגליה יורדות מות. ואלין תרין: אבדון ומות, שמעו (ה) תוקפא י דהורמנו דמלכא.

שִׁיד) רזא י וסתרא י סתימא עלאה י טמיר מכלא. י טמיר (* מרעיונין והרהורין, מניה נפק את י' י נקודה עלאה. מהאי נקודה עלאה, נפק כלא, אמשיך ואפיק ה', אמא עלאה, דאשקי. לכלא. מהאי י נפיק, ו, רזא דשית, דאחיד לכל י סטרין, דאיהו: מקל לבנה לח, ולזו, וערמון.

שטו) תרין דרועין דאחידן ביה, אלין נפקי ואחידו בה"א תתאה, דחברא יא משכונא כחד, ולמהוי חד. כדין, י תליסר מכילן, הור ייחד. וחורא אתגליף י על גוונין וסליק על י גוון כלהו, הה"ד י מחשוף הלבן, וכדין אקרי ה יי אחד ושמו אחד. וכדין י יי רועי לא אחסר. וכתיב י בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני י נפשי ישובכ טו וגו', (עיכ תוספתא)

דרך אמת

מסורת הזהר

(ה) מוקף רשות המלך. (א) ב"א דף שני"ח ציון ב'. (ב) נקודה עלאה הקסה"ז דף ע"ב ציון ו'. (ג) הליסר מכילין: הקסה"ז דף ב' ציון ב'. (ד) (בראשית ל') לעיל דף כ"ב ציון ב'. (ה) (זכריה י"ד) ב"א דף ע"ח ציון א'. (ו) (תהלים כ"ג) ת"ב כ: קע. קעא. (ז) (שם) ח"ב כ: קעא. (ח) שם.

חלוסי גרסאות א מוסיף אבדון. ב דהורמנא. (אה"ל) ג וסטרין. ד טמירא. ה אהא. י ו אהאביר ז מעיינין ח מוסיף מאן דאמשיך בחר אלין אהאביר מכלא כלא בהפוכא (להפוכא) רא מן דא טבוהי (טבוהי) דגבר שלים כיצקב (ביצקב) רסליק ולא אהחשבו עיינין בהאי (כהאין) תננא וזכה לאתקרבא באמת חותמא דמלכא קדישא תיח טמירא עלאה מכלא (דכלא) מניה [מינה אה"ל] (הרמיק) ט נחית (אה"ל) י סטרין יא משכנא. יכ מוסיף חד חיוורא (אה"ל) יכ ל"ג על גוונין (אה"ל) יכ גוונין. טו מוסיף ינחני וגו'.

מאמר

הסולם

המקלות

ומות היא הנוקבא שלו, והיא נחש הקדמוני, הנקרא אשת זנונים, שכתוב עליה, רגליה יורדות מות. ואלו השנים אבדון ומות, שמעו תוקף פקודת המלך, פירוש, המלך, היס קו אמצעי ז"א, שעל ידי המשכת החסדים הוא מבטל הדינים דאבדון ומות, ונבחן זה, כמו שנתן להם פקודה, שלא להחריב העולם, ושמעו לו.

שטו) תרין דרועין דאחידן וכו': שתי זרועות נכללים בו בוי"א, כלומר, אע"פ שהוא רק קו אמצעי מכל מקום נכללים בו גם ב' הקוין העליונים, ימין ושמאל המכונים זרועות. אלו הזרועות יוצאות ונכללות בה' אחרונה שבשם הוי"ה, שהיא הנוקבא דוי"א, שאז מתלבשת החכמה שבזרוע שמאל בחסדים שבזרוע ימין, לחבר את המשכן, שהיא הנוקבא, גם ז"א כאחד, ולהיות אחד שענינו נחבאר לעיל (ב"א דף ק"ח, ד"ה ועל דא, עש"ה) אז י"ג מדות הרחמים נעשו אחד, כי אחד הוא בגמטריא י"ג (כמ"ש שם) והלבן דהיינו דחסדים, נחקק על הגוונים שהם חו"ב חו"מ שבמקלות ועולה, דהיינו ששולט על כל הגוונים שבהם, זהו שכתוב, מחשוף הלבן. ואז נאמר, ה' אחד ושמו אחד ששניהם בסוד אחד (כמ"ש שם) ואז ה' רועי לא אחסר, שה"ס קו ימין. וכתוב בנאות דשא ירביצני, שה"ס קו שמאל. על כי מנוחות ינהלני נפשי ישובכ וגו', שה"ס קו אמצעי.

שִׁיד) רזא וסתרא סתימא וכו': סוד נסתר, הסתום העליון הנעלם מכל נעלם מכל רעיון והרהור, שהוא א"א המרומז בקו העליון של ה' דהוי"ה ממנו יצאה אות ה' משם הוי"ה, שהיא נקודה העליונה, דהיינו או"א הנקראים ביחד, אבא, מנקודה עליונה הו"ו יוצא הכל, הן חכמה והן חסדים. ה' המשיכה והוציאה אות ה' משם הוי"ה, שהיא אמא עלאה דהיינו יסודית המכונים אמא, שהיא משקה את הכל, דהיינו מוחין דחכמה המכונים שתייה, שמיחדים לאמא, מ"ה זו יוצאת אות ה' משם הוי"ה, שהוא סוד שש ספירות חל"ת נהי"י, שנקראים ז"א, המיוחד לכל הצדדים, שהוא קו האמצעי המיוחד צד ימין וצד שמאל זה בזה, שהוא נקרא מקל לבנה לח וכו' דערמון פירוש, שהם רומזים על

(דפריי קס"א ע"ב *) דף קס"ב ע"א)

6 סתרי תורה

שטז) " ויקח לו יעקב, בריר ליה לחולקיה לעדביה, מקל י לבנה לח, סטרא י דימינא, גוון חוור, לח: ד סטרא י איהו דמים. ולוז: דא סטרא דשמאלא, סומקא כוורדא. וערמון: כליל דא בדא. וכלהו אחיד ימינא חוורא בגווניה, וסלקא בהו. דכתיב מחשוף הלבן, דאע"ג דאחיד לתרין סטרינ, י נטל חולקיה י לסטר ימינא, ואגליף בכלא, בהאי סטרא ובהאי סטרא, כדין י אקרי גבר שלים, שלים בכלא.

שיז) מה כתיב בתריה, י והיה בכל יחס הצאן המקשרות ושם יעקב את המקלות וגו'. סתרא דסתרינ, לחכימי לבא אתמסר, בגו משריין עלאין קדישין י אית דרגין י עלאין, אלין על אלין, אלין פנימאין, ואלין לבו. אינון פנימאין י מתקשרין במלכא י קדישא, י ומתקשרין בישראל, בנין קדישין לקב"ה, ואלין אקרון הצאן המקשרות, משריין דאינון יו מקשרות, עילא ותתא.

מסורת הזהר

א) לעיל דף קכ"ב ציון ב. ב) (בראשית ל').

חלופי גרסאות א) ל"ג סתרי תורה ; מוסיף תו ויקח (אה"ל) ב) ל"ג לבנה. ג) מוסיף דימינא חוורא דגווינ (אה"ל) ד) מוסיף דא סטרא. ה) ל"ג איהו. ו) מוסיף דמים מרוח (אה"ל) ז) נטה. ח) לסטרא. ט) אקרי (אה"ל). י) ל"ג אית דרגין עלאין. יא) מוסיף עלאין קדישין. יב) מתקשרין. יג) עלאה (אה"ל) יד) ומתקשרין. טו) מקשרות (אה"ל).

המקלות

הסולם

מאמר

סתרי תורה

המדרגות זו מזו אלא ע"י עליית מ"ן מתחתון לעליון, שה"ס המסך דחירק, שהתחתון נעשה על ידו, קו אמצעי בימין ושמאל דעליון, וגורם בו התחדשות אור, בסוד תורת נפכי מחד, וכשיעור הזה זוכה בו גם התחתון, בסוד, חד בתלת קיימא, ושיעור זה, שזכה בו התחתון מכונה בן לעליון, וב' הקוין שבעליון, שקבלו קו האמצעי מן התחתון. מכונים אבא ואמא אל התחתון. וכבר בארנו את זה לעיל (דף ס"ח ד"ה ביאור) ע"ש, ואין להכפיל דברים.

וזה סוד, שנשמות ישראל מכונים בנים להקב"ה, בסו"ה בנים אחם לה' אלקיכם, כי ז"א ונוקביה מטרים מזווג ה"ס ב' קוין ימין ושמאל, שאינם מאירים זולת ע"י העלאת מ"ן של ישראל לזו"ן, את סוד המסך דחירק שעליו יוצא קו אמצעי המכריע, והוא מזווג ז"א ונוקביה. ומחדש ויוצא בהם האור, בסוד תורת מחד נפכי, שפירושו, שע"י התחתון שעלה למ"ן, נחחדש בעליון ג' קוין, וכשיעור הזה זוכים ישראל שהעלו מ"ן וגרמו לחידוש אור הזה, וזוכים גם הם בג' מוחין, המכונים נשמות, בסוד חד בתלת קיימא, שמוחין הללו מכונים בנים לזו"ן, וזו"ן נבחנו לאו"א אליהם, וסו"ה בנים אחם לה' אלקיכם.

וביחד עם הנשמות נולדים מורין, גם

מלאכים

שטז) ויקח לו יעקב: מירושו שבחר לו לחלקו ולגורלו, מכל לבנה לח, הוא קו

ימין, שהוא צבע לבן, והוא לח, שהוא בחינת מים, שהוא חסדים. ולוז, זה קו שמאל, שהוא אדום כמו ורד. וערמון כולל אותם זה בזה, שהוא קו אמצעי הכולל הימין והשמאל זה בזה, וכולם, אוחז הימין בצבע שלו שהוא לבן, ושולט עליהם, שכתוב, מחשוף הלבן, ללמד, שאע"פ שז"א שהוא קו אמצעי, אוחז בשני הקוין שהם ימין ושמאל, מכל מקום חלקו הוא לקו ימין, וחסק הארה הימין בכולם, בקו זה ובקו זה, ואז נקרא איש תם: שהוא שלם בכל.

שיז) מה כתיב בתריה, והיה וגו': סתר הסתרים נמסר לחכימי לב, בתוך מחנות מלאכים העליונים יש מדרגות עליונות אלו על אלו, אלו פנימים ואלו לחוץ. הפנימים מתקשרים במלך הקדוש, שהוא ז"א, ומתקשרים בישראל, שהם בנים קדושים אל הקב"ה, ואלו נקראים הצאן המקשרות, דהיינו, מחנות מלאכים המקושרים למעלה בקו ימין, ולמטה בקו אמצעי.

ביאור הדברים, בנים, פירושו אור של תולדה, דהיינו שאינו בא בדרך השתלשלות

(לרש"י דף קכ"ב ע"א)

שיח) בשעתא דתיאובתא דלהון, לגבי זוהרא עלאה דלעילא, עמודא דאמצעייתא, יעקב שלימא נטל אינון^א מקלות, * תפלין * דרישא, ברהטים: * אתר דודוכתא, לדיורי תפלין. ומהכא נטלי נהורא * וזיווא, כל חילין ומשריין עלאין, אינון דמתקשרן לעילא, ומתקשרן לתתא, כיון דאינון נטלין מגו רהטין שקתות המים, כדון, אינון הוו מקורין ומבועין, לנחתא לתתא, ולמיהב לכלא.

שיט) ובג"כ, אפריש יעקב, בין דרגין עלאין קדישין, לדרגין אחרנין, דשאר עממין, כד"א * וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. * עדרים אפריש * ליה *) לגרמיה, דלא יהא ליה חולק בשאר עממין, כמה דאפריש ליה, דרגי דמהימנותא לעילא, לחולקיה ועדביה. הכי אצטריך לאפרשא, דרגין דמשריין קדישין לתתא, לקשרא לון בהדיה, באינון היכלין דמטרוניתא.

מסורת זוהר

(א) תפילין: הקסה "ו דף ק"פ ציון ה'." (ב) (בראשית ל') ח"א קסב: ז"ח שה"ש ס"ח טא של. רוח פ"ה טר שה חלופי גרסאות א' מקלותא. ב קדישא. ג אחרי. ד ודוכתי (אה"ל) כ ל"ב וזיווא; וזיווא. ו ומשריין. ז דמקשר (אה"ל). ח מוסיף אינון עדרים. ט לון (אה"ל) י דמהימנותא.

המקלות

הסולם

מאמר

שיח) בשעתא דתיאובתא וכו': בשעה שתשוקתם היא לזהר העליון של מעלה, או עמוד האמצעי, שהוא יעקב השלם, לוקח אלו המקלות, שהם פרשיות התפילין של ראש דהיינו ד' מוחין חריב תו"מ, (כנ"ל בהקדמת ספר זוהר דף ק"פ אות רל"ז ע"י שם), אשר מקל ה"ס המסך, שעליו נעשה הזיוג לבנה ל"ח ה"ס קו ימין ופרשת קדש. לון ה"ס קו שמאל, ופרשת והיה כי יביאך. וערמון. ה"ס קו אמצעי הכולל ז"א ונוקביה שהם, שמע, והיה אם שמוע, ומשים אותם ברהטים, שהם מקום ובית קבול להשכנת התפילין. (ע"י לעיל דף קכ"א ד"ה ד"א). ומכאן מקבלים אור וזיו, כל הצבאות והמחנות העליונים אלו המתקשרים למעלה בקו ימין. ומתקשרים למטה, בקו אמצעי, דהיינו צאן ימקשרות, כנ"ל, כיון שהם מקבלים מתוך הרהטים ושקתות המים, או נעשו מקורות ומעיינות לירד למטה לבי"ע, ולתת שפע לכל.

שיט) ובגין כך אפריש יעקב וכו': ומשום זה הפריד יעקב בין מדרגות העליונות הקדושות, למדרגות אחרות של שאר העמים, כמו שאתה אומר, וישת לו עדרים לבדו וגו', הפריד עדרים לעצמו, שלא יהיה חלקו כשאר העמים, כמו שיעקב הפריש לו את מדרגות האמונה למעלה, דהיינו הצאן המקשרות, הנולדים מהנוקבא הנקראת אמונה, שהפרידם ממחנות החצונים הנמשכות משמאל כנ"ל בסמוך, כן הוצרך להפריד המדרגות של מחנות הקדושות למטה, שה"ס הכשבים.

מלאכים קדושים, ויש בהם ב' בחינות שהם פנימים וחיצונים. כי היוצאים מכללות ג' קוין נחשבים לפנימים, והיוצאים משעת שליטת קו השמאל שבעת הזווג, מטרם שנכלל בקו אמצעי הם מלאכים חיצונים.

וזה אמרו, משריין עלאין קדישין וכו' אלין פנימאין ואלין רבר, שהנמשכים מתקון ג' קוין הם פנימים, והנמשכים משמאל הם חיצונים. וז"ש, אינון פנימאין מתקשרין במלכא קדישא ומתקשרין בישראל, מלכא קדישא, היינו ז"א, שהוא קו ימין, וישראל, הם קו אמצעי, שגרמו הזווג, כנ"ל, וסוד הקשר, ה"ס המסך דחירק, שעליו יוצא קומת החסדים, שנקרא קו אמצעי, (כנ"ל דף קי"ט ד"ה ר' אבא ע"ש) שעל ידו גם קו השמאל נקשר בחסד, ומאיר, ונמצא שיש כאן ב' קשרים הממשיכים חסדים א' הוא קו ימין, ב' הוא קו אמצעי, וז"ש, מתקשרין במלכא קדישא, שהוא קו ימין, ומתקשרין בישראל, שהם קו אמצעי, וז"ש, בישראל בגין קדישין לקב"ה, שהוא מטעם שנמשכים מסוד התחדשות האור, שגרמו לז"א ונוקביה, המכונה בן, כמ"ש לעיל, שזסור"ה בנים אתם לה' אלקיכם. וז"ש ואלין אקרון הצאן המקשרות משריין ראינון מקשרות עילא ותתא, עילא, פירושו בקו ימין, שה"ס ז"א, ותתא, פירושו בקו אמצעי, שה"ס ישראל, כנ"ל.

(יג) דף קס"ב ע"א * דף קס"ב ע"ב)

ויצא

קכט

שכ) וכלהו רשימין, ברשימו דמלכא עלאה. כמה דישראל, רשימין לתתא, בין כל שאר עממין, א' אוף דרגין דמשריין עלאין, רשימין אינון דחולקיה ב' קב"ה, בין כל שאר חילין, ומשריין עלאין. וע"ד בריר יעקב ד' דחולקיה ד' ועדביה, ב' ברזא ד' דמהימנותא, אוף הכי קב"ה, בריר ליה, מכל שאר חילין ומשריין ד' דעלמא.

שכא) וּמשריין עלאין, מתפרשאן אלין מאלין. בשעתא דזהרא דנורא ב' בנהירו דשכינתא אתגליא, כל אינון דרגין אחרנין, א' אתכספן, ומתעטפי מההוא י' זהרא ולא י' יכלו לקרבא לגביה. וכל אינון ד' דרגין קדישין, י' דאינון תקונא דיליה, בשעתא דאתגליא ההוא ב' זהרא, מיד חדאן, וסלקן לאתקרבא בהדיה, ולא תקשרא ב' לגביה, ו' ואיהו בהו ב' אתתקנת, וסתרא דא * והיו העטופים ללבן והקשורים ליעקב.

שכב) י' ואצטריך ב' לבררא כ' ולא תפרשא דרגין קדישין ב' דחולקיה. מאינון דרגין דשאר עמין, ובכלא אצטריך יעקב ב' קדישא וע"ד קב"ה כתיב באורייתא, מהימנותא דיליה, בגו י' סתרי מלין אלין. וכאה חולקיה (ע"כ ס"ח) שכג) * רבי ייסא. זוטא, הוה שכיח קמיה דר"ש, אמר ליה. האי דכתיב

מסורת הזהר

א) (בראשית ל').

חלוסי גרסאות א' מוסיף אוף הכי. ב' דקב"ה. ג' מוסיף אינון דחולקיה; איהי. ד מוסיף ועדביה רשימין דחולקא; ל'ג ועדביה (אה"ל) ס' ל"ג ברזא. ו מוסיף דמהימנותא, ובנין כך כתיב, כי יעקב בחר לו יה (וגו' אה"ל) ישראל לסגולתו, יה [י"ה] עלאה איהו בריר חולקיה ועדביה (ועדביה) רזא [ברזא] דמהימנותא. ז מוסיף דעלמא דכתיב כי חלק ה' (וגו') יעקב חבל נחלתו. ח' כמה משריין. ט משריין ט בנהירו; דנהירו; דנהירא. י אתכספאן. יא זוהרא. יב יכלו. יג תקונין יד ל"ג דאינון. טו זוהרא. טז ביה (אה"ל) ו' ואיהו (אה"ל) יח אתתקנת יט אצטריך. כ לברכא כל ולאפרשא (אה"ל) ככ דחולקיה כג מוסיף קדישא בוכרא דקביה לאתקרבא (לאתקפא) כד סטרי.

המקלות

הסולם

מאמר

מאותו הזהר שאינם יכולים לקרב אליו, וכל אלו מדרגות הקדושות שהם בתקון שלו, של קו ראמצעי, שהוא יעקב, הנה בשעה שזחר ההוא מתגלה, הם שמחים ועולים מיד להתקרב אליו ולהתקשר בו, והזהר מתקן בהם. וזה סוד, והיו העטופים ללבן, דהיינו הנמשכים משמאל, שהם מתעטפים בעת התגלות הזהר הנ"ל. והקשורים ליעקב, דהיינו המתוקנים להתקשר עמו כנ"ל.

שכב) ואצטריך לבררא וכו': והוצרך יעקב לבחור ולהפריד את המדרגות הקדושות שלחלקו, שהם הקשורות, מאלו המדרגות של שאר העמים, שהם העטופים, וכל זה הוצרך יעקב לעשות, ועל כן כתב הקב"ה בתורה את נאמנותו וצדקתו של יעקב, בתוך סחרי דברים האלו, אשרי חלקו. (ע"כ ס"ח).

מאמר ברכות לראש צדיק

שכג) ר' ייסא זוטא וכו': ר"י הקטן היה מצוי לפני ר' שמעון, אמר לו זה שכתב,

ברכות

הכשבים שנולדו מצאן המקדשות, שהפרידם מהעטופים, שהם הנולדים ממחנות החצונים, ולקשרם עמו בהיכלות הרבניות, שהיא הנוקבא, שעליהם נאמר והכשבים הפריד יעקב וגו'.

שכ) וכלהו רשימין ברשימו וכו': וכולם רשומים ברשימו של מלך העליון, שהוא ז"א, דהיינו קו האמצעי, כי כמו שישראל רשומים ומצוינים בין כל שאר העמים, כך המדרגות של מחנות מלאכים העליונים הקדושים, רשומים לחלקו של הקב"ה בין שאר הצבאות ומחנות מלאכים שאינם מקו אמצעי, ועל כן בחר יעקב לחלקו וגורלו סוד האמונה, שהיא הנוקבא, וגם הקב"ה בחר ביעקב מכל שאר הצבאות והמחנות שבעולם.

שכא) ומשריין עלאין וכו': המחנות העליונים נפרדים זה מזה, כי בשעה שזוהר האש, שבהארת השכינה, מתגלה, כל מדרגות האחרות, הנמשכים משמאל, מתבישים ומתעטפים, דהיינו שמתעלפים מחמת החשוקה,

(הא"י דף קס"ב ע"ב י' קס"ב ע"א)

• ברכות לראש צדיק, לצדיק מבעי ליה, מאי לראש צדיק. ^א אמר ליה, ראש צדיק: דא היא עטרה ^ב קדישא, ואוקמוה. תו, ראש צדיק, דא יעקב, דאיהו נטיל ברכאן, ונגיד לון לצדיק, ומתמן אזדריקו לכל ^ג עיבר, ד ומתברכן כלהו עלמין. שכד ^ד אבל הא אוקימנא, ברכות לראש צדיק, וצדיק אקרי, ההוא אתר דברית, דמניה נפקין מבוועין ^ה לבר, ^ו נוקבא ^ז דקיסטא, דחמרא נפיק ^ח מניה איהו רישא, כך ראש צדיק, ^י ההוא אתר, כד ^{יא} זריק מבוועין ^{יב} לנוקבא, אקרי יי ראש צדיק. צדיק איהו ^{יג} ראש ^{יד} בגין דכל ברכאן ביה ^{טו} שריין. שכה ^{טז} תו, ההוא בר נש, דזכי למנטר את ^{יז} קיימא קדישא, ועביד ^{יח} פקודי דאורייתא. ^{יט} צדיק אקרי, ומרישיה ועד רגלוי הכי אקרי. וכד ברכאן נגדין לעלמא, שריין על רישיה, ומניה קיימי ברכאן לעלמא, בבנין קדישין ^כ זכאין ^{כא} דאוקים.

שכו) רבי ייסא ^{כב} תו שאיל ואמר, ^{כג} כתיב נער הייתי גם זקנתי ^{כד} וגו'. האי קרא אוקמוה ^{כה} כג ^{כז} דשרו דעלמא אמרו, ^{כח} דאיהו אמרו בחכמתא, ^{כט} כה יתיר ^ל ממה דחשבין בני נשא. אמר ליה, ברי יאות הוא, דהא ^{לא} כי ביחודא קדישא אתמר נער הייתי גם זקנתי.

דרך אמת

(א) כמו שנקב המדה שהיין יוצא משם ושפך מזגו לחין הוא נקרא ראש הכלי והמדה אף כן לפי שהכרית הוא נקב הנוף וממנו נשפך הכל מהנוף נקרא ראש כמ"ס ברכות לראש נדיק והוא מבורך.

מסורת הזהר

(א) (משלי י) ב"ב דף ר"ה ציון ב'. (ב) (תהלים ל"ז) תולדות דף ס"ג ציון ה'. (ג) דשרו רעלמא: ד"ח רע. תולדות דף ס"ג ציון ו'.

חלופי גרסאות א אלא ול"ג אדר ליה. ב ל"ג קדישא. ג עבר. ד ומתברכאן. ה תו ול"ג אבל הא אוקימנא ו מוסיף ראש צדיק. ז מוסיף רישא דברית. ח דקוסטא (אה"ל). ט לבר (אה"ל). י איהו (אה"ל). יא דוריק ול"ג כד. יב ראש רישא לכל ברכאן ול"ג צדיק צדיק איהו ראש (אה"ל). יג מוסיף ראש רישא לכל (דכל) ברכאן. יד ל"ג בגין. טו חל"ין. טז ל"ג קיימא. יז פקודי. יח אקרי צדיק. יט זכאי. כ קרישין ול"ג דאוקים. כא הות. כב ולא ראיית צדיק נעזב וזרעו מכש לחם ול"ג וגו'. כג ושרו. כד מוסיף אי איהו כה מוסיף איהו יתיר (אה"ל). לו ממאי (אה"ל). לו ביחודא.

מאמר

ברכות לראש צדיק, היה צריך לומר לצדיק. ולמה כתוב ראש צדיק. אמר לו, ראש צדיק הוא עטרה הקדושה, דהיינו עטרת יסור. ובארוהו. עוד, ראש צדיק, זה יעקב, שהוא ת"ת, וגופא ונקרא ראש צדיק, משום שהוא מקבל הברכות ומשפיע אותן לצדיק, דהיינו אל היסוד, שנקרא צדיק, ומשם נזרקים לכל צד, דהיינו לימין ושמאל שבקלות, וכל העולמות מתברכים.

שכד) אבל הא אוקימנא וכו': אבל בארנו את הכתוב, ברכות לראש צדיק, שאותו המקום שהוא ברית, נקרא צדיק, שממנו יוצאים מעינות לחוץ. כי הנקב של הכד שדרך שם שופכים היין, הוא ראש הכד, כך, ראש צדיק מקום ההוא בעת שזורק מעינות לנוקבא, נקרא ראש צדיק. הצדיק הוא ראש, משום שכל הברכות שורות בו ומושפעים ממנו.

(דפו"י דף קס"ב ע"א)

הסוד

ברכות לראש צדיק

שכה) תו, ההוא ב"נ וכו': עוד יש לפרש, כי אדם ההוא שזכה לשמור אות ברית קודש, ומקיים מצות התורה, נקרא צדיק, ומראשו ועד רגליו הוא בחינת צדיק, ועליו אמר הכתוב ברכות לראש צדיק. כי כאשר הברכות נמשכות לעולם, הן שורות על ראשו, וממנו נמצאות הברכות בעולם, בבנין קדושים וצדיקים שהוא מעמיד.

שכו) ר' ייסא הו שאיל וכו': עוד שאל ר' ייסא, ואמר, כתוב נער הייתי גם זקנתי וגו'. מקרא זה בארוהו ששרו של עולם אמרו, והוא אמרו בחכמה רבה יותר ממה שחושבים בני אדם. וע"כ רצה להבין ביאורו, אמר לו ר"ש, בני, כן הוא, שיש בכתוב זה חכמה רבה, כי על היחוד הקדוש, נאמר הכתיב, נער הייתי גם זקנתי.

והכי

שכז) והכי הוא. * ולא ראיתי צדיק נעזב, דא הוא שבחא י דיחודא, דלא אשתכח יום בלא לילה, דהא לילה ביה אשתכח תדירא, וצדיק אחיד לעילא, ואחיד לתתא.

שכח) וזרעו מבקש לחם, מאי הוא. אלא, בשעתא דזריק ואתנגיד זרעא, לא תבע לנוקבא, דהא בהדיה שריא, דלא ⁷ אתפרשא מניה לעלמין, וזמינא היא לגביה, דהא זרעא לא נגיד, אלא בשעתא דנוקבא זמינא, * יותיאובתא דתרווייהו כחדא. בדבוקא חד דלא מתפרשן, וע"ד לא אצטריך למתבע עלה.

שכט) אמר ליה, ובזמנא דגלותא לאו הכי. א"ל וזרעו כתיב, ולא

מסורת הזהר

(א) (שם) תולדות דף ס"ג ציון ד'.

חלופי גרסאות ח' ליג והכי הוא (אה"ל). ז מסיף נעזב האי קרא אית לאסתכלא ביה ואוקמות. ג דייחודא. ד אתפרש; מתפרש. ה תיאובתא. ו זרעו לא כתיב אלא וזרעו.

ולא ראיתי צדיק נעזב

הסולם

מאמר

כי הנוקבא נמצאת עמו, בזווג דלא פסיק, שפירושו, שזו"ן מלבישים אז או"א עלאין, שזווגם לא פסיק והם תמיד בחסדים מכוסים מחכמה. ע"כ גם זווגם הם אינו נפסק, וגם הם בבחינת חסדים לבד כמו או"א עלאין. ולפיכך אין הצדיק רוצה אז לקבל הארת חכמה מן הנוקבא. (ב) וזמינא היא לגביה, דהא זרעא לא נגיד אלא בשעתא דנוקבא זמינא, כי כבר נכלל בהארת הנוקבא, כי אין זרעו נמשך אלא בשעה שהנוקבא מוכנת לו, וכבר נכלל בהארתה, ותיאובתא דתרווייהו כחדא, וע"כ, עתה, השתוקקות שניהם אחת היא, ששניהם משתוקקים עתה אחר חסדים לבד, כי מקודם הזווג השתוקק הז"א להכלל מחכמה, והנוקבא אחר חסדים, כנ"ל, ועתה אחר שז"א כבר נכלל בחכמה, אינו משתוקק יותר לחכמה אלא בחסדים לבד, וע"כ הם בדבוקא חד דלא מתפרשן. כלומר שזהו עצמו הוא הטעם, שהם בזווג שאינו נפסק, כי אין אחיזה לקליפות בשפע החסדים שיוצרך הזווג להפסק. אמנם אם היה חכמה בהארת הזווג, לא היו בזווג דלא פסיק, כי בעת שהתחחונים סוגמים מעשיהם, יש אחיות הקליפה בזווג זו"ן, והזווג נפסק.

שכט) א"ל ובזמנא דגלותא וכו': אמר לו, הרי בזמן הגלות אינו כן. שאין זו"ן בזווג דלא פסיק, רק בעת שישראל בארצם וביית המקדש קיים, ולא בזמן הגלות. ומשיב, זרעו כתוב, ולא הוא, שאינו כתוב והוא מכוס לחם, אלא וזרעו מבקש לחם, ומתי יוצא הזרע, רק כשהנוקבא היא בזווג עם הזכר. כלומר, שאין הכתוב מדבר, בצדיק עצמו

שכז) והכי הוא, ולא וכו': וכן הוא ביאורו, ולא ראיתי צדיק נעזב, זה הוא שבחו של יחוד ז"א ונוקביה, ללמדנו שאינו נמצא יום, שהוא ז"א בלי לילה שהיא הנוקבא, כי הלילה נמצא דבוק ביום תמיד, דהיינו ז"א בנוקביה, והצדיק, שהוא יסוד, נאחז למעלה, בז"א, שהוא יום, ונאחז למטה, בנוקבא, שהוא לילה. שזה סוד היחוד השלם, בזווג תמידי שאינו נפסק.

שכח) וזרעו מבקש לחם: מה הוא פירושו, ואומר, אלא בשעה שמשפיע חורע והוא נמשך, אינו חובע ומבקש הנוקבא, כי היא נמצאת אז עמו, כי המה בזווג שאינו נפסק לעולם, והיא מוכנת לו, כי חורע אינו נמשך רק בשעה שהנוקבא כבר מוכנת לו, ותשוקת שניהם כאחד, בדביקות אחת שאינו נפסק, וע"כ אינו צריך לתכוע ולבקש אותה. ביאור הדברים, כי ב' חכמות הן בעולם אצילות (א) חכמה עלאה שבא"א, (ב) חכמה תתאה שבנוקבא, ובכל המדרגות שביניהם, אין בהן חכמה. (כנ"ל ב"א דף רס"ב ד"ה אלא). וז"ס השתוקקות ז"א אל הנוקבא, כדי שישתלם על ידה בהארת החכמה, והנוקבא משתוקקת לז"א, כדי לקבל ממנו זרעו, שהוא חסדים, כי חכמה בלי חסדים היא חשך וקפאון. (כנ"ל דף קכ"ב ד"ה ויחמנה) ונמצא סוד חורע, שהיסוד דז"א, המכונה צדיק, משפיע לנוקבא, הוא חסדים. וז"ש, בשעתא דזריק ואתנגיד זרעא, לא תבע לנוקבא, שבשעה שהצדיק משפיע חורע שהוא חסדים אינו תובע, לקבל את הארת הנוקבא, שחיא חכמה, ואומר על זה ב' טעמים, (א) דהא בהדיה שריא, דלא אתפרשא מניה לעלמין, (דפריי דף קט"ב ע"א *) דף קט"ב ע"ב

א' איהו אימתי נפיק, כד נוקבא ב' בדבוקא חד עם דכורא. ואי תימא לא ראיתי צדיק נעזב, בזמנא דגלותא מאי היא.

ש' (אלא, ג' הא אחיד לעילא. ולא נעזב לעלמין, בזמנא אחרא, לא נעזב מנוקבא. אחיד לעילא, ד ואחיד לתתא, אחיד לעילא, בזמנא דגלותא. בזמנא אחרא, אחיד לתרין סטרין, לעילא ותתא, ולעולם אינו נעזב.

שלא) ה' כתיב * ויתן אותם ו' אלהים ברקיע השמים, ד' דא צדיק, ואף על גב דאתמר ברקיע השמים, אל אברקיע השמים ודאי, דאיהו סיומא דגופא. ש' (שלב) תא חזי תרין רקיעין אינון, ואינון שירותא וסיומא, דא ס' כגוונא ס' דא. י' שירותא רקיעא, תמינאה, ביה שקיען כל י' ככביא, ועירין ורברבין, ודא הוא רקיעא עלאה סתימאה, דקאים כלא, ומניה נפיק כלא, ואיהו תמינאה, מתתא לעילא, והוא שירותא, לאפקא מניה כלא.

ש' (ש'ג) כך איהו רקיעא תמינאה י' מעילא י' לתתא, דביה שקיעין י' כל ס' ככביא, כל נהורין ס' ובוצינין. י' והוא נטיף כלא ודא סיומא דכלא.

מסורת הזהר

(א) (בראשית א') ב'א דף קי"ז ציון א'. (ב) דא צדיק (מאן רקיע דא צדיק): ת"ז חק' ה' יט:

חלופי גרסאות א' הוא, ב' בדבוק, ג' כד, ד' ליג מן ואחיד עד בזמנא, ה' דכתיב (אה"ל). ו' מוסיף אלקים לעילא (אה"ל), ז' פה, ח' ליג כגוונא דא (אה"ל), ט' דא (אה"ל), י' ליג שירותא, יא' כוכביא; ככביא, יב' מעילא, יג' ותתא, יד' ליג כל ככביא, טו' כוכביא; ככביא, טז' ובוצינין, יז' והאי.

הסולם

מאמר

ולא ראיתי צדיק נעזב
השמים, דהיינו היסוד, העומד בסיום השמים,
שפירושו בסיום ז"א.

מאמר תרין רקיעין — שירותא וסיומא.

שלב) תא חזי תרין רקיעין וכו': בוא וראה, ב' רקיעים הם, והם התחלה וסיום, וזה שוה לזה. ההתחלה, הוא, רקיע השמיני, בו תקועים כל הככבים קטנים וגדולים, וזהו רקיע העליון הסתום, המקיים את הכל וממנו יוצא הכל, והוא השמיני שממטה למעלה, והוא ההתחלה להוציא ממנו את הכל. ביאור הדברים להלן בדבור הסמוך.

ש'ג) כך איהו רקיעא תמינאה וכו': כך הוא, רקיע השמיני שממטה למטה, שבו תקועים כל הככבים, כל דאורות והנרות, והוא מקבל הכל וזהו סיום הכל.

ביאור הדברים. רקיע, הוא הפרסא, שפירושו סיום החדש מצמצום הב', המוציא בינה ותו"מ דכל מדרגה ומורידם להמדרגה שמתחתיה, ובעת גדלות חזרת הפרסא, שהיא הרקיע, לסיום דצמצום א', ומחזיר הספירות בינה ותו"מ אל המדרגה, ובדרך כלל, יש ג' פרסאות בעולם האצילות א' (הוא הרקיע הראשון שבמקום הפה דא"א, שהוציא בינה ותו"מ מראש דא"א למדרגת או"א, ונשאר בראש דא"א

עצמו אלא כורעו, שהיא בהכרח בעת הזווג, ולא בעת הגלות, ושואל, ואם תאמר, הרי הכתוב אומר גם ולא ראיתי צדיק נעזב שהמדובר הוא בו עצמו, ויש לשאול, בזמן הגלות איך הוא, הרי אז הצדיק נעזב, ואין לו זווה עם הנוקבא.

של) אלא הא אחיד וכו': ומשיב, אלא גם בזמן הגלות הוא נאחז למעלה בז"א, ולעולם לא נעזב מז"א, וע"כ אומר הכתוב, ולא ראיתי צדיק נעזב, אפילו בזמן הגלות, ובזמן אחר, דהיינו בעת שבית המקדש קיים, הצדיק אינו נעזב גם מנוקבא, שאז הוא נאחז למעלה, בז"א, ונאחז למטה בנוקבא, ונמצא, שבזמן הגלות הוא נאחז למעלה, בז"א, ובזמן אחר, הוא נאחז בב' הצדדים, למעלה ולמטה, בז"א ובנוקבא, ובין כך ובין כך לעולם אינו נעזב.

מאמר ויתן אותם — ברקיע השמים

שלא) כתיב ויתן אותם אלקים ברקיע השמים: זה הוא צדיק, דהיינו יסוד, ואע"פ שנאמר ברקיע השמיני, והשמים הוא ז"א ולא יסוד, אמנם ברקיע השמים, הוא נקרא ודאי, שהוא סיום הגוף, פירוש, השמים הוא ז"א, שהוא ת"ת, ובחינת גוף של הספירות הכולל חג"ת נה"י, אשר יסוד הוא ספירה אחרונה שבו, ונבחין, כמו שהיסוד עומד בסיום הגוף, שהוא ז"א, וע"כ מכנהו הכתיב ברקיע (דפריי דף קס"ב ע"ב)

כמה דההוא רקיעא תמינאה, דאיהו שירותא דכלא, תליין ביה א כל נהורין, ונטיל דון, ומניה נפקי, הכי נמי האי, איהו רקיעא תמינאה, ו תליין ביה כל נהורין, ונטיל דון, ומניה נפקו דכלהו עלמין.

שלד) שירותא וסיומא, כגוונא ס חד קיימי, ועל דא, ו איהו נהר דנגיד ונפיק, ולא פסקי מימיו ס לעלמין, כלא למהוי סיומא כשירותא, ובגין כך ויתן אותם אלהים ברקיע השמים, ס ולמה, להאיר על הארץ. שלה) ואף על גב דאתמר כלא כגוונא חדא ו קיימי, ודא הוא ברירא

חלופי גרסאות א ל"ג כל. ב ל"ג ונטיל דון. ג ותליין. ד מוסיף וסיומא כחדא נפקין. ה חדא. ו ההוא. ז ל"ג דנגיד. ח ל"ג עלמין. ט ל"ג ולמה. י ל"ג קיימי (אה"ע).

מאמר

דסוף

ב' רקיעין—שירותא וסיומא

וז"ש כך איהו רקיע תמינאה מעילא לתתא, דהיינו הרקיע שבמקום עטרת יסוד דו"א, שהוא השמיני מלמעלה למטה, דהיינו כשמחילים לספור מא"א, שהוא חכמה, עד היסוד הוא שמונה ספירות. רביה שקיעין כל ככביא בר נהורין ובוצינן, שממנו באים כל מיני המוחין לנוקבא וכלל התחתונים דרי בי"ע, כי בעת שמוציא בינה ותו"מ דו"ן לחוץ מאצילות נמצאים הנוקבא וכלל התחתונים בקטנות, ובעת שמתבטל הצמצום ב' ומחזיר את בינה ותו"מ דו"ן לאצילות מקבלים כל התחתונים מוחין גדלות (כמ"ש ב"א דף ר"צ ד"ה בגין ע"ש) והוא נטיל כלא, הוא לוקח מהעליונים כל המוחין בשביל התחתונים, ודא סיומא דכלא שהוא המסיים כל האצילות כג"ל, ואין לשאול, הרי המלכות מסיימת האצילות ולא היסוד, והענין הוא, כי מעטרת יסוד נבנה כל פרצוף המלכות, וע"כ נחשב הסיום על עטרת יסוד.

כמה דההוא רקיעא וכו': כמו שרקיע השמיני העליון, הוא התחלה לכל, ובו תלויים כל האורות שמקבל אותם מעליונים ממנו, וממנו יוצאים לכל פרצופי האצילות כמ"ש לעיל, כך הוא רקיע השמיני התחתון, תלויים בו כל האורות שמקבל אותם מהעליונים ממנו, וממנו הם יוצאים לכל העולמות, דהיינו אל הנוקבא ובי"ע.

שלד) שירותא וסיומא כגוונא חדא וכו': ההתחלה והסיום דהיינו ב' רקיעים הנ"ל, באופן אחד נמצאים, ועל כן הרקיע התחתון הוא נהר הנמשך ויוצא ומימיו אינם נפסקים לעולם, הכל הוא, שישתוה הסיום אל ההתחלה, וע"כ ויתן אותם אלקים ברקיע השמים, שהוא רקיע התחתון, ולמה הם שם בשביל להאיר על הארץ, שהוא הנוקבא ובי"ע, שלה) ואע"ג דאתמר וכו': ואע"פ שאמרנו, שהכל, דהיינו הרקיע העליון והרקיע

דא"א כתר וחכמה בלבד, והוא רקיע הראשון, כי בפרצוף עתיק אין שם בחינת צמצום ב' כמפורש, אלא בקע ולא בקע, (כנ"ל ב"א דף ה' ד"ה כשהאצילה) ב) הוא רקיע האמצעי העומד במקום החזה דא"א, ומוציא בינה ותו"מ דחג"ת דא"א, למקום ישכ"ת וזו"ן שלמטה מחזה. ג) הוא רקיע התחתון העומד במקום סיום עולם אצילות, ומוציא בינה ותו"מ דו"ן דאצילות לבי"ע, (וכבר נחבאר זה לעיל בראשית א' דף רפ"ט ד"ה ביאור, ע"ש כל ההמשך), וכאן אינו מדבר מרקיע האמצעי, אלא מרקיע הראשון והאחרון בלבד.

וזה אמרו ב' רקיעין אינון, ואינון שירותא וסיומא, דא כגוונא דא, דהיינו הרקיע שבמקום פה דא"א, שהוא התחלת כל, והרקיע שבמקום עטרת יסוד דו"א המסיים כל העולם האצילות, רקיעא תמינאה, ביה שקיעין כל ככביא זעירין ורברבין, ככביא הם המוחין, והן קטנות והן גדלות תלויים ויוצאים מרקיע הראשון הזה, כי בזמן שמוציא בינה ותו"מ דראש א"א לחוץ מושפעים מוחין דקטנות לכל הפרצופין, ובעת שהרקיע חוזר להסיום שבצמצום א' מחזירים בינה ותו"מ דראש א"א, והגדלות מושפעת בכל המדרגות (כמ"ש שם דף ר"צ ד"ה בגין) ודא הוא רקיעא עראה סתימאה, ונקרא סתימאה משום שהוא מתחת החכמה סתימאה דא"א, דקאים כלא היינו כל מיני הגדלות, ומניה נפיק כלא, היינו כל מיני הקטנות, ואיהו תמינאה מתתא לעילא, כי א"א ה"ס חכמה, מבחינת מ"ה, (כנ"ל בפתיחה לחכמת הקבלה אות קכ"ד ע"ש) ומן עטרת יסוד עד החכמה הוא שמונה ספירות שהם חו"ב וחג"ת נה"י, וע"כ נבחר לשמיני, והוא שירותא ראפקא מניה כלא, כי מבחינת הפרצוף עתיק שמלפניו, אינו נמשך מוחין לאבי"ע (כמ"ש שם ב"א דף ו' ד"ה בחר ע"ש).

(דפו"י דף קס"ב ע"ב)

התחתון

דמלה, מה בין האי להאי. אלא, דא אוקים וון לעלמא עלאה אדאיהו ביה, ולכל אינון סטרין עלאין, ודא אוקים וון לעלמא תתאה, ולכל אינון סטרין תתאין. שלז) ואי תימא, עלמא דלעילא, מאן איהו, וזה דהוא רקיעא תמינאה עלאה סתימאה, עלמא דלעילא איהו, והכי אקרי, דהא תרין עלמין נינהו כמה דאתמר. אלא, איהו עלמא דעלאה, וכל אינון דנפקי מניה, על שמיא אקרון, ואינון דנפקי מעלמא תתאה, על שמיא אקרון, וכל האי והאי כלל חד, בריך הוא לעלם ולעלמי עלמין.

שלז) ת"ח * ח ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע. מאן לבנון. הא אוקמיה ואתמר, האי קרא א אשר שם צפרים יקננו חסידה ברושים ביתה. אשר שם צפרים יקננו, באן אתר. בלבנון. ואלין אינון דתרין צפרים, דקאמרן בכמה אתר, *) ומאלין, אתפרשן כמה צפרין אחרנין, אבל אלין עלאין, ונפקין מלבנון, דאיהו דלעילא, ורוא דמלה, דלכלבן שתי בנות וגו'. שלח) י חסידה ברושים ביתה, י באינון שית בנין עלאין, שית

מסורת הזוהר

א) (תהלים ק"ד) ב"א דף רמ"ג ציון ב'. ב) (שם) ח"ג רד. ג) תרין צפרין (כרובים): הקשה"ז דף ז' ציון ו'. ד) (כראשית כ"ט) תולדות דף כ"ה ציון ה.

חלופי גרסאות א ליג מן דאיהו עד ורא. ב ליג אוקים וון. ג ורא. ד איהו. ה עלא (רק). ו ליג מן ואינון עד וכל; וכל אינון. ז דנפקי. ח מוסיף תיח כתיב. ט צפרים. י בלבנון. יא סתימאה; מוסיף לעילא סתימאה, יב מוסיף חסידה דכתיב הגדולה לאה (אה"ל). יג מוסיף דא לאה באינון.

מאמר

הסוכה

ב' רקיעין שירותא וסיומא

מחזה לעולם התחתון. ולפיכך גם למעלה מחזה דא"א נבחן כולו לעולם העליון. וגם הוא נבחן לבינה, כי הרקיע שה"ס צמצום ב' לא נעשה אלא על בינה דא"א שהוציאה לחוץ מראש.

מאמר ישבעו עצי ה'

שלז) תא חזי ישבעו עצי וגי: מה הוא לבנון, ואומר כבר בארוהו, וה"ס

בינה שחזרה לחכמה. כי לבנון נוטריקון ל"ב נתיבות החכמה ונ"ן שערי בינה. (ועי' לעיל ב"א דף רמ"ג ד"ה ושו) וביארו מקרא הזה. אשר שם צפרים יקננו חסידה ברושים ביתה. ושואל אשר שם צפרים יקננו, באיזה מקום. ומשיב היינו בלבנון שהיא בינה עלאה דא"א שחזרה לחכמה, ואלו הם ב' צפרים שבארנו בכמה מקומות, דהיינו ב' נוקבין ד"א, לאה ורחל. ומאלו מתפרדות כמה צפרים אחרים, דהיינו בכ"ע, אבל אלו ב' צפרים, הן עליונות, דהיינו שבאצילות, והן יוצאות מלבנון, שהוא למעלה. וסוד הדבר, ולכלבן שתי בנות וגו', דהיינו ב' צפרים לאה ורחל. ולבן ה"ס לבנון, (כנ"ל ב"א דף רמ"ג ד"ה ושו ע"ש) כי לבן ה"ס דבר ולבנון דבר עם נוקבא.

שלח) חסידה ברושים ביתה: היינו באלו ששה בנים העליונים שהם שש

קצוות

התחתון, הם באופן אחד, וזה הוא דבר ברור, עכ"ז יש בהכרח איהו הפרש ביניהם, ויש לשאול, מהו בין זה לזה. ומשיב, אלא זה דהיינו הרקיע העליון, מקיים וון לעולם העליון, שהוא בה' ולכל אלו הבחינות העליונות. וזה דהיינו הרקיע התחתון, מקיים וון לעולם התחתון, שהוא הנוקבא, ולכל אלו הבחינות התחתונות שבב"ע.

שלז) ואי תימא ערמא וכו': ואם תאמר, עולם העליון מי הוא, הלא אותו רקיע השמיני העליון הסתום, הוא עצמו הוא עולם העליון, וכן הוא נקרא, כי ב' עולמות הם ולא יותר, כמו שלמדנו, ואיך תאמר, שהוא הון את עולם העליון, שמשמע שהוא בחינה אחרת מן עולם העליון. ומשיב, אלא רקיע העליון עצמו, הוא עולם העליון, וכל אלו המדרגות היוצאים ממנו נקראים על שמו, דהיינו עולם העליון. וכל זה וזה, דהיינו הרקיע העליון והתחתון, הכל אחד. ברוך הוא לעולם ולעולמי עולמים.

ולא יקשה לך שלעיל אמרנו שרקיע העליון הוא במקום פה דא"א, וכאן אומר שהוא עולם העליון, ועולם העליון הוא בינה. והענין הוא כי ע"כ אומר דהא תרין עלמין נינהו, כלומר שאין יותר בכל פרצוף מן שני עולמות, אשר למעלה מחזה נבחן לעולם העליון, ולמטה

(דמו"י דף קס"ב ע"ב * דף קס"ג ע"א)

סטרין דעלמא, כמה דאתמר. אמאי אקרי חסידה. אלא, האי עלמא עלאה, "אע"ג דנוקבא ^א איה, קרינן לה ^ב דכר, דכד אתפשט, כל טיבו, וכל נהירו, מניה נפיק.

שלט) ובגין ^ג כך ^ד דאיהי חסידה, ^ה נפיק ^ו מינה חס"ד, דאיהו נהורא קדמאה, דכתיב ^ז ויאמר אלהים יהי ^ח אור, ועל דא ברושים ביתה. ברושים: אל תקרי ברושים, אלא בראשים. דהא עלמא אחרא, בתתאין ביתה, ואיהי בי דינא דעלמא. ולומנין ^ט אקרי כגוונא דלעילא, בכל אינון שמהן. (שמ) ועל ^י אתר דא כתיב, ^{יא} וינחם יי' ויתעצב אל לבו. ^{יב} חרון אף יי'. דהא באתר דא תליא. דהא כל מה דלעילא, כלא ^{יג} איהו בנהירו, חיון לכל סטרין, ועל דא תנינן, ^{יד} אין עצבות לפני המקום, לפני דייקא, ועל דא כתיב ^{טו} עבדו את יי' בשמחה באו לפניו ברננה. ^{טז} עבדו את יי' בשמחה, לקביל עלמא עלאה, באו לפניו ברננה לקביל עלמא תתאה. זכאין אינון ישראל, בעלמא דין ובעלמא דאתי, בגין כך כתיב, ^{יז} אשריך ישראל מי כמוך עם נושע ^{יח} ביי מגן עורך ואשר חרב גאותך ויכחשו וגו'.

מסורת הזהר

(א) אע"ג דנוקבא — דכר: ח"ב ד. (ב) (בראשית א') הקס"ז דף קנ"ג ציון ה'. (ג) (בראשית ו') כ"ב דף רי"ד ציון ג'. (ד) אין עצבות לפני המקום: ח"א רס"ז: ח"ב קסה. ח"ג ח: ה) (חלהים ק') ח"א רס"ז: רכט: ח"ב קסה. קפד: רעח: ח"ג ח: נה. קיה. קסה. ז"ח תרומה מ"ג טג שכא. (ו) (דברים ל"ג) ח"ג צב: קר: קכה. קלח:

חלופי גרסאות א ל"ג איהי: איהו. ב ל"ג דכר. ג ל"ג כך (אה"ל). ד ל"ג דאיהי חס"ד. ה: ס נפקא; מינה נפק (אה"ל). ו מחמן. ז מוסיף אור וגו'. ח איהו. ט דא אתר; האי אתר (אה"ל). י מוסיף חמת הי חרון אף הי חרון אפו. יא הוא. יב ל"ג מן עבדו עד לקביל עלמא תתאה. יג בה' וגו'.

מאמר	הסולם	ישבעו עצי ה'
קצוות העולם חג"ת נה"י, כמו שנתבאר, שהם יוצאים מעולם העליון. שהיא בינה. והם נכחנים לבינה של בינה. ושואל, ולמה נקראה בינה חסידה, ומשיב, אלא עולם העליון הזה, אף על פי שהוא נקבה, דהיינו בינה, קוראים לה זכר, כי כאשר מתפשט כל טוב וכל אור, ממנה הוא מתפשט ויוצא, והמשיע מכונה בשם זכר.	שהוא הנוקבא, כמו שנקרא עולם העליון, שהיא בינה, בכל השמות שלו, דהיינו בעת שהנוקבא עולה ומלבשת את הבינה.	(שמ) ועל אתר דא וכו': ועל מקום זה דהיינו הנוקבא, כתוב וינחם ה' ויתעצב וגו'. כי במקום זה תלויים הדינים והעצבות, אבל בכל מה שלמעלה, בכינה, הכל הוא באור, וחיים לכל הצדדים. ועל זה למדנו אין עצבות לפני המקום, לפני הוא בדיק, שורה על הפנימית שהיא בינה, שרק בה אין עצבות אבל החיצונית שהיא הנוקבא בה יש עצבות כג"ל. ועל כן כתוב, עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. עבדו את ה' בשמחה, הוא כנגד עולם העליון. באו לפניו ברננה, הוא כנגד עולם התחתון. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא. משום זה כתוב אשריך ישראל וגו'.

שמא) * ויצג את המקלות אשר פצל ברהמים וגו'. פתח ר' אלעזר ואמר, ^א אם חכמת חכמת לך ^ב ולצת לבדך תשא. אם חכמת חכמת לך, ת"ח, ווי לאינן חייבי עלמא, דלא ^ג ידעין, ולא ^ד משגיחין, ^ה במלי דאורייתא. וכד אינן ^ו משגיחין ^ז בה, בגין דלית לון סכלתנו, ^ח מלין דאורייתא ^ט דמיין בעינייהו, כאילו כללו ^י מלי ריקניא, ולית בהו תועלתא, ^{יא} וכלא בגין דאינן ^{יב} רקנין מדעתא וסכלתנו. דהא כל ^{יג} מלי דאורייתא, כללו ^{יד} מלין ^{יז} עלאין ^{יח} ויקירין, ^{יט} וכל מלה ומלה כתיב בה ^כ יקרה היא מפנינים, ^{כא} וכל חפצים לא ישוו ^{כב} בה.

שמב) ^{כג} וכל אינן טפשין, אטימין דלכא, כד חמאן ^{כד} מלי דאורייתא, לא ^{כה} די לון דלא ידעי, אלא דאינן כל אמרי, דאינהו מלין פגימין, ^{כו} מלי דלית בהו תועלתא. ווי לון, כד יתבע לון קב"ה, עלבונא דאורייתא, ויתענשון עונשא דמרדי ^{כז} במאריהון.

שמג) מה כתיב באורייתא, ^{כח} כי לא דבר רק הוא ^{כט} כד מכם, ^ל כו ואי איהו רק מכם איהו, דהא אורייתא כלא, מליא מכל אבנין טבין, ומרגלאן יקירין, מכל ^{לא} טבין דעלמא, כד"א וכל חפצים לא ישוו בה, והיך יימרון דאיהי ריקניא. שמד) ושלמה מלכא אמר, אם חכמת חכמת לך, דכד יתחכם בר נש באורייתא, תועלתא דיליה איהו, דהא באורייתא לא יכיל לאוספא, אפילו את אחת. ולצת לבדך תשא, ^{לב} דהא אורייתא, לא יגרע ^{לג} כה משבחה כלום.

מסורת זוהר

(א) (בראשית ל') לעיל דף קכ"א ציון כ. (ב) (שלי ט'). (ג) משלי ב') חיי שרה דף קס"ח ציון ג. (ד) (משלי ח'). (ה) (דברים ל"ב) לך ס"א ציון א'.

חלופי גרסאות א' ליג מן ויצת עד ת"ח. כ ידעי. ג משגיחין; משגיח. ד במילי. ה משגיחין. ו ליג בה. ז מלין. ח דמיאן ט מילי. י וכל דא; וכלא דא. יא ריקנין. יב מלי; מלי. יג מלין יד ליג עלאין. טו ויקירין; יקירין. טז ועל כ; ועל ול"ג וכל (אה"ל). יז מוסיף בה באורייתא. יח וכל בני נשא כללו (אה"ל). יט מלין. כ דיי. כא מלי. כב מלין. כג במריהון. כד ליג מכם. כה ואי רק הוא. כו מוסיף אבנין טבין. כז לא יגרע כלום וליג מן דהא עד כלום. כח משבחה.

מאמר ב'

הסולם

המקלות

שמא) ויצג את המקלות וגו': פתח ר' אלעזר ואמר, אם חכמת חכמת לך ולצת וגו'. אם חכמת חכמת לך, בוא וראי, ווי לרשעי עולם, שאינם יודעים ואינם מסתכלים בדברי תורה, וכשהם מסתכלים בה, הגה משום שאין בהם חבונה, דברי תורה דומים בעיניהם כאלו הכל היה דברים ריקנים ואין בהם תועלת. והכל הוא משום שהם ריקנים מדעת וחבונה, כי כל הדברים שבתורה כולם הם דברים עליונים ויקרים. ובכל מלה ומלה כתוב בה, יקרה היא מפנינים, וכל חפצים לא ישוו בה. שמב) וכל אינן טפשין וכו': וכל הטפשים אטומי הלב, כשוראים דברי תורה, לא די להם שאינם יודעים, אלא עוד, שהם אופרים, שהם דברים נשחתים, דברים שאין (דברי דף קס"ג ע"א)

בהם תועלת. ווי להם כאשר ידרוש מהם הקב"ה על כלימתה של התורה, ויענשו בעונש הראוי למורד ברבונן.

שמג) מה כתיב באורייתא וכו': מה כתוב בתורה. כי לא דבר רק וגו'. ואם הוא רק, אך מכם הוא רק, כי התורה כולה מלאה מכל אבנים טובות ומרגליות היקרות. מכל טוב שבעולם, כמ"א וכל חפצים לא ישוו בה. ואיך יאמרו, שהתורה היא ריקנה.

שמד) ושלמה מלכא וכו': ושלמה המלך אמר אם חכמת חכמת לך, כי כשיתחכם האדם בתורה, התועלת שלו הוא, ולא של התורה, כי בתורה אינו יכול להוסיף אפילו את אחת. ולצת לבדך תשא, כי לא יגרע כלום, משום זה, משבחה של תורה. והלצנות

וּלְיִצְנוּתָא, דִּלְיָה אִיהוּ, וְאַשְׁתָּאֵר בִּיהּ, לְאַוּבְדָּא לִיהּ מֵהָאֵי עֲלָמָא וּמַעֲלָמָא דַּתִּי.

שמה) ת"ח, כד אתוון עזאין, מתחברן כלהו, בהאי דרגא, סופא דכל דרגין קדישין עזאין, ואתמליא מנייהו, ואתברכא מעלמא עלאה, כדין, האי דרגא קיימא, לאשקאה לכלהו עדרין, כל חד וחד כדקא חזי ליה, וכל חד וחד אתשקי מן דינא ורחמי.

שמו) ת"ח, מה כתיב, ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו', א' דיעקב בעא לאתקנא * תפלה של ערבית, ולאנהרא לסיהרא, י' ולאשקאה ולברכא דה מכל סטרין, י' דכתיב ויצג את ד המקלות. אלין ס' דינין י' וגבורן, דנפקי י' מגבורה דלעילא.

שמו) ויעקב כד בעא לאתקנא להאי דרגא, סליק ס' לכל ס' אינון דינין י' וגבורן י' מינה, ואוקים לון ברהטים, באינון רהטים ארבע, דקיימי תחות האי י' באר י' חפרוה שרים, י' דאתמליא מאינון נחלין ומבויעין עלאין, בגין דכד נפקין מיין, מהאי באר י' קדישא, אלין ארבע נטלי כלא, ועל דא אקרון רהטים, ומתמן *) אתיין כלא למשתי.

שמח) ואינון דינין י' וגבורן, כלהו קיימי תמן, לנטלא ס' לכל חד וחד

מסורת הזהר

א' תפלה של ערבית: ב"א דף קס"ח ציון ב'. ב) (במדבר כ"א) לעיל דף ב' ציון ב'. חלוסי גרסאות א' יעקב דבעא. ב' מוסיף ולאשקאה לה (אה"ל). ג' כתיב; מה כתיב. ד' מוסיף המקלות אשר פצל. ה' דרגין. ו' וגבוראן. ז' מגבורא. ח' ל"ג לכל. ט' לאינון. י' וגבוראן. י"א מנה. י"ב ל"ג חפרוה שרים. י"ג דמתמליא (אה"ל). י"ד ל"ג קדישא. טו' וגבוראן. טז כל.

מאמר ב'	הסורים	המקלות
והלצנות שלו לבדו הוא, ונשאר בה, להאבירו מעולם הזה ומעולם הבא.	שמח) ויעקב כד בעא וכו': ויעקב, כשרצה לתקן מדרגה הזו, דהיינו להנוקבא הסיר כל אלו הדינים והגבורות מן המקלות שכנגד הדינים שבהם, נאמר, ויסל בהם פצלות לבנות, דהיינו שהמשיך חסדים על המסך, ועל הגבורות שבהם נאמר מחשף הלבן, והעמיד המקלות ברהטים, באלו ארבעה רהטים שהם ד' כלים, חו"ב תו"מ הנמצאים תחת באר הזו שחפרוה שרים, שהוא הנוקבא הנקראת באר, המחוקנת בחגית דבינה, הנקראים שרים, והיא כלולה מד' כלים חו"ב תו"מ המכונים רהטים, שהיא מתמלאת, מהנחלים ומן המעינות העליונים, שהם ספירות הבינה, כי כשיוצאים המים מאותה באר הקדושה, אלו הארבעה, שהם הכלים חו"ב תו"מ, לוקחים הכל, ועל כן הם נקראים רהטים, ומשם באים הכל לשתות. דהיינו המלאכים והנשמות.	
שמו) ת"ח כד אתוון וכו': בוא וראה, מה כתוב, ויצג את המקלות וגו'. כי יעקב בא לתקן תפלת ערבית שהיא הנוקבא מבחינת השמאל שהיא חשר, ולהאיר אל הלבנה, שהיא הנוקבא בממשלת הלילה, ולהשקותה ולברך אותה מכל הצדדים, דהיינו מימין ושמאל, שכתוב, ויצג את המקלות, שהם דינים מבחינת הלבנות, שבסוד המסך שבה, וגבורות היוצאים מגבורה העליונה, דהיינו מכו שמאל דבינה, כלומר, שהמקלות כוללים ב' מיני דינים א' של המלכות וב' של הבינה.	שמח) ואינון דינין וגבורן וכו': ואלו דינים וגבורות שהסיר מן המקלות, כולם עומדים שם ברהטים, כי שכל אחד ואחד יקבל משם כראוי לו, אשר תבאנה הצאן לשתות לנח	

כדקא חזי ליה. אשר תבאנה הצאן לשותות לנכח הצאן, אלין לקביל ארין. ויחמנה, מאי ויחמנה. דכד ה' מתעטרן בדינא, כ' מתחממן בההוא דינא, ואזלין ושאטין בעלמא, ומעייני כ' בארחהון דבני נשא, הן לטב הן לביש. שמש' ת"ח, מה כתיב בתריה, "ויחמו הצאן אל המקלות, בגין דאינון מקלות הוו מתחממן, ו' ומשגיחין בדיני כ' עלמא, ואתפקדן עליה, ואתדנו בני נשא עלייהו, כד"א כ' בגזרת עירין פתגמא כ' ומאמר קדישין שאלתא וגו'.

שנ' רבי חייא פתח ואמר, י' דבקה נפשי אחריך בי תמכה ימינך, האי קרא אית לאסתכלא ביה, דבקה נפשי אחריך, בגין דדוד מלכא, הוה מתדבק ונפשיה תדיר, אבתריה דקב"ה, ולא חייש למלין כ' אחרנין דעלמא, אלא לאתדבקא נפשיה ורעותיה ביה, וכיון דאיהו הוה מתדבק כ' בקב"ה, הוה תמיך ביה ולא שבקיה. מכאן, כ' לבר נש כד' אתא לאתדבקא כ' בקב"ה, קב"ה אחיד ביה, ולא שביק י' ליה.

שנא' ד"א דבקה נפשי אחריך, לאתעטרא י' דרגיה לעילא, דהא כד אתדבק ההוא י' דרגא בדרגין עלאין לסלקא כ' בחריהו, כדן ימינא אחיד ביה לסלקא ליה, ולחברא ליה, בחבורא חד כדקא יאות, כד"א כ' ותאחזני ימינך, וכתבי כ' וימינו תחבקני, כ' וע"ד בי תמכה ימינך.

שנב' ו' וכד אחיד ביה בקב"ה, כדן כתיב י' שמאלו תחת י' לראשי

מסורת הוהר

(א) לעיל קב"ב ציון ב. (ב) (דניאל ד') ח"ב ו. רנז. ח"ב קמא. רצה: ג) (שם) ח"ב רנז. ח"ג מ' (ד) (תהלים ס"ג). ה) (תהלים קל"ט). ו) (שה"ש ב') ב"א דף רל"ה ציון א'. ז) (שם) ב"א שם. חלופי גרסאות ח' מתערין, כ' מתחממן, ג' באורחיהון, ד' ומשגיחין, ה' דעלמא, ו' בנפשיה, ז' דעלמא אחרנין. ח' ביה קב"ה הוה; בקב"ה קב"ה הוה (אה"ל). ט' דבר, י' אחי, י"א מוסיף ביה בקב"ה, י"ב ביה י' בדרגיה; בדרגא, י"ד מוסיף דרגא [בדרגין] דיליה ואתברכא וכד אתמליא, טו' אבתרייהו, טז' ליג מן וע"ד עד ואיהו, יז' ובג"ד; וע"ד כד (אה"ל) יח' לראשי וגו'.

המקלות

הסולם

מאמר ב'

לנכח הצאן, שאמר ב' פעמים צאן, היינו אלו כנגד אלו, המדרגות הראויות לקבל חסדים עמדו לנכח המדרגות הראויות לקבל דינים ונכורות, ויחמנה, ושואל, מהו ויחמנה, ומשיב, כי כאשר המלאכים המכוונים צאן, מתעטרים בחסדים, ומקבלים הדין, הם מתחממים בדין ההוא, כי קבלת הדין בחוכם, מכונה חימום, והולכים ומשוטטים בעולם, להשגיח בדרכי בני אדם, הן להטיב הן להרע. כלומר, להשכיר ולהעניש. כי הם כלולים מחסדים ומדינים כנ"ל. שמש' ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה, מה כתוב. אחריו, ויחמו הצאן אל המקלות, משום שאלו המקלות, שהם דינים ונכורות כנ"ל, היו מתחממים ומשגיחים בדינים שבעולם, וממונים עליהם, ובני אדם נדונים בהם כמש"א, בגזירת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא וגו'.

שנ' רבי חייא פתח וכו': ר"ח פתח ואמר, (דש"י דף קס"ג ע"ב)

דבקה נפשי אחריך בי וגו', מקרא זה יש להסתכל בו, שאמר דבקה נפשי אחריך, משום שדוד המלך היה מתדבק עצמו תמיד בהקב"ה, ולא דאג לדברים אחרים שבעולם אלא להתדבק בו בנפשו ורצונו, וכיון שהיה מתדבק בהקב"ה, היה תומך בו ולא עזבו. כמ"ש בי תמכה ימינך. מכאן נשמע, כשנא אדם להתדבק בהקב"ה, הקב"ה אוהו כו' ואינו עוזב אותו. שנא' ד"א דבקה נפשי אחריך: היינו בשביל שתתעטר מדרגתו למעלה, כי כשמדרגתו מתדבק במדרגות העליונות לעלות אחריהן, אז אוהו כו' הימין, שהוא חסדים, להעלותו ולחברו עם הימין בחבור אחד כראוי. כמו שאתה אומר ותאחזני ימינך. וכתוב וימינו תחבקני. ועל כן אומר הכתוב, בי תמכה ימינך. שנב' וכד אחיד ביה וכו': וכשהוא אוהו בהקב"ה, אז כתוב, שמאלו תחת לראשי

א וימינו תחבקני, ואיהו יחודא חד, וחבורא חד, וכד איהו חבורא חד, כדן אתמליא ההוא דרגא דיליה, ואתברכא.

שנג) וכד ב אתמליין כל אינון רהטין, ג אתמליין לארבע סטרין דעלמא, וכלהו עדרייא אשתקיין, כל חד וחד לסטריה. וכד אתא יעקב, ד לאתקנא האי דרגא, בריר ליה סטרא דימינא, דאתחזי ליה, וסטרא ס אחרא דלא אתחזי ליה ואתפרשת מיניה, כמה דכתיב, "וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן." ד לבדו: הוה בלחודוי, דלא ישתמש בטעוון ח אחרנין ס דבסטריין אחרנין. זכאה חולקהון דישאל, דעליהו כתיב ב כי עם קדוש אחא ליי' י אלהיך ובך בחר יי' וגו'.

שנד) ותא חזי, יעקב איהו תושבא דאבהן, ואיהו כללא דכלהו, ובגין דאיהו כללא י דכלא בג"כ, איהו קאים לאנהרא לסיהרא, דיעקב איהו קאים לאתקנא ג דתפלת ערבית.

שנה) י וכד ההוא תקונא, איהו כדקא חזי ליה, י כל אינון סטרין טו קדישין כלוה טו בתקונא אתקין בסטרוי, ואפריש חולקיה, מחולקא דשאר עמין. אלן סטרין י: עלאין קדישין בקדושה עלאה. ואלן סטרין מסאבין, י במסאכן דמסאבותא. שנו) והא אוקימנא, דכתיב וישת לו עדרים לבדו. וישת לו: י דאתקין תקונין למהימנותא. לבדו: כד"א י ובך בחר יי' להיות לו לעם סגולה מכל העמים. ולא שתם על צאן לבן, דלא שוי חולקיה ועדביה עמהון.

מסורת הזהר

א) (בראשית ל') לעיל דף קכ"ח ציון ב. ב) (דברים יד) ח"א קז: רמב. ח"ב קכא. ח"ג מא: ריד: רצו: ג) תפלת ערבית: ב"א דף קס"ח ציון ב'. ד) (שם) ח"א רמב. ח"ב ה: קכה. ח"ג קי. תק"ח ק' סב שמו. קכ"א סא שלב.

חלוסי גרסאות ח לייג וימינו תחבקני. ז אתמלייא. ג אתמלייא. ד לאתקנא. ה לייג אחרא. ו אתפרש. ז מוסיף לבדו היה. ח אחרן. ט ובסטריין. י אליקין וגו'. להיות לו לעם סגולה יא לייג וגו'. יב דכלהו. יג ובר (אה"ל). יד מוסיף כרין כל. טו מוסיף עלאין קדישין. טז לייג בתקונא. יז לייג עלאין. יח במסאבו. יט מוסיף דאתקין ליה. כ סגולה וגו'.

המקלות

הסולם

מאמר ב'

שנד) ותא חזי יעקב וכו': ובוא וראה, יעקב, הוא בחיר שבאבות, והוא כלל של כולם, כי קו האמצעי שהוא יעקב כולל בתוכו ב' הקוין ימין ושמאל (כנ"ל דף ל"ג ד"ה תא חזי) שהם אברהם ויצחק. ובשביל שהוא כלל כולם, הוא עומד בשביל זה להאיר אל הלבנה, שהיא הנוקבא כנ"ל. כי יעקב, הוא עומד לתקן את תפלת ערבית שהוא הנוקבא, כנ"ל.

שנה) וכד ההוא תקונא וכו': וכל תקון ההוא עשה כראוי לו, כל אלו בחינות הקדושות כולם, התקין בתקון בבחינתו. בקו אמצעי, והפריד חלקו מחלק שאר העמים, שהם בשמאל, אלו היו בחינות עליונות קדושות בקדושה עליונה. ואלו היו בחינות הטמאות בזהמות הטומאה. ובארנו, שכתוב, וישת לו

לראשי וימינו תחבקני. והוא יחוד אחד וחבור אחד עם הקב"ה וכשהוא חבור אחד עמו, אז מתמלאה המדרגה שלו ומתברכה.

שנג) וכד אתמליין וכו': וכשתמלאים כל אלו הרהטים, הם מתמלאים לד' רוחות העולם, חו"ב תו"ם (כנ"ל באות ש"ז) וכל העדרים נשקים, כל אחד ואחד לפי בחינתו באותם ד' הכינות חו"ב תו"ם. וכשבא יעקב לתקן מדרגה הזו, דהיינו הנוקבא, בחר לו צד הימין הראוי לו, וצד האחר שאינו ראוי לו נפרדה ממנו, כמ"ש וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן, לברו היה בפני עצמו, שלא ישתמש באלהים אחרים שבצדדים האחרים. אשרי חלקם של ישראל, שעליהם כתוב, כי עם קדוש אתה וגו'.

(דו"ק דף קס"ג ע"ב)

שנז) ועל דא יעקב שלימו דאבהן, אתקין רזא דמהימנותא, ואפריש חולקיה ועדביה, מחולקא ועדבא דשאר עמין. ועל דא כתיב, * ואתם הדבקים ביי אלהיכם חיים כלכם היום.

שנח) רבי אבא אמר, זכאה חולקהון דישראל, דאינון עלאין ^ב על עמין עכו"ם, בגין דדרגא דלהון לעילא, ודרגין ^ד דעמין עכו"ם לתתא, אלין בסטרא דקדושה, ואלין בסטרא ^ה דמסאבא, אלין לימינא, ואלין לשמאלא.

שנט) כיון דאתחבר בי מקדשא, מה כתיב, ^ב השיב אחור ימינו מפני אויב, ובגין כך כתיב, ^ג הושיעה ימינך וענני. ושמאלא אתגבר ומסאבא אתתקף, עד דיבני קב"ה בי מקדשא. ויתקין עלמא על תקונו, ויהדרון ^ה מליה כדקא יאות ויתעבר סטרא מסאבא מן עלמא. והא אתמר, דכתיב ^ה ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגו', * וכתיב ^ה בלע המות לנצח וגו'.

שס) וישתאר קב"ה בלחודוי, כמה דכתיב, ^ה והאלילים כליל יחלוף, וכתיב ^ה ונשגב יי לבדו ביום ההוא. הוא בלחודוי, כמה דכתיב, ^ה ואין עמו אל נכר, בגין דישתצי ^ה חילא מסאבא מעלמא, ולא ישתאר לעילא ותתא, אלא קב"ה בלחודוי, וישראל לפולחניה, עם ^ה קדיש, ^ה ויתקרי ^ה קדיש,

מסורת הוהר

א' (דברים ד') ב"ב דף ק"ו ציון א'. ב' (איכה ב') ח"ב נז: קמג: רנר: ח"ג עד: רא: רלז: ת"ז ח"ב כ"א נז: ז"ח אחרי מ"ז נב שבי מ"ח טב שיא. שה"ש ס"א טג שר. רוח פ"ח טא שלא. ג' (תהלים ס') ח"ב לב. קצט: רלז: ח"ג לו: קפא: ת"ז חק' יג: כח. ד' (דברים יג) ב"ב דף קפ"ח ציון א'. ה' (ישעיה כ"ה) ב"א דף רמ"א ציון ב'. ו' (ישעיה ב') ז' (שם) ח"א קעו: ח"ב יט: ח' (דברים ל"ב).

חלוסי גרסאות א' באלקיס וגו'. ב' על כל שאר עמין דעלמא וליג עכו"ם. ג' עעו: ד דשאר עמין ול"ג עכו"ם; עע"ז. ד דחול ו ויתחקן (ז' ח'). ז' מלי; מלי; מלין כלהו (אה"ל). ח' ל"ג חילא מסאבא. ט קדוש. י ל"ג ויתקרי קדיש; ויהי (אה"ל). יא קדוש.

מאמר ב'

הסולם

המקלות

שנט) כיון דאתהדרב וכו': כיון שנחרב בית המקדש, מה כחוב, השיב אחור ימינו מפני אויב, ומשום זה כתוב, הושיעה ימינך וענני שהשמאל נתגבר אז והטומאה נתגברה. עד שיבנה הקב"ה את בית המקדש ויתקן העולם על תקונו, וישבו הדברים לשלמותם, כראוי, וצד הטומאה יעבור מן העולם. ולמדנו שכתוב, ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וכתוב, בלע המות לנצח וגו'.

שנז) ועל דא יעקב וכו': ועל כן, יעקב בחיר שבאבות, התקין סוד האמונה, והפריד חלקו וגורלו מחלק וגורל שאר העמים, ועל זה כתוב, ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום.

שס) וישתאר קב"ה בלחודוי וכו': וישאר הקב"ה לבדו, כמ"ש והאלילים כליל יחלוף, וכתוב, ונשגב ה' לבדו ביום ההוא. הוא בלבודו, כמ"ש ואין עמו אל נכר. משום שיכלה כח הטומאה מן העולם, ולא ישאר למעלה ולמטה אלא הקב"ה לבדו, וישראל עם קדוש לעבודתו, וקדוש יקראו, שכתוב, והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו

שנח) רבי אבא אמר וכו': רא"א, אשרי חלקם של ישראל, שהם עליונים על עמים העובדים כככים ומזלות, משום שהמדרגה שלהם היא למעלה, שמקבילים הארת השמאל בבחינת ממטה למעלה, והמדרגות של העמים עכו"ם הן למטה, שממשיכים אור השמאל ממעלה למטה, אלו הם בצד הקדושה, ואלו הם בצד הטומאה. אלו לימין, ואלו לשמאל.

(דפו"י דף קס"ג ע"ב ט) דף קס"ד ע"א

דכתיב, " והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם ^א קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם. וכדין, ^ב יהא ^ג מלכא ^ד יחידאי, לעילא וותתא, ועמא יחידאה לפולחניה, כמה דכתיב ^ה ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. (שסא) רבי יצחק ור' ייסא, הוו אזלי ^ו בארחא, אמר רבי ייסא, הא שכינתא לגבן ^ז נתעסק ^ח במלי דאורייתא, דכל מאן דעסיק ^ט במלי דאורייתא וישתדל בה, זכי לאמשכא ^י ליה בהדיה.

שסב) פתח רבי יצחק ואמר, ^י חי ^{יא} וברוך צורי וירום אלהי ישעי, האי קרא ^{יב} איהו רזא. חי ^{יג}, וכי לא ידענא דקב"ה אקרי חי, אלא ^{יד} אפילו צדיק, ^{טו} איהו אקרי חי, דהא חי, ^{טז} צדיק איהו לעילא, וצדיק איהו לתתא. לעילא קב"ה אקרי חי. לתתא צדיק אקרי חי, דכתיב ^{יז} ובניהו בן יהוידע בן איש חי, אמאי אקרי חי בגין דאיהו צדיק, דהא ^{יח} צדיק חי אקרי, ^{יט} חי העולמים. וברוך צורי, כלא חד, חי וברוך, דלא מתפרשי מהדדי, דכד מתחברין כחדא. אקרי ^י באר מים חיים. דא נביע לגו, ודא אתמלייא מניה.

מסורת הוהר

(א) (ישעיה ד') לך דף קל"ח ציון ב'. (ב) (דה"א י"ז) ח"א רלו: (ג) (תהלים י"ח) ח"א קצנ: (ד) (שמואל ב' כ"ג) הקסה"ז דף ע"ח ציון ב'. (ה) צדיק—חי העולמים. הקסה"ז דף ע"ט ציון א'. (ו) חי עולמים. הקסה"ז דף ע"ט ציון ב'. (ז) (שה"ש ד') חולדות דף ו' ציון ו.

חלופי גרסאות א בירושלים וגו'. כ ל"ג מן קדוש עד וכדין. ג ל"ג יהא (אה"ל). ד עלמא יחידאי לפולחניה וליג מן לעילא עד לפולחניה. ה ל"ג מן יחיראי עד יחיראה. ו מוסיף ותתא יהא עלמא יחיראי לעילא ועלמא יחיראי לתתא ועמא (אה"ל). ז יחידאי. ח באירחא. ט ונתעסק. י במילוי. יא במילוי. יב ביה. יג רזא איהו. יד ודאי ול"ג אפילו (אה"ל). טו מוסיף גמור. טז איהו צדיק.

חי ה' וברוך צורי

הסולם

מאמר

דהיינו יסוד דו"א, שכתוב ובניהו בן יהוידע בן איש חי, שורה על יסוד. ולמה נקרא הקב"ה חי, משום שהוא צדיק, כלומר שהוא כולל גם נחינת יסוד צדיק, כי צדיק נקרא חי דהיינו חי העולמים. להיותו ממשיך הארת החכמה שנקרא אור החיה כנ"ל. ואין הקב"ה משפיע חכמה אלא אחר שנשלמים נה"י דכלים, שעקרו הוא יסוד צדיק, ואז נאמר חי חויה. דהיינו על שם המשכת החכמה.

וברוך צורי: הכל אחד הוא חי וברוך, כי אינם נפרדים זה מזה. כי חי פירושו הארת חכמה, וברוך פירושו הארת החסדים, ומחויבים להתלבש זה בזה, כי חכמה בלי חסדים חשך הוא. וסו"ה חי הו"ה וברוך, דהיינו חכמה וחסדים יחדיו. צורי פירושו הנוקבא דו"א. כאשר מתחברים חי הויה וצור כאחד, נקרא הצור, באר מים חיים, זה נובע מבסנים של הבאר, דהיינו חי הויה וברוך, וזו מתמלאת ממנו, דהיינו הצור, שהוא הבאר. והטעם שנקראת באר מים חיים, הוא, כי מים ה"ס חסדים שמקבלת מן ברוך, חיים ה"ס הארת חכמה שמקבלת מן חי. ועל שם המבוע הנובע בה ב' הארות הללו, היא נקראת

באר

לו כל הכתוב לחיים בירושלים. ואז יהיה מלך אחד למעלה ולמטה, ועם אחד לעבודתו, כמ"ש ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

שסא) ר' יצחק ור' ייסא הוו אזלי וכו': ר' יצחק ור' ייסא היו הולכים בדרך איר ייסא הרי השכינה עמנו, כי השכינה מתקשרת עם הולכי דרכים לשמרם, (כנ"ל בראשית ב' דף קמ"א אות רכ"ד) נעסוק בדברי תורה, כי כל מי שעוסק בדברי תורה, ומתאמץ בה, זוכה להמשיך אותה דהיינו להמשיך את ז"א שה"ס תורה, ואז יתקשר בהם ז"א, ונוקביה שהיא השכינה, ביחוד אחד.

שסב) פתח ר' יצחק ואמר וכו': פתח ר"י ואמר, חי ה' וברוך צורי וירום אלקי ישעי. מקרא זה הוא סוד שכתוב, חי ה', וכי איני יודע שהקב"ה הוא חי, ומשיב, אלא אפילו צדיק שהוא יסוד, נקרא חי, כי צדיק הוא ממשיך הארת החכמה, שנקרא אור החיה, וע"כ נקרא חי, כי חי הוא צדיק למעלה וצדיק למטה, כלומר הן ז"א שהוא למעלה, והן יסוד שלו למטה, נקראים חי, למעלה נקרא הקב"ה, שהוא ז"א חי. דהיינו שכתוב חי הויה, ולמטה נקרא הצדיק חי,

(דפו"י דף קס"ד ע"א)

שסג) וירום אלהי ישעי, דא עלמא עלאה, דאיהו רם ונשא, רם על כלא, דהא מיניה נפיק כלא, וכל נביעו דנביע, לאתמלייא בירא, כדקא יאות, ומתמן דאתברכא, לאנהרא לכל אינון דלתתא, וכד אתמלייא, כלא כדקא יאות, כדין וירום אלהי ישעי.

שסד) פתח רבי ייסא ואמר, דא יגרע מצדיק עיניו ואת מלכים לכסא ויושיבם לנצח ויגבהו, ת"ח, כז חייביא לא שלטין בעלמא, ואתאבידו מיניה, כדין צדיק איהו שליט בעלמא, הה"ד דא יחיה רשע ומשפט עניים יתן, מה כתיב בתריה, דא יגרע מצדיק עיניו, מהו עיניו, כד"א דעיני יי אל צדיקים.

שסה) ואת מלכים לכסא, אלן אינון מלכין שליטין, דאתאחדן לכסא, ויושיבם לנצח, דאתקיימו יא בכרסייא, בקיומא שלים, ויגבהו, יא אמאי ויגבהו, לשלטאה בעלמא, ויתקיים, יא כרסייא על סמכוהי.

מסורת הזהר

(א) (איוב ל"ו). (ב) (שם). (ג) (תהלים ל"ד) ח"ב ס: רב. ח"ג קעה :

חלופי גרסאות א מוסיף רם רם, ב מקורא דלא פסיק ול"ב דהא מיניה נפיק כלא. ג מוסיף כלא מים חיים (אה"ל). ד אתברכא דהא מים חיים. ס מוסיף וכו' הא (אה"ל). ו מוסיף מניה בעלמא. ז בתריה מה כתיב. ח מוסיף לא יגרע מצדיק עיניו ואת מלכים לכסא לא. ט דאתחדן. י מוסיף לנצח ויגבהו ויושיבם יא בכרסייא. יב מאי. יג כרסייא.

לא יגרע מצדיק עיניו

הסולם

מאמר

חכמה שה"ס השליכה, המאוחזים בכסא, ויושיבם לנצח, היינו שהם מתקיימים בכסא בקיום שלם, ויגבהו, ושואל למה נגבהו, ומשיב, שנגבהו כדי לשלוט בעולם, והכסא יתקיים על עמודיו.

פירוש. בשעה שהקו שמאל שולט בלי התכללות בימין, שהארתו נמשכת אז כמעלה למטה, מקבלים הרשעים מהארתו זה חיות וכח לשלוט בעולם, ומשחיתים ומחריבים בכל שימצאו. בסו"ה ארץ נתנה ביד רשע וגו'. וכשהתחוננים מעלים מין לזון, עולה ז"א למין לבינה עם מסך דחירק שלו ויוצא עליו קומת חסדים מבחי"א, וממעס בזה את הגר דקו שמאל, (כנ"ל לך דף י"ג ד"ה וגחבאר) ואין הארתו נמשכת יותר ממעלה למטה, אלא ממטה למעלה בלבד, ואז מתבטל חיתם של הרשעים ונאבדים. בסו"ה, לא יחיה רשע וגו'. ואע"פ שנתבטלו הגר דקו שמאל שה"ס הארת החכמה, משמיענו הכתוב, לא יגרע מצדיק עיניו, שלא נגרע מחמת זה העינים שה"ס החכמה, לצדיק, שה"ס קו אמצעי, כי הוא מקבל בחינת ו"ק דגר דשמאל הנכללים בימין וזוהו כל שלימותה של הארת החכמה, (כנ"ל נח דף פ"ד ד"ה ובג"כ) זו"ש, כך חייביא לא שלטין בעלמא ואתאבידו מניה, דהיינו בשעה שז"א מעלה את המסך דחירק למין אל הבינה

שאז

באר. ונתבאר סוד הכתוב, חי הו"ה וברוך צורי, שורה על שלמות הזוג דז"א ונוקביה, בשעה שמקבלת ממנו מוחין השלמים המרומזים בהמלות, חי, וברוך.

שסג) וירום אלקי ישעי: זהו עולם העליון. דהיינו בינה, שהוא רם ונשא, רם על כל, כי ממנו יוצא כל, דהיינו כל המוחין שכוון ובי"ע מיניה הם, וכל נביעה שנובע למלאות הבאר, ממנו הן, ומשם מתברכת הנוקבא, להאיר לכל אלו שלמטה מאצילות, וכשכולם מתמלאים ממנה בשפע, אז וירום אלקי ישעי, כי העליון מפרומם ומתנשא ע"י ריבוי השפע שמשפיע לתחתונים.

שסד) פתח ר' ייסא וכו': פתח ר"י ואמר, לא יגרע מצדיק עיניו וגו'. בוא וראה, כשהרשעים אינם שולטים בעולם, ונאבדו מן העולם, אז צדיק שולט בעולם וז"ש לא יחיה רשע ומשפט עניים יתן, דהיינו שהרשעים יאבדו מן העולם, מה כתוב אחריה, לא יגרע מצדיק עיניו, מהו עיניו, הוא כמ"ש עיני ה' אל הצדיקים, דהיינו שזוכים אז במוחין דהארת חכמה, המכונים עינים, שאז שולט הצדיק בעולם. שה"ס קו אמצעי, כי אין שליטה אלא באור החכמה.

שסה) ואת מלכים לכסא: אלו הם מלכים השולטים, דהיינו שיש בהם הארת

(רמזי דף קס"ד ע"א)

דבר אחר ויגבהו, דנטלי א' כרסייא, וזקפין לה לעילא, נ' לאתאחדא : באתריה כדקא יאות, וכדין כלא יחודא חדא.

שסו) עד דהוו אזלי, חמו חד ב"נ, דהוה אתי, וחד ינוקא עמיה, רכיב על כתפיה, אמר רבי יצחק, ודאי האי ב"נ יודאי איהו, ובגין לזכאה לבני נשא ד קא אתי. אמר רבי ייסא, נזכה אנן בקדמיתא ביה.

שסז) כד מטא לגבייהו, ה' אמר רבי ייסא (ה) אן ו קיסתא ו דטרימא ה בקירטוי דאורחא, ה' אמר (ז) בגין ו דיזכון בני נשא, י' דהא תרין בנין אית לי, ואתא (ז) טורנא למתא, ואשתבו, והאידינא אזילנא, בגין דיזכון י' בהו בני נשא. זכו בהדיה, ויהבו ליה למיכל.

שסח) אדהכי פתח י' ההוא יודאי ואמר, * את קרבני לחמי לאשי

דרך אמת

(א) היכן כלי של טרימא שמכשלים בו כענין טרימא דקורטמא שפי' מבגלים הכרכוס אף כלאן שאל ר' ייסא כלי זה שמכשלים בו מה עושה על אס הדרך אשר בני

אדם עוברים ושבים שם, (ב) והשיב העתדתי כלי זה כלאש הידך שנ"ל עוברים ושבים כדי שהם יזכו בו לחם לי בכלי זה מה לאכול כי נדחק לו השעה ולא היה לו מה לאכול הוא ושני בניו מכה המעשה שאירע לו כמבואר בסמוך, (ג) שר אחד עם חילוחיו וכן תרגום סרני פלשחים טורני פלשתי.

חלוסי גרסאות א' כורסייא, ב' לאתאחדא, ג' אבחריה; באתרה (ד"א), ד קאתא, ה אמרי אן, ו קיסטא, ז דעמירא; דטרימא; דטמירא (אה"ל), ח בקרטוי, ט מוסיף אמר ליה (אה"ל), י מוסיף דיזכון בי, יא ליג מן דהא עד זכו, יב ליג בהו (ד"א); בי, יג ליג ההוא יודאי.

לא יגרע מצדיק עינו

ויגבהו, שלוקחים הכסא, שהוא הנוקבא ומעמידים אותו למעלה במקום בינה, לייחדה במקומה כראוי, פי', כי אין המוחין דנוקבא בכל שלמותה אלא אחר שעולה אל הבינה ומלבישה אותה. וע"כ אומר ויגבהו, שמעלים אותה למעלה אל הבינה.

שסו) עד דהוו אזלי וכו': בעוד שהיו הולכים, ראו איש אחד שהיה בא, וילד אחד עמה, שהיה רוכב על כתפו, אמר ר' יצחק, ודאי הוא, שאדם זה הוא יהודי, ובכדי לזכות אנשים הוא בא. כלומר שבא לקבל צדקה ולזכות אנשים בעולם הבא. אמר ר' ייסא, נזכה בו אנחנו תחילה.

שסז) כד משיי רנבייהו וכו': כאשר הגיע אצלם, אמר לו ר' ייסא, איפה הכלי עם מאכלי הדרך שלך, כי לא ראוהו נושא שום דבר, זולת הילד שעל כתפיו, קיסתא, פירושו כלי.

דטרימא בקירטוי, הוא כמה טרימא דקורטמי (ברכות ל"ח) שפירושו, מין מאכל של תמרים מעוכים עם שומשמן, אמר להם, אין לי דבר, כדי שיוזכו על ידי אנשים בנחיתת צדקה, כי שני בנים יש לי, וצבא בא לעיר, ונשבו, ועתה אני הולך כדי שיוזכו על ידיהם בני אדם, כלומר שיתנו לי כסף לפדותם. זכו עמו, דהיינו שנתנו לו צדקה, ונתנו לו לאכול.

שסח) אדהכי פתח וכו': בינתיים, פתח היהודי

ואמר

הסולם

מאמר

שאו נאברים הרשעים, כרין צדיק איהו שלימ, מקבל אז הצדיק הארת החכמה שה"ס השליטה. וז"ש ואת מלכים רכסא, אלין אנון מלכין שלימין דאתאחדן לכסא, שאלו המלכים השולטים בארץ, מקבלים השליטה מן המלכות. כשהוא בסוד כסא, שהם בחינת מוחין דישביה והרמו הוא, כי כשאדם יושב על הכסא, מתמעט קומתו בסבת הישיבה שהיא נוחה לו, כן אלו המוחין מתמעטים מג"ר לויק דג"ר, כדי לבצר הרשעים מן העולם, כנ"ל. וז"ש, ויושיבם לנצח דאתקיימו בכרסיא בקיומא שלימ, דהיינו שלא יפסוק שליטתם לנצח, מחמת שנתבערו הרשעים ולא יוכלו עוד להתאחז באלו המוחין, כנ"ל. וז"ש ויגבהו, רשלאמא בעלמא, ויתקיים כרסיא על סמכיה, כי ויגבהו, פירושו שמקבלים המוחין ממטה למעלה וצריכים משום זה לעלות במקום גבורה שהיא הנוקבא דז"א, לקבל שם המוחין. וז"ש אמאי ויגבהו ומשיב, רשלאמא וכו', דהיינו שהם עושים זאת, כדי לשלוט בעולם, דהיינו לקבל המוחין דחכמה, ולקיים תקון הכסא על עמודיו שה"ס התקון קוין של הכסא שהוא הנוקבא. באופן שיתקיימו לנצח.

דבר אחר ויגבהו וכו': פירוש אחר על,

(דמ"ז דף קס"ד ע"א)

ווגר. קרבנא דקב"ה בכל יומא, בגין למיזן עלמא, ולמיהב ספוקא לעילא ותתא, דהא באתערותא דלתתא, אתער לעילא, ונדא מסתפקין כל חד וחד כדקא יאזת.

שסט) את קרבני לחמי, הדא הוא דכתיב, "אכלתי יערי עם י דבשי שתיתי ייני עם חלבי. ד לאשי: הדא הוא דכתיב, "אכלו רעים וגו', ומה קב"ה פקיד לאתערא מזונא י לעילא בגין לאתערא י מזונא י לתתא י מההוא מזונא, מאן דיהיב מזונא לקיימא נפשא, על אחת כמה וכמה, דקב"ה י בריך ליה, ויתער ליה מזונא דלעילא, ויתברך עלמא י בגיניה.

שע) אמר רבי יצחק, ודאי רוא דא כדקא חזי, ושפיר קאמר. אמר רבי ייסא, ודאי על דא אמרו, דלא יולד בר נש, לשום ב"נ אחרא בעלמא, בתרי גווני זכינא י להאי בר נש.

שעא) פתח ואמר, האי קרא אמר (*) רבי אלעזר י את קרבני לחמי לאשי, את קרבני, רוא י דכנסת ישראל, דכתיב את, י את דייקא. קרבני: י דא יו איהו קרבנא, וקשורא לאתקשרא. לחמי: דא מזונא, יו דאתי מעילא, באתערותא דלתתא. לאשי: לאתכללא שאר חילין אחרנין, דאצטריכו לאתזנא,

מסורת הזהר

(א) (שה"ש ה') ח"א רלט: רמח. ח"ג ג: ד. ז: סח. רב. רכו. רלה. רמא. רמד. רמה. ש: ז"ח בראשית י"ג טב שמו. ב) (שם) ח"א רלט: רמח. ח"ג ג: ד. ז: קעט. רב. רכו. רלה. רמא. רמה. ש: ב) (במדבר כ"ח) לעיל דף קמ"ג ציון א". (ד) כנ"י: הקס"ז דף ב' ציון א'.

חלוסי גרסאות א' מוסיף רית נחומי תשמרו להקריב לי במעורר ול"ג וגו'. ב ובכן. ג דבשי וגו'. ד ל"ג לאשי. ה דל"ג; לתתא. ו מוסיף מההוא מזונא לתתא מאן. ז לעילא. ח ל"ג מההוא מזונא. ט ל"ג בריך ליה. י יתער. יא מוסיף בגיניה לתתא (אה"ל). יב בהאי. יג ודייקא את. יד דהא. טו איהי. טז דקא אתי.

את קרבני לחמי

הכולם

מאמר

ייסא, ודאי, על זה אמרו, שלא יולול אדם בשום איש שבעולם. כי כההילה חשבוהו לעם הארץ, וכמעט שהיו מזלזלים בו, כי בשני אוסנים זכיתי על ידי אדם הזה. פירוש. א) שזכה על ירו בעולם הבא על ידי נתינת צדקה. ב) שזכה לשמוע ממנו חידוש תורה נפלא.

שעא פתח ואמר וכו': פתח האיש ואמר, מקרא זה אמר ר' אלעזר. את קרבני לחמי לאשי, את קרבני, הוא סוד כנסת ישראל, שהיא הנוקבא, שכתוב את, שפירושו הנוקבא, את הוא מדויק, כלומר, שהכתוב מרמז בזה, שהכונה היא על הנוקבא. קרבני, זה הוא קרבה וקשר להתקשר דהיינו לקרב ולקשר הנוקבא ב"א. לחמי זה הוא המזונות, דהיינו שפע המוחין, הבא למעלה, בסבת ההתעוררות של מטה, שבהקרבת התמיה, לאשי, הוא לכלול שאר המלאכים האחרים, שצריכים להיות נזונים מכאן, כל אחד כראוי לבחינתו. ריח נחומי, זה הוא הרצון והיחוד שהכל מתייחד בסוד עולם העליון שהוא בינה פירוש. שח"ס גילוי הארת החכמה מעולם

תעליון

ואמר, את קרבני לחמי וגו'. הקרבן של הקב"ה בכל יום, הוא, לזון העולם, ולתת כלכלה למעלה ולמטה, כי בהתעוררות שלמטה, עם הקרבת קרבן תמיה, מתעורר למעלה השפעת השפע, שבוה מתכללים כל אחד ואחד כראוי. מזון פירושו שפע אור החסדים. כלכלה, פירושו חכמה מלוכשת בחסדים, דהיינו שכלול מבי הצדדים, שזהו הוראת השם, כלכלה. שסט) את קרבני לחמי: זהו שכתוב, אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי. שזה יורה על כלכלה הנ"ל. ראשי זה הוא שכתוב, אכלו רעים וגו', שזה יורה על מזון הנ"ל: וכשם שהקב"ה מצוה לעורר מזונות למעלה, כדי להשפיע מזונות למטה מאותו חמון של מעלה, מי שנותן מזונות לעני לקיים הנפש, על אחת כמה וכמה שהקב"ה מברך אותו ומשפיע לו מזונות של מעלה והעולם מתברך בשבילו.

שע) אמר ר' יצחק וכו' אר"י, ודאי סוד זה ביאר כראוי, ויפה אמר. אמר ר'

(דמו"י דף קס"ד ע"א י) דף קס"ד ע"ב

ויצא

קמה

כל חד וחד כדקא חזי ליה. ריח ניחחי: דא רעותא וקשורא, ^א דאתאחדא כלא, ברזא דעלמא עלאה.

שעב) תשמרו להקריב לי במועדו, מאן מועדו, בזמן דאתער אברהם, למעבד רעותיה, דכתיב * וישכם אברהם בנקר. ובזמנא דאתעקד יצחק על גבי מדבחא, ^ב דההיא ^ג שעתא, ^ד בין הערבים הוה. ואמר רבי ^ה ייסא, אי הכי, האי דכתיב במועדו, ^ו במועדים מבעי ליה. א"ל, ההיא שעתא, ^ז אתכליל אשא במיא, ומיא באשא, ובגין כך כתיב במועדו.

שעג) ת"ח, בכל קרבנין, לא כתיב כמה דכתיב הכא, תשמרו להקריב לי. תשמרו: רזא דשמור, ^ח דאיהו צריכא לקרבא ^ט לגבי ^י עילא, דכתיב תשמרו להקריב לי במועדו, בימינא ^{יא} ושמאלא, כמה דאתמר, באברהם ויצחק, וכלא ברזא עלאה.

שעד) אמר רבי ייסא אלמלא לא אתינא הכא, אלא למשמע מלין אלין, דיי. זכאין אינון ישראל, בעלמא דין, ובעלמא דאתי. על דא כתיב ^ב ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ^י ארץ ^ג נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

שעה) ^ד ולבן הלך לגוזו את צאנו וגו'. אמר רבי יוסי מאן תרפים, אלא ע"ז ^י הו, ואמאי אקרי תרפים, ^{יד} לגנאי הוה, כמה דתנינן במקום ^{טו} התורף. ומנלן דע"ז ^{טז} הו, דכתיב ^{יז} למה גנבת את אלהי. וכתיב ^{יח} עם אשר

מסורת הזהר

(א) (בראשית כ"ב) ח"א עכ. קפט. רג. רמז: ח"ב לח: פא. קע: ח"ג לא. סד. רד. רכד. רלח. רמב. רמג. (ב) (ישעיה ס') ב"א דף ש"א ציון א'. (ג) (שם) ב"א דף ר"ח ציון ד'. (ד) (בראשית ל"א). (ה) (שם). (ו) (שם) ח"א קלה.

חלופי גרסאות ^א דאתייתרא. ^ב דההוא. ^ג עקידה. ^ד בן. ^ה ס חייא. ^ו במועדו (אה"ל). ^ז אתכליל. ^ח דאיהו. ^ט לגביה. (אה"ל). ^י לעילא (אה"ל). ^{יא} ובשמאלא. ^{יב} ארץ וגו'. ^{יג} הוה. ^{יד} בגין גנאי. ^{טו} התורף. ^{טז} הוה.

מאמר

הסולם

אח קרבני לחמי

העליון, המאיר ממטה למעלה, שה"ס הריח. (כנ"ל תולדות דף נ"ח ד"ה וירח ע"ש).

שעב) תשמרו להקריב לי במועדו: שואלמתי הוא מועדו. ומשיב, הוא בזמן שאברהם נתעורר לעשות רצונו יתברך, שנאמר וישכם אברהם בבקר. שהוא הזמן דתמיד של שחרית. ובזמן שנעקד יצחק על המזבח, ששעה ההיא בין הערבים ^{היה}. והוא הזמן של תמיד בין הערבים. אמר ר' ייסא, אם כן, למה כתוב במועדו, לשון יחיד, במועדו היה צריך לומר, לשון רבים, כי יש ב' מועדים, אמר לו, בשעה ההיא של הקרבת התמיד, נכלל אש במים ומים באש. כלומר שמדת אברהם שהוא מים נכלל במדת יצחק שהוא אש, וכן להיפך, ומשום זה כתוב במועדו לשון יחיד, כי נכללו להיות אחד.

שעג) ת"ח בכל קרבנין וכו': בוא וראה. בכל הקרבנות לא כתוב, לשון תשמרו, כמ"ש פאן, תשמרו להקריב, הוא, כי תשמרו הוא (רמב"ם דף קס"ד ע"ב).

מאמר התרפים

שעה) ורבין הלך לגוזו את צאנו וגו': אמר ר' יוסי, מה הם התרפים. ואומר,

שעב דה זרה היו, ולמה נקראו תרפים, הוא לבזיון, כמו שלמדנו, שהוא מלשון במקום התורף. שפירושו בית התורפה. ומאין לנו שהיו עבודה זרה, כי כתוב, למה גנבת את אלהי, וכתוב, עם

אשר

תמצא את אלהיך ^א וגו'. ולבן ^ב חרשא דכל חרשין דעלמא הוה, ובהאי הוה ידע ^ג בכל מאן דבעי למנדע.

שעו) אמר רבי חייא, בקסם אתעביד. רבי יוסי ^ד אומר, בנחש. אמר רבי יהודה, לא אתעבידו, אלא בשעתי ידיען. ואמאי אקרי תרפים. בגין ^ה דבטשי ^ו האי שעתא, והאי שעתא ^ז ארפי ידא, כמה דאת אמר ^ח רב עתה הרף ירך.

שעו) אומנא כד עביד ליה, ההוא דידע רגעי ושעתי קאים עליה, ואמר, השתא ארפי, והשתא עביד. ולא תשכח עבידתא דאצטריך ^ט דירפון מינה אלא האי. ואיהו מלי' תדיר, ויהיב עיטין בישין ^י לאבאשא לנפשיה דבר בש.

שעו) ^י ורחל ^{יא} דחילת, בגין ^{יב} דיהב עיטא לאבאשא ליה ליעקב, ^{יג} ובגין בזיונא דע"ז, שוי ^{יד} לון ^{טו} תחותה, ^{טז} עד דלא ^{יז} יכיל למללא. דהא כד איהו מתתקן למלא, מכבדין ומרביצין ^{יח} קמיה, ^{יט} והשתא מה כתיב, ^כ ותשב עליהם. דכר ונוקבא הוו, ^{כא} ופולחנין סגיאין קא ^{כב} עבדין, עד ^{כג} לא ממללן. ובגיני כך, אתעכב לבן תלת יומין, דלא ידע דערק יעקב, דכתיב ^{כד} ויוגד ללבן ביום השלישי כי ברח יעקב.

שעט) ואמר רבי יהודה, זמין גרמיה בתרין מלין, אודרו בכל חרשין

מסורת הזהר

(א) (שמואל ב' כ"ד) ח"ב גנ. (ב) (בראשית ל"א). (ג) (שם).

חלופי גרסאות ^א ליג וגו'. ^ב חרש. ^ג כל. ^ד אמר. ^ה דבהאי שעתא דבטשי וארפי; דבהאי שעתא בטשי בחאי שעתא ארפי (אה"ל). ^ו ליג חאי שעתא ותאי שעתא. ^ז וארפי. ^ח ליג דירפון. ^ט ליג לאבאשא; לנפשיה לאבאשא. ^י ורחל. ^{יא} דחילו. ^{יב} דלא יהב. ^{יג} מוסיף או לארחקא ע"ז מבית אבא כוונה ובגין (הרמיק). ^{יד} להון. ^{טו} תחותהא; תחותיה. ^{טז} ולא וליג עד. ^{יז} ויכילי. ^{יח} קמיה. ^{יט} השתא. ^כ דפולחנין. ^{כא} מוסיף עבדין לון. ^{כב} דמללין וליג לא (אה"ל).

התרפים

הסולם

מאמר

מזו של התרפים. והוא מדבר תמיד ונותן עצות רעות להזיק נפשו של אדם.

שעו) ורחל דחילת וכו': ורחל יראה, שלא יתנו התרפים עצה להרע ליעקב,

ומשום בזיון עבודה זרה, נתנה אותם תחתיה, עד שלא יכלו לדבר, כי כשמתקנים אותם לדבר מטאטאים ומרביצים לפניו, דהיינו שצריכים לכבדם, ועתה מה כתוב, ותשב עליהם, שזוהי אותם, וכיון שרחל בזה אותם לא יכלו לדבר. זכר ונקבה הוה התרפים, ועבודות רבות עבדו להם, עד שהתחילו לדבר.

ובגיני כך אתעכב וכו': ומשום זה שלא

היה לו התרפים, נעצר לבן ג' ימים שלא היה יודע שברח יעקב, שכתוב, ויוגד ללבן ביום השלישי כי ברח יעקב.

שעט) ואמר ר' יהודה וכו': ואר"י, הכין עצמו בכ' דברים, שנתאזר בכל

הכשפים

אשר תמצא את אלהיך וגו'. ולבן מכשף דכל מכשפי העולם היה, ובאלו התרפים היה יודע. כל מה שהיה צריך לדעת.

שעו) אמר ר' חייא וכו': אר"ח בקסמים נעשו התרפים. ר' יוסי אומר בנחש נעשו. אמר ר' יהודה, לא נעשו אלא בשעות ידועות. ולמה נקראים תרפים, משום שדופקים עליהם בשעה זו ומרפים ידם מהם בשעה זו בשם אותה אומר, רב עתה הרף ירך. ועל שם החיוב להרפות היד מהם בשעות ידועות, הם נקראים תרפים.

שעו) אומנא כד עביד וכו': האומן כשעושה אותו, מי שיודע הרגעים והשעות,

מתי לפעול ומתי להרפות הירים עומד עליו, ואומר, עתה הרפה. ועתה עשה. ולא תמצא עוד פעולה שצריכים בשעה ידועה להרפות ידיים ממנה, חוץ

(רמזי דף קס"ד ע"ב)

דהוה ליה, ואודרו ^ה בזיינין, ^י בגין לאובדא ^י ליה מן עלמא, דכתיב
 "ארמי אובד אבני. כיון דחמא קב"ה, דבעא לאובדא ליעקב, מה כתיב ^י השמר
 לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע. והיינו דכתיב ^י יש לאל ידי לעשות
 עמכם רע. במה אתרחיק, בחרשין דהוה בידיה.

שפ) תא חזי, לבן אזל ביומא חד, ^י ארח שבעה ימים דאזל יעקב,
 בגין לאעקרא ליה מן עלמא. חד, על דאזל. וחד, על אינון תרפים. ^ה ואע"ג
 דרחל אייה עבדת, לאעקרא ^י ליה, ^י לאבוה מבתר ע"ז, אתענשת, ולא
 רביאת ליה לבנימן, ולא קיימא בהדיה שעתא חדא, בגין צערא ^ה דאבוה,
 אע"ג דאתכוונת ^ט לטב.

שפא) רבי יצחק אמר, כל ^י ההיא תוכחתא דהוה ליה ליעקב בלבן,
 אהדר ליה ללבן, לאודאה ליה לקב"ה, דכתיב ^י ראה אלהים עד בני וביניך.
 ת"ח, כתיב ^ה אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו, אהדר ההוא רשע
 יא לתקליה, כיון דאמר אלהי אברהם, אהדר ואמר ואלהי נחור.

שפב) * ^י וישבע יעקב בפחד אביו יצחק, מאי טעמא בפחד יצחק, ולא
 באלהי אברהם. אלא, דלא בעא לאטרחא ^י לימינא, בגיניה דלבן. ולא עוד,
 אלא דלא לבעי ליה לאיניש, אע"ג דאומי בקושטא, לאומאה באתר
 עלאה דכלא.

מסורת הזהר

(א) (וברים כ"ו) ח"א קסו: קסו. ח"ב סד: ח"ג רב. רג: ב) (בראשית ל"א) ז"ח בלק נ"ד טד שטו.
 לעיל וירא דף ק"ב ציון ג' וש"נ. ג) (שם) ח"א קסו. ח"ב רעב. ח"ג רכג. ד) (שם). ה) (שם).
 ו) (זם) ח"א ריג: רסד. ח"ג ס:

חלוסי גרסאות א' בזיינין. ב' ליג בגין. ג' מוסיף ליה ליעקב. ד' אורח. ה' ורחל אע"ג דאיהי. ו' ליה ליה.
 ז' לאבוהא. ח' דאבוהא. ט' מוסיף לטב בגין דלא יבאש ליעקב ולארחקא ליה מע"ז כדאמרת ועכ"ד
 אתענישת. (הרמ"ק). י' ההוא. יא לתקליה (אה"ל). יב כי דינא וליג מן לימינא עד דלא.

התרפים

הסולם

מאמר

הזו, שהיתה ליעקב עם לבן, החזירה את
 לבן בתשובה, להודות להקב"ה. שכתוב ראה
 אלקים עד ביני וביניך. שהזכיר השם אלקים. בוא
 וראה. כתוב, אלקי אברהם ואלהי נחור ישפטו
 בינינו, שחזר אותו רשע לסורו, כיון שאמר
 אלקי אברהם, שהוא קדוש, חזר והזכיר אלהי
 נחור, שהוא עבודה זרה.

שפב) וישבע יעקב בפחד אביו יצחק: שואל
 מה הטעם שנשבע בפחד יצחק
 ולא באלקי אברהם. ומשיב, אלא שלא רצה
 להכביד על הימין. שהוא אברהם. להמשיך אותו
 בשביל לבן. ולסייך לא נשבע באלקי אברהם שה"ס
 הימין. ולא עוד, אלא אדם אינו צריך לשבע
 במקום העליון על כל, אע"פ שנשבע באמת.
 פירוש, שע"כ לא נשבע באלקי אברהם, משום
 שה"ס החסד. שהוא העליון מז"ס חג"ת נהי"ם.
 ואין אדם צריך לשבע במקום גבוה כל כך.

א"ר

הכשפים שהיה לו, ונתאזר בכלי זיין, כדי
 להאביר את יעקב מן העולם, שכתוב ארמי
 אובד אבני. כיון שראה הקב"ה שרוצה להאביר
 את יעקב, מה כתוב, השמר לך פן תדבר עם
 יעקב מטוב עד רע. והיינו שכתוב יש לאל ידי
 לעשות עמכם רע. ושואל, במה בסח כל כך.
 ומשיב, שבטח בהכשפים שבידו.

שפ) תא חזי לבן וכו': בוא וראה, לבן הלך
 ביום אחד, דרך שבעה ימים שהלך
 יעקב, כדי לעקור אותו מן העולם: א', משום
 שהלך ממנו. וא', על התרפים שגנבו ממנו. ואף
 על פי שרחל עשתה זה, כדי לעקור את אביה
 מעבודה זרה, מכל מקום נענשה, שלא גידלה
 את בנימין. ולא היתה עמה, אפילו שעה אחת.
 בעולם, משום הצער של אביה, ואף על פי
 שנכתוונה לטוב.

שפא) רבי יצחק אמר וכו': כל התוכחה
 (דפ"י. דף קס"ד ע"ב *) דף קס"ה ע"א)

שפג) א"ר יוסי, ודאי ^א לקיומא כדקא יאות, ^ב אומי יעקב כך, והכי אתחזי, ויעקב אשגח במלה, אמר, הא איהו אמר אלהי אברהם, ושנק ^ג לאבא, אנא אשלים כלל, מיד וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. ד"א, לאתכללא בדינא, למיקם ^ד עדיה דלבן.

שפד) " ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלקים. רבי אבא פתח ואמר ^א זכר ונקבה בראם ^ב וגו', כמה אית ^ג לן לאסתכלא במלי דאורייתא, ווי ^ד לון, לאינון אטימי לבא, וסתימין ^ה עיינין, ^ו הא אורייתא ^ז קארי קמיה, ^ח לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי. ^ט מי פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו, ולית מאן די שגח. שפה) ת"ח, האי קרא, אית ביה רוין עלאין, איהו לגו, ואיהו לבר. זכר ונקבה בראם, אשתמע ^א להאי גוונא, ^ב ואשתמע להאי גוונא, ^ג ואשתמע דשמשא וסיהרא בחבורא ^ד חדא אינון, דכתיב בראם, כמה דאת אמר ^ה שמש ירח עמד זבולה. ואשתמע, דאדם וחווה, ^ו כחדא אתבריא, ^ז בווגא ^ח סו חד, ^ט וכיון דאשתכחו בווגא חד, מיד ויברך אותם, דלית ברכתא שריא, אלא באתר דאשתכחו זכר ונוקבא.

שפו) תא חזי, כד נפק יעקב למיהך לחרן, בלחודוי הוה, דלא

מסורת הזהר

(א) (בראשית ל"ב) ז"ח נח כ' טג שטו. וירא דף קנ"ב ציון ג'. (ב) (בראשית ה') ב"ב דף ר"ד ציון א'. (ג) הא אורייתא קארי: ח"א קצב. רכו. ח"ב צט. ח"ג נח. פ. קסט: ד) (משלי ט') ח"א רס. ח"ג לג: נח. צח: קסט: רכו. רלו. רמד: רנב: רנג. רעא: רצה: ח"ז בהקדמה ב. ז"ח תצא ג"ח טד שכ. ה) (שם) ח"א קצב. רכו. ח"ב צט. ח"ג נח. פ. ו) (חבקוק ג') וירא דף ק"כ ציון א'. חלופי גרסאות ^א לאומאה. ^ב אמא. ^ג ליה אבא. ^ד קמיה. ^ה מוסיף ויברך אותם וגו'. ^ו יין; ^ז לון לבני נשא. ^ח עייניה. ^ט קרי. ^י והאי גוונא אשתמע דשמשא. ^י ל"ג ואשתמע להאי גוונא. ^{יא} אשתמע ^{יב} ואשתמע. ^{יג} יג כחד. ^{יד} ובווגא (אה"ל). ^{טו} מוסיף חד ובחבורא חד (אה"ל). ^{טז} כיון.

ויפגעו בו מלאכי אלקים

הסולם

מאמר

שפה) ת"ח האי קרא וכו'. בוא וראה מקרא זה זכר ונקבה בראם, יש בו סודות עליונים, הוא נורג בפנימיות והוא נהג בחיצוניות, כלומר, שיש חיבור זכר ונקבה בפנימיות, דהיינו בגדלות, ויש חיבור זכר ונקבה בחיצוניות, דהיינו בקטנות. הוא נשמע באופן זה, בפנימיות, ונשמע באופן זה, בחיצוניות. כי נשמע, שהשמע ולבנה שהם זו"ג, הם בחבור א', שכתוב עליהם בראם, כמו שאתה אומר, שמש ירח עמד זבולה. שהם זכר ונקבה בפנימיות, ונשמע מהמקרא, שאדם וחווה נבראו ויצאו מזווג אחד מזוין העליונים, שיצאו תחלה בחיצוניות, וכיון שנמצאו בזווג כאחד, מיד ויברך אותם אלקים. כי אין הברכה שורה אלא במקום שנמצא זכר ונקבה. ואחר זה נעשו זכר ונקבה בפנימיות, בסוד פא"ם.

שפו) תא חזי, כד נפק וכו': בוא וראה, כאשר יצא יעקב ללכת לחרן, היה אז בלכדו, שעוד לא נשא אשה. מה כתוב, ויפגע במקום וגו'. ולא ענו לו אלא בחלום. ועתה שכבר נשא אשה, ובא בכל השבטים,

כביכול

שפג) א"ר יוסי וכו': אר"י, ודאי שלקיום כראוי נשבע יעקב כך, כלומר, שנחזיון בודאי במ"ש, בפחד אביו יצחק, כדי ליתן יותר חיוון לשבעותה, שכן צריך להיות. ויעקב הסתכל בדבר, אמר, הרי לבן כבר אמר אלקי אברהם, ועזב את אבי יצחק. אני אשלים את הכל, מיד וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. פירוש אחר, להכלל בדיון כדי לעמוד בפני לבן.

מאמר ויפגעו בו מלאכי אלקים:

שפד) ויפגעו בו מלאכי אלקים וגו': ר' אבא פתח ואמר, זכר ונקבה בראם וגו'. כמה יש לנו להסתכל בדברי תורה, שה"ס ז"א, קו האמצעי. ווי להם, לאלו ערלי לב וסתומי עינים דהיינו הדברים בקו שמאל, שנחתמו מחכמה, שנקראת עינים, ומכניה, המכונה לב. הרי התורה, שהיא מקו אמצעי, קוראת לפניהם, לכו לחמו בלחמי, שהוא נמשך מקו ימין של התורה, ושתו ביין מסכתי, הנמשך מקו שמאל של התורה. מי פתי, דהיינו כל הדיוק בשמאל, יסור הנה, חסר לב אמרה לו. ואין מי שישגיח בה.

(דארי דף קס"ה צ"א)

א אינסיב, מה כתיב * ויפגע במקום י וגו', ולא אחיבו ליה, אלא בחלמא, השתא דאנסיב, והוה אתי בכלהו שבטין, כביכול י משריין עלאין, פגעין ביה, ואתחננו ליה, דכתיב ויפגעו בו, אינון אהדרו למפגע י ביה. בקדמיתא איהו ויפגע במקום, השתא אינון ויפגעו בו.

שפז) בגין דבגיניה דיעקב, ובאינון שבטין, אתשקיין אינון, י ממיא דימא רבא, ולא עוד, אלא בקדמיתא י בלילה י בחלמא, השתא בחיזו דעינא. וביממא, הה"ד י ויאמר יעקב כאשר י ראם מחנה אלהים זה וגו'.

שפח) במה (*) אשתמודע לון, אלא חמא, דאינון הוו, אינון דחמא בחלמא, בגיני כך קרא לון מחנים, משריין דאתחזו לעילא, ומשריין דאתחזו לתתא. שפט) אמאי י אתגליאו למפגע ליה. אלא שכינתא אזלא לגביה,

מסורת הזהר

(א) (בראשית כ"ח) ב"א דף קס"ו ציון ב'. (ב) (בראשית ל"ב) ח"ג נה: רכד. רכה: חלופי גרסאות א' אנסיב. ב' ל"ג וגו'. ג' משריין. ד' ליה. ס' ממין. ו' ל"ג בלילה; בליליא (אהלי). ז' ובחלמא (ד"א). ח' ראם וגו'. ט' אתגליאו.

ויפגעו בו מלאכי אלקים

הסולם

מאמר

נחקנה לו פנים בפנים. ויפגעו בו, אינון אהדרו למפגע ביה, כי אחר שהנוקבא היא בגדלות אינו צריך עוד להמשיך לה מקו שמאל, אלא שמשפיע לה חסדים מימין בלבד, ובענין הארת השמאל הוא להיפך, כי להיות שהנוקבא כבר מתוקנת בסוד חכמה תתאה, אז המלאכים שלה משפיעים עליו מהארת השמאל שהסו"ה ויפגעו בו מלאכי אלקים, כנ"ל. שפז) בגין דבגיניה דיעקב ובאינון שבטין, דהיינו בכח שיעקב כבר היה נשוי אשה ומתוקן ב"ב שבטים, שה"ס פנים בפנים, אתשקיין אינון מצי' דימא רבא, שכבר היו שתוים מהארת החכמה שבשמאל, המכונה ים הגדול, וע"כ ויפגעו בו, שהם השפיעו אליו מהארת השמאל. וז"ש ולא עוד אלא בקדמיתא בלילה בחלמא, כי מתחילה, כשיעקב היה צריך לפייסה ולהמשיך לה מהארת קו שמאל, לא אפשר זה אלא בלילה, כי בעת הארת השמאל בלי ימין נעשה אז חשך ולילה, (כנ"ל בראשית ב' דף קל"ז ד"ה וילן שם) השתא בחיזו דעינא וביממא, כי עתה אין צריך להשפיע לה עוד מן השמאל אלא מימין, שה"ס הארת החסדים, שזמן השפעתו הוא ביום.

שפח) במה אשתמודע לון וכו': שואל, במה הכירם שהם מלאכי אלקים, ומשיב אלא שראה שהם היו אותם המלאכים שראם בחלום, ומשום זה קרא אותם מחנים, דהיינו על שם הכתוב, והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, שראם בחלום, שנראו למעלה ונראו לכטה, שהם ב' מחנות. שפט) אמאי אתגליאו וכו': שואל, לפה נגלו

כביכול, מחנות העליונים פגעו בו, והתחננו אליו, שכתוב, ויפגעו בו, שחזרו הם לפגוע בו, דהיינו להתחנן אליו, מתחילה התחנן הוא, שכתוב ויפגעו במקום. עתה התחננו הם, שכתוב ויפגעו בו, משום שבשביל יעקב והשבטים, הם נשקים ממימי ים הגדול, שהוא השפע של הנוקבא בגדלות המכונה אז ים הגדול, וע"כ התחננו אליו שימשיך להם שפע זה, ולא עוד אלא מתחילה ראה אותם בלילה ובחלום שכתוב ויחלום וגו' והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, ועתה ראה אותם בראות העין וביום, וזהו שכתוב, ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלקים זה וגו'.

פירוש, שהוקשה לו, כי למעלה כתוב ויפגע במקום, וכאן כתוב ויפגעו בו, ובשניהם כתוב פגיעה, שפירושו פיוסא, דהיינו המשכת הארת השמאל בתחילת הזווג (כמ"ש לעיל בראשית ב' דף קל"ז ד"ה פנימיות, ע"ה) וא"כ מהו ההפרש ביניהם, ששם היה יעקב שה"ס ז"א, המפייס את הנוקבא, וכאן היו מלאכי הנוקבא מפייסים אותו, ולבאר את זה, מביא תחילה הכתוב זכר ונקבה בראם, ומבארו, שיש ב' בחינות זווגים א' פנימי וא' חיצוני, ומחלק עם זה, אשר הכתוב ויפגע במקום ה"ס הארת השמאל מבחינת חיצוניות, וז"ש בלחודיו הוה דלא אנסיב, כלומר שהנוקבא עוד לא היתה מתוקנת לו פנים בפנים, מה כתיב ויפגע במקום, שהוא היה צריך לפייס הנוקבא, דהיינו להמשיך לה בזווג מהארת הקו שמאל, ולא אחיבו ליה אלא בחלמא, דהיינו בחינת חיצוניות, כי חלום ה"ס חיצוניות, (כנ"ל דף כ"ו ד"ה חיצוניות) השתא דאנסיב, כלומר, שהנוקבא

(רפ"ז דף קס"ח ע"א) דף קס"ח ע"ב

ה' לנטלא דביתיה, ומחכא ליה לבנימן, לנטלא י' ביתא עמיה דיעקב כדקא יאות, וכדין כתיב * ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד. בילא"ו.

ג סתרי תורה

שצ) * ב' ד' ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלקים. ס מתניתין, (ה) ו' תוקפי דהורמני, זקיפין ז' מלעילא, ח' ושנא דחרבא דמלהטא ממנא על ס' כל י' חילין י"א ומשיריין.

שצא) ההוא חרבא מלהטא, י' היא חרבא סומקא, דכתיב ג' חרב ליי' מלאה דם, ההוא חרבא, דתליא י' ביה י' הפוכא, אינון ס' דמהפכי לכמה גוונים, ס' הוא נשיין, י' הוא גוברין, י"ב בסטריין סגיאין, מתפרשין גוונים אחרנין לכמה דרגין.

דרך אמר

מסורת הזהר

(א) סוקר וכת של בעלי הדינים שורשו מלמעלה הוא (ירמיה מ"ו) תולדות דף פ"ב ציון ה' שטון חכב הלוהטס והוא להט הסכב הסתהפכת. (ב) 'בראשית ל"א' לעיל דף קמ"ח ציון א'. (ג) (ישעיה ל"ד) ב"ב דף קפ"ה ציון ב'.

חלופי גרסאות א' כל זכה ביתה. ב' ביתה. ג מתניתין וליג סתרי תורה. ד זה שייך בהתחלת הפרשה כפי גרסת הרמיק וזהיה (אה"ל). ה ל"ג מתניתין. ו תוקפיה. ז לעילא לעילא. ח שנא. ט כמה. י חילין. י"א ומשירין. י"ב הוא. י"ג ביר. י"ד הפכי (אה"ל). טו מוסיף דמהפכי לגרמיייה. טז הא י' (אה"ל) יז הא (אה"ל). יח בסטרא דא.

מאמר

הכולם

ויפגעו בו מלאכי אלקים

שצא) הווא חרבא מלהטא וכו': חרב לוחטת ההיא. היא חרב אדומה, משום שדינים אלו נמשכים בה מקו שמאל דבינה שהיא אדום. שכתוב עליה, חרב לה' מלאה דם. בחרב ההיא תלויה ההתהפכות, דהיינו אלו המלאכים המתהפכים לכמה אופנים, פעם הם נשים פעם הם גברים. ובבחינה זו מתפרשים בחינות אחרות לכמה מדרגות. כי יש עוד ב' בחינות המכונים עירין וירוחין בנשים, וכן ב' בחינות עירין וירוחין בגברים. וענין ההתהפכות הזה כבר נתבאר לעיל (בוהר בראשית ב' דף ע"ז מן אות ק"ט עד אות קכ"ב, ובהסולם שם) ואין להכפיל דברים.

ביאור הדברים. כי הוקשה לו בפירוש הכתוב שלפנינו. (א) שאומר ויעקב הלך לדרכו, שאיני יודע לאיזה דרך. (ב) כאשר ראם, הוא מיותר, כיון שפגעו בו ודאי ראה אותם. (ג) למה בפגיעה נאמר מלאכי אלקים ובקריאת שם מחנה אלקים. ועוד דקדוקים יש בו. ולהלן מבאר הכתוב, אשר ויעקב הלך לדרכו, הוא להמשכת מוחין מא"א אל הנוקבא. ובתחילה, כשהמשיך קו השמאל באו"א, נתגלו מלאכי הדין בנוקבא, שעליהם נאמר ויפגעו בו מלאכי אלקים. ויעקב נתעורר לשמור הנוקבא מדינים האלו, ואז נאמר, ויאמר יעקב כאשר ראם, שפירשו, כשגילה בהם הראיה, על ידי המשכת קו אמצעי המיוחד ב' הקוין ימין ושמאל זב"ה, אמר אז, מחנה אלקים זה, מחנה פירושו שקשר

עמה המלאכים לפגוע בו. דהיינו לפייסו בהארת החכמה כנ"ל. ומשיב, אלא השכינה הלכה אל יעקב, לקחת את ביתה, דהיינו להתכלל עם הנוקבא העליונה לאה, להיות פרצוף אחד, שאז תהיה לה כל בית יעקב, כל י"ב השבטים. דהיינו גם ששה בני לאה, והשכינה היתה מחכה על בנימין לקחת את הבית עם יעקב כראוי, דהיינו בכל י"ב השבטים. ולפיכך נגלו אליו המלאכים, בסוד הפיוס, שהוא הארת השמאל, להשלימו לגמרי, ואז כתוב ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד. כי עם הארת החכמה מכניעים כל הקליפות שבעולם, ואין מחריד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

שצ) ויעקב הלך לדרכו וגו': מגיני השרים זקופים מלמעלה, ולהט החרב הלוהטת ממונה על כל הצבאות והמחנות. פירוש. שרים ה"ס או"א. והמוזין שבבחינת קו שמאל דאו"א, נקראים מגיני השרים, זקיפין פירוש ג"ר, כי מוחין דויק נבחנום לכפופים, והג"ר זוקף אותם. וז"ש, תוקפי דהורמני, מגיני השרים, זקיפין מלעילא, דהיינו שהג"ר מאירים בקו שמאל דאו"א הנקראים שרים, אז הם זקיפים. והנוקבא המקבלת או מאו"א, נעשית ללהט החרב המתהפכת, ושולטת בכח הדין הזה על כל הצבאות ומחנות המלאכים הנמשכים ממנה, הן הנמשכים מימין והן משמאל, וכולם פועלים בדין. וז"ש באר חפרוה שרים. שבאר ה"ס הנוקבא שרים הם או"א, חפרוה, היינו בכח הדינים הנ"ל.

(ו'טו"ו דף קס"ה ע"ב *) דף קס"ה ע"א

שצב) מסטרא דאילנא דחיי, נפקי אינון, ^ה דמתיחדי ביחודא בקשורא. קדישין ^ז אלין, ^ז אשתאבן תדיר מטל השמים, ^ד שמיה ^ה דאלקים, ^ו אתתקין ^ז בהו. בארבע סטרין דעלמא, ^ח אתעבידו סמכין דכרסייא, ^ה כלוהו מרגליטין, שייפין וסמכין, ^ס לא מתפרשין לעלמא, מגו ^י דא שמא, אינון קשורין דיעקב, דבריר לחולקיה, ^י ומתקשרן בשמא ^י דא, כלוהו נפקו ^י ביעקב. שצג) כד נפק למיזל לארחיה, לארבע סטרין אקיפו ליה, לארבע ^י זויין

דרך אמת

(ה) כלס הם מרגליות ואיברים עליונים ועמודים לכסא העליון והם ביחוד אחד בלי פירוד לעולם.

חלופי גרסאות: א דמתיחדי. נ מוסיף אלין ודאי. נ אסתאבן. ד שמא (אה"ל). ה אלקים. ו אתקין. ז בהון; מוסיף בהו ועיד אמר משמני הארץ ואתתקן. ח ואתעבידו. ט ליג לא (אה"ל). י האי (אה"ל). יא ומתקשרין; מתקשרן; מתקשר (אה"ל). יב ליג דא. יג ויעקב; בערב. יד זויין.

ויפגעו בו מלאכי אלקים

הסולם

מאמר

שהם או"א, ונוקבא, ומלאכים. גם מבחינת קו אמצעי.

כלוהו מרגליטין שייפין וכו': כולם, כל

ג' הבחינות הנ"ל, שהם, מרגליות, אברים, ועמודים, אינם נפרדים לעולם מן שם הזה אלקים, שהוא הנוקבא. והם הקשורים של יעקב, שבחר לחלקו ונתקשרו בשם הזה, שהיא הנוקבא. וכולם יצאו ביעקב.

פירוש. כל ג' הבחינות הנ"ל, שהם: מקור יציאתם באו"א, וביאתם אל הנוקבא, והתפשטותם במלאכים, מתחברות בהנוקבא, ומכונות אצלה, מרגליטין שייפין וסמכין. כי נה"י דאו"א מתלבשים בנוקבא עם המוחין שלהם, שנה"י הללו ח"ס אמא אוזיפת לברתא מאנהא, (כנ"ל בהקס"ז וף כ' ד"ה ואמא) ע"ש. והם מכונים מרגליות, שהוא מלשון ותגל מרגלותיו, כי נה"י מכונים רגלים. ואז כשמתפשטים בה המוחין הללו, היא מכונת כסא, והמלאכים המתפשטים ממנה נעשו ד' רגלי הכסא כנ"ל. והמוחין המתפשטים בנוקבא עצמה נקראים שייפין, כלומר איברים וחלקים של הכסא עצמה. והמתפשטים אל המלאכים מכונים סמכין, שהם סומכים את הכסא ואינם כסא עצמה. ונתבאר חיבור ג' הבחינות ביחד בתוך הנוקבא. ואומר כלוהו נפקו ביעקב, כלומר אע"פ שאמרנו שהנוקבא מקבל ג' בחינות הללו מאו"א, אינה מקבלתם ישר מאו"א, אלא הם יוצאים מקודם ביעקב, שהוא ז"א, והנוקבא מקבלתם מיעקב.

שצג) כד נפק למיזל לארחיה וכו': כשיעקב הלך לדרכו, כלומר כשהלך לקבל אלו

ג' בחינות הנ"ל מאו"א, בשביל הנוקבא, לארבעה צדדים. חו"ב חו"מ, הקיפו אותו, שעלה למ"ן לאו"א, ובסוד קו אמצעי וגילתה שם ד' אורות חו"ב חו"מ,

בסוד

שקשר את ד' הבחינות שבמלאכים למחנה אחד. ואח"כ נעשו סמכין לנוקבא בד' זויות שלה. ואז ויקרא שם המקום רהוא, דהיינו שם הנוקבא הנקראת מקום, קרא אותה עתה מחנים, כי מחנה אלקים נתפשטה לד' מחנות, בד' זויות שלה. ולפיכך הוצרך לבאר תחילה, מקום יציאת המוחין שהם מאו"א, ושמו"א מקבלת הנוקבא, ומן הנוקבא מתפשטים המלאכים, והוצרך לבאר אלו ג' בחינות בשליטת השמאל שזהו שמבאר כאן. א' סוד חוקפי דהורמני וקפין מלעילא, שהם מוחין דשמאל שבאו"א. ב' שמהם נמשך רהט החרב שה"ס הנוקבא במוחין דשמאל, ג' דתליא ביה הפוכא אינון דמהפכי לכמה גוויין, שהם המלאכים הנמשכים מנוקבא. ואחר זה להלן, מבאר אותם ג' בחינות דקו אמצעי, ומהם בא לביאור הכתוב בדרך הנ"ל. כמ"ש לפנינו.

שצב) מסטרא דאילנא דחיי וכו': מצד עץ החיים, שהוא קו אמצעי, יוצאים, באו"א, אלו המתיחדים ביחוד על ידי קשר, דהיינו שיוצאים ג' קוין באו"א ביחוד אחד, על ידי הקשר דמסך דחירק (כנ"ל דף קכ"ז ד"ה ביאור) שהעלה שם יעקב בסוד מ"ן. ג' קוין קדושים אלו מתמלאים תמיד מטל השמים, כלומר, אע"פ שיש שם כל ג' קוין כאחד, מ"מ אינו שולט בהם השמאל כלום, ורק הימין שולט על כולם, שה"ס חסידים מכוסים, המכונים טל השמים, משום שאין גילוי לשמאל רק בנוקבא בלבד. וז"ס בחינה א' דקו אמצעי, השם אלקים, דהיינו הנוקבא. מתתקן בהם, דהיינו בהמוחין דאו"א, והוה בחינה ב' דקו אמצעי. בארבע רוחות העולם, שהיא הנוקבא, נעשו המוחין לעמודים של הכסא, שה"ס הנוקבא המכונה כסא, כלומר, לד' רגלים של הכסא, שהם ד' המלאכים מיכאל, גבריאל, אוריאל ורפאל. והוה בחינה ג' דקו אמצעי. ונתבארו ג' הבחינות,

(דפרי דף קס"ה ע"א)

דעלמא נטרו ליה, ^א בשעתא ^ב קלה אתרגיש ^ג מאילנא דלעילא, למיטר אילנא דלתתא, וכדין ^ד ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלקים זה. כדין ^ה ויקרא שם המקום ההוא מחנים.

שצד) ^ז אמר ר' יהודה, תא חזי שלמותיה דיעקב, דלא בעי למיזל אלא ברשותיה דלכו, ואי תימא, זמנא אחרא אמאי לא, אלא בגין דדחיל יעקב, דלא ישבוק ליה, וישתלימו תריסר שבטין בארעא אחרא, וע"ד כיון דחמא דמטא שעתא דבנימן, ברח, כד"א י ויברח הוא וכל אשר לו. דכיון דאתיליד בנימן, אתקשר שכינתא בכלהו שבטין, ונטל ביתא בהו. ויעקב הוה ידע ברוחא דחכמתא, דכד ישתלימו תריסר שבטין, דשכינתא תתקשר בהו, ורחל תמות, ואיהי נטלא ביתא.

שצה) ותא חזי, הכי אוליפנא, עלמא תתאה, אתחזי ליה ליעקב, כמה דאתחזי ליה למשה, אלא דלא ^א יכילת, עד דהוו י"ב שבטין בביתא, לאתקשרא בהו. וכדין, אתדחיית רחל, ונטלת איהי ביתא, בכלהו שבטין, והות ^ב עקרא דביתא, וכדין ^ג מושיבי עקרת הבית, אמר יעקב, הא מטא זמנא דישתלימו י"ב שבטין, וודאי עלמא דלעילא ייחות ליה לביתא, ואתקשרא בהו, ומסכנתא דא אתדחייא קמיה, אי תימות הכא, לא אפוק מכאן לעלמין. ולא עוד, אלא בארעא דא, לא אתחזי לאשלמא ביתא, בגין כך, ^ד ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף, עד לא ישתלימו שבטין.

שצו) שמע רבי שמעון, אמר, ודאי כל מלוי דרבי יהודה שפיר, ודא סדיק על כלא. ואי תימא, אמאי לא אזל ליה לארציה מיד. אלא, כל זמנא דרחל לא מתעברא מבנימן, אתעכב תמן, כיון דמטא זמנא דבנימן, ערק, ולא בעא רשותא, בגין דלא יתעכב תמן, ואתחבר יעקב בכלהו שבטין, באתר דאצטריך.

מסורת הזהר

א) (בראשית ל"א) לעיל דף קמ"ט ציון ב. ב) (שם) ח"ב קיט: ח"ג נה: רכו. ג) אמר ר"י וכו' עד סוף הפרשה לעיל דף ק' ציון ח. ד) (בראשית ל"א) לעיל דף ק"א ציון א. ה) עקרא דביתא: לעיל דף ס"ה ציון ד. ו) תהלים קי"ג) לעיל דף ס"ה ציון ד. ז) (בראשית ל"א) לעיל דף ס"א ציון ב.

חלופי גרסאות ח' מוסיף ביה בשעתא; בשעתא ההיא. נ קלא. נ מאתר; מאתר דאילנא. ד דלעילא; ולעילא ח' מכאן ועד סוף הפרשה הוא תוספת שכבר נדפס לעיל (בדפוס) דף קנ"ח: (אה"ל). והוא נדפס לעיל דף ק' מן אות רמ"ו עד אות רנ"א. וחלופי גרסאות מכאן תמצא שם

מאמר

בסוד אור מקיף. לארבע זויות העולם, שהיא הנוקבא הנקראת עולם, שמרו אותו, שהמשיך את חורב חו"מ מ"מא"א. לנוקבא בכל השלמות, ורק בזמן מועט נחרג ממקום העליון, דהיינו מן, חוקפי דהורמני זקיפין מלעילא, שהוא שליטת השמאל שבאו"א. שמזם מתפשטים מלאכים המתהפכים לכמה גוונים, ועליהם נאמר ויפגעו בו מלאכי אלקים, דהיינו שנפגע ונחרג מהדין שבהם. והיה זה. כדי לשמור האילן שלמטה, פירוש. כדי שיעלה מ"ן לאו"א ויגלה שם קו אמצעי, לשמירת האילן שמלמטה, שהיא הנוקבא, מן הדינים, ואחר (דפויי דף קס"ה ע"א *) דף קס"ה ע"ב)

הסולם

ויפגעו בו מלאכי אלקים

שהמשיך קו האמצעי, אז נאמר, ויאמר יעקב כאשר ראם, כשגילה בהם הראיה שהוא המוחין דחורב חו"מ היוצאים על קו אמצעי, אמר מחנה אלקים זה, שייחד את מלאכי אלקים למחנה אחת ונעשו סמכין אל הנוקבא, לד' זויות שלה. ואז, ויקרא שם המקום ההוא מחנים, דהיינו שנעשו ד' מחנות לד' זויות של הנוקבא. בסוד ד' רגלי הכסא כנ"ל. שצד) אמר רבי יהודה וכו' מכאן עד סיום הפרשה, כבר נתבאר לעיל דף ק' מאות רמ"ו עד אות רנ"א.